

Gheorghe Mocuța

Cea mai bună dintre lumi

(Jurnal și contrajurnal parizian)

Editura **Tracus Arte**
Str. Pictor Sava Henția, nr. 2
Sector 1, București
Tel.: 021/223.41.11
E-mail: tracus.arte@gmail.com
Editor: **Ioan Cristescu**

Tehnoredactare: **Gelu Iordache**

Gheorghe Mocuța

Cea mai bună dintre lumi

(Jurnal și contrajurnal parizian)

(Volum redactat cu sprijinul unei burse Copyro)

Motto: 1. „*Arad + Paris = Paradis*”
2. „*Să fie ca Norocul în cale să vă iasă
Să nu cerșiți ca mine la alții ajutor!*”
(Publius Ovidius Naso)

I

De unde să încep? Poate ar trebui s-o iau de la zero cu tabloul din fața mea, de pe peretele camerei, un peisaj cu dealuri și vii, cu mult verde și albastru. E un tablou vivan care îți dă energie și privirea mi s-a oprit asupra lui în primele momente de răgaz de când sunt aici. E prima noapte petrecută în apartamentul domnului Julia (din Velizy, undeva în sudul Parisului) un bătrân masiv de peste șaptezeci de ani, ușor adus de spate, care ne-a preluat ieri de la familia Bejan din Bonneuil sur Marne. Unde ne-a cazat câteva zile prietenul meu Gil din Tours, după ce ne-a adus de la aeroport. Domnul Julia are mișcări sigure, de solitar înrăit, seamănă cu De Gaulle și conduce bine Renault-ul Safrane în ciuda vârstei, o limuzină pe măsura lui. E sobru, rece, fost inginer la „Renault” și-a pierdut soția în urmă cu unsprezece ani. Stau cu fiul meu într-o cameră ce dă cu geamul într-un parc cu brazi de soiuri diferite; unul argintiu e chiar în fața noastră. Ieri la prânz, când ne-a preluat a vrut să ne invite la un restaurant chinezesc, dar cum Lucian nu mănâncă decât carne de pui, a dat înapoi și ne-a pregătit pui cu legume la cuptorul cu microunde. Cum L. era obosit, m-a dus cu mașina la gara din apropiere pentru a repera împreriurile. Am cumpărat *une carte orange*, prima mea legitimație de călătorie cu R.E.R.-ul pentru a putea circula la spitalul din cealaltă parte a Parisului, unde L. va fi operat săptămâna viitoare. Voi străbate Parisul sub-

teran, aproape în diagonală, dinspre Versailles spre aeroportul Charles de Gaulle, la clinica Seine St. Denis, din Blanc Mesnil. Seara am avut timp să mergem la messa din biserica Saint Jean Baptiste, unde l-am revăzut după doi ani de la pelerinajul organizat de mișcarea Taizé, pe părintele Thierry. I-am cerut emoționat să-l binecuvânteze pe fiul meu, înainte de operație. A făcut-o natural, cu gesturi simple. Ne-a strâns mâinile și ne-a spus că se va ruga pentru el. În mașină, domnul Julia, tăcut, dar mereu disponibil a avut ideea să facem *un détour* pe la Versailles, să vedem reședința Regelui Soare. Ușor luminat, castelul părea amortit și rece ascunzând sub aripile întunecoase o strălucire pe care o ghiceam, dar L. era prea obosit și nu avea chef de explicații. O, da, grădinile acelea celebre, cu templul lui Amor, cu fântânile arteziene, cu Trianonul, cu intrigile de curte și tratatul care a pecetluit Unirea românilor. Seara am mâncat salată de legume cu maioneză, *macédoine* și am gustat de la *charcuterie*. Am discutat despre bucătăria sudului, din Carcassone de unde se trage gazda noastră și unde se retrace vara în satul bunicului său. Bem câte-o jumătate de pahar de vin roșu, aspru, asemănător Bordeaux-ului, dar diferit de cele de pe Valea Rhonului, pe care le evocă Tartarin, personajul lui Alphonse Daudet. Generozitatea gazdei indiferentă și austeră îmi face bine, îmi dezleagă limba, mă ajută să-mi stăpânesc emoțiile care, din când în când o iau razna. „Je serais honoré si un jour vous veniez là-bas, quand Lucien sera guéri” îmi spune el după ce-i ofer volumul bilingv cu poemele lui Verlaine și după ce-i citesc în românește *Chanson d'automne*. Pare convingător, îmi spune inginerul. Rămâne pe gânduri și povestim lucruri comune, îndepărtându-ne de subiectul meu dureros. Îl ajut cu falsa mea îndemânare să strângă masa și să așeze vasele în mașina de spălat. Șterg cu grijă

masa, apoi curăț chiuveta, vreau să mă fac util, dar excesul meu de zel nu este decât o reacție emoțională. L. e ocupat cu internetul, răspunde prietenilor apoi vorbim cu mama la telefon. Acolo acasă e mai greu, se roagă neîncetat pentru sănătatea copilului. O înțeleg. Lucrul cel mai bun e că L se stăpânește, n-are reacții emoționale. Pregătesc, cu gesturi nehotărâte bagajele pentru spital și ne culcăm. Înainte de a stinge lumina mai privesc o dată peisajul de pe perete, din Carcassone.

Duminică dimineața vorbim cu familia C., ne sună tocmai din California. Da, suntem lângă pădurea Versailles și așteptăm operația. Îi vor trimite lui L. bilete pentru Eurodisney. Mai încolo, îi spun, poate după Crăciun. Apoi sună la ușă Annie și Michel, au venit cu mașina din Lille ca să ne vadă. Nu ne-am mai întâlnit de opt ani. Văzându-i acum parcă și crisparea mea a mai dispărut. Îl observ pe L. vorbind detașat francezește. Michel îmi dă un plic cu câteva sute de euro din partea asociației de solidaritate înființată imediat după revoluție, când au hotărât să se înfrățească cu noi, pe vremea când eram primar de Curtici. Atmosfera e întreținută discret de gazdă, care ne servește cu băutură din tot felul de sticle. Are un bar întreg și pare neîndemânatic. Apoi telefonează la un restaurant din rețeaua „Courte paille” și ne conduce cu mașina lui. E un restaurant unde mâncarea se prepară în fața clienților pe un grătar, obținându-se un efect deosebit.

E un han post-modern. Pe o poliță mare sunt expuse tot felul de obiecte vechi, unelte, vase, scule. Românii ar vrea un steak haché, dar prietenii francezi le recomandă să fie prudenți cu carnea tocată. Aceeși neîncredere ca și la noi. L. se simte bine și infulecă pe săturate: pateuri tradiționale, cartofi pai cu carne de vită slab prăjită, dar succulentă și mousse au chocolat. Annie ne face poze. Când îi explic

băiatului ce semnificație are „la courte paille” am o presimțire că unul din noi e tras la sorti. Sunt bântuit de superstiții sau poate numai de neliniști. Berea și apoi coniacul din paharul cu café frappé mă încălzesc. Ne despărțim fericiți. Annie și Michel intră în Citroenul lor imens și nou („Mercedesul săracului” a încercat să glu-mească Michel) și ne facem semne de adio.

La două și jumătate domnul Julia ne conduce la spital pentru internare. Pe drum ne „trompăm” de două ori (de la „tromper”, a se înșela) cum zic românii de aici. O dată greșim autostrada, a doua oară ieșirea. În prima noapte L. va rămâne singur, eu voi sta cu el numai după operație, într-un pat pliant.

Parisul l-am întâlnit cu mult înainte de a-l vedea. Pentru că e un mit prea cunoscut și prea vast și face parte din memoria colectivă. L-am vizitat și eu cum am putut, cu ajutorul imaginației, al lecturilor, al filmelor. Au fost mai întâi Misterele Parisului, Parisul medieval al lui Francois Villon, al cocoșatului de la Notre-Dame, îndrăgostit de Esmeralda, Parisul Mizerabililor cu memorabilul episod revoluționar, Parisul lui Gavroche. Au fost apoi „tablourile pariziene” ale lui Baudelaire și hoinărelele lirice ale lui Apollinaire, Queneau, Prévert. Au fost saloanele pariziene cu Marcel Proust, ale Martei Bibescu. Au fost, în sfârșit întâlnirile reale, fizice (prin cele cinci simțuri) nesperate, triumfătoare, de după revoluția română, cu prietenii francezi care mi-au întreținut ani de zile prin corespondență, sentimentul speranței și al libertății. Deschiderea de acum este, ce-i drept într-o altă dimensiune, îndurerată.

Pentru turistul străin, Parisul e un Eldorado al dorințelor, viselor și plăcerilor. Orașul-lumină își oferă cu generozitate comorile și misterele, simbolurile și strălucirea

într-un inepuizabil spectacol cotidian, pe fondul unui decor mitic. Turistul grăbit și snob va căuta locurile consacrate pe care le găsești în orice ghid: Turnul, Nôtre-Dame, Piramida Luvrului, Arcul de Triumf, Marele Cub, amatorii de artă vor invada muzeele și vor fi puși în fața unei mari dileme, la Luvru: ce să aleagă? Artiștii vor prefera cafenelele și pitorescul cartier Montmartre, cei tineri vor bate neobosiți străzile. Nimeni nu va evita Champs Elysées, loc de plimbare și defilări, cuprins între Arc de Triomphe și Place de l'Etoile, înconjurat de marile magazine și săli de cinema de lux. Americanii cu dare de mână vor putea lua masa „en plein air” în restaurantele mai liniștite, de lângă Bois de Boulogne, unde se recrează adevărații parizieni, dar și pe terasele colorate de pe malul Senei, în Montparnasse sau chiar în apropiere de Montsouris. Profesorii vor arăta elevilor turnurile mării catedrale și vor explica pe străduțele din împrejurimi dragostea lui Quasimodo pentru Esmeralda sau ambiția lui Rastignac de a parveni și de a cuceri în felul său, balzacian, Parisul. Parisul turistic mi-e străin acum, în această dimineață de noiembrie când iau metroul și mă amestec cu mulțimea pestriță care merge la lucru. E o vreme ploioasă și Parisul periferiilor migrează spre centru. Câteva stații trenul circulă la suprafață, apoi subteran. Încerc să-mi amintesc stațiile care urmează, Champs de Mars, Orsay, Invalides, Saint Michel, Notre Dame, să le recompun din caleidoscopul amintirilor mele pervertite. Acum însă rămân în subteran, ca o cârțiță care se teme de suprafață. Îngân monologul narcisist printre reclamele proaspete și imense din stațiile de metrou. Îți iau ochii și fără să vrei întorci capul spre doi adolescenți întinși, pe jumătate dezbrăcați (par gay) care te privesc ironici, de fapt sugerează că se uită la televizor, pentru că deasupra lor e o parafrază genială:

„liberté, égalité, télé”. Am dormit prost azi noapte din cauza emoțiilor. Pe la trei am luat o pastilă. Am devenit dependent. L., liniștit a făcut un duș în rezerva spitalului, a fost bărbierit la locul operației și aștepta ora intervenției.

Afară un buldozer cu o cupă mare mutilează parcul din fața geamului, strivește pomii și în scurt timp sapă o viitoare fundație. Are o cupă puternică, cu dinți de oțel, care mușcă cu poftă pământul, răscolindu-i măruntaiele. Mașina puternică stăpânită cu o mare îndemănare execută un adevărat balet mecanic. Se face douăsprezece, apoi unu, ne întrebăm ce se întâmplă. Spre marea noastră dezamăgire dr. D. apare la ora trei, gata de plecare, explicându-se cu un aer distrat că prima operație a durat prea mult și că L. e amânat pe miercuri. Rămânem consternați. Chirurgul mă întreabă dacă am adus banii, îi număr neîndemânatic. Doctorul pare mulțumit, aproape bucuros, va vedea el dacă mai trebuie ceva pentru materiale. Îi pare rău că infirmiera a uitat să ne anunțe. Ce e grav, e că băiatul a sărit două mese, iar acum își potolește foamea scârbit, cu un lapte cu cacao și pâine cu unt. Îți vine să urli, să injuri. Asta și fac. *Je râle donc je suis*. Îmi dau lacrimile și mă întorc spre geam. L. se abține. Nu vorbim o jumătate de oră. Apoi izbucnește. Ce fel de oameni or fi și ăștia și drept cine ne iau? Nu-i nimic, încerc să-l domolesc, asta nu-l împiedică să fie un bun chirurg. Vom vedea. Seara mă întorc obosit și sufocat de neliniști. Iar la Notre-Dame îmi vine ideea să ies din subterană pe chei lângă Petit Pont evocat odinioară de Villon în baladele sale. Mi-am ales un moment prost, neinspirat, îmi vine să urlu... Totul e cernit, catedrala e rece, nu-mi mai inspiră nici un sentiment, piața aproape pustie. Lângă statuia lui Charlemagne văd un porumbel bolnav și, imprudent, calc într-o baltă. Da, într-o baltă. Tocmai aici pe Parvis de Nôtre-

Dame, adică în Paradis. Dumnezeu a murit sau, vorba poetului, pare că doarme. Peisajul din catedrală mă contrazice. Începe o mesă, încerc să mă rog printre puținii turiști, rostesc vorbele mecanic. Apoi deodată orga mă cutremură. Cad în genunchi. În fața Christului imens, sculptat în lemn afumat, din partea dreaptă a naosului. Lacrimile îmi vin singure. Mă zguduie un plâns isteric.

II

La Paris fețele pioase vor căuta cimitirul Père Lachaise cu criptele și pietrele tombale care ascund cele mai multe genii pe metru pătrat. Se vor opri cu emoție în fata zidului Federațiilor unde au fost împușcați sute de comunarzi în timpul rebeliunii din 1871. Dar și la Montparnasse; aici se vor reculege în fața mormintelor lui Baudelaire, Saint-Saens, Maupassant, Sartre, Simone de Beauvoir, dar și Tristan Tzara, Brâncuși, Enescu, Cioran sau Ionesco. Un sărut brâncușian poate fi zărit printre monumentele funerare. Iar în Montmartre se vor întâlni cu umbrele compozitorilor Berlioz, Delibes, Offenbach, ale scriitorilor Henrich Heine, Théophile Gautier, Al. Dumas-fiul și Stendhal, ale pictorilor Degas și Greuze. Alții, mai savanți, vor căuta cu ghidurile în mână și cu romanele seria poche (în buzunar) misterul și farmecul străzilor și pietrelor pe care au călcat Francis Carco, Balzac, Jules Romains sau Proust, Colette, Simone sau Jean Paul Sartre. Pentru toți, aventurieri sau profesioniști, snobi sau rafinați, Parisul își va dezvălui cu zgârcenie, doar câte o fațetă a profunzimilor sale. Nici românii, cu spiritul lor cosmopolit nu l-au ocolit. Pe o placă a Panteonului citim numele lui Demetrius Cantemir, alături de Leibnitz, Pyron sau Newton. Și asta pentru că francezii au cunoscut și au tradus Istoria sa, interesați de creșterea și descreșterea Imperiului Otoman, lucrare de referință pentru acele vremuri. Spătarul Milescu, neobositul nostru călător ar fi fost primit cu oarecare fast la curtea

Regelui Soare, ca purtător al unui mesaj al domnitorului Gheoghe Ștefan. Pașoptistii, «ai noștri tineri», cum i-a ironizat Eminescu au preluat mesajul revoluției burgheze și l-au tradus în fapte, în frunte cu Bălcescu și I. H. Rădulescu. Au publicat un memoriu justificativ către marile puteri pentru sprijinirea luptei naționale din principate. C.A. Rossetti care i-a cunoscut bine pe Edgar Quinet, Hugo și Lamartine, și-a făcut veacul în capitala Franței și s-a stins într-o clădire din apropierea bisericii Madeleine. Alexandri a cunoscut și el floarea scriitorimii din vremea lui, pe Mistral, pe Leconte de Lisle, pe Sully Prudhomme; Al. Macedonski se întâlnea în cafenelele Cartierului Latin cu Jean Moréas, nașul Symbolismului, și cu Paul Fort. Grădina Luxembourg i-a atras pe simbolisții Dimitrie Anghel și Ion Pillat. Aristocrata Anne Brancovanu de Noailles l-a cunoscut pe Marcel Proust în saloanele pariziene. Goga a închinat metropolei versuri memorabile: «La geam îmi cântă-n ritmuri cadențate / Haotica Parisului năvală, / Când o ascult în goana-i triumfală / Simt inima Pamântului cum bate»... Despre contemporanii noștri ce să mai vorbim...

Mă scol la șapte, iau micul dejun cu d-l Julia, gazda noastră și cobor în stradă. E încă întuneric, blocurile din jur par adormite, înconjurată de parcuri curate și încă verzi. E un loc mai liniștit decât în stațiunile noastre de munte, aud păsările cântând, iar brazii și pinii, chiar și specii de cedri, sunt amestecați cu mesteceni. Ne aflăm în cartierul Mozart al Velizy-ului, nu departe de autostrada A-86, izolată de acest colț liniștit cu pereți înalți sau ziduri trainice. Ajung în zece minute cu autobuzul la gara Chaville-Velizy, aștept RER-ul și pornesc din nou spre Nord, spre celălalt capăt al Parisului, la Spitalul «Seine-Paris-Saint Denis» din Blanc Mesnil. Începând cu stația Meudon Val Fleury poți vedea splendoarea periferiilor sudice. Se

deosebesc de cele din Nord atât prin ambianță cât și prin oameni. Aici sunt parizienii așezați, dincolo sunt imigranții, resortisanții, navetiștii de toate rasele și culorile. Majoritatea tineri. La Issy apare printre blocuri înalte și ultramoderne silueta posomorâtă a Turnului. Sedii de firme cu inițiale pe care nu le înțeleg, EDF, GDE, dar și sediul ziarului L'Equipe sau Banque Populaire își fac loc printre construcțiile vechi de dinainte de război. Odată ieșiți la suprafață, din stația Boulevard Victor însoțim Sena pe *Rive Gauche*. Bătrânul Paris își începe ziua sufocat de agitația trenurilor, de sirenele poliției și ale ambulanelor, de mulțimea reclamelor, de bâzâitul unui stup gigantic. În care eu sunt un biet trântor. O rețea întregă de pereți protectori îl feresc de poluare și zgomote. La ora nouă, călătoria cu trenul parizian e liniștită, câțiva indivizi între două vârste, o bătrânică și doi turiști moțâie pe scaunele vagonului. Pe unde or fi urmașii burghezului somnoros de la începutul secolului XX care te fixau, după Anatole France, cu un ochi matinal? În locul lor, domnul elegant cu trenci și cu laptop-ul pe genunchi, negresa durdulie și pedantă răspândind un miros fin de *Madame Rochat*, studentul morocănos cu părul vâlvoi, bărbatul de culoare cu brățară groasă, aurită, turistul britanic cu harta în mână și rucsacul în spate.

În stația Saint Michel-Notre Dame schimb trenul «C» cu «B»-ul care merge în direcția aeroportului De Gaulle. În Gara de Nord urcă un băiețel de vreo doisprezece ani cu acordeonul. E un țigănus care sparge liniștea cu «Valurile Dunării». De aici urcă tot mai mulți călători de culoare, dar și hispanici, maghrebieni sau indieni. Pe geam zăresc terenuri virane cu moloz și mizerie, buruienile dintre linii și pereții cu graffiti grotești. Toate acestea îți dezvăluie o altă față a Parisului: contrastul izbitor dintre buildingurile

cu reclame «Philips» și rampele de gunoi în care disting adăposturi de țigani care, probabil, le triază. Când își termină repertoriul țigăncușul nostru trece zâmbitor, salutând, Bonjour Madame, Bonjour M'sieu', cu un păhărel de plastic în care își zornăie marunțișul. Nu îl bagă nimeni în seamă, e o zi grea pentru el. Cobor la Drancy care e, în acest peisaj dezolant, o oaza pe care începi să o observi abia după ce treci de zona gării.

După încă o zi de așteptare chinuitoare, bulversantă, astăzi L. intră primul în operație. E răvășit și palid, sărmanul meu Muad'Dib, așa îl alint acum, cu numele personajului din *Dune*, romanul lui preferat. Îi strâng mâna, îl încurajez, eu însumi pierdut. O să fie o.k., îmi spune și îmi face semn cu mâna.

Ce ne-am fi făcut fără Dida și Silviu? Am bat buzna în apartamentul lor din Bonneuil sur Marne chiar din prima seara când am ratat întâlnirea cu dr. D., chirurgul. Gil care ne-a așteptat la aeroportul din Beauvais era obosit și nervos, condusese o jumătate de zi de la Tours, se rătăcise o vreme pe șoselele de centură pe o ploaie mocănească și, în ultimul moment, s-a gândit la prietenii lui români, i-a găsit în agendă. Dida, profesoara de agricultură plecată din țară de peste douăzeci de ani, ne-a cazat în camera fiicei ei care lipsea câteva zile. Aici am învățat timp de trei zile alfabetul vieții de perif'. Silviu e un tip de vârsta mea din părțile Focșanilor. A apucat să facă ceva avere după revoluție, a lucrat în comerț, a devenit patron, dar a pierdut totul în urma unui accident: a intrat cu mercedesul său de baron local într-un aro cu doi bătrâni pe care i-a spulberat. Cât a stat în comă, soția l-a părăsit și l-a lăsat cu buzele umflate, fără proprietăți. E un moldovean pitoresc care nu si-a pierdut nici accentul, nici umorul. E maniac în ce privește mașina și curățenia din casă, ridică scamele

de pe jos. Mă uit la L., el la mine. Ne împrietenim repede pentru că simte nevoia să vorbească românește și pentru că are inițiativă. Mi-a povestit în stilul lui colorat că la cursul de franceză pe care a trebuit să-l facă, profii l-au trecut pentru că facea ordine în sala de curs și îi pune la respect pe ceilalți cursanți, imigranți ca și el, dar impertinenți sau dezinteresați: «nu ne suom isi pur perdra la tamp! Bă, să vă între în cap!» După ce a stat o vreme fără serviciu și-a găsit de lucru la un garaj și trage din greu toată ziua, protejat de un brâu medicinal. «Aici e mai bine să fii câine sau pisică, animalele o duc mai bine ca oamenii», cugetă el melancolic, în timp ce stăm de vorbă la un pahar de țuică. Înjură cu plăcere românește și franțuzește, spre disperarea Didei, mai titrată, o femeie mică și plină de energie care turuie o franțuzească cu accent parizian. A organizat cu școala la care lucrează, un liceu agricol, un *jumelage*, o înfrățire cu un liceu din Focșani. În țară mai au amândoi neamuri și proprietăți și speră să se retragă acolo la pensie. Acum ne sună la spital zilnic, încurajându-l pe Lucian. Silviu, în pauza de prânz, Dida, seara. Azi Siviu m-a întrebat dacă nu sunt «anchiet» și mi-a spus că a făcut deja «cursele» și s-a «trompat» pe drum. Pe L. l-a luat binișor și i-a povestit diverse trăsnași, obligându-l să uite. Când se supără pe patron și îl dor șalele îl bagă în chizdele mă-sii. El ne-a dus primul la Carrefour și ne-a introdus în atmosferă.

Trebuie să ai o doză de inconștientă ca să te apuci să notezi într-un carnet cam tot ce ți se întâmplă în timp ce fiul tău, alături, are febră. Ieri a făcut numai seara, azi, la prânz. Acum a făcut 39. Are frisoane, îi clănțâne dinții în gură. Parcă nu ar fi destul durerea postoperatorie și morfina. «Dacă o să fie tot așa, nu știu dacă o să rezist», îmi spune calm. «Lucian, trebuie să rezisti. Bunicii tăi, când erau de vârsta ta au făcut războiul. Iar bunu' Gheorghe a

fost rănit tot la femur în stepele rusești. O schijă de brand. I-au pus un garou și l-au aruncat într-un vagon cu răniți. Rana s-a infectat, dar după trei săptămâni a ajuns la Viena unde l-au salvat doctorii nemți și pofta lui de mâncare, de viață. Își dădea rația de țigări pe pâine și pe portocale.» «-A murit de cancer, nu?» «-Da, la 61 de ani. Doar că, pe vremea lui, cancerul nu se trata. Ai văzut, după douăzeci de ani, cu puțin noroc, eu am scăpat cu operație și chimioterapie, la Cluj. Acum, e încercarea ta!» A ațipit sub efectul morfinei și al perfalganului. Totuși, azi a avut o zi mai bună. A apărut și chirurgul, tocmai când în rezervă se aflau Gil, Catherine și Dida. Ne-a spus că totul a decurs cum a prevăzut, a decupat vreo zece centimetri în lungimea osului. A pus și o placă metalică, fixată în șuruburi, pentru a întări femurul. Îl întreb dacă nu ar trebui să primească antibiotice. De asta se ocupa anestezistul, îmi spune. Cu ocazia asta mai constat o lipsă de sincronizare, dar în ziua următoare primește antibiotice. Nu știu ce să mai cred. Vestea bună e că dr. D. e cunoscut ca un specialist redutabil. Dl. J. a făcut câteva cercetări discrete prin fiica lui.

La prânz abia a gustat din steakul cu cartofi. Când se liniștește pleacă cu cei trei musafiri la un bistro, să mâncăm ceva. Găsim unul, *Le Moderne*, cu reproduceri din impresionisti pe pereți și cu o machetă a *Moulin Rouge*-ului de la începutul secolului trecut. 10 euro porția, trei feluri. Bufet la alegere, era inevitabil să nu exagerez. Felul doi, *poulet aux frites*, cam indigest. Cartofii au fost reîncălziți, degeaba ne zâmbește politicos, chelnerița. Noroc că Gil a ales un *beaujolais* acrișor pentru a ne înmuia buzele. Tema discuției la masă, moartea lui Arafat și destinul palestinienilor, masacrele americanilor, cercul războiului din Orient. Cum că Bush ar ști – chipurile - unde se află Ben Laden dar nu-l omoară ca să nu-l facă erou! Acum nu e momentul.

Sunt mai relaxat, dar am mâncat cam mult. Nu vin în fiecare zi la restaurant. Așa că desertul, un strugure italian cu boabe mari îl împachetez pentru L. Seara gustă din pizza, dar face din nou febră. Observ că i se administrează și anticoagulant. Apoi mănâncă cu poftă o jumătate de măr. Răsfoiește *Histoires secrètes d'Asterix*, benzile desenate aduse de Gil. Mai târziu, cum nu suportă lumina aprinsă, mă retrag în baie ca să notez în jurnal și să răsfoiesc numărul din *Libération* și *Le Canard enchainé*. Îl sun pe dl. J. și mă asigură că îl va transporta el la ieșirea din spital. Va trebui dus la spitalul «Avicenne» din Bobigny, să-l vadă Madame D., soția chirurgului care e șefă acolo și se va ocupa de tratament. Luni o să trec pe la asistentul social, ca să depun dosarul. Voi avea nevoie de o declarație de *prise en charge* de care se ocupă tot gazda noastră. Să vedem cum își va relua mersul. Kinetereapeutul nu a trecut decât de două ori. Noroc că Gil a adus la timp cârjele.

Florica are într-un fel dreptate, cu premonițiile mele. Îmi spune la telefon cu un fel de reproș că parcă înnebunisem în ultima vreme. Eram obsedat să-mi găesc de lucru în vacanță, în străinătate. Să-l iau și pe băiat. Uite unde am ajuns. Trebuie să o liniștesc. Doar că plecarea asta seamănă cu plecarea fiului la război. Nu știi cum se va întoarce. Pe scut ori sub scut.

Dorința mea secretă de a-i asigura un viitor în occident. Insistența de a-și lua examenele DALF care să-i permită, mai târziu, un angajament în Franța. O altă ambiție, să tragă tare în primul an de facultate și să rămâna la bugetari.

Acum, după înlăturarea tumorii, se chinuie cu febra. În plus îi administrez, pe șest, endoxan. Fără știrea personalului, chirurgul mi-a dat pastilele pentru chimioterapia ușoară, *per os*. Când îl lasă febra, îl apucă greața. Vomită. Atunci îi dau pastilele de *zofren*, și acelea procurate de un

prieten de aici. Știu că uneori îl obolesc cu insistențele și cu instabilitatea mea emoțională. Când îl sufoc cu întrebările îmi spune să îl las în pace. Atunci parcă mă prăbușesc. Mă rog, îmi dau lacrimile. Mă agăț cu înverșunare de ceva.

Luni dimineța m-am sculat pe la șase și am pornit spre spitalul «Avicenne» să-l caut pe Mr. Borand, asistentul social, pentru predarea dosarului. Am luat transilianul «C» până la stația Paris-Austerlitz și de acolo metroul 5 până la Bobigny-Picasso. Pe peronul din Austerlitz, (de unde au plecat trenurile cu evrei francezi spre lagărele de concentrare), am trăit comedia scârboasă a unei belți informe de vomisură proaspătă pe care lumea grăbită o ocolea disperată. O parte numai, pentru că cei adormiți sau fraierii o luau pe tâlpi. A fost un incident neprevăzut în aceasta mașinărie perfectă a unei dimineți de luni în care nimeni nu ratează nimic pentru a ajunge la timp, la lucru. Doar eu, pierdut în acest spațiu, cu sensibilitatea mea morbidă aveam timp să observ o asemenea scenă. În stația următoare, trei copii cu accent cunoscut au țâșnit pe lângă mine, înjurându-se reciproc de mamă. Păreau drogați și nedormiți în frigul dimineții pariziene și în același timp, neliniștiți, își aruncau invective. Erau sălbaticii de neîblânzit ai acestei jungle, fugiți de acasă sau trimiși la furat. O mică haită de vagabonzi care părea să nu impresioneze pe nimeni. Delicvenții de mâine.

Când am venit la Paris, ca turist, încercam să-i descopăr farmecul și miturile. Fiecare nume de stradă, fiecare stație de metrou îmi spunea ceva, îmi declanșa pofta de a apuca pe nemestecate cât mai mult din acest tort uriaș. Acum, numele astea, *Champs de Mars*, *Pont de l'Alma*, *Saint Michel*, *Musée d'Orsay* îmi par niste sughițuri metalice, sinistre, provocate de zgomotul frânelor și al ușilor de metrou. Până și lumina murdară a subteranelor unde

neoeanele prăfuite sau mângălite cu sprayuri de adolescenții care își clamează noile mitologii, nu mai are nimic din strălucirea Orașului-lumină. Fetele impenetrabile ale oamenilor grăbiți la lucru par împietrite. Par să nu observe nimic din spectacolul uriașelor caverne. Nici pe vagabondul care cântă la acordeon, nici haita de copii ieșiți din noapte, nici buchetul de flori vestejite, așezate lângă placa pe care sunt înscrise numele celor opt victime ale actului terorist din iulie 1995. Majoritatea tinerilor poartă căști pe urechi și își rumegă – asemeni cailor cu căpestre și zăbale – porția de iluzii a dimineții. Și în fond a tentației pariziene, hrănită de atâtea iluzii ucigăse. Cine nu se poate adapta acestui ritm e dat la o parte. Îi compătimesc într-un fel pe acești revoltați imblânziți, robotizați, pe aceste fiare inofensive care nu se mai conectează la energiile naturii. Iar eu mă visez printre ei, acasă, împingând bicicleta spre școală, în diminețile răcoroase, pe șoseaua cu gropi a Curticiului. Plutind nepăsător, cu capul în nori. Mulțumit cu destinul mărunț, de bard județean.

Dimineața, la șase și jumătate, începe cu frisoane. O infirmieră mulatră, tunsă scurt, cu părul întins, îi aduce perfalgan. Apare și greața de la citostatice. Continui să i le administrez, conform indicațiilor chirurgului, fără știrea infirmierelor de aici. De fapt ele se fac că nu observă.

Când i-am dat doctorului un volum bilingv din Verlaine s-a mirat: *Aa! l'ami de Rimbaud...* Sarcomul Ewing e o boală extrem de rară, îmi spune. Unu la un milion. Iar tipul de sarcom pe care îl are băiatul dumneavoastră e și mai rar. Am asistat la o teza de doctorat în care candidatul a demonstrat că Rimbaud, căruia i s-a amputat piciorul la Marseille, după aventura africană, suferea de acest tip de sarcom. Care a fost descoperit mai târziu, în 1922, de americani.

III

Călătorind mult cu metroul m-am adaptat la *underground*, la viața și viziunea de subterană. Dar știu că undeva, deasupra mea, pe o hartă imaginară se desenează destinul unei cărți deschise, a spiritului francez. Din care n-a mai rămas pentru junii de azi decât perspectiva unui *job* mai bun și a câștigului care să le permită să-și schimbe mașina sau eventual, studioul, locuința sufocantă, apartamentul. Nu a mai rămas în mintea mea decât acea frântură de reclamă, cinică în felul ei: *liberté, égalité, télé*. Anumite locuri de la suprafață care colcăie de istorie și cultură le asociez amintirilor unor capodopere sau artiști. Și nu e vorba numai de răsuflatele simboluri turistice, după care aleargă *stupid people*. Celebritatea unor scriitori, amintirea familiară a unor opere sau personaje mă fac însă să tresar. Ca și pe «omul distins» al lui Céline care, chipurile, nu mai poate face amor decât «uns cu rapănul gros al excrementelor artistice». Da, știu că undeva, deasupra mea, se află apartamentul lui Victor Hugo, casa lui Balzac, urmele lui Verlaine și ale lui Rimbaud de pe vremea Comunei, și atâtea decoruri, reale sau de operetă, ale cărților citite la întâmplare sau de-a valma.

«Parisul e mereu această monstruoasă revelație, această impresionantă sinteză de mișcări, de mașinării și gândire, orașul cu o sută de mii de romane», scria, undeva, Balzac. Scriitorii au încercat să-i schițeze reliefurile, să-i memoreze mișcările, să-i prindă șpilul. Începând cu acel oaspe, Restif

de la Bretonne, muieraticul colecționar al *Noptilor pariziene*, continuând cu «pietonul» Léon Paul Fargue sau cu neliniștitul Queneau care i-a bătut străzile și i-a pipăit d(r)amele. Cât despre calitatea memorialistică a lui Simenon care își împletește destinul romanelor polițiste cu pitorescul locurilor și a naturii pariziene, nu se mai îndoiește nimeni. Orice plimbare literară poate începe desigur cu *parvis*-ul din fața mării catedrale, în amintirea dragostei romantice a lui Quasimodo pentru frumoasa Esmeralda. În același secol XIX, Balzac reține, în *Iluziile pierdute*, câteva cadre din atmosfera unui Palais Royal văzut ca templu al prostituției prospere. Din toate părțile orașului veneau, de-ntunecau orizontul, alte tinere dornice de aventuri sentimentale, pregătite «să facă» palatul, așa cum altele făceau trotuarul. E o figură de stil pentru cea mai veche meserie și pentru oferta modernă pe care o practică rusoaicele, moldovencele și româncele, în rețele bine organizate. (Nu de mult un politician a fost surprins cu o minoră de pe plaiurile noastre pe care a luat-o la ocazie, cu mașina. *O trabuit și întrierupă plasierea duomnului...* Dar nimeni nu a intuit mai bine eternul feminin ca Villon în a sa *Ballade des dames du temps jadis* sau în *Balada muierilor* din Paris: «De-s socotite guralive/ Venetiencile limbute/ Ori băbătiile parșive/ În codoșlăcuri pricepute/ Pe pielea mea v-o spun deschis;/ Să-ndruge vrute și nevrute/ N-au plisc avan ca la Paris». Celebra Colette locuia împreună cu pisicile ei pe Rue de Beaujolais, vitriolantul Cocteau pe Rue Montparnasse. Brâncuși într-o fundătură (Impasse Ronsin), Cioran într-o mansardă, Ionesco într-un apartament burghez. La Comedia Franceză se păstrează ultimul fotoliu al lui Molière, iar umbra lui Malraux mai trece prin grădinile din apropiere. Gérard de Nerval, autorul straniilor *Himere*, după o încercare de

evadare în Orient și după un lung zbcucium frecventează mahalalele și tavernele pariziene devenind un rătăcitor noctambul. Atins de nebunie se spânzură de un gard de pe Vieille-Lanterne chiar în vechiul centru. Suprarealiștii susțin că astăzi pe același loc se află cușca sufleurului de la Théâtre du Chatelet. Memoria e uneori crudă, alteori sadică sau picantă. Depinde dacă izvorăște din creierul lui Flaubert care își plimbă și el eroul din *Educație sentimentală*, Frédéric Moreau, prin cartierele din jur sau dacă se ivate din subconștientul turbure al autorului lui Maldoror, Lautréamont. Poate că nicăieri în lume miturile nu se construiesc și nu se destramă cu atâta repeziciune. Ca aici. Unul din aceste mituri poate deveni ultimul premiat Goncourt (pe 2004) un tânăr de 32 de ani care mărturisește că nu a țintit atât de sus. Admirator al lui Cendras și al lui Conrad, el a ales țara soției sale, Italia, drept cadru al ultimului său roman, *Le soleil des Scorta*.

Dimineața la opt și jumătate luăm micul dejun ca niște mici burghezi sau ca *n'importe qui* pentru că aici toata lumea își bea cafeaua dintr-un bol mare în care își înmoaie pâinea cu unt sau croasantul pufos și parfumat. Deschid jaluzelele geamului și vedem pentru prima dată *un petit coin du quartier*. Clinica ocupă aproape o jumătate de cvartal pentru că aici casele și străduțele sunt mici. Aceste *maisonettes* își datorează existența unei legi de după război când toată lumea a primit mici parcele pentru construcții în cartierele și localitățile din jurul Parisului. Micul parc din fața geamului a fost răscolit chiar din prima zi a sosirii noastre aici de un buldozer. O prefață oribilă a operației pe care avea să o sufere L. Am urmărit înmărmuriți baletul buldozerului mânuit cu multa îndemănare de un șofer. Disloca gazonul, rupea copacii sau arbuștii ca un adevărat robot din desenele animate. Spitalul se ex-

tinde, se mai construiește o aripă. Clinica se află la intrarea în Blanc Mesnil cum vii dinspre Drancy. Orașelele-satelit sunt despărțite practic acum doar prin tăblițele indicatoare; dacă nu ești atent sau te fură peisajul trebuie să faci cale îtoarsă. Aici căsuțele sunt mai vechi și au în locul jaluzelelor, tradiționalele obloane (*les persiennes*) care le dă un aer patriarhal. Dacă nu au părculețe în fața căsuțelor, au de obicei un gazon sau pomi ornamentali, iar la ferestre florile încă mai rezistă frigului, acum, la început de noiembrie.

Tăieturi din ziare:

Le Canard enchainé îl «citează» pe Chirac, apropo de situația din Côte d'Ivoire: «On n'est pas sortis du cacao!» și pe soția lui Arafat care răspunde atacurilor legate de problema controversatei moșteniri a averii: «J'ai toujours appelé Yasser, *mon trésor*!» O caricatură dă în vileag «les grandes manœuvres du Goncourt» Dialog între un candidat nemulțumit și un membru al juriului: «- Alors, c'est une magouille cette année encore?» «- Tant qu'il ne recompense pas un film, il n'y a rien à dire»... cotidianul *Libération* de vineri, 12 noiembrie, analizează consecințele dispariției lui Arafat: «Treize jours d'agonie et de macabre simulation» Hebdomadarul *Le Point*: «În Franța patru adoptați din cinci vin din străinătate. De trei ori mai mulți ca acum 20 de ani. În 2004, 23.000 de familii au un dosar în lucru. Datorita întârzierilor se preconizează o agenție națională a adopțiunilor care se va dubla în 2006. În curând un adoptat din doi va veni din China!» Aproape zilnic răsfoiesc în metrou «20 Minutes», un ziar familiar parizienilor care merg la lucru la prima oră a dimineații și pe care primii cititori îl abandonează pe scaune, oferindu-l celorlalți spre lectură. În afară de știrile zilei despre alegerile palestinienilor de după Yasser și posibilia can-

didăți și despre fermitatea lui Chirac care a divorțat hotărât de politica președintelui Coastei de Fildes, aflăm că «Eurostar», trenul special pe sub canalul Mânecii care face legătura între Paris și Londra a împlinit deja zece ani și a transportat peste zece milioane de călători. Dar nu e încă destul de rentabil. Din *Panorama toutes les Nouvelles*, un hebdo al Versailles-ului și împrejurimilor aflăm că în ciuda legii asupra portului insemnelor religioase, două candidaturi la alegerile comitetului de părinți din Yvelines purtau voalul pe față. Pe de altă parte Comitetul olimpic a depus candidatura Parisului la J.O. din 2012. Asta presupune cheltuieli de 35 de miliarde de euro din PIB pe o perioadă de zece ani și crearea a peste 42.000 de locuri de muncă.

Le Journal de Paris (samedi, le 13 nov.) are pe prima pagină cea mai năstrușnică veste: «On peut enfin faire pipi, sans payer» Începând cu aceasta lună, în 24 de toalete publice ale capitalei franceze nu se mai plătește. Alte 200 de locuri vor fi deschise în 2006. Se dau și câteva prețuri comparative din Europa: Lisabona, 10 cenți, Madrid, 15, Copenhaga, 26, Londra și Dublin, 30, Paris, 40. Cele mai scumpe vespasiene se află la Bruxelles, 49 de cenți, Oslo și Stockholm, 57 și Amsterdam, 90!

La o săptămână după operație L. umblă în cărje deși e foarte slăbit, a pierdut vreo cinci kilograme; Florica îmi spune la telefon că și ea a slăbit cam tot atât. Acum după cura cu endoxan începe să-i dispară greața și are poftă de mâncare. Domnul J., gazda noastră îl întreabă care îi sunt alimentele preferate. *Pâté de foie, frites, rôti de poulet, des œufs cuits, pain au chocolat*. Doctorul D. e mulțumit de imaginea radiografiei și de analize și, ca atare, ne face ieșirea mai repede. E o nouă șmecherie, L. e încă slăbit, inițial era vorba de două săptămâni. *Enfin*, o fi bun specialist, *mais il triche*. Asta e și concluzia unui alt român pe

care îl întalnesc aici, d-l P. care e cu fiica lui, într-o situație foarte gravă. Dar e singurul medic care a acceptat să o opereze. Cei din Italia și Germania au refuzat.

Cum d-l J. e ocupat și nu poate să ne scoată din spital, îmi spune să iau taxiul sau ambulanta, va plăti el transportul până la «Avicenne» (*hopital franco-musulman*). Când văd cât îmi cere ambulanțierul pentru vreo cincisprezece kilometri de transport îmi vine să urlu, *je ralle!* 62 de euro!! Pentru banii ăștia eu muncesc o săptămână. Ar fi fost mai ieftin cu taxiul. În sfârșit, e o lecție. La spital ne așteaptă d-na dr. Cornille pentru că soția chirurgului, care e șefă de secție, lipsește. Altă dezamăgire. Când ajung la spital asistentul social Marc B. mă trage de mâneca, îmi face semn să intru la el. Am emoții, dar bănuiesc de ce. Îmi pune în mână plicul cu bancnote pe care i-l strecurasem discret în cartea pe care i-am dat-o, cu autograf, la prima noastră întâlnire. Împreună cu o sticlă pe care a primit-o zâmbind înțeleghător. Sărmanul Verlaine se răsucesc în mormânt. Acum ce să fac, dau să îmi cer scuze, dar mă liniștește: «*Fais pas gaffe! T'en auras besoin!* Mai târziu, amabil, ca să îmi arate că nu e supărat ne invită în birou să dăm un telefon acasă. Il găsim pe bunu'Onu care se bucură că poate vorbi cu nepotul. Ii tremura vocea. L. e liniștit, mă întreb de unde are resurse.

În spital atmosfera e destinsă, asistenții, medicii și părinții trec pe lângă noi salutând ca și cum te-ar cunoaște. Toți zâmbesc. Ne uităm unul la altul, ni se pare excesiv; ce au ăștia? După ce îl consultă pe băiat, o servesc pe d-na C. cu o cutie de bomboane fine, *spécialités belges*. Zâmbește și servește pe toată lumea din jur. Secretara vine și ne mulțumește, una din asistente ne întinde mâna și se prezintă. *C'est pas vrai!* Nu sunt încordați ca și noi. După o jumătate de oră apare și Dida care ne duce până acasă la

Velizy, pe allée de Bretagne. Lucian urcă greu scările, nu se simte bine, îi e greață și e prea obosit.

Joi dimineata ne sculam abia pe la noua, după un somn bun. Se simte mai bine, bea *une tisane* și mănâncă *un croissant*. Apoi își verifică poșta electronică. Eu și d-l J. facem o plimbare în pădurea din apropiere, *fôret domaniale de Versailles*. Aerul e tare, abia mă țin de bătrânul septuagenar care e masiv și poartă pantofi 48. Fostul inginer la Renault și-a pierdut soția în urmă cu vreo zece ani. Un cancer la piept. Acum trăiește singur în apartamentul prea mare pentru el. E generos, se apropie de L. punându-i întrebări cu un fel de timiditate. Când are de făcut drumuri la spital își consultă mereu agenda pentru că e foarte ocupat cu bridge-ul. E un veteran al complicatului joc, un inițiat. Uneori face pe arbitrul. Un om metodic, meticulos, aproape un maniac. Face eforturi să fie prietenos, dincolo de fața lui mare cu o expresie sobră. De câte ori facem cumpărături împreună nu mă lasă să plătesc. Dar se scuza mereu că nu știe să gătească. Nu-i nimic, în zece minute masa e gata. Îl urmăresc cum prăjește cu mișcări sigure carnea de vită. Chiar bine prăjită, tot în sânge e. Introduce apoi o pungă din congelator în cuptorul cu microunde. Spre surprinderea mea legumele servite simplu, cu puțin unt, sunt delicioase. Și par proaspete. Ca și tot ce atingem aici. Cafeaua cu lapte, bagheta de pâine, croasantul, și mai ales brânzeturile. Seara e rândul meu să fac cartofi prăjiți. Bătrânul scoate o sticlă de *Château d'Armagnac*, un vin roșu, tare și aspru. L. mănâncă mai bine, i-a dispărut greața. Gustă și el puțin vin, *pour faire des globulles*.

După cină cobor în pivniță, domnul a acceptat în sfârșit oferta mea de a-i face ordine și de a-l scăpa de o groază de lucruri inutile pe care le car într-o încăpere de la subsol. Mai departe se va ocupa de ele administratorul blocului.

Termin într-o oră, sunt și eu mulțumit. Apoi urc și îi fac un duș băiatului care începe să tremure sub apa caldută. Își revine, dar e tot slăbit. Am grijă să îi protejiez pansamentul de la picior cu o pungă de plastic. Fac și eu un duș și mă culc. D-l J. picotește pe fotoliul din salon, până târziu, în fața televizorului, ca în fiecare seară. *Bonne nuit!*

„Georges, je vous téléphonerai ce soir de chez mes amis. Décrochez, s’il vous plaît. J’ai des choses importantes à vous dire.» Recunosc scrisul ingineresc al domnului J. care cu precizia unui ceasornic își duce la îndeplinire sarcinile asumate. Și pe deasupra jucător de bridge! Repetă mereu ce are de făcut și își consultă agenda ori de câte ori e nevoie să mai facă un drum cu mașina.

Vineri am avut o nouă întâlnire cu doctorii de la «Avicenne». Chirurgical i-a schimbat pansamentul și e mulțumit de evoluție. Luni, din nou analize de sânge. Dacă leucocitele cresc, o nouă cură cu Endoxan, comprimate. Chimioterapie «ușoară», *la chimio légère*.

Sâmbătă, noi motive de neliniște. Piciorul operat se umflă în zona gambei și nu mai dă înapoi ca alte dăți. Nu sunt dureri. Duminică dimineața e și mai umflat. Telefoniez la «Avicenne» și medicul de serviciu ne fixează *un rendez-vous*. Mâncăm la prânz într-o atmosferă apăsătoare. Ca desert *tarte aux pommes*, delicioasă, surpriza gazdei. Mâncăm fără tragere de inimă. Mă surprind cu vechiul meu tic, al ridicării umărului, din omoplat. La spital ne ia în primire o tânără de origine arabă, *une beurette de la deuxième génération*, ne explică d-l J. Presupune o flebită și îl sună pe chirurg. Face eforturi ca să ne trimită la radiologie, la testul Doppler, pentru că duminica nu se lucrează. Apare și chirurgul care negociază cu radiologul. Il convinge că vom plăti noi testul. Descoperă cheaguri de sânge care trebuie tratate urgent cu anticoagulante. Va trebui să le fac

chiar eu, zilnic, la domiciliu. Rămân perplex. Dar tânăra arăboaică îmi arată cât de simplu este. Direct sub piele. Mă pune să încerc pe loc. Tremurând, reușesc să-i înfig acul subțire sub piele, apoi apăs pompa. Mă trec fiorii, dar femeia în halat mă încurajează. *Veți reuși și diseară! N-am încotro.* O infirmieră care să vină la domiciliu, te costă. Caută prin sertare și mai face rost de câteva seringi de *lovenox*. Când doctorul dă să plece, alerg după el. *Je vous prie de recevoir un petit cadeau de mon pays... De la prune?* mă întreabă zâmbind. *Ah, non c'est un cognac roumain, du vin brûlé, fait du vin des côtes de la Mer Noire, du Murfatlar! Ah, bon!* îl ia și îmi mulțumește cu un zâmbet complice. Vede că tremur. Mai devreme i-a explicat d-lui J. că numai cu un personal format, sudat chiar de soția lui care e șefă de secție reușește să-i mai ajute pe cei din est cu mici servicii sau medicamente care altfel ar costa destul de mult. Dar pentru asta nevastă-sa a trebuit să plătească, a fost amenințată de controale și până la urmă a susținut-o chiar ministrul. Chimioterapia grea, compusă din mai multe cicluri de câte patru cure nu e încă acceptată aici, mai ales că vine de la americani. Poate dura peste doi ani și e foarte costisitoare. Ea a scris chiar o carte, *Neuf lits au bout du couloir*, despre experiența dură la care a fost supusă și cum a reușit, totuși, să înființeze secția. A susținut-o și un bătrân profesor care între timp a murit. Fostul amant, spun gurile rele.

La întoarcere urmăresc cu atenția încordată panourile de pe autostrada A 86 în direcția Créteil-Versailles pentru a mă obișnui cu drumul, poate într-o zi va trebui să conduc chiar eu. Peste șaptezeci de kilometri. Arabii pe care i-am văzut la spital, pacienți, vizitatori și medici, mi-au adus aminte de un articol al jurnalistei italiene Oriana Fallaci, *La force de la raison* care susține că Europa va deveni

o colonie a islamului. Nu de mult au construit o moschee chiar la Paris. Cel mai mare pericol e imigrația clandestină. Ea estimează că musulmanii ar reprezenta deja 30% din populația Franței! D-I J. crede că exagerează, dar e adevărat, în statistici nu e voie să se precizeze din ce țară provin imigranții naturalizați. Ziarista șochează arătându-i cu degetul pe toți «colaboratorii occidentali care vor da seamă odată»: Biserica Catolică care binecuvântează primirea clandestinilor, ONU, Comunitatea Europeană care vrea să introducă dreptul la vot imigranților, Germania, patria adoptivă a lui Mohammed Atta, Anglia, sanctuarul organizației Al Qaeda, Spania care vinde cel mai bun pământ saudiților, dreapta care nu mai există, stânga filo-arabă prin antisemitismul ei.

Marti, 23 nov.

Sunt în garajul gazdei mele și ca urmare a insistențelor, fac ordine. Fostul inginer e un *bricoleur* care și-a instalat aici și un atelier. Acum a hotărât să renunțe la o parte din lucruri iar eu i-am sărit în ajutor. Am insistat pentru că a zis că nu trebuie să mă simt dator. Las la o parte faptul că e un domn, ne cazează, ne hrănește, uneori ne plătește medicamentele, ne duce cu mașina la spital. Și pe deasupra mă obligă să-i spun pe nume, adică Roger, cu toate că are cu douăzeci de ani mai mult decât mine. Mai întâi cobor cutiile, sacii și resturile de scânduri din podul garajului, apoi le duc printr-o parcare din fața blocului, la subsol unde le aranjez pe categorii. Îmbrăcat în halatul cam mare al inginerului par un muncitor cu ziua, un necalificat, un paria, *un vaurien* pe care lumea,- ce-i drept, puțină,- nu prea îl bagă în seamă. Sacii îi duc pe umăr, în cârcă, obiectele în mâini. Gasesc o mătură, șterg pânzele de păianjen și adun frunzele uscate, aduse de vânt. Brusc

mă gândesc la L. Mă așez pe un sac, desfac portocala din buzunar și mănânc. *Mănânc și plâng*. Apoi repet textele pe care le știu pe dinafară, mă rog. Apoi repet rugăciunea inimii. Mă întreb dacă să spun «Miluește-l pe fiul meu, păcătosul!» . Ce păcate poate avea la nici 20 de ani? E un visător, *but not the only one*. Are ceva din aluatul meu. Dar nu mai are rost să întreb de ce. Nu pot să-I pun condiții Lui. Asta i-am spus de multe ori Floricăi atunci când se întreabă de ce ne pedepsește Dumnezeu sau cu ce am greșit noi mai mult decât alții. Sau de ce să plătim noi pentru păcatele altora. Nu mă interesează decât un singur lucru: cred și continui să mă rog. Chiar dacă nu mă ascultă nimeni. Rugăciunea mă liniștește pe mine. A devenit o te-rapie. M-am îndoit în tinerețe, am scris cu orgoliu, dar nu am scris chiar orice, uneori poate L-am provocat pe El, mi-am provocat Destinul. Alteori l-am presimțit. Acum, de câteva luni nu mă mai interesează literatura. Lăsați-mă în pace cu textele voastre!

Impasul în care am ajuns: rugăciunile și textele care m-au ajutat pe mine și despre care credeam că au produs minunea vindecării mele, în urmă cu trei ani, par acum inofensive. Sau, poate, nu e așa. Tresar. Ar trebui să urc în apartament să văd care e starea lui. Mă neliniștește temperatura pe care o face noaptea și după-masa. Acum ia antibiotice și injecții pentru flebită. După două zile piciorul s-a dezumflat iar analizele sunt în limite normale. L-am lăsat palid și slăbit, cu fața alungită și cu privirea febrilă, în pat, manipulând laptopul d-lui J. și încercând să se concentreze asupra unui joc de strategie. Noaptea îi caut instinctiv temperatura când mă trezesc sau când tresare. Îi ating mâinile sau fruntea și spun în gând: «*Cel ce nu voiești moartea păcătosului ci ca să se întoarcă și să fie viu, îndură-te și către el, ușurează-i toată patima și toată*

neputința, încetează răceala, potolește-i fierbințeala, tinde mâna Ta cea tare și îl ridică din patul suferinței, precum oarecând pe fiica lui Iair și sănătos îl arată... Potolește-i fierbințeala...»

Mă ridic și îmi caut în continuare de lucru în acest peisaj străin, amețit de aerul tare al pădurii Versailles și de vuietul autostrăzii și de vibrația din stomac. Adun frunzele și le pun într-un sac de plastic, mai privesc o dată spre lucrurile desperecheate și reci, dulapuri, sticle de plastic, cutii cu obiectele răposatei soții a d-lui J., masa de lucru, patul pliant, gălețile goale, trag aer în piept și mai fac un pas. Spre vuietul lumii, spre lumina ei. Uitasem că exist, uitasem de fiul meu și acum mă trezesc brusc la realitate și inima îmi bate cu putere.

IV

Autorul unui tom masiv și cam ciudat, *Le Parisien*, Alain Schifres, ziarist la *Nouvel Observateur*, face următorul portret al parizianului contemporan:

„Ce se întâmplă când înghesui un milion și jumătate de provinciali într-un fund nevinovat de chiuvetă, plin cu sedimente, pe unde au umblat toți regii Franței, începând cu Clovis și unde dai azi numai de japonezi, de câțiva ani încoace?”

Parizienii pursânge, subiecți ai acestei cărți, se arată ignoranți și nestatornici; în afară de o mână de oameni cumsecade, parizienii sunt cu toții cam zăltați. Îndrăgostiții de capitala Franței vor găsi în această carte motive suplimentare să o iubească și altele pentru a se dezgusta. Cei care detestă Parisul, mulțumită lui, îl vor urî și mai mult, dacă nu cumva îi vor face să-și schimbe părerea. Până și editorul, speriat de un posibil scandal, ține să precizeze că întreaga responsabilitate îi revine autorului. Să luăm un exemplu: ce-i datorează parizienii lui Napoleon III? Păi, îmbunătățirea vieții studenților, amenajarea pădurii Boulogne, băncile din scuaruri și amenajările din Buttes Chaumont. În stilul său imperial, el a făcut tot ce s-a putut pentru gays, pentru târfe și pentru bătrâni. Asta îmi aduce aminte de balada lui Villon, dedicată femeilor din Paris, pe care le socotește cele mai guralive din Europa:

„De-s socotite guralive/ Venețiencele limbute/ Ori băbățiile parșive/ În codoșlăcuri pricepute/ Pe pielea mea

v-o spun deschis:/ Să-ndruge vrute și nevrute/ *N-au plisc
avan ca la Paris*" (traducere: Romulus Vulpescu)

Joi 25 nov. 2004

Abia în ziua a patra a tratamentului cu antibiotice și anticoagulante, a început să scadă febra. Piciorul s-a dezumflat și după statul în pat, băiatul mișcă din nou. Cu ajutorul unui chinestezist care îl reînvață primii pași. Dimineața ne verificăm poșta electronică în biroul domnului Julia. După-masă stăm în salon și îi citesc primele două pagini din romanul lui Kundera, *L'insoutenable légèreté de l'être*. Cu o seară înainte, emoții, o adevărată criză, până am simțit nodul în stomac. Când m-am dus după rezultatele analizelor, la laborator, am observat că leucocitele au scăzut mult. Am intrat în panică. Ce trebuia să fac? Să cumpăr *Granocit*, o injecție care stimulează măduva. Farmaciștii îmi spun că o pot aduce numai a doua zi, la comandă, întrucât are un regim special. E folosit mai mult în spitale. Domnul J. era plecat la o partida de bridge, așa că m-am îndreptat înspre locuința doamnei C. O găsesc acasă. Ea își sună fiica, asistentă medicală. Să mai încercăm la Vélizy 2. Și aici farmaciștii ridică din umeri. Imi vâjâie capul. Ce se poate întâmpla peste noapte? Bătrânica mă calmează și ne întoarcem acasă. Să telefonăm la spital. Când intrăm, Lucian îmi spune calm să nu mă sperii. Între timp, comandasem la farmacistul din vecinătate patru injecții și am plătit 460 €. Medicul de la spital mă calmează și el. Mâine dimineața vom face alte analize.

- *Ce n'est pas grave?*

- *Non.*

Înapoi la farmacist. Îl rog să comande numai două injecții, ca să le am de rezervă. Recuperez jumătate din

bani. Bunicuța C. îmi zâmbeste și urcă în micul ei Citröen, cu care m-a plimbat prin tot orașul. Are peste șaptezeci de ani și ceva din bunul simț al provincialului *auvergnat*. În fiecare vară se întoarce în sătucul ei din Massif Central, de unde a plecat în tinerețe, după război. Acolo are o prietenă, maică stareță, într-o mănăstire din Bourges, care se roagă pentru sănătatea lui L. Să aibă încredere, *bon courage!* Ne vom muta la ea abia când băiatul va putea urca treptele, până la primul etaj. Până atunci, rămânem aici, profitând de ascensor. Domnul J. ne face planuri de Crăciun, cu umorul său englezesc: *Si votre femme ne vient pas ici en vacances, je vous mets à la porte!*

27 nov.

Vineri seara după întoarcerea de la spitalul Avicenne unde am întâlnit câțiva români, adolescenți însoțiți de părinți și după ce pierdem o oră din cauza unui *bouchon* pe A 86, d-na C. mă invită să iau parte la o întrunire a cercului de lecturi biblice pentru a mă prezenta. Tema discuției este suferința. Înțeleg că eu sunt "materialul didactic", exact ceea ce lipsea unei adevărate dezbateri la care participă vreo cincisprezece persoane. Din care intră în dialog vreo patru-cinci, mai ales Denis, un fel de diacon, căsătorit, cu trei copii, supraviețuitor al unui accident de mașină, om cu o sensibilitate nuanțată și Alain, un antreprenor bine înfipt și sigur pe el, caustic și cam frivol. Îmi expun cazul: lecția pe care am primit-o de la Dumnezeu. Când mă credeam fructul unei minuni, supraviețuitor al LNH-ului, o boală și mai cruntă se abate acum asupra fiului meu. În cursul discuției în care aduc și eu vorba despre atitudinea fatalistă a românului mioritic în fața istoriei, o fatalitate care îl face să accepte și mai ușor suferința și moartea, se fac mai multe aluzii la cazul meu, iar d-na C.,

ageră și pragmatică, propune să se afișeze un mic anunț la biserică. Denis ar urma să încropească textul. În fond, de ce aveți nevoie, mă întreaba Alain, de bani, nu-i așa? O întrebare cam brutală, nici măcar nu mă mai deranjează. Nu neapărat, îi spun, avem nevoie de medicamente și de transport la spital, de două-trei ori pe săptămână. *Peut-être si un jour vous tombez en panne, je peux vous aider. D'accord, laissez vos coordonnées à Mme C.* Nu știu dacă i-a impresionat faptul că sunt «un intelectual român», dar poate că discursul meu cam sofisticat i-a surprins mai mult prin exotismul cultural, pentru că la sfârșit, o pereche de tineri se apropie de mine, stăm un pic de vorbă și mă invită la ei când am timp liber, stau și ei aproape de dl. J. Iar Denis, catolicul răzvrătit care a condus și discuția îmi spune la sfârșit: *Ne cessez pas d'engueuler Dieu. Je le fais de temps en temps!*

Sâmbătă la prânz îl așteptăm pe Dacian Z., curticeanul care pregătește un doctorat în teologie la Strasbourg. Are o întrunire la mitropolia ortodoxă de la Limours, nu departe de noi. La prânz mâncăm *quiche à la Lorraine*, niste prăjituri cu brânză și salam, ca *hors d'oeuvre*, apoi *tomates farcies* cu carne de vită și obișnuitele brânzeturi pe care le stropim cu puțin *beaujolais* acrișor. Lui L. îi apare o ciupercă pe limbă, trebuie să îi dau triflucan și să continui cu injecțiile cu lovenox. *Ça fait 50 euros, je m'en charge*, zice dl. J.

Afară sunt 11° și un soare cu dinți, e ultima zi de noiembrie, Sfântul Andrei; în mașina d-lui J. sunt 22°. Ca de obicei, radioul este pe postul de muzică clasică. Din difuzoare iese un sunet leneș de orgă, mașina d-lui J. e o mică navă, o catedrală care plutește pe autostradă. Apoi un flaut sprintar încearcă să dea tonul unui vals în care se prind toate mașinile, lunecând silențios pe două și trei benzi. Așezat la volan, domnul pare un detectiv cu trenciul său și

cu nelipsita șapcă îndesată pe cap, urmărind cu atenție orice mișcare și trăgând cu ochiul spre oglinda retrovi-zoare. E prins și el în același vals al trecerii de pe o bandă pe alta. Asta se întâmplă până intrăm în vârtejul unui *bou-chon* de vreo patru kilometri, care ne ține pe loc și îl obligă să strunească brusc caii putere. Soarele ne orbește prin geamurile din partea dreaptă, L. se apără cum poate de razele lui, cu șapca neagră cu cozoroc; eu încerc să trec spre mijlocul banchetei din spate. Îi mângâi ceafa de culoarea hârtiei cu câteva fire mici de păr presărate aiurea și-l întreb cum se simte. E ursuz, nu-i convine răsfățul. S-a săturat de întrebările mele; dacă vrea apă, dacă vrea *chips*-uri, dacă vrea un măr. Ieri s-a simțit rău după scannerul pulmonar. Examenul ne-a speriat puțin, din cauza unor micronoduli care dau de bănuț. Doctorul a spus că nu trebuie să ne neliniștim deocamdată, totul trebuie interpretat în funcție de tratament etc. L-a slăbit și sângele luat dimineața pentru analize, a fost un mic bilanț cu leucocitele scăzute la 2400, dar plachetele și LDH-ul normale. Chimia uscată, normală. Totul ne costă 65 de euro. Noroc că dl. J. a plătit scannerul și o parte din medicamente. Insistă să-mi pun banii aduși cu mine într-un cont curent, poate la *Crédit Agricole*, ca să doarmă liniștit. Nu poate concepe că am venit cu atâția bani lichizi asupra noastră. Nici că la vamă ni se cere să arătăm sume mari de bani. La televizor văd rezultatele primului tur de scrutin. Băsescu e pe locul doi. La Curtici aflu că s-a votat opoziția în proporție de 53%. Va să zică lumea s-a mai trezit; a dat cezarului local ce e de dat, iar opoziției ce merita. N-am decât să fiu liniștit, îmi spune Iulia la telefon. Din când în când ne sună și se interesează de situația lui Lucian. Aici, Nicolas Sarkozy face furori, a fost ales președintele partidului lui Chirac, cu care a intrat într-o competiție dia-

bolică, fratricidă. Singurul dezavantaj, e mic ca Napoleon; și nu înalt ca De Gaulle sau Chirac; e cam greu să-i obișnuiești pe alegători cu altă imagine. Altfel, deține toate atuurile, chiar dacă, la origine, e pe jumătate ungar. Colegii săi îi spun în bășcălie *Nagy bocsa*.

Florica e iritată la telefon, se teme că-i ascund ceva. Nu, nu-i ascund nimic, așa a zis doctorul. Dar vocea îmi trădează acel scepticism care o enervează.

Vineri, 3 decembrie

După micul dejun când îi fac injecția L. îmi spune că a avut un vis frumos: s-a întors acasă și toată lumea se mira cât de repede s-a făcut bine. Mi-a spus-o cu un fel de tristețe. Nici n-am îndrăznit să-l întrerup, să-l avertizez să nu-și dezvăluie visul înainte de prânz. În schimb, mi-am adus aminte de visul meu: eram undeva la munte și fratele meu, care își găsisse un prieten mort în pădure s-a apucat să-l ardă. Se simțea vinovat, dar nu de moartea lui, ci de faptul că făcuse o prostie. Acum era anchetat și în momentul în care polițistul (l-am recunoscut pe grăsanul T., fostul șef de post de la noi ajuns acum - în realitate! - șeful poliției municipale) îi descoperă greșeala, scoate un teanc cu bancnote, iar polițiștii pleacă. Eu nu am cum să-l ajut și sufăr. Apoi mă trezesc, brusc, vinovat. Visul se explică într-un fel: aseară numărasem banii de operație, aduși cu mine pentru că gazda noastră insistă să-i depunem la bancă. Visul e un reflex al numărării și al poverii de a-i purta mereu cu mine. E poate și un sentiment de vinovație, care nu s-a stins, legat de deschiderea contului, de a ne face publică suferința. Dar viitorul depinde și de acești bani.

Ieri după cura cu endoxan mergem cu mașina la o clinică din *XV-e arrondissement*, Labrouste, pentru o perfuzie cu adriamicin. La spital ar costa prea mult, așa că dna

D. a făcut apel la un coleg al ei de aici. La schimbarea pansamentului observăm că locul cusăturii s-a lărgit. E din cauza chimioterapiei, aveam să aflăm. Dr. Avetian, un armean cumsecade se ocupă de noi și îi cere infirmierei să-i pună antibiotic pe rană și să-i schimbe pansamentul. "Uită" să ne taxeze și ne spune să venim de câte ori e nevoie. Eu, lăcrămos cum sunt, simt că mă înăbuș. La întoarcere, dl J. face *un détour* prin *Porte de Versailles* și pentru câteva momente avem Sena pe dreapta. Apoi, de pe o colină vedem o parte din oraș și Turnul. L. e obosit, se culcă fără să mănânce, mai târziu îi cumpăr *filet de dinde* și îl gătesc cu cartofi prăjiți. Dl J. care de obicei nu gătește (mănâncă doar semipreparate, e drept, mai mult de la *boucher* decât de la *shoppi*) e foarte mulțumit. Seara citim pe internet câteva editoriale postelectorale, unul foarte acid, al lui Traian Ungureanu care dezvăluie ideile lui Năstase dinainte de revoluție când, într-un interviu, apăra socialismul și respingea perestroika. Precum Ceaușescu! Apoi în salonul gazdei urmărim un serial polițist. L. s-a culcat, obosit de efectul citostaticelor.

Duminică, 5 decembrie, dimineța devreme

Dl J. e un maniac simpatic. Recunoaște chiar el, dar ține să ne ghideze după regulile lui verificate. Scuzați-mă, îmi spune, dar nu ați pus corect haina pe umerăș. Îi dau dreptate, dar numai la asta nu mă gândeam. Avantajul obsesiei maniacale e că, în fiecare cameră, până și în baie, și-a instalat un aparat telefonic: în dormitor, în salon, în bucătărie, în hol, în biroul lui. Recent ne-a instalat și nouă unul în cameră. Vorba lui: *pas de problème!* La fel stă treaba cu ceasurile. Întorci privirea și te uiți la ceas. Nu mai vorbesc de telecomanda pentru cele patru veioze din salon. Sau de faptul că, odată scoase din sertare, tacâ-

murile, chiar dacă nu se folosesc se pun în mașina de spălat vase. Chestia asta ne-a lăsat *bouche-bée*. Ne-am obișnuit și cu ordinea din frigider și o respectăm. Abia acum când îmi dau silința, îmi dau seama de efortul nevesti-mi de a ne ordona pe mine și pe L.

Sâmbătă înainte de prânz ne vizitează Christian C., un student la info, român naturalizat, care stă nu departe de Versailles, la Saint Cyr. Tatăl lui, inginer la o companie de petrol, a rămas în Franța în anii '80 iar Christian s-a născut aici. Spre deosebire de fratele mai mare care vrea să uite limba maternă, Christian o vorbește corect cu un ușor accent franțuzesc. E curios că a învățat-o târziu, în ultimii ani și e atras de mănăstirile românești pe care le vizitează mai ales cu mama. Băiatul e o capacitate, a făcut doi ani într-unul și, cum e foarte serios, se pregătește pentru licență. E foarte înalt cu o față prelungă cu un început de barbișon și cu părul lung, strâns la spate, călugărește. Rămâne să mănânce cu noi, punem masa în bibliotecă. Fileu de porc cu dovlecel, adus de dna C. și prăjitură cu mere românească, făcută de mama lui Christian. La despărțire îi dau un volum Verlaine și îl rog să mă verifice. E surprins, simt că e un căutător autentic al rădăcinilor românești. Îmi spune că, după indieni, românii sunt cei mai apreciați în informatică în occident. Gustăm din licoarea pe care gazda a scos-o din pivniță: un vin *Corbière rouge*, din '99.

După masă sosesc Dida, Silviu și fiica lui Silviu din Focșani, aflată în vizită. Se rătăcesc la intersecție și mă sună de undeva din apropiere. Îi recuperez de lângă biserică și îi conduc spre Quartier Mozart. Atmosferă destinsă, colorată de accentual moldovenesc și de injurăturile pitorești ale lui Silviu care își mai revarsă năduful. Pe sistem, pe patron. Are probleme serioase cu coloana și va tre-

bui să intre într-un concediu prelungit sau să se opereze. Îi sevesc cu aperitive și le deschid barul, plin până la refuz cu tot felul de băuturi. Beau și eu un pic de porto cu gheață. Dida va încerca să facă o chetă pentru L. la școala ei, a vorbit cu directorul. Din păcate elevii sunt cam capricioși, problema trenează. Silviu se oferă să ne aducă data viitoare niște pulovăre pentru iarnă. L. e destul de relaxat, îl simpatizează pe Silviu și modul său direct și ușor brutal de a descoperi această lume: aici câinii și pisicile o duc mai bine ca oamenii, chizdele mă-sii! Moldovenii pleacă pe la opt, îi conduc și observăm cu surprindere că, în parcare, mașinile sunt acoperite cu brumă. Fac câțiva pași în aerul rece, îmi face bine.

Pe la zece și jumătate apare și domnul J., încărcat cu pachete; ne aduce ce a mai rămas de la întrunirea clubului de bridge: *fromage Saint Nectaire, fillet de cochon, rilette de campagne* și fructe.

V

Marti, 7 decembrie, ora 7,20

La sfârșitul messei de duminică, Alain prezintă pe scurt situația lui Lucian și le propune membrilor parohiei să-l ajute în trei moduri: fie direct, cu bani, pentru compensarea unor cheltuieli până la aprobarea ajutorului social, fie prin găzduire, fie prin contact direct, prin cunoașterea problemelor lui.

Luni după-masă, doamna Courtault ne aduce mâncare și un plic cu bani; ce s-a adunat sâmbătă și duminică. Domnul Julia îmi atrage atenția să notez totul și să pun banii în contul pe care îl voi deschide azi sau mâine la Crédit Agricole. Bineînțeles.

Am reușit să citesc o sută de pagini din *Sigma*, romanul lui Al. Ecovoiu. Nu știu dacă e un mare scriitor, dar romanul e important și cred că doboară tot ce s-a scris în ultimii cinci ani. (Corectez mai târziu: cu excepția lui Cărtărescu. Și a lui Gheorghe Crăciun.) Totuși, nu îmi amintesc să fi făcut valuri în presa literară. Curajul de a înfrunta Biserica e depășit de îndoielile profund omenеști care se ridică în jurul lui Iisus, al Învierii și al apostolilor. Iisus ar fi fost impus printr-un complot iudaic pentru stăpânirea lumii și pentru controlul puterii. O uzurpare a unicității lui Dumnezeu prin persoana lui Iisus. Multe detalii și scenarii „eretice” dau forță acțiunii și reușesc să demon(s)t(r)eze dogma. Rămâne de văzut cum o duce la capăt.

Măști seara, ora 0,25 (de fapt, miercuri dimineața)

Mașina domnului Julia se umple de sunetele unui concert la pian. „Le trafic est vraiment pénible”, răsună vocea lui răgușită. Înaintăm cu viteza a doua și a treia, de o oră din cauza unui *embouteillage sans fin*. Ajungem, totuși, la timp, bătrânul lup de la Renault e prevăzător și știe că șoselele periferice sunt pline la ora asta. După câțiva kilometri aflăm și pricina: câteva mașini s-au ciocnit în lanț, o armată de polițiști și pompieri cu mașinile lor de intervenție au sosit la fața locului. La spital, dr. Delépine ne întâmpină cu o veste bună: rezultatele analizei histopatologice ale tumorii sunt bune, în sensul că nu s-au găsit celule cancerigene vii, ceea ce dovedește că L. e, totuși, „un bon répondeur”. Chimioterapia de dinainte de operație, din România, și-a făcut efectul. Doar că atunci, înainte de operație, LDH-ul mărit l-a făcut să se îndoiască. Astăzi avem o altă problemă: leucocitele au scăzut la 1300. Doamna dr. Cornille îmi aduce o seringă de Granocite (care în farmacie face 115 €) și îmi face semn cu degetul la gură, să fiu discret. Când o prind liberă pe doamna Delépine, îi dau cadoul „de St. Nicolas”. Zâmbește și desface cutiuța cu cercei și colier de argint cu pietre de chihlimbar. Biata Florica a renunțat fără să crâcnească la bijuterii. Brățara din aceeași garnitură i-am dat-o lui Gil, pentru Catherine. Cu toată recunoștința. Doamna doctor mă pupă și, spre surprinderea mea, își afișează bijuteriile prin secție. De fapt se poartă firesc.

După ce consultă locul operației, care nu arată prea bine, doamna Delépine îmi propune să mă întorc în România pentru o lună și să fac acolo chimioterapia obișnuită, procedura Ewing-99-Vide, care a dat roade, pentru că e păcat să irosim timpul cu terapia ușoară, cu comprimate, până la începutul lui februarie, când vom

avea șanse să primim „la sécu”, ajutorul social de la statul francez, conform unei legi mai vechi. Asta mă pune pe gânduri și mă răvășește. De ce? Seara, după ce discut problema cu Florica, sunt și mai neliniștit. Și, ca să intru în vibrația mea obișnuită, sceptică, descurajantă, observ că piciorul drept i s-a umflat un pic, semn că nu a dispărut cheagul nici după săptămâni de anticoagulante.

Vineri, 10 decembrie, ora 6

L. doarme liniștit. Până la șase mă răsucesc în așternut, mă rog, apoi „scriu” în minte, dar, ca de obicei, când iau pixul în mână sunt nemulțumit. Nu-mi mai iese.

Aseară a citit din *Dune*, cartea lui de căpătâi, Biblia lui, cum îi place să spună. Eu am citit din *Sigma* lui Ecovoiu, care nu mi se pare potrivită acum ca lectură; nu e ceva religios, e un fel de erezie. Și așa nu reușeam să mă împac în sinea mea cu El. Sunt supărat, mă cert, aș vrea să-l contrazic, dar ce să fac, am structura unui Iov, cum a scris Vasile D. într-un articol cu aluzie la situația noastră: *Iov - 2004*. Când citește din *Dune*, e o.k., e mulțumit, e echilibrat, e senin. De obicei, după cura chimio e tulbure. Nu mă aude ce-i spun, nu e atent, e mereu cu căștile pe urechi sau se refugiază pe internet. Prinde mereu pe câte cineva în direct și schimbă impresii. Comunică fără să comunice. Comunicarea lui a fost o problemă, iese rar din carapace, o recunoaște chiar el, la capitolul ăsta stăm prost. Comunicăm puțin. Din cauza dezechilibrului meu emoțional care îl irită. Îl admir că se stăpânește. Și totuși, aseară, când am redactat scrisoarea de mulțumire către Walter R. și prietenii lui (foști elevi sau colegi de școală de la Sânmartin), și când mă opuneam, emoționat, să nu dau în clocot, după fiecare virgulă sau punct, l-am simțit că vorbește „pe nas”, că e copleșit de emoția mea sau de prea-plinul mesajului. S-a

abținut totuși. Ieri s-a bărbierit, începe să-i crească părul, mustața, puful pe corp, iar acum perii, tot mai deși. Îi urmăresc mereu piciorul, să nu se umfle. La testul Doppler a reieșit că mai are un cheag în zona femurului, de 5-6 mm, și două mai mici, pe o venă din pulpă. Doamna dr. Isabelle Signoret, cu nume și alură de artistă, îmi spune că, din păcate, nu poate compara cu prima imagine, pe care dr. Delépine nici nu mi-a dat-o. Cu alura lui de avocat mereu bărbierit, cu mâinile împreunate, pentru a nu-și trăda prin gesticulație discursul, aduce mai degrabă cu un iezuit, afișând un zâmbet fals și un discurs sigur pe el. Repetă mereu ceea ce știe el, răspunzând doar pe jumătate la întrebări și nu știu de ce îmi aduce aminte de observația domnului Julia că doctorii francezi nu spun adevărul, pentru a-și menaja pacientul, spre deosebire de americani. Rămâne neclară povestea cu examenul pulmonar. La ultima vizită de control la spitalul Avicenne, unde nevastă-sa, doamna Nicole D., e șefă de secție, și-a schimbat strategia. În urma analizei histopatologice, îmi spune, a ajuns la concluzia că Lucian e „un bon répondeur” la cura chimio, întrucât în tumoare nu a mai găsit celule cancerigene vii. Acum ar fi momentul să ne întoarcem de sărbători în România și să mai facem două cure acolo, are încredere - i se întâmplă pentru prima dată - în doctorii de acolo. Mă încurajează să plec, pentru că o chimioterapie ușoară comportă riscuri până în februarie, când e posibil să primească ajutorul social pentru a fi spitalizat și urmărit îndeaproape, cu o chimioterapie dură, mai grea. Spitalizarea la Avicenne e prea scumpă, 1500 euro pe zi, iar în alți doctori nu are încredere. Rămâne să-i propun să facem două ședințe „ca în România” la o clinică particulară cu care colaborează soția lui, Clinica Labrouste. Doctorul Avetian. Să vedem dacă ne putem încadra în tarif. Pe de altă parte, domnul

Julia îmi spune că nu e bine să plec. În primul rând, risc statutul de asistat social, dacă dau peste un funcționar care mi-ar controla vizele și ar vedea că nu am respectat convenția de a rămâne în Franța. Sunt din nou între ciocan și nicovală. Nevastă-mea și Iulia sunt împotrivă, Gil, care a vorbit cu doctorul, este „pentru”. O eventuală aplazie care necesită spitalizarea ne-ar ruina: cincisprezece mii etc.

Peste un sfert de oră mă scol și plec la Prefectura din Bobigny pentru a depune dosarul. La zece trebuie să mă întâlnesc acolo cu Marc Borand, asistentul social al Spitalului Avicenne. *Doarme liniștit, îi aud respirația*. Mâna stângă, îndoită din cot, e ridicată nefiresc de mult, ca pentru a se apăra de ceva. A prins culoare în ultimele zile, chiar dacă sub ochi pielea e închisă la culoare și pe față are o mască de pergament. Îmi ridic mâna stângă, amortită, și o mișc în lumina veiozei. Umbra ei dansează provocator pe peretele opus.

Luni dimineața, 8,30

Vineri, dublu ghinion. Au scăzut leucocitele. Dosarul pentru cartea de sejur e incomplet. Mr. Borand mă așteaptă la Service des Étrangers de la Prefectura din Bobigny; ne lipsește chitanța la curentul electric. Partea proastă e că până azi, luni, nu ne-a sosit chitanța de la Alain T., care ne „găzduiește”. Artistul e dansator și lucrează *en fin de semaine*. Va trebui să reluăm totul de la capăt. „Merde”, îmi spune Borand enervat. Dar se pare că e greșeala lui.

Doamna Courtault continuă să ne aducă mâncare gătită la câteva zile și câte un plic cu bani, ce se adună la cheta de la biserică. Până acum, câteva sute de euro.

Am deschis un cont la Crédit Agricole, la insistența domnului Julia, pentru a nu deține sume mari la mine sau în apartament.

Duminică merg cu familia Cădere, domnul, doamna și Cristian, la biserica ortodoxă din Limours, unde, într-o frumoasă clădire veche, se află și mitropolia. Marea surpriză e biseriçuța de lemn adusă din Maramureș prin efortul mitropolitului. Sunt și doi călugări și câteva călugărițe. Slujba se ține în română și franceză. Se cântă chiar și *Kyrie Eleison*. După slujbă suntem poftiți la o cafea și o prăjitură de post. Cunosc câțiva români naturalizați aici: un tânăr, Mihalache, moldovean, care după armată a rămas în Banat, a avut probleme cu fiul de cinci ani, cancer de prostată, și a fost tratat tot la Avicenne. Acum e bine. Îmi spune că poate să-mi găsească ceva de lucru, noaptea, un fel de supraveghetor, cu condiția să știu bine limba. Deocamdată nu îl pot lăsa singur pe Lucian, dar dacă va veni Florica, pot să încerc. Familia Cădere, oameni fini; el a avut prin mamă ascendenți francezi, dar nu i s-a dat pașaport. În anii '80, rămâne aici și apoi își întregeste familia. Preocupări intelectuale, doamna citește mult, e dezamăgită de tineretul din țară, care se depravează, se degradează. Tânărul Cristian și tatăl său cântă în strană, sunt mulțumiți că au o biserică atât de frumoasă, clădită de meșteri credincioși, cu rugăciune.

Seara urmărim pe internet evoluția turului doi. Candidații, Băsescu și Năstase, sunt la egalitate. Vorbim cu Florica, tot pe internet, aproape o oră. Părerea doctorilor de la Timișoara e să nu riscăm acum o călătorie din cauza frigului, a flebitei și a virozelor. La noi e epidemie de gripă.

Vineri, 14 decembrie, ora 15,00

N-am mai făcut nimic notabil, decât o ieșire în Paris, la întoarcerea de la Spitalul Avicenne. Mai întâi, în *Place de Bastille*, atât de vie în jurul axei, *La Colonne de Juillet*, construită în secolul trecut în amintirea parizienilor uciși

în răscoala din iulie 1830 și a celor din 1848. Geniul înaripat al libertății, aurit, plutește nestingherit peste viermuiala pieței ticsite cu baruri, unde chelnerul îți aduce, ca să te încălzești, o lampă cu spirt dacă stai pe terasă. Opera Bastille, cu afișele ei provocatoare, mă scoate din toropeala unei zile pline de griji. Analizele lui L. sunt constante de două săptămâni, ținându-l în suspensie, nu poate urma nici chimioterapie, dar nu sunt nici atât de mici ca să i se administreze granocit. Cu ce ochi văd toate acestea? Ce caut eu aici? Doamne, ce blestem! Să fii la Paris și să nu te poți bucura de o clipă de răgaz. Perspectiva lungii chimioterapiei a lui L. mă descumpănește. Prefer să nu gândesc prea departe, decât până în februarie, când e posibil să primească ajutor social și să fie tratat aici. Pașii mă poartă, înfrigorat, spre Place des Vosges. E aproape de amiază, mă așez pe o bancă lângă statuia lui Ludovic al XIII-lea (?). Îmi scot pachetul de chipsuri românești și un măr golden de la gazda noastră. Doi porumbei se apropie, le arunc câteva firimituri, în clipa următoare un stol întreg mă sechestrează pe bancă. Încerc să-i alung, dar porumbeii insistă. Fără să vreau, devin centrul atenției pentru lumea din jur. Câțiva turiști privesc scena curioși și trec mai departe cu aparatele lor de fotografiat sau filmat. Doi tineri se sărută pe o bancă, indiferenți la spectacolul lumii sau poate fericiți că au ajuns aici. Și au dreptate, pentru că se află în cea mai veche piață monumentală, înconjurată de clădiri din secolele 17-18, cu fațade originale din piatră și cărămidă, cu arcade și pasaje la parter, unde se adăpostesc pe o aripă mici magazine de pictură, cu expoziții și colecții de artă. Într-un colț al pieței descopăr Palatul Rohan și Casa lui Victor Hugo dinaintea revoluției din 1848. Nu am timp să intru, pe afiș văd o expoziție de fotografie veche, secolul al 19-lea, începutul secolului 20. Mă despart de frumoasa

piață intrând în curtea teatrului de la Jeu de Paume, într-un alt secol, poate al 16-lea. Apoi, din nou pe rue de Rivoli. Mă reculeg o jumătate de oră în Catedrala St. Paul, unde un grup de elevi pregătește spectacolul „de geste” pentru Crăciun. Lângă o coloană unde se află statuia Fecioarei doarme, în dreptul gurii de încălzire, un vagabond bărbos, soios. S-a refugiat aici și pare o sosie a sfântului patron, un test pentru bunii creștini, care îl ocolesc. Nu-l invidiez dar, oricum, e mai fericit decât mine.

VI

În hebdomadarul „Le Point”, care apare joia, descopăr un articol despre bătrânul Ingmar Bergman, *Scènes de la vie de famille*. La 86 ani, cineastul suedez semnează o nouă capodoperă, *Saraband*. În topul cărților, conduce de mai multe săptămâni (41!) *Da Vinci Code* a lui Dan Brown, urmată de *Suite française*, cartea Irenei Nemirovsky, de *Le Soleil de Scorta* de Leonard Gandi, de *Les années Charlie*, de *Cavanna*, autor pe care l-am mai citit.

Pe ultima pagină, în bloc-notesul său, Bernard Henry-Lévy scrie despre antiamericanismul francezilor și despre francofobia americanilor. O carte apărută la New York, *Our Oldest Enemy* de John I. Miller și Mark Molesky, afișează o intoleranță crasă față de cultura și valorile de dincolo de ocean. «Ce sont tout une série de collages, citations trafiquées ou détournées qui prêtent à Clemenceau l'idée que l'Amérique serait une nation allée, directement de la barbarie à la dégénération sans passer par la cause de civilisation” ou à Jean Baudrillard que la destruction de WTC était un „rêve français”, exaucé par Ben Laden.» Acest mod de a reduce valorile la caricatură și grotesc poartă numele de *esențialism*, după autorii cărții. Concluzia filosofului: dincolo de orice provocare, „Franța lui Tocqueville și America generației pierdute, aceste două națiuni egale din punct de vedere literar și convinse la fel de mult de legătura de excepție cu Universalul, nu se pot resemna la acest mimetism negru, de două ori sinucigaș.”

Sâmbătă, 18 decembrie, 7,30

Ieri a fost furtună, vântul a bătut năpraznic, am stat toată ziua în casă. Nu am ieșit decât înainte de prânz, m-am dus până la bancă să-mi iau cardul. Cum eram neprevenit, vântul era să mă răstoarne, mi-a întors umbrela, iar ploaia m-a făcut ciuciulete. Observ că aici lumea poartă rar umbrele, mai mult pelerine și pălării cauciucate. Seara aflu că a fost furtună în tot Nordul, au murit cinci persoane, o bătrână a fost strivită de un copac, în mașină. Avioanele sunt anulate, la știri se anunță mereu, pentru că e vineri, să se renunțe la plecarea din Paris. Șoselele sunt ticsite, s-au format ambuteiaje. L. a învățat să-și facă singur injecția cu anticoagulant; a rămas perplex când domnul Julia a plătit „5 euro pentru o injecție”, când am lipsit eu. Așa că s-a hotărât să se împungă singur în coapsa piciorului stâng. Cu toată stângăcia lui, reușește. Ne-a vizitat Cristian, i-a mai adus jocuri pe calculator, ceea ce mă înnebunește. Pentru că nu mai citește decât Dune, în rest, butonează tastele cu jocuri de strategie sau comunică în direct pe internet cu foștii colegi și cu Seba. Seara vorbim cu mama, care face ultimele pregătiri. În fiecare zi lungim liste cu solicitări, spre disperarea ei: vinuri, cadouri pentru prieteni, cărți, medicamente, mănuși, dacă se poate, dar și „charcuterie”, cârnați, caltaboși și mezeluri de porc. Și așa mai departe. La prânz, doamna Courtault ne lasă în fața ușii (eu eram plecat, iar Lucian nu știe să manipuleze interfonul) o sacoșă cu pizza, salată de andive și o excelentă „salade de fruits”. Domnul Julia se întoarce seara, mânâncă în grabă morocănos, și pleacă din nou, are turneu de bridge. La cină fac cartofi prăjiți, și pentru că mâncăm noi și porția gazdei noastre, seara târziu ies la plimbare. Aerul curat mă trezește din amorțeală, fac ocolul cartierului, o iau prin parcuri spre pădure, mă opresc să

văd șantierul cu drumul cel nou prin pădure (ecologiștii au protestat și observ că aici sunt foarte activi), continui până la *maison d'accueil* (pentru handicapați), apoi pe rue de Bretagne, Savoie, Picardie, Champagne, ajung din nou la complexul lângă care se construiește un garaj subteran. Grădinița, școala și, în sfârșit, cercul se închide cu sala de sport. Se aude vuietul autostrăzii, circulația s-a fluidizat, cerul e tulbure. Pe jos, plin de ace de brad, crengi rupte și mâțișori. Liniște, respir adânc, urc scările, deschid ușa. Apăs pe butonul liftului. Ușă transparentă, pentru cei care suferă de claustrofobie, parcă aș fi într-un acvariu. Pocnetul obișnuit de la doi, pe care îl aștept și care totuși mă sperie. Ca o prevestire pe care încerc să o resping, să o depășesc. Furtuna a trecut.

Florica sosește de solstițiu, pe 21, la ora 21. O aștept în Gare Austerlitz, cum ne-am înțeles, vis-à-vis de Jardin des Plantes. Se face 9 și jumătate și apare tânărul Mihalache; el așteaptă o fetiță a unui amic de-al lui, timișorean, care vine împreună cu soția mea. Florica a consimțit să aibă grijă de ea pe drum. Mihalache, fost vameș, lucrează la o firmă de pază, a plecat în timpul serviciului. Mă mai încălzesc în mașină. Se face zece și el trebuie să plece, au un control. Sigur aici vine autocarul? Da, e sigur, el a mai așteptat și altă dată. Rămas singur în frig, îmbrăcat subțire, încep să mă plimb, să mă mișc. Noroc că mi-am luat bocancii în picioare. O iau întâmplător spre *Jardin des Plantes* și cineva, peste drum, face semne disperate. E Florica și fetița, cu bagajele lor imense. Stau de o oră în frig. Îl injur în gând pe fostul vameș care m-a derutat. Dar ne salvează soția lui, care apare cu mașina, un Clio cam mic pentru atâtea bagaje. Îi explic cum să ajungă la Velizy de pe A86. Suntem acasă pe la unsprezece. Florica își sărută odorul și

Îl strânge la piept. Îi pipăie duioasă creștetul cu părul scurt. În bagajele imense a adus șase sticle de vin de calitate și un whisky, plus cadourile pentru gazde și doctori. Ne răsfățăm apoi cu „charcuterie roumaine”, maiouș și tobă, cârnaț și caltaboș, plăcintă coardă cu nucă și mac (cultura de mac e interzisă în Franța, ne spune domnul Julia). Împodobim pomul de Crăciun, care e pe jumătate scuturat din cauza căldurii. Domnul J. va organiza în ziua de Crăciun une réunion de famille. Vreo cincisprezece persoane. Pregătim camerele, aducem masă și scaune din pivniță, facem cumpărături. Doar că bătrânul a răcit la una din ședințele nocturne de bridge și tușește.

Lucian a început din nou chimioterapia și e iarăși palid, livid. În dimineața de Ajun își bea ceaiul și se culcă din nou. Mănâncă abia seara cartofi prăjiți. Apoi își revine încet și acceptă să ne însoțească la biserică la messa de la ora 10. Care durează o oră și jumătate, preotul a deschis slujba cu povestea nașterii lui Iisus văzută din perspectiva blândului asin care a purtat-o pe Maria spre Bethleem. O explorare originală și îndrăzneată pentru un preot catolic. Pe un ecran sunt proiectate imagini simbolice, în care intră și suferința umană a semenilor: bolile, sida, copiii fără adăpost, familiile sărace, mizeria. Din predică rețin că El a acceptat să fie Fiul Omului pentru a ne face pe noi fiii lui Dumnezeu. După slujbă suntem invitați într-o încăpere alăturată, unde suntem serviți cu *chocolat chaud, gateaux et fruits*. Vorbim cu părintele Thierry care ne întâmpină și ne încurajează. Vine și doamna Courtault și cei trei tineri care l-au vizitat pe Lucian „acasă”. Unul din ei, Belmondo, un băiat de culoare, e foarte activ și vorbăreț.

La întoarcere, afară e vânt puternic și plouă, dar în mașina domnului Julia e o atmosferă destinsă; trei soprane îl tot exaltă pe Haydn, pe postul cu muzică clasică. Lucian

a renunțat la o cârjă, se folosește doar de cea din mâna stângă. Târziu, la miezul nopții, când îi colindăm în surdină domnului Julia, la a treia încercare ne dau lacrimile și ne oprim. Domnul Julia ne ascultă zâmbind, cu mâinile împreunate ca într-o rugăciune, cu un ușor tremur al capului. Apoi se retrage discret.

Duminică, 26 decembrie, 6,45

Ieri, domnul J. și-a invitat toată familia să sărbătorească Crăciunul cu noi. Fiul, Jean-Paul, cu nora, Jeanne, și copiii, Félix, 5 ani, Lucie, 3 ani, fiica, Cathy, cu Frédéric și fiul Romain, cuscree, nașii fiului. Am făcut cumpărături, am dereticat, am adus masa din pivniță, am mutat patul lui Lucian în balcon. L-am ajutat să pregătească masa, să pună argintăria. În total, cincisprezece persoane. Domnul J. a făcut fluturași la computer, cu numele fiecăruia. Ne-a așezat la masă cu Jean-Paul, pilotul, și micuța Lucie. Eu stau între fiică și cumnată. Fetele au pregătit totul. Bătrânul a pregătit șampania și vinurile. Și o mulțime de pachete sub brad pentru toată lumea. Jeanne, soția pilotului, e stewardesă, cu gusturi fistichii. Frumoasă ca o artistă, deschisă, comunicativă, curioasă. Și pe deasupra *geamănă*, ca și mine. Cathy e rebela familiei, simpatică, accent parizian. Ca și soțul, lucrează tot în domeniul aviației, la Orly, însoțitor de bord. Ea nu mai zboară, a avut o cădere psihică după moartea mamei. Frédéric, în schimb, povestește cu lux de amănunte călătoriile la antipozi, în Asia, Indochina, America de Sud și Haiti. E expediat diplomatic, de bătrân la cealaltă masă, pentru că se împunge cu cumnata. Jeanne vrea să știe povestea noastră, iubeste amănuntele. E alsaciană și o interesează ce bem și ce mâncăm. Dacă avem ceva specific. Îi spun de mămăligă, de sarmale, de țuică, de civilizația mioritică. N-a auzit

de Coandă, doar de Ionesco și Brâncuși. Vag, de Cioran. Jean-Paul, pilotul, foarte calm, obosit, marcat. Primește cadou *Da Vinci Code*, cartea americanului Dan Brown, care face acum furori aici. E vorba de viața lui Da Vinci și presupusa lui descendență din Christos. Van, nașul lor, figură balzaciană, rotofei, poartă mustața și părul vâlvoi, vorbește sacadat și răgușit. Locuiește în Montmartre, e din Bretagne. În jur de cincizeci. A vizitat estul, e jurnalist, a scris un articol despre Republica Moldova. A fost la Iași și Chișinău, s-a documentat asupra diferențelor dintre moldoveni, ucrainieni, ruși, găgăuzi, români. A rămas impresionat de filofrancofonia elitei moldovene. Acum se ocupă de promovarea pictorilor din Quebec la Paris. Ne invită pe 30 ianuarie la ei, în Montmartre, pe toți. Și tatăl lui Frédéric a lucrat în aviație, comandor, l-a însoțit pe De Gaulle în România. N-a auzit nici el de pionierii aviației românești. Efectul Coandă, nu. El e „Papidur” pentru copii, pentru că îi înțeapă cu barba albă. Roger Julia e, în schimb, „Papidoux”. Mâncăm plăcintele calde cu carne de melc, broșete cu carne de pui și smochine, apoi trecem la masă și servim vin dulce, adus de Florica, cu celebrul *foie gras*, apoi câte o felie de somon cu lămâie. Urmează *canard aux cèpes*, ciuperci, cu două feluri de sosuri. Vinul roșu, un bourgogne care mă trezește. Evident, brânzeturile: Cantal și Comté, Camembert, fromage de chèvre. Mă eschivez de la desert și șampanie, bem o cafea care mă trezește din amorțeală. Siestă grea, pilotul și jurnalistul picotesc. Fredy îi repară bătrânului computerul. Femeile robotesc la bucătărie. Se fac poze, copiii încep să fie obositori, sunt expediați în biroul bunicului. Am primit agende, vinuri, ciocolată. Florica, un coș alsacian și *chocolat fin* de casă. Lucian, c.d.-uri, dulciuri. Noi le-am oferit vinuri românești, fețe de masă de Crăciun, domnului Julia,

o cămașă cu cravată. Lucian, obosit, se retrage în cameră. Spre sfârșitul curei e sleit, iar culoarea feței i se schimbă. Fire răzlete pe față. După plecarea musafirilor, robotim vreo două ore, punem totul la loc sub comanda bătrânului. Mâncăm o salată cu brânză, mai golim un pahar de bourgogne și ne retragem mulțumiți în camere. Lucian, o cană de *lait au chocolat*. Spunem rugăciunile, îl ung cu mir. Îl urmăresc cu cât stoicism ia pastilele. Îl întreb ce vrea să mănânce mâine. Nimic. Acuma să-l las în pace, să nu-i vorbesc de mâncare. Își pune căștile pe urechi și sting lumina.

Duminică, dimineața Crăciunului

Mergem la Limours, la biserica de lemn românească. Îl vedem pe mitropolitul Iosif, destul de tânăr, oficiind slujba. Îi oferim domnului Julia un scaun, biserica e mică și, la început, lume puțină. ÎnaltPreasfinția Sa ține predica în franceză. Stăpânește perfect limba, și are chemare. Plecăm după credeu, afară e soare și frig, o vreme frumoasă. Îl sunăm pe Lucian, care a rămas acasă, dacă să ne întoarcem să-l luăm la masă la Dida și Silviu, la Bonneuil sur Marne. Nu, mai bine să-l lăsăm acasă, o să-și încălzească el o pulpă de pui. Azi, abia a băut un ceai. Pe drum ascultăm *Carnavalul animalelor* de Saint Saëns, un discurs ironic pentru plimbarea noastră, ca și tot ce se întâmplă afară: vreme frumoasă, verdeța de pe câmp, lumina solstițiului. Ca și figura lui Nicole Kidman care ne zâmbește din reclamele de Chanel nr. 5. Cu o meșă blondă care-i cade peste vârful nasului.

Îl întreb pe domnul Julia ce părere are despre liturghia ortodoxă. „Se vede, îmi răspunde, că biserica ortodoxă își pierde enoriașii. Ar trebui schimbări. Chiar și noi, catolicii, care am făcut atâtea schimbări, avem probleme. Vedeți

problema căsătoriei preotului, pe care acest papă nu are cum să o rezolve”.

Bejani au pregătit o masă pe jumătate românească: aperitive, ardei umpluți. Atmosferă ușor crispată din cauza tinerilor. Înțelegem că Alina și logodnicul ei sunt cam nerecunoscători pentru tot ce li se oferă: computer nou, cadouri. Ar vrea și mașina lui Silviu, care tună și fulgeră cu „chizdele mă-sii” ...Deh, luna de miere.

La întoarcere, Roger, așa ne cere să-i spunem domnul Julia, vrea să facă un *détour* prin Paris. Va regreta, pentru că după *Place de la Bastille* circulația se oprește pe rue de Rivoli și mergem cu mașina la pas. Admirăm marile bulevarde, Opera, Biserica Madeleine, lumea de pe trotuar, spectacolul străzii, lampioanele de lângă Hôtel de Ville, unde a lucrat pe vremuri și Verlaine, ca tânăr funcționar, jocurile de lumini. Facem o oră până în *Place de la Concorde*, unde vedem Caruselul împodobit și Turnul împânzit de becuțe. Un Paris feeric, un Paradis terestru pe care nu-l putem atinge, nu-l putem gusta, dar de al cărui aer aveam nevoie ca să respirăm. Până la sufocare. Peste drum de *Tour Eiffel*, bătrânul ne arată pasajul subteran unde și-au găsit moartea Lady Di și iubitul ei. Trecem apoi pe Rive Gauche chiar pe podul Mirabeau. Sena e indiferentă și rece, tulbure. O înfățișare care mă face să mă gândesc mai mult la sinuciderea lui Paul Celan decât la trecerea timpului și la acel *je demeure* al lui Apollinaire. Mitologiile capitalei franceze sunt într-o continuă metamorfoză și zbucium. În capul meu.

VII

2005

Se luminează de ziuă, stau în fotoliu și scriu. De fapt, zac. Sunt o glumă a sorții. O glumă de care nu ști dacă să râzi sau să plângi. Am început anul cu o hemoragie digestivă. Nu mai încapе îndoială, scaunul e negru. În 30 decembrie am ieșit cu Florica să-i arăt Parisul. Am mărșăluit de la Nôtre Dame, la Hôtel de Ville, la Centrul Pompidou, la Carnavalet, în Place de Vosges. Și retur. La Carnavalet, istoria prăfuită a Parisului, aproape o oră. Am preferat-o pentru că era cu intrarea liberă. Apoi luăm bilete la expoziția *Peisajele pariziene ale lui Albert Marquet* din același palat. Vedem peste o sută de pânze, mai ales imagini ale cheiurilor Senei de o melancolie secretă. Să fie vorba de nostalgia copilului din Bordeaux pentru porturi și fluvii? Văzându-i pânzele, Matisse a exclamat: „Marquet este un Hokusai al nostru.” Ochiul lui sintetizează panoramele, iar apa este peste tot un element al captării și reflectării luminii. Timidul Marquet flirtează cu impresioniștii și, în ciuda miopiei și a handicapului său (pictorul șchioapăta), el reușește să se confeseze de-a lungul cheiurilor într-un mod discret, de *promeneur solitaire*.

Seara fac o baie fierbinte, apoi mă apucă o durere de măsea. Iau o pastilă de nurofen. Atât mi-a trebuit. Noaptea mă trezesc cu gura plină de acid. Sunt amețit. Domnul Julia, care și el tușește, e reticent, nu vrea să-și sune doctorul. Găsește în agendă unul în apropiere. Vine cu noi și plătește consultația, 20 de euro. Medicul, simpatic, mă

consultă - asta se întâmplă în seara lui 31 - și îmi spune că am o gastrită. Îmi dă omeprazol, gaviscon și încă ceva pentru stres. Îmi spune că sunt prea neliniștit, ar fi cazul să o iau mai ușor. Ce probleme am. Îi spun. Păi, se rezolvă.

În rest, aceeași nesiguranță. Scaunul negru înseamnă o hemoragie mai dură. Ne facem planuri cum ar fi mai bine; să mă întorc eu acasă și să rămână Florica aici sau cum. Schimbăm priviri neliniștite. Domnul Julia zice că ar fi mai bine să plec și să mă îngrijesc. Aici necunoscutul, în România, spitalele și doctorii. Prea cunoscuți.

La Carnavalet am văzut camera cu pereți de plută a lui Proust. Probabil la dimensiuni reduse, pentru că altfel ar fi prea mică. La fel, peste drum, dormitorul prietenei sale, Marta Bibescu. Fără să vreau, mi-am adus aminte de o strofă a lui Șerban Foartă, cu jocul subtil de imagini în jurul suferinței lui Proust; «De la Berlin venea berlina / Și indigoul de la Ind/ Iubea Marcel pe Albertina/ Și era tare suferind»

Acum zac și aștept semnalele trupului. Ale sensibilității răvășite. Din nou Florica mă apostrofează: Cum, că pe metrou, la întoarcerea din Paris, o țineam una și bună: să mai plec eu acasă și să rămână ea cu L. Premoniție sau dorința de a o ști în siguranță. Dorința de a-l abandona pe fiu sau spiritul de conservare. Fatalism mocuțesc.

Ea plânge și nu știe cum să se împartă. Se teme că nu va rezista. De meditat cum lucrează Dumnezeu uneori cu noi, oamenii.

Ar mai fi ceva: visul bunicului. Când am vorbit cu bunu'Onu la telefon ca să-i urăm „La mulți ani”, a întreat mai întâi de mine, pentru că m-a visat. A zis că i-am promis că-l trezesc (în vis) și n-am mai venit. Eu cum mă mai simt. „Binișor”, răspunde Florica. Deocamdată nu suflăm un cuvânt despre starea mea celor de acasă. E mai bine așa.

Pentru câteva clipe am văzut lumina soarelui reflectată în geamul etajerei din cameră. *Le jour se lève sur la Terre...*

«Dragă părinte Paisie,

Ca în fiecare început de ianuarie, privesc înapoi și meditez asupra celor petrecute în anul ce tocmai s-a împlinit. Cu toate că nu mi-a oferit mari satisfacții, nu fug de propriul trecut. Pentru că numai amintirea mai poate desfacea din când în când sensul vieții: prezentul e o continuă distracție, iar viitorul e vis.

„Nu există un acoperiș care să îți confere siguranță totală. Nu există decât un cer deschis, plin de schimbări. Fiecare simț pe care îl posezi este un instrument ce îți permite să reacționezi la schimbări.” (F. Herbert)

Cu dragoste, Lucian

La Mulți Ani cu sănătate, ție, părintelui Stareț, părintelui Emanoil și celorlați frați, mamei; așteptăm binecuvântare și Doamne-ajută!»

Florica pleacă pe 6 ianuarie dimineața. Se desparte greu de Lucian. În plus, e neliniștită din cauza gastritei mele.

Ieri după-masă, la doamna Courtault; apoi domnul Julia ne-a dus la Versailles, să vedem castelul, grădinile. L. se descurcă bine cu o cărjă. Parcurgem cu grijă curtea imensă, cu statuia Regelui Soare, pavată cu piatră cioplită ca în secolul al 17-lea. Vedem capela și teatrul. Nu avem chef și nici timp pentru interior. Trecem pe promontoriul din fața castelului și putem vedea priveliștea grădinilor cu fântânile până la iazul din depărtare. Domnul Julia ne arată unde sunt plasate apartamentele regale și ale miniștrilor, la etaj, Sala Oglinzilor, apoi, scara pe care gărzile elvețiene au târât-o pe Maria Antoaneta. La revoluție, castelul a fost devastat, iar mobilierul vândut. Abia după

ultimul război s-a organizat o mare acțiune de recuperare. O bună parte a ajuns la americanii bogați. Pe vremea lui Napoleon, castelul a devenit cazarmă și s-a degradat. În depărtare, Trianonul.

Ne conduce la Gare Austerlitz domnul inginer Cădere, la care am apelat din cauza stării mele de anemie. A acceptat binevoitor. Și pe el l-au ajutat alții după ce, în anii '80, a rămas aici. A primit greu vize pentru a-și vizita neamurile după moartea mamei, franțuzoaică. Bărbat fin, poartă barbă, are vreo 55 de ani. Vorbește o românească aleasă. E mândru că a ales Franța, e mulțumit, dar trage din greu la serviciu. „Unde lucrez eu, ne spune, în ministerul petrolului, într-un birou, e de bon ton să stai la birou și după orele de serviciu.” Cap limpede, vede clar situația Europei. Fiul cel mic, Cristian, student la informatică, deștept, muncitor, trage spre rădăcinile românești, celălalt, violonist la Strasbourg. Domnul inginer nu prea are timp de concedii. Muncește și iar muncește. Ne arată zona dezafectată a Uzinelor Renault și ne spune povestea patronului, care, constrâns să colaboreze după ocupație (cu toate că și-a dat silința să proiecteze și să scoată o mașină populară pentru perioada de după război), a fost omorât de comuniști în închisoare. Comuniștii erau puternic infiltrați după război și erau gata-gata să răstoarne căruța capitalismului. Noroc cu De Gaulle. Ajungem devreme în fața grilajului de la *Jardin des Plantes*, mergând pe malul stâng al Senei. Îi mulțumim domnului inginer, care ne ajută la bagaje. Câțiva tineri și un domn mai brunet din Arad așteaptă autocarul. Tatăl și fiul au stat câteva luni într-o caravană, undeva pe un câmp, lângă un pod de autostradă și au venit pe jos timp de trei ore cu bagajele. S-au săturat de mizerie și pleacă. Tot mai bine acasă, dar suntem prost plătiți. Din când în când, poliția făcea razie, dar pe ei i-au

lăsat în pace. Caută acte false, în special pașapoarte și carnetele de conducere. Sosește Marcel, cu Alice, fetița cu care a venit nevastă-mea. Tânărul a lucrat de noapte, dar se oferă să mă ducă acasă. O încurajez pe Florica și îi urez drum bun. Oricum, nu e singură, fetița e drăguță și curioasă, are tovarăș de drum. Marcel a fost vameș, a făcut teologia, cred că e pocăit, dar nu recunoaște. Zice că a pierdut două apartamente și banii pe o casă până să vină aici, unde se aflau soția cu copilul bolnav de cancer la prostată. Acum copilul e bine. El lucrează noaptea la o firmă de pază. Aș avea nevoie de un dentist, mi s-a dezlipit o lucrare. Se oferă să-mi dea telefonul unui medic român, care nu lucrează scump. Ajungem la Vélizy când începe să se lumineze. Numai bine ca să o aștept pe infirmieră, care îi ia sânge lui L.

Pe măsură ce citesc romanul lui Ecovoiu, inadaptații lui îmi intră pe sub piele, cu condiția lor de disperati și victimizați. Ecovoiu reușește să fie rău, să cioranizeze pe diferite teme contemporane și să pună în chestiune dogma, biserica și pe slujitorii ei. Încă o dată, nu știu dacă e un mare scriitor, dar cartea e curajoasă, mă mir că nu a făcut valuri.

La televizor, ca în fiecare dimineață, cuplul Juliard - Férry polemizează cu grație. Acum despre catastrofe, pe subiectul valului ucigaș, *Tsunami*, cum a ras plajele Indiei, Indoneziei și Sri Lankăi. Mi-am adus aminte despre *Platforma*, cartea lui Michel Houellebecq pe care am citit-o în vară și care denunță chiar turismul sexual pe care îl practică occidentalii în Extremul Orient al plăcerilor. Acum paradisul s-a transformat brusc în infern, cei doi maestri de pe micul ecran se lansează în speculații. Dacă natura e bună sau rea, sau numai omul. Leibniz, Voltaire și urmașii lor se simt solidari cu nenorociții luați de ape. Zeci de vic-

time din țările occidentale și sute, mii de dispăruți. Dacă nu se iau măsuri urgente, vin epidemiile, care ar putea tripla numărul victimelor. Cineva reține „plăcerea” cu care mass-media reflectă catastrofa. Oamenii par niște pești morți pe plajă, printre scânduri și moloz.

Lui L. îi scad lecocitele la o mie, luni, alte analize. Miercuri împlinește 20 de ani.

La cei 81 de ani pe care i-a împlinit, Jean Delumeau (unul din marii gânditori ai creștinismului) nu așteaptă ca fericirea să-i vină de la computer. Cel puțin așa declară într-un larg interviu din săptămânalul „Le Point” de la sfârșitul anului trecut. Istoricul face încă naveta, o dată pe săptămână de la Rennes la Paris. A încheiat nu de mult o serie de conferințe în Brazilia, unde a efectuat un turneu.

J. D. nu pare mirat de ceea ce numește „le retour de Dieu” (întoarcerea lui Dumnezeu), concretizată într-o serie de dezbateri și apariții editoriale în jurul credinței. „Trăim acum prăbușirea ideologiei progresului, spune el, care s-a răspândit în Europa secolului al 18-lea și a traversat tot secolul al 19-lea. Unii cu crezut că probabil capitalismul va aduce bogăție pentru toată lumea, alții au așteptat de la comunism fericirea. Nimeni nu mai crede așa ceva.”

Omul modern suferă, după părerea sa, de un mare decalaj: are la dispoziție tehnica sofisticată, dar nu poate găsi cheia fericirii. Până în secolul al 17-lea, teoriile referitoare la sfârșitul lumii nu erau străine concepției creștine. Dovadă Cristofor Columb și Luther, care aparțineau totuși elitei. Apariția științei a complicat lucrurile și a obligat Biserica să-și reformuleze concepția. Înstrăinarea adusă de progresul tehnic îl obligă pe om să revină, totuși, la întrebările fundamentale: cine suntem și încotro ne îndreptăm.

Pe de altă parte, moștenirea religioasă a Occidentului e greoaie, iar francezii sunt din ce în ce mai puțin interesați

de producțiile culturale ale trecutului și de semnificația iconografiei Evului Mediu. De aceea pericolul obscurantismului e iminent. „Suntem oboșiți de trecutul nostru creștin”, spune J. D.

Despre actualul papă spune că a dat Bisericii Catolice o audiență mondială pe care nu a avut-o până acum. Ioan Paul al II-lea e un De Gaulle al Bisericii Romane. Dar, în același timp, urmașul său va trebui să facă față la o serie de probleme urgente ale lumii contemporane: celibatul preoților, locul femeii în Biserică, statutul celor divorțați și recăsătoriti, modul de a-i privi pe homosexuali. Dincolo de frica de moarte, specifică ființei umane (să nu uităm cartea sa, tradusă în românește la Editura Meridiane, *Frica de Occident*), J. D. înțelege să-și măsoare corect responsabilitățile care dau omului de azi demnitate. Crezul său e că binele există, dar e insuficient scos la iveală de mass-media, care a făcut o adevărată fixație pentru nenorocire și rău.

Nu știu câți foști elevi arădeni își mai amintesc de profesorul Blendea de latină. Un oltean cultivat, care își colora orele, destul de seci, din cauza conjugărilor și declinărilor chinuitoare, cu istorioare mitologice sau trimiteri culturale. El a fost primul om care ne-a vorbit despre cultura de performanță și de importanța ei în viața unui popor uitat de Dumnezeu. El a fost primul dascăl care, în ciuda patriotismului evident, ne vorbea despre păcatele de neiertat ale românilor și despre dezbinarea lor, atât în țară, cât și în străinătate.

De la bătrânul profesor am auzit în anii '70 o sumedenie de detalii din viața lui Brâncuși. Și o mulțime de considerații îndrăznețe despre operă. Profesorul Blendea era chiar nepotul marelui artist.

Mi-am adus aminte de toate acestea într-o zi ploioasă și tristă de iarnă, când m-am apropiat cu emoție de Ate-

lierul lui Brâncuși, amplasat lângă Centrul Pompidou. Un centru conceput și ca școală pentru copii și tineret. O mie de metri pătrați sunt rezervați copiilor și sunt folosiți ca spații ludice ori ca ateliere în care învață să privească, să asculte și să-și dezvolte memoria. De mai multe ori pe lună, un artist important stabilește aici, la Beaubourg, un dialog de inițiere și familiarizare cu spațiul artistic. Ba există chiar și o bibliotecă în care adulții „nu sunt admiși”.

Când Brâncuși și-a donat atelierul său Statului francez, a prevăzut obligația aceasta, să îl reconstituie în Muzeul Național de Artă Modernă. Ceea ce s-a întâmplat în această piață, unde Atelierul din Impasse Ronsin, distrus de buldozere, a fost reconstituit. Dacă exteriorul poate părea unora banal sau trist, odată intrat în acest spațiu, turistul are ocazia să privească până în cel mai mic detaliu casa-vatră și atelierul amplasat după o anumită logică a românului sosit la Paris în 1904. Un spațiu viu, în care a trăit un oltean genial, pipăibil cu mâna. Sculpturi în bronz, în piatră, în lemn și în marmură, forme lucrate în ghips, te lasă să regăsești lumea închisă și secretă a unuia dintre reformatorii sculpturii moderne. Cocoși de forme diferite, foca, negresele, domnișoara Pogany, variante ale Sărutului, alături de obiectele personale și sculele artistului, te inițiază cu ajutorul ochiului, al unghiului, al privirii, în universul artistic brâncușian.

Mi-am mai amintit că profesorul B. ne-a spus cu tristețe că statul român, căruia i s-a făcut mai întâi oferta donației, l-a refuzat pe artist, considerându-l în anii '50 o expresie a artei capitaliste decadente, care nu făcea cinste socialismului biruitor. Brâncuși nu i-a dat în judecată pe liderii politici de la București, așa cum, a făcut cu vameșii americani, care au refuzat să-i claseze operele de bronz și aur într-o categorie estetică. Dar ne-a dat nouă, românilor, o

lecție care de aproape o jumătate de secol ne răscolește, cel puțin unora, conștiințele. Ca să nu mai punem la socoteală faptul că, dacă prezentați un pașaport românesc la intrarea în muzeul-atelier, o doamnă amabilă nu vă mai cere bilet de intrare. Vă zâmbeste cu amabilitate și vă oferă o broșură.

Când a plecat, Florica mi-a sugerat să pregătim o masă festivă pentru L. Duminică i-am sărbătorit cei 20 de ani. Băiatului i-a crescut părul, are doi centimetri, iar pe față i-au apărut firisoare de păr, îi crește barba, i-a dispărut puful. E încă destul de slab, cincizeci și șase de kilograme, dar își păstrează seninătatea, în momentele calme are puterea să glumească, să o „șantajeze” pe bătrâna doamnă Courtault, care ne găzduiește acum și pe care o cunoaștem de pe vremea pelerinajului comunității Taizé la Paris. „Bunicuța”, cum îi spunem, se ține bine la cei 75 de ani. În urmă cu câțiva ani s-a operat de o tumoare pe creier, benignă. Acum conduce un mic Citroen. Ne gătește aproape zilnic mâncare, cu feluri diferite, asezonate ca în Auvergne, de unde se trage și unde, împreună cu sora ei, Pierrette, mai au o casă la țară. La masă a venit și fiica ei, Françoise, asistentă medicală, blondă, peste 40 de ani, o femeie fină și cultivată, care locuiește la Versailles. Pictează acuarele și i-a adus lui L. două cărți pentru inițiere în desen și materiale, hârtie și creioane. La masă i-am invitat pe domnul Julia și pe Pierrette. Am luat un tort frumos, la 22 de euro. L. zice că e postmodern. După *hors d'oeuvre*, doamna C. ne-a servit un *veau aux haricots*. S-a băut vin de *chateau* și s-a desfăcut la sfârșit și un *champagne* brut. În ciuda oboselii și a emoțiilor, L. a făcut față. Leucocitele au scăzut la o mie, pragul minim înainte de a se interveni cu granocit. Atmosfera ușor crispată, momente de liniște. I-am urat lui L. „*Bon Anniversaire*” *Mr. Président*, în stilul lui

Marylin M. și să fie fericit precum Ulise, „qui a fait un long voyage”. Când am dat tonul la cântec, m-am trezit că îngân singur „Joyeux Anniversaire”. Am făcut poze, domnul Julia a toastat, eu le-am mulțumit încă o dată „bunicilor adoptivi” pentru generozitatea lor. L. a primit mici cadouri, iar Pierrette i-a introdus în plic 50 de euro, „pour ses propres besoins”. I-am telefonat mamei, am exagerat un pic, de fapt, atmosfera a fost destul de crispată. Au băut cafeaua, și-au făcut siesta, iar L. s-a retras în camera lui, obosit. M-am dus și m-am privit în oglindă. M-am spălat pe față și am revenit la televizor, unde ceilalți moțăiau în jurul cafelei. Mi-am luat medicamentele de stomac și am ieșit. Cer acoperit, pe stradă, pustiul. La marginea pădurii, doi bărbați și o femeie alergau, făceau jogging. Într-un spațiu amenajat cu nisip, trei echipe „jouaient aux boules”. M-am oprit câteva clipe, apoi mi-am continuat drumul. Am intrat în pădure. Același pustiul pe cărări, același vid în creier.

Toate mi se întâmplă numai mie. De câteva zile mi s-a rupt lucrarea cu două coroane dentare, cimentată provizoriu la Curtici. Mănânc iepurește, cu dinții din față. Luni ies, sunt programat pe Avenue de Clichy, tocmai în celălalt capăt al Parisului, la dr. Tovar, Ilinca și Tudor. Am avut numărul de telefon de la Cristian Cădere. Doamna C. m-a condus la gară, iau RER-ul până la Invalides. Apoi M 13 până la Fourche. După-amiază însorită și rece. Sunt încă slăbit. Anemia. Pe Avenue de Clichy caut nr. 117. Sun. Mi se deschide. Aștept pe hol lângă un vietnamez și un tânăr despre care credeam că e român. Intru cu el în vorbă, nu e român. Aștept crispat, până când doamna doctor mă invită în cabinet. Familia Tovar sunt bucureșteni. Ea, vreo 40. Pe el nu-l văd decât o clipă, are de lucru în celălalt cabinet. Doamna doctor îmi face o fișă și mă întreabă ce caut

aici. Îi spun. Mă încurajează și mă pofteste pe scaun. Îmi fixează lucrarea, apoi mi-o curăță. O întreb ce îi datorez. Îmi spune să nu îmi fac probleme, am eu altele. Insist, și se supără. Apoi scot din geantă volumul bilingv Verlaine și îi scriu câteva cuvinte. E surprinsă și îmi spune să mai trec dacă am nevoie.

Pe bulevard, forfotă, plin de buticuri de arabi și turci. Bijuterii, magazine cu reduceri la haine și produse electrice, buticuri cu produse electronice. Miros de kebab și de cartofi prăjiți. Atmosferă semi-orientală, cu mărfuri expuse în stradă. Văd ginși «originali» la 16 euro. Chiar și un magazin cu solduri la pantofi și un second hand cu mărfuri de 1 euro bucata. Mai încolo, *tout pour 5 euros*. La nr. 7 văd inscripția cu cabaretul lui Moș Lathuile. Crășma lui a devenit cartierul general al trupelor generalului Moncey în martie 1814, când proprietarul și-a împărțit bucatele și vinul soldaților francezi. „Mâncati, beți, copii, nu lăsați nimic dușmanului”, a fost deviza sa. Ajung în piața animată, privesc apoi monumentul din mijlocul scuarului, cafenelele și o *Librairie de Paris*. Titlurile zilei, Irène Nemirovsky, *Suite française*, Catherine Hermary, cu o saga a reginelor blestemate, *Les Lionnes d'Angleterre*, Bernard du Boucheron, cu o carte premiată de Academie, *Court serpent*, Jean Paul Dubois, Prix Femina, *Une vie française* și Philippe Grimbert, încoronat cu Goncourt-ul liceenilor pentru romanul *Un secret*. La Galimard, cartea Mariei Nimier, *La reine du Silence*, poartă o banderolă cu Prix Médicis: „Marie n'est plus la reine du silence, mais la princesses des mots et elle se delivre de son secret.” La loc de cinste, *Da Vinci Code*, cartea americanului Dan Brown, aflată în fruntea topului, o poveste trăznită; cum că Leonardo ar fi urmașul lui Iisus. Nu lipsește din vitrină decât cartea lui H. Miller scrisă în acest loc pitoresc, *Zile liniștite la Clichy*.

Iau metroul, iar la *Invalides*, cum tot întrerup călătoria ca să schimb trenul, hotărâsc să ies în frigul de afară. Abia mă dezmeticesc cum să găsesc *Quai d'Orsay*, pentru a merge cale de o stație pe jos. Podul Alexandru III îmi aduce aminte de romanul lui Andrei Makine, *Testamentul francez*. Vizita ultimului țar rus la Paris, cu lux de amănunte și inundațiile Senei de la începutul secolului XX. Aici s-a lăsat întunericul. Turnul își trimite fasciculele în eter. Pe chei trage un curent groaznic, așa că pe lângă biserica americană o iau pe niște străduțe. E ora la care buticurile închid, lume puțină, înfrigurată. Prin pereții de sticlă ai cafenelelor de pe rue d'Université văd animația vieții de noapte, care abia începe. Grăbesc pasul spre Boulevard Bosquet, pentru că începe să picure, îmi trag fermoarul scurtei și îmi îndes șapca leninistă pe cap.

VIII

Léon-Paul Fargue, poetul-pieton care obișnuia să se amestece în mulțimea târcată a buchiniștilor și vagabonzilor de pe malul Senei l-a întrebat odată pe un cloșard ce duhnea, evident, a băutură, de ce preferă aceste locuri și nu altele pentru a se adăposti. Răspunsul a fost sec: „Pentru că ne simțim mai liberi ca acasă. Și, în plus, aici visele sunt mai deosebite”. Acolo a cunoscut și un academician în zdrențe, bărbos și erudit care își avea adăpostul sub *Pont des Arts*. Florăresele, buchiniștii, vânzătorii de ziare sau de bilete de la Loteria Națională, hamalii, vânzătorii ambulanzii, alcătuiau înainte de anii 60, un spectacol aparte, de fapt, făceau parte din peisaj. Plăcerea de a hoinări în voie pe străzi și în parcuri, pe malurile Senei sau pe străduțe necunoscute, fac parte obligatoriu din obiceiurile turistului modern. Am simțit-o și noi, ca turiști închipuiți. Ori de câte ori ne-am abătut de la traseu sau ne-am rătăcit pur și simplu. Când te saturezi de muzee și istorie, de spectacolul ideilor de-a gata, de clișee și de teroarea reclamelor, te refugiezi pe o stradă laterală sau înfundată, ori pur și simplu cazi obosit pe gazonul unui parc. Jocurile de apă din fața Palatului Chaillot ce dau spre Turn devin în sezonul cald adevărate scăldători pentru turiștii modești, tineri și bătrâni. E mai greu până îți găsești un loc să te descălți și să îți sufleci pantalonii. Cum am făcut în vara lui 96, tustrei. Florica, Lucian și cu mine. Cât de departe e acest spectacol al Babiloniei contemporane,

cu valuri de turiști ce par mai departe refugiați decât amatori de curiozități, de portretul parizianului, atât de rar întâlnit, pe care Francois Copée l-a schițat în urmă cu un secol: un om care traversează bulevardul Montmartre fără să se grăbească, dar care într-un minut știe ce să comande la primul restaurant, care știe unde să găsească cele mai fine țigări, care află știrile înainte de a le citi în ziar, care se adresează tuturor „*cher ami*”, care e mereu activ, dar oricând gata să cedeze pentru o escapadă, elegant, dar neglijent, primitiv dar egoist, simpatic și amabil în ciuda viciilor sale. Adevărații parizieni, din tată în fiu, nu-i întâlnești în fiecare zi.

Bunicuța Courtault conduce foarte atent, dar mașinuța ei, mai mică și mai fragilă decât Renault-ul Sofran domnului Julia, îmi dă fiori. Uneori o claxonează cei din spate pentru indecizie, alteori ne trezim sechestrați între tirurile imense ale autostrăzii pe banda întâi. Uneori ezită, o dată a greșit drumul și a luat-o prin centrul orașului Bobigny în loc să rămână pe A 86. Vorbește mult, eu o întrețin, amețit de efectele medicamentelor și de lipsa cafelei, pentru că mă feresc de orice aliment care produce acid gastric. L., în față, cu căștile pe urechi, urmărește liniștit animația și panourile indicatoare.

La spital, scot micile cadouri pregătite de Florica pentru doctori și asistentul social, sunt drăguți, îmi mulțumesc, iar doamna D. îmi oferă, la rândul ei, medicamente pentru băiat, unele scumpe. E un troc, zâmbesc în sinea mea. O întâlnesc și pe doamna C. din București, care e cu Andreea aici de peste un an. A plecat în fugă o săptămână acasă, s-a odihnit trei zile la Predeal, la vila lor, Andreea a rămas aici cu prietenul. Ei vor să scoată un c.d. cu muzică hip-hop despre viața de aici și sunt susținuți de Florin Călinescu. La întoarcere, aceleași emoții, dar „bunicuța”, e atentă. În

Velizy, trecem pe la „bunicuțul” Julia, care i-a cumpărat un maus lui L. pentru computerul portabil al gazdei noastre.

Miercuri dimineța îl sărut pe frunte pe băiat, azi împlinește 20 de ani. Madame care gătește aproape zilnic, ne servește la prânz *les bouchées de la reine*, cu umplutură de ciuperci și salam, apoi *boudin aux pommes* (sângerete cu mere!), o specialitate din Auvergne, care nu e grețoasă cum ar crede unii, *fromages* și ecleruri. Gustăm din sticla de vin rămasă de duminică, apoi o ajutăm la strânsul mesei și la spălat vase.

Rezultatele la analizele făcute dimineța sunt încurajatoare, leucocitele urcă încet, chimia uscată și LDH-ul sunt o.k. Nu vorbesc de preț: 71 de euro. După masă ies cu L., e rece, dar însořit, băiatul șchiopătează puțin și vrea să renunțe la cărja care i-a mai rămas. Pe un afișier vedem programul cineclubului, la sfârșitul lunii va rula un film de Kusturica, *La vie est un miracle*. După masă, o mulțime de telefoane din țară, de la doamna doctor, familia Potocean, frate-meu, Georgiana, Nico și de la domnul primar. Cum rămân fără salariu câteva luni, Nicu va încerca să îmi plătească indemnizația de consilier, în continuare. (De fapt nu va reuși, nu e legal). Ce se întâmplă cu cartea lui Francisc? El e gata să plătească din fondurile primăriei, cum a promis, dar Mateo nu a trimis încă factura. Seara, Florica mă sună din nou; a trecut pe la «Arca». Vasile mi-a vizat legitimația de presă și așteaptă telefoane. I-a dat ei volumul Ligiei Holuță, să scriu despre. Seara jucăm scrabble, câștigă Madame, care e mulțumită că L. gândește. *C'est bien, il réfléchit*. După cină, plimbare obligatorie pe lângă marginea pădurii, poți să te afunzi 50 de metri, totul e bine iluminat. Nu tu gunoaie, nu tu cadavre de păsări, nu tu câini vagabonzi. E trecut de zece, mai fac o tură de recunoaștere spre laboratorul unde mâine ne face examenul

echo-Doppler, să vedem dacă s-au micșorat cheagurile din piciorul operat. Avem deja două luni de când suntem în Franța.

Joi dimineța, 13 ianuarie, 7,30

Dintr-un vechi ghid care are vârsta mea (*Connaissance du vieux Paris*, Éditions Princesse 1951-52-53, de J. Hillairet) află că străzile străvechiului Paris au fost trasate la început pe vechile cărări sau drumuri ce șerpuiau în jurul Cité-ului. Primul pavaj a fost întreprins pe vremea lui Philippe-Auguste, care se plângea mereu de mirosul pestilential al mocirlelor pe care le parcurgea cu litiera. Timp de patru secole și până la epoca lui Ludovic al XIII-lea, străzile erau foarte înguste și nu permiteau deloc circulația căruțelor. Domnii circulau călare, iar poporul pe jos. Abia în 1805 trotuarele au înlocuit jgheburile de piatră și bornele care separau trotuarele. Numele străzilor au fost înscrise pe ziduri abia în 1729 și aveau la origine fie locul traversat (rue de Boug-l'Abbé, du Clos-Bruneau), fie un nume notabil (rue Simon-le-Franc, Aubry-le-Boucher), un nume de clădire (rue du Temple), de meserie (rue de Ferronnerie, de la Verrerie), de loc memorabil (rue de l'Abrevoir, de l'Egout) sau al unui simbol (rue de l'Arbre-Sec, rue de la Hachette). Multe din aceste nume se păstrează și azi.

Cât privește iluminatul cetății pe timpul nopții, Parisul nu avea pe vremea lui Philippe-le-Bel decât trei surse de lumină: una sub bolta de la Grand-Chatelet, una la Turnul Nesle și una la Cimitirul Inocenților. Diverse ordonanțe au impus, pe vremea lui Ludovic al XII-lea și a lui François I și Henric al II-lea, așezarea unei lumânări la una din ferestrele fiecărei case. Prevederile au rămas fără efect, încât gărzile adunau în fiecare noapte corpurile persoanelor

asasinate. În 1662, abatele Caraffe a impus adoptarea iluminatului mobil. La anumite intersecții te așteptau hamalii, care te însoțeau fie cu o lumânare de ceară, fie cu o lanternă cu feștilă înmuiată în ulei. Contra cost, bineînțeles. Pe la 1770 apar felinarele suspendate cu o frânghie sau fixate pe fațade. Abia după ce în 1745 Chateaublanc inventase felinarul cu reflector și ulei. Mai târziu, aceste felinare sunt înălțate la 5 metri și puse la o distanță de 60 de metri unul de altul. În 1791, Lebon a inventat gazul de iluminat, dar abia în 1829 are loc iluminarea unui loc public prin această metodă, care avea să câștige teren. Orașul-lumină și Parisul Luminilor s-a născut cu greu din glodurile și întunecimea Evului Mediu.

Se spune în mediile de aici că Dan Brown, autorul celui mai citit roman din ultima vreme, *Da Vinci Code* (1 milion de exemplare vândute în Franța, 20 în lume) a găsit piatra filosofală a scriiturii. De la editarea aventurilor lui „Păpălon” nu s-a mai văzut așa ceva la Paris. Povestea care dă viață acestei aventuri editoriale este următoarea: Conservatorul muzeului Luvru este asasinat. Pe corp sunt imprimare multiple simboluri. Fiica sa și un comisar de poliție, Langdon, conduc ancheta. Care îi duce la textele sacre și la tablourile lui Leonardo. Drumul lor se încrucișează cu o societate secretă, cu un călugăr, cu un episcop și cu o mulțime de personaje baroce. Un cocktail american tare și eficient, acest best-seller care a scos 10 milioane de americani pe străzile Parisului în căutarea locurilor anchetei și ale crimei. În centrul interesului, *Cina* lui Leonardo, Muzeul Luvru și Biserica Saint-Sulpice. Operatorii americani din turism au făcut imediat din asta o afacere. Cu 3000 de dolari, poți trăi timp de o săptămână, la Paris, aventura palpitantă a codului Da Vinci. Direcția editurii Lattès, care a mizat pe succesul cărții da-

torită caracterului esoteric al scriiturii, așteaptă deja al doilea roman al lui Dan Brown. Un autor care se închide în casă și scrie conștiincios alături de soția sa, care îl ajută în cercetare. - Dar cine este D. B.? Un prof universitar de engleză de 40 de ani. Ar fi rămas toată viața la catedră dacă în 1995 serviciile secrete n-ar fi făcut investigații în campus. O anonimă a unui student i-a pus pe jar declarând că îl va ucide pe președintele Clinton. Așa a ieșit primul său roman, *Digital Fortress*, în 1996, și apoi *Angels & Demons*. D. B. a declarat că va scrie vreo 12 cărți cu același erou, Langdon. Cele apărute sunt deja cumpărate de casele de film. Pentru *Da Vinci Code* se vehiculează deja nume de actori mari, Tom Hanks, Sophie Marceau, Vincent Cassel. Parisul rămâne în prim-planul acțiunii chiar și pentru americani. Începe nebunia...

Din tulburătorul roman al lui Al. Ecovoiu *Sigma* (C. R., 2002), o confesiune tulburătoare a credinței și îndoielii, a căutării și tăgădei, trebuie să rețin neapărat izbucnirea pe care o are Icsa, prietena de ocazie a naratorului. Profesoara de franceză fusese violată în tinerețe la Paris, iar acum nu-și mai găsea cuvintele. Pentru ea, Marguerite Yourcenar e o lesbiană, care a scris numai despre poponari, iar salvarea vine de la străini. Artiștii, scriitorii sunt grobieni, rușii corciți, și așa mai departe. Sportivii sunt cu toții măslinii. Cu limbajul ei colorat, parcă ar adapta o baladă rebelă a lui Villon:

„Franța? Trăiește din amintiri! De mult nu mai oferă ceva major! O bătrână cochetă și fudulă! Se tot laudă cu academicienii ei! Până nu scapă de Academie, de adunătura aia infatuată și sterilă, unde toți au coaie mari și puța mică, nu va găsi calea! Europa nu o fuți cu degetul! Cu condeie boante. (...) Franța are nevoie de un tiran! Doar Napoleon a călărit-o cu adevărat! Un deget care să o

mancurtizeze, făcând-o să uite de revoluții, de dărâmarea Bastiliei!”

Dincolo de disprețul fățiș și limbajul vulgar, un adevăr: Franța își trage energiile din colonii și din imigrație. Dar o face cu grație, cu toleranță, conștientă de pericolul globalizării, al americanizării. Căruia i s-a opus dintotdeauna. O face firesc, fără crisper, oferind o anumită deschidere. O alternativă europeană, a diferenței, la colonizarea anglo-americană. (Câteva luni mai târziu, evenimentele violente din periferii, cu mașini și depozite aprinse, în fața guvernanților indeciși, aveau să mă contrazică.)

IX

Hebdomadarul „Le Point” din 13 ianuarie 2005 își propune o radioscopie insolită din care nu lipsesc surprizele și contrastele: ce se întâmplă în 24 de ore în Hexagon? Un posibil răspuns sună astfel: În fiecare zi numărul obezilor crește cu 700; se cumpără 177 de milioane de țigări; un francez citește o jumătate de oră pe zi, dar se uită la televizor 3 ore și jumătate. Mai grav e faptul că 2,3 milioane de francezi nu se spală deloc. În schimb, se creează 76 de noi întreprinderi.

Un alt răspuns: în 24 de ore se nasc peste 2000 de copii, mai mult de jumătate băieți; în același timp, 500 de persoane suferă o operație estetică, iar 640 sunt răniți de un animal domestic. Franța produce 13.000 de mașini zilnic și importă 211.000 de t de petrol. Se produc 1,6 milioane tone de deșeuri.

Dar dincolo de cifre și statistici sunt oamenii. Oamenii vii, care încearcă să facă față ritmului cotidian. Un francez doarme în medie 7 ore și jumătate, își petrece la masă două ore și un sfert, are nevoie de 48 de minute pentru a se spăla (femeile cu 7 minute mai mult). Francezul muncește cam tot atâta cât doarme. Folosește o oră mijloacele de transport. Ce mănâncă francezul standard? Urmașii lui Gargantua consumă 146 g de pâine (sau cereale), 120 g de mâncare în amestec, 113 g de fructe, 110 g de legume, 108 g de desert (sau lactate), 52 g de carne, 45 g de pizza, 31 g de pește, 24 g de pasăre și 23 g de dulciuri.

Beau 80 cl de apă minerală, 19 de lapte, 15 cl de vin, 15 cl de soke, cola, limonadă, tonic și aproape 10 cl de bere. Fără a mai pune la socoteală sucurile de fructe, ceaiul și cafeaua.

Bugetul mediu al unei familii este de 110 euro pe zi, din care 30 se duc pe mâncare). Și așa mai departe.

Nu e nimic de decriptat în aceste cifre. Tentația (sau plăcerea) de a le compara cu cifrele noastre, cu statisticile noastre, ale românului la început de mileniu, poate da roade. Sau ne poate pune pe gânduri.

Religia: 26% declară că nu aparțin nici unei religii, 62% se recomandă drept catolici, 2% protestanți, 6% musulmani, iar 1% evrei.

Ar mai fi de spus că, deși 1453 de francezi mor zilnic din cauza bolilor, morții violente, accidentelor (aproape 30 de sinucideri), speranța lor de viață este de 76 de ani la bărbați și 83 de ani la femei.

Ca în fiecare dimineață, ne sculăm la opt. Azi e luni. Deschid geamul și respir aerul curat al dimineții. În față, sensul giratoriu care închide un parc cochet. Acum primăria vrea să modifice toată intersecția, ca să introducă tramvaiul. A ieșit scandal. Oamenii protestează. Pe balcon sunt pancarte: *Domnule primar, când v-am ales, nu ne-ați spus de proiectul cu tramvaiul!* etc. Încep să circule mașinile, apar oamenii primăriei, cu „drujbele” lor (așa le spun eu aparatelor gălăgioase, suflantelor cu care curăță parcurile de frunzele uscate și de praf). Aici nu vezi praf pe mașini, iar mașinile salubrității aspiră mizeria de pe margini. Velizy-ul este foarte curat, spre deosebire de alți sateliți periferici ai Parisului, unde la tot pasul dai de rahatul de câine. Ce-i drept, aici au pădurea Meudon în apropiere, spre Versailles.

La nouă trebuie să fim la laborator pentru analiza de sânge. L. nu mă ascultă, s-a săturat de prezența mea, îl sufoc. Apoi glumim, pentru că o auzim pe bunicuța făcând duș, ca în fiecare dimineată. Noi o facem de două ori pe săptămână și ni se pare că suntem destul de curați. Mai ales că lipsește praful. Oricum, stăm mai bine decât cele 2 milioane de francezi care nu se spală mai deloc. Spre disperarea mea, sâmbătă L. face baie ca acasă, bălăcindu-se în cadă. Ca să-i fac economii bunicuței, eu mă spăl în apa lui, românește, după ce mai adaug alta, caldă. E destul de curată. După baie am o senzație asemănătoare cu aceea de acum două săptămâni, când s-a pornit hemoragia la stomac. Nu reușesc să adorm. Îmi pipăi mădularele, tegumentele, scot limba în oglindă. O transpirație ușoară. Mă rog. Citesc. Iau o pastilă. Adorm după vreo două ore. Dimineață dimineata sunt palid. Dar nu mă simt mai slăbit. (Ce să fac? Ipohondria!) La zece și jumătate merg la biserică. Sunt mai liniștit, reușesc să urmăresc slujba, să meditez. O întâlnesc pe Ioana, tipa poloneză de la „Ajutorul catolic”, care mă întreabă de L. La ieșire, părintele Thierry îmi strânge și el mâna.

După masă cu Mme Courtault la o acțiune a unei asociații anticancer, în apropiere, la Viroflay. Mme Lebert, care conduce ostilitățile, bate apa în piuă, dar încă se ține bine la cei 80 de ani. Câțiva elevi ai unei școli de muzică barocă încropesc un mini-concert cu *cantiques de Noël*. Apoi asistăm la „*partage de la galette des mages*”. Surprinzător, mă prezintă și mă invită să cânt și eu ceva din țara mea. Îi mulțumesc, mă abțin să nu cad în extrema emoțională și improvizez *O, ce veste minunată*. Se face liniște, pentru că renunț la microfon. Aplaudă. Le spun pe scurt povestea mea și a fiului meu și de norocul providențial de a fi găzduiți de câțiva oameni de treabă din parohia „St. Jean

Baptiste”. Mme Lebert, mulțumită, îmi face un pachetel pentru L. și îi trimite un c.d. cu *Evangelhia lui Marcu*. Când începem să adunăm mesele după ce au plecat cei vreo douăzeci de susținători și simpatizanți, apare o doamnă cu handicap la picioare și cu o fetiță drăguță legată cu o basma la cap. Ne spune că are o tumoră. Ceilalți dau din umeri, spectacolul s-a terminat. Doamna Lebert îi dă speranțe, să ia legătură cu ea, telefonic. Îi fac semn bunicuței Courtault să împartă plăcinta lui L. în două pentru fetița pe care o cheamă Charlotte. E tristă, un pic speriată, dar mănâncă cu poftă. Pare mulțumită. După operația tumorii a trebuit să facă radiații.

Mme Courtault ne gătește *filet mignon* cu piure de țelină, Mme Courtaut ne gătește *boudin aux pommes, canard aux cèpes*, Mme ne face *gateau aux pommes*, ne cumpără legume și fructe ecologice. Mme Courtaut ne vitaminizează. Pe L. îl răsfată puțin, dar apoi îl șantajează ca să mănânce fructe și să iasă la plimbare. Am decretat că Mme Courtault este bunicuța noastră terestră, în locul bunicilor noastre din ceruri. Tot așa, domnul Julia este bunicul nostru adoptiv.

Va lua plicul în mâini și îl va deschide. Va privi mai întâi fotografiile care îi atrag atenția. L. între „bunicii” lui adoptivi, domnul J. și Mme C., așezați la masă, cu o mulțime de pahare goale și tortul postmodern cu cifra 20.

L. pe fotoliu, zâmbind, cu mâna stângă dusă la bărbie, cu dreapta sprijinită pe picior, cu urechile cam mari și părul foarte scurt, a apucat să crească după lunile de chimioterapie. În spatele fotoliului, mama și Catherine, alături, în partea dreaptă, Gil, cu barba aproape albă și scurtă stând „pup”, cu mâna stângă ocrotindu-l pe băiat. În stânga, jumătate din bradul împodobit al domnului Julia, un pat, o vitrină veche stil, plină cu pahare.

În același loc, pe fotolii, Cathy, Florica și Lucian, mai zâmbăreți și cu o bluză galbenă stil american, cu nr. 10 și blugi deschiși. În picioare, Jeanne, alsaciana, nora domnului Julia, cu o rochie colorată, fisticie, cu fetița în brațe. În spatele lui L., cu coatele pe fotoliu, fiul lui Jean-Paul, pilotul de curse lungi și al fostei stewardese. Îl cheamă Luc. Alături de el, mai înalt, într-o poziția de luptă, Romain, fiul lui Cathy și al stewardului, Frédéric. În sfârșit, jumătatea de poză de la sfârșitul filmului surprinzându-l pe L. și pe tata stând apropiați, la masă, cu tortul aniversar în fața lui L. Un ușor dezechilibru, tatăl trecându-și mâna stângă după umerii băiatului. Tatăl palid, fiul ceva mai colorat, tăiați pe la brâu de fața de masă roșie.

Va simți sângele năpădindu-i fața, urechile, ochii. Va lua foaia de hârtie ruptă dintr-o agendă și va citi textul, îl va devora, revenind asupra cuvintelor scrise mărunt:

„Miercuri, 20 ianuarie 2005

Dragă Florica, ți-am trimite mai multe poze, dar sunt 'grele' și depășim tariful. Fotografia în care ești surprinsă singură, cum îți despachetezi cadoul de Crăciun, o ținem pentru noi și am pus-o la oglindă, să te vedem în fiecare dimineată. Dublura a luat-o domnul Julia, ca să aibă 'un souvenir'. Te simpatizează, nu mai e nevoie să o spun. Mi-a dat două rânduri de poze și mi-a spus: 'L'un vous l'envoyez à Florica!' Dacă ar ști că m-am achitat de datorie numai pe jumătate!

E miercuri seara, se întunecă și tocmai ne-am întors de la Clinica Labrouste, unde i s-au făcut lui L. perfuziile cu vincristin și dactinomycin, câte 2 gr. Cum am sosit, L. a înfulecat două felii de cozonac proaspăt, pufos, cu unt. Iar Mme Courtault l-a 'șantajat' cu un suc de gref și portocale. La prânz am mâncat câte o jumătate de 'avocat', un fruct untos cu sâmbure mare, apoi un steak cu carne de vită

(măcinată), în sânge cu piure de țelină, salată verde și un gâteau breton cu mere. Ieri ne-a servit cu ficat de junincă, iar mâine i-a promis lui L. o pizza. Cum vezi, are grijă de noi, bunicuța. Mai târziu vin în vizită băieții care au fost în Ajunul Crăciunului.

Eu sunt bine, iau în continuare omeprazol și cătinofort și fac plimbări după-masă și seara pe lângă pădurea din apropiere. Când e timp frumos, și aleile sunt uscate, mergem împreună în pădure până la terenul 'boulistilor', pensionarii care joacă 'pétanque', un joc cu bile de fier. Mai las loc și altora să scrie aici. Je t'embrasse bien fort, Georges."

Va continua să citească mesajul mărunț al doamnei Courtault: *„J'espère que vous prenez soin de votre santé malgré le travail. Lucian a un meilleur appetit et je pense que cela va continuer. Ils pensent tout deux beaucoup à vous et nous parlons souvent de vous. Je vous embrasse en attendant de vous revoir. J. C."*

Va recunoaște scrisul băiatului ei și bățile inimii i se vor înteți. Va săruta scrisul care seamănă atât de mult cu al ei, va vărsa lacrimi: *„E joi dimineața, mamă, și abia acum încep să resimt efectul perfuziilor de ieri. Însă la prânz Mme C. o să mă ademenească cu o pizza și sper să îmi revin. Să ai grijă de bunu și să ascuți de el, că e mai bătrân! Vă pup pe toți, inclusiv pe Tigrisor."*

Cu dragoste, L."

Duminică rece de ianuarie, dar însorită. Dimineața îl conving pe L. să mergem la biserică. După-masă, Mme C. ne-a pregătit o surpriză. Profităm de starea bună a lui L. și plecăm la Versailles. Doamna cunoaște orașul și castelul din tinerețe, când venea aici pe jos. Orașul a fost distrus parțial de bombardamentele americane, iar castelul, de nemți, care l-au transformat în cazarmă și l-au jefuit. După

război, guvernul a emis o carte poștală cu poarta castelului, singura piesă originală, pentru a aduna fonduri. Apoi, încet-încet, mobilierul și obiectele de preț au început să se întoarcă. Cartierele au, fiecare, un stil diferit. St. Louis i-a adăpostit pe clerici și a fost construit în locul unui sat în secolul al 18-lea. Catedrala care a dat numele celui mai vechi cartier al orașului a fost construită la mijlocul secolului al 18-lea, fațada are două turnuri imense, iar domul amintește de marile realizări ale clasicismului. Facem un tur al cartierului cu mașina. În apropiere se află „le potager de Roi” (grădina de legume a castelului), care aerisește spațiul. Oprim la Carrés St. Louis, unde Ludovic al XV-lea a construit un prim centru comercial, care își mai păstrează trăsăturile. Cele patru careuri cu buticuri vechi înghesuie unul în altul sunt dedicate izvoarelor, cerealelor fântânilor și pământului.

Cartierul Notre-Dame, refăcut după război în același stil vechi, își trage numele de la cea mai veche biserică a locului, construită pe vremea lui Ludovic al XIV-lea. Atunci era parohia regelui și a curții, înainte de construirea capelei de la castel. Arhitectul a fost celebrul Mansart, „inventatorul” mansardei, căruia orașul i-a ridicat o statuie. În jurul navei sunt dispuse cele 12 medalioane ale apostolilor și ale unor personaje din Noul Testament. Întrucât am mai văzut castelul, ne oprim peste drum la cele două grajduri regale. Care, din păcate, sunt închise. Unul, al reginei, găzduiește un muzeu al atelajelor, celălalt, al regelui găzduiește o celebră crescătorie de cai lipițani. Se numește „Académie du spectacle équestre” și a fost creată de celebrul Bartabas, care a avut ideea de a îmbina tradiția clasică cu spectacolul modern de revistă. Nu avem decât să intrăm cu mașina în imensul parc al castelului prin *Porte de la Reine*. Ne oprim în fața Marelui Trianon și facem o

fotografie. Soarele mai are încă putere și facem turul castelului pe jos. Lucian e în formă, ia câteva instantanee. Dinspre Grand Canal suflă un vânt rece. Intrăm apoi în muzeul castelului printre turiștii nu prea numeroși. Majoritatea bat aleile parcului și profită de lumina soarelui pentru a filma. *Marele Trianon* a fost sediul Regelui Soare, care venea aici însoțit de familie: Marele Delfin, ducesa de Bourgogne și Mme de Maintenon. O grijă deosebită pentru palat a avut-o Ludovic al XV-lea. În timpul Revoluției franceze, o mare parte din mobilier a fost distrus, furat sau vândut. Multe piese au ajuns în America, ne spune ghidul nostru. Napoleon a restaurat Trianonul și a locuit aici cu Marie-Louise, împărăteasa.

Generalul De Gaulle a hotărât, în anii '60, să redea palatului splendoarea de altădată. Mai multe săli au fost amenajate pentru președintele Republicii și pentru șefii de state veniți în vizite oficiale. Camerele mai păstrează decorul de pe vremea Regelui Soare: lambriuri sculptate și pictate în alb și tablouri decorative sau mitologice. Mobilierul este în stilul Primului Imperiu, cu excepția câtorva camere, care păstrează trăsăturile stilului Ludovic-Filip. Circuitul ne încălzește și ne moleșește. Ieșim din nou în parc și ne îndreptăm spre *Micul Trianon*, reședința Mariei-Antoaneta, primită în dar în 1774 de la Ludovic al XVI-lea. Arhiducesa austriacă a locuit aici și a transformat o parte din grădini în stil englezesc. Din păcate, în anul 2000, ne spune Mme C., mulți copaci legendari, specii rare și vechi, au fost doborâți de furtună. Tot regina a avut ideea înființării unei ferme, care face acum deliciul vizitatorilor, obosiți și plictisiți de interioarele strălucitoare. Am văzut-o și noi după traversarea obligatorie a parcului. Căsuțele din jurul lacului plin de pescăruși, lebede și rațe, sunt acoperite cu stuf, iar podețul de piatră și hanul construite din

lemn vechi conferă locului multă poezie. Un loc idilic pentru visele orașenilor, ale parizienilor dornici de destindere. Ultimele raze ale soarelui care se mai văd printre copaci ne prind aici immortalizând ferma pe pelicula de celuloid.

La întoarcere, Mme C. ține să ne ducă și în apropierea Marelui Canal, de unde se vede castelul și fântânile. Nu departe, în direcția Trianonului, se află stejarul preferat al nefericitei Maria Antoaneta. L. dă semne de oboseală, dar Mme C. ne-a pregătit o altă surpriză. Ne invită în restaurantul de la marginea pădurii, cu terasa pustie acum, *La Flotille*. Înăuntru, înghesuală, dar găsim o masă. Acum L. e mulțumit, își soarbe tacticos vinul fiert cu scortişoară, eu ceaiul fierbinte, îndulcit, iar Madame cafeaua, dintr-o ceașcă minusculă. Totul face vreo 11 euro. „Patru sute de mii”, traduc eu involuntar. Pe pereți, afișe mari și cărți poștale de dinainte de război. Mi se lipește sufletul de obiectele astea, de mobilierul vechi, măsuțele mici, cochete, și scaune ușoare. Pentru chestia asta, Mme C. ar merita o odă. Bunicuța e mulțumită, la rândul ei, și zâmbește cu subînțeleș în timp ce ne dă alte și alte detalii.

Poeții adaugă o picătură de melancolie și pitoresc situurilor turistice, devenite aproape niște locuri comune. Ei întemeiază mituri cu prețul vieții, al creației și al dragostei lor pe care generațiile de turiști lacomi le dezarticulează și le devoră. Exaltând efemerul într-un asemenea decor, ei pot deveni nemuritori. Francis Carco a dedicat un volum de romane capitalei franceze. Pentru el Parisul începe „*aux pieds des tours de Notre-Dame*” și se termină printre umbrele din Jardin du Luxembourg, umbre care îi amintesc de clipele petrecute alături de iubita sa: „*Hélas! Qu'il vente, grêle ou pluie, / Ma peine est toujours neuve! Elle chemine à mon côté.*” De la chinul său reînnoit de a nu o pierde până la grija lui Apollinaire, învinsă mereu de o bu-

curie, e numai un pas („*la joie venait toujours après la peine*”), dar un paș uriaș spre simțirea modernă.

Pentru Albert Samain peisajul nocturn al cetății e adormit și seamănă cu o bazilică, dar sub această nemișcare pâlpaie latente și se nasc vise ce pun în mișcare „*la course à la fortune*”, fuga după bogății. Fiecare cartier, fiecare piață, fiecare piatră își are istoria sa și întemeiază un mit, un spațiu sacralizant. Paul Arousseau cânta în *Amour de Paris*, grădinile Luxemburg, Jan Brusse în *Voici Paris* urmărește în propoziții simple trezirea la viață a orașului adormit: „*Le jour se lève / Sur Paris*”. Dar cine ar putea contabiliza toate poemele dedicate metropolei? Au făcut-o editorii. Există sute de antologii. După cum există mii de albume de artă ce poartă atâtea nume sonore, atrase de beția succesului. Numai Școala modernă de pictură îi cuprinde pe lângă francezii Braque și Buffet, pe spaniolii Picasso și Juan Gris, pe rușii Soutine și Chagall, pe italianul Modigliani, pe neamțul Max Ernst. De la sfârșitul secolului al XIX-lea cartierul Montparnasse a devenit cartierul general al artiștilor. Toulouse-Lautrec este un capitol din istoria boemei. Ceea ce Van Gogh căuta la Arles sau Gauguin la tropice, ciudatul Lautrec caută și găsește în viața de noapte din Montparnasse, în cabarete și music-hall-uri, în lumea circului și a plăcerilor, exaltate odinioară de Baudelaire. Modelele sale sunt vedetele de la *Moulin Rouge*. Afișele sale au revoluționat genul și au contribuit la popularitatea lui Jane Avril, La Goulue sau a lui Aristide Bruant. Multe din capodoperele sale au luat drumul străinătății, spre muzeele din Chicago, New York sau Washington; au mai rămas câteva la Luvru și la muzeul Orsay. Cele pe care le-am văzut sunt de mari dimensiuni, dar sunt deteriorate.

Zi bună. La nouă, analizele (*la numération des plaquettes*), apoi drumul cu Mme C. la Avicenne. Madame Cor-

nille, distrată, se uită în cabinet și vine după o jumătate de oră. Aduce de la xerox rezultatele analizei: surprinzător, leucocitele au crescut, cu alte cuvinte, L. a răspuns mai bine la perfuzia de vincistin cu actinomicin decât la comprimatele de endoxan.

Seara avem invitați la cină doi preoți catolici, domnul Jacques, octogenar simpatic, vioi, pragmatic, domnul Denis, 76 de ani, preocupat de operația de inimă ce va urma, și doamna Annemarie, 65 de ani, profesoară pensionară. La aperitiv bem *framboise* și *gentiane*, niște lichioruri naturale, dar amărui. Eu și L. preferăm o picătură de porto, pe care eu îl diluez pe ascuns. Servim *quiche à la Lorraine*, pulpă de miel, salată, piure de fasole, *mousse au chocolat*. Mme C. le explică situația noastră, discutăm despre imaginea României, despre țigani, despre Algeria și despre thuaregi. Cu ce ne încălzim noi acolo, în nopțile siberiene? Nu-și ascunde neliniștea în legătură cu noi, ce ne facem începând cu luna martie, când ea trebuie să plece la țară, în Auvergne, la Corrèze, să deretice și să se apuce de muncile de primăvară. Singura sensibilă e fosta profesoară, Monsieur Jacques îi dă înainte cu voiajul la Ierusalim și în Siria, unde duc lipsă de turiști din cauza atentatelor, Monsieur Denis, cumsecade, rămâne pe gânduri și pare mai departe preocupat de valva care îi va resuscita cordul.

Afară începe să ningă, e trecut de zece, și toate cele șase personaje n-am reușit să terminăm o sticlă de bordeaux (*Clos Chateaux, 2003, medaille d'or*). La ora asta, octogenarii se retrag și se întrebă cum va fi traficul pe șoseaua de centură. Reflectez și eu la viața pensionarilor de aici și mă gândesc la bunu', căruia, totuși, am reușit să-i salvăm un ochi operându-l de cataractă. Doamne, Dumnezeuule, mă întreb, cu ce am greșit noi, românii? Întrebare milenară și mistică, oarecum fatalistă... (27 februarie, 23,30)

Ce ne-am luat cu noi de citit pe această „insulă pustie”? L., două volume s.f. de Dan Doboș, *Abazia*, eu, *Sigma* lui Ecovoiu și *Aripa stângă* a lui Cărtărescu. Mai citim pe apucate de pe internet „Adevărul”, „Evenimentul zilei” și „România literară”. D-na C. e abonată la cotidianul „La Croix” și la hebdomadarul „Le Point”. Trebuie să primesc cartea de versuri (L. H.) pentru a-i face o recenzie la „Arca”. Mai am cu mine și ultimul număr din „Arca” și cel din „Poesis”, pe care mi le-a adus Florica.

După romanul lui Ecovoiu, șocant și ușor tenebros, Cărtărescu mi se pare fenomenal, reușește să atingă profunzimi nebănuite. Bine ar fi să reușească să se impună gustului occidental. Din păcate, într-un interviu, Al. Ecovoiu se plânge că a fost subminat chiar de unii scriitori din exil. *Lor nu le pasă de noi*. S-a retras la țară, scârbit, și scrie acolo. Cărtă' e la nivelul lui Proust, doar că adaptat pentru gustul secolului 21, dar întâmpină rezistență la cititorul obișnuit chiar dacă are „un côté” esoteric. Vizionarismul păgân, fabulosul creștin și balcanic ar trebui să-i fascineze pe occidentali.

E aproape opt, băiatul doarme adânc, îi văd la lumina veiozei, pe antebraț, venele arse de chimioterapie. Gene lungi, sprâncene stufoase, țepi rari în barbă. Rar, câte o tresărire a degetelor subțiri și lungi. Sper să scăpăm de coșmarul ăsta într-un an. Peste o săptămână primim securitatea socială, va fi internat la Avicenne pentru „chimio lourde”.

Vineri seara mergem la cineclubul «Ravel» și vedem ultimul film al lui Kusturica, *La vie est un miracle*. Umor balcanic pe fondul războiului din Bosnia, dar, cum remarca și L., e primul lui film cu happy-end. O viziune personală a războiului din fosta Jugoslavie redus la războiul dintre neamuri într-un sat de munte, cu imagini stenice ale mira-

colului vietii, cu animale și păsări, care subliniază contrastul față de maxima *homo homini lupus*. Sârbii se căsăpesc creștinește între ei, secretarul primăriei pune la cale asasinarea primarului, iar când îi ia locul devine contrabandist și profitor de război și e ucis de fostul amic, căpitanul. Imagini montane pline de sevă, lirismul debordant, când luminos, când tenebros, al lui Kusturica, cu o coloană sonoră cam redundantă, semnată de fiul său. Din prezentarea pe care el o face filmului, am reținut: atunci, la începutul războiului, eram mai optimiști decât acum. Aluzii usturătoare la manipularea mass-media, la prezența căștilor albastre și la americani.

Sâmbătă dimineata (29 ianuarie), plecăm la opt și jumătate la clinica Labourste pentru a face o nouă perfuzie cu vincristin. Ne primește dr. Avetian, care până acum ne-a facilitat mai multe tratamente aici. Gratuit. Spre surprinderea noastră, se ocupă chiar el de L., îi pune perfuzia cu multă îndemânare, pentru că asistentele lipsesc, e sâmbătă. Durează puțin, și Mme C., mulțumită și surprinsă de comportamentul doctorului, care nu ne-a luat nimic, propune să facem un *détour* prin centru, ceea ce mă trezește de-a binelea, după o noapte cam tulbure. Ajungem pe rue Vaugirard, din cartierul cu același nume, și pătrundem în vintrele Montparnassului. Vaugirard fusese un sat, obiect al ironiilor elitei, încât Francisc I semna mucalit: Rege al Franței și conte de Vaugirard. O aluzie la satul liniștit, cu case, hanuri și ferme, cu Strada Mare, pe care înaintăm noi acum, face și La Fontaine în fabula *Maimuța și Delfinul*:

Le nom d'un port, un nom d'un homme.

De tels gens il en est beaucoup

Qui prendraient Vaugirard pour Rome.

Noi o luăm acum pe „route des écoliers”, ne spune Mme C., când ajungem aproape de fostul liceu Buffon, si-

tuat pe locul unui fost cimitir, St. Sulpice. E vorba de cimitirul în care Jean Valjean, eroul din *Mizerabilii* lui Victor Hugo, este îngropat de viu într-un cosciug și este salvat cu greu de prietenul său Fauchelevent.

La Biserica Saint Sulpice ajungem după ce trecem pe lângă *Jardin du Luxembourg*. Pe grilajul parcului vedem o expoziție de fotografii imense ale unui artist japonez. O pată de culoare ce înviează dimineața aburoasă de ianuarie. Saint Sulpice este căutată azi de toți cititorii lui Dan Brown, care a plasat aici o parte din acțiunea romanului său polițist-esoteric. E o biserică înființată de abazia St. Germain des Prés și e ușor de recunoscut datorită aspectului turnurilor inegale, din care unul a rămas neterminat. Păcat că nu găsim un loc de parcare să vedem frescele lui Delacroix pictate la mijlocul secolului al 19-lea, între care *Lupta lui Iacob cu ingerul*.

Între bulevardul Montparnasse și Sena s-au stabilit de-a lungul vremii numeroși artiști și anticari. Vedem fațadele unor clădiri vechi păstrate din secolul al 17-lea și al 18-lea, și brusc avem o tresărire la revederea splendidei piețe a cartierului, Saint Germain des Prés. Biserica de aici, fostă mănăstire, distrusă și ea la Revoluție, și-a primit numele de la fostul episcop al Parisului din secolul al VI-lea. A fost fondată chiar de fiul lui Clovis, pentru a adăposti un fragment din Sfânta Cruce și statuia Sfântului Vincent, aduse din Spania în 542.

O mulțime colorată de turiști și plimbăreți, de vânzători ambulante și buchiniști, ne întâmpină la capătul bulevardului Saint Michel, în jurul celebrei fântâni. Trecem podul pe *Île de la Cité* și oprim la semaforul de lângă Conciergerie, destul ca să vedem ceasul vechi, pe care tocmai îl filmează niște tinere cu trăsături asiatice. O cotim pe lângă Tour Saint Jacques, îmbrăcat în schele sau ceea ce a mai

rămas dintr-o biserică demolată de poporul nemulțumit de prestația clerului. De aici se pleca în Evul Mediu într-un lung pelerinaj spre Sanctuarul lui Saint Jacques de Compostelle (Santiago de Compostella) în Spania.

Ne întoarcem pe lângă *parvis*-ul din fața Catedralei Notre-Dame, aproape pustiu, și o luăm din nou pe cheiul malului stâng al Senei. Mme C. nu se sfiește să încetinească și să ne dea explicații. O rog să conducă cu atenție, câțiva șoferi grăbiți tocmai au claxonat-o. Mai departe traseul îl știm pe de rost, îl ghicim în cor: Pont Neuf, statuia lui Henri IV, Quai des Augustins, Institut de France, Pont des Arts, iar dincolo de Sena, Luvrul, Tuileriile, Musée de l'Orangerie, Place de la Concorde. Pe partea stângă defilează din nou Musée d'Orsay, l'Assemblée Nationale, Hôtel des Invalides, Pont Alexandre III. Silueta Turnului ne atrage privirile, iar la semafor oprim câteva clipe chiar pe axa École Militaire, Champs des Mars, Jardin du Trocadéro, Palais Chaillot. Am putea spune că inima ne bate în ritmul trepidant al orașului-lumină, ceva între declin și Renaissance. (*sâmbătă, 29 ianuarie, p.m.*)

Azi-noapte am avut de lucru, în vis, cu Romulus, cu Mușina și cu Mircea Cărtărescu, Vorbeau pe holul U. S., iar eu îi ascultam, voiam să-i spun lui M. C. părerea mea despre cartea pe care i-o citesc, dar m-am abținut. R. are un nodul undeva prin piept și trebuie să meargă la Oradea. E supărat că o tipă de la Școala nr. 2 din Curtici (școala cu elevi țigani unde a fost învățător Francisc Vinganu) nu l-a anunțat ceva în legătură cu teza de licență și o somează la telefon. Îl văd cum tastează nervos codurile de pe o cartelă, și când mă trezesc mă întreb năuc ce e cu codul; codul de bare sau codul da Vinci?

Aseară am sunat-o pe Florica, e bolnavă, a răcit. La Curtici e zăpadă, iar bunu' a avut hemoragie nazală, îi e frică să

nu pătească din nou ca acum câțiva ani, să trebuiască să-l ducă la spital. Asta ar mai lipsi. Se plânge că nu o mai caută nimeni, nici măcar la telefon, iar Florin ar putea veni să o ajute. Vasile și Mateo au sunat-o să îi spună că va ieși cartea postumă a lui Francisc, îngrijită de mine. Vorbim un sfert de oră, îmi spune că îi e dor de noi și plânge, nu se simte bine.

Lucian propune o partidă de scrabble în trei și câștigă. Ne culcăm la miezul nopții, după ce fac o plimbare în jurul cartierului. Ca de obicei, mă apucă senzația de mâncărime insuportabilă la piciorul stâng și nu pot să adorm decât după vreo oră de foială.

(Luni seara, ultima din ianuarie)

O sunăm pe Florica, și nu răspunde. O dată, de două ori. Abia a treia oară sosește abia trăgându-și sufletul. Vine de afară, ninge, zăpada e de o jumătate de metru. Plânge. E singură, bunu' e bolnav în pat, ea a ieșit să facă o cărare. Mai ia încă antibiotice și o doare burta. Asta mă neliniștește. (I-am trimis un email ieri lui Florin, să mai dea câte un telefon sau să o ajute. Se pare că e greu de convins.) Astă seară au mai ajutat-o vecinii, Neli și Nelu. Când se întâlnește cu bătrâna noastră vecină, nană Florica, plâng amândouă. Îi spun să bea un ceai și să se culce. Să lase zăpada și să facă numai cărarea principală. Ba s-o las în pace, mâine se va odihni ea la școală; o fostă elevă, acum practicantă, îi va ține ea orele.

O veste tragică: Floruț Miloacă, soțul fostei educatoare a lui Lucian, a făcut comotie cerebrală. Creierul îi e inundat, doctorii ridică neptincioși din umeri, numai Dumnezeu îl mai poate salva.

Neliniștit, ies la plimbare și umblu năuc prin Velizy, mă gândesc la zăpada de acasă și la vocea ei plânsă, la soarta lui Floruț, la numai 41 de ani. Mă plimb în neștire mai mult

ca de obicei, o iau mai întâi pe lângă pădure, la *rondpoint* cotesc la stânga spre centru. E răcoare, ca în frigider. Adică peste zero grade. Când ajung în apropierea blocului, picioarele refuză să urce, trebuie să mă liniștesc, să încerc să nu mă gândesc la nimic. Să spun rugăciunea inimii. Așa ajung la bisericuța veche Saint Denis, dezafectată și iluminată, apoi la primărie, și mă întorc pe alte străzi, pe care nu am mai umblat încă. Lucian s-a culcat, e cu căștile pe urechi, îi fac semn să renunțe, mâine dimineată mergem din nou la laborator pentru analize. Astăzi și ieri a notat în jurnal ceva despre *Micul Print*, pe care l-a recitat acum, în franceză.

Să nu uit: ieri am participat la o masă parohială, une casse-croûte, mâncare alzaciană, după obicei, s-a servit varză acră cu carne și crengurști afumați, brânzeturi și o salată de fructe, ceai, cafea.

Recunosc pe câțiva membri ai cercului de lecturi biblice, care se bucură să îl vadă pe Lucian. Stă la masă lângă Joanna, de origine poloneză. Celelalte două sunt prietene ale doamnei C., una, Anita, e de origine spaniolă. Rămânem și la tombolă, Mme C. a luat bilete și pentru români. Până la urmă, jocul ne prinde, ne destinde. Culmea e că, norocos cum sunt, câștig în două rânduri, o dată *3 boules de pétanque*, iar a doua oară o valijoară pe role, modernă. Ne distrăm. Apoi, prin ploaia mărunță, mergem la domnul Julia, să ne verificăm poșta electronică.

X

Silviu ne mai sună din când în când să ne spună cum e viața la patron. „Cum ni vedi că n-avem clienți, ni caută di lucru, az' ni-o dat geamurli, când te-ai apucat di iele, vin clienții, chizdele mă-sii, m-am săturat. Uite, și acum se uită la mini că stau în birou și vorbesc la telefon, mă, p..., ce te holbezi la mini...” Țsta e Silviu, îl dor șalele, abia a scăpat de răceală, acum a răcit Dida. Tinerii însurăței, tot așa, îi răstălmăcesc gesturile și dorințele. El le spune, el aude. El comandă, el execută. Îl consolez cum pot și îi spun că el se plânge că are de lucru, eu că nu am.

L-am sunat azi-dimineață pe Bazil P., la ambasadă, și i-am explicat pe scurt situația: căutăm gazdă de luna viitoare, dacă nu cumva există, ca și la alte ambasade, „*une chaîne de solidarité*”. A fost ideea doamnei C., care a vorbit cu niște asistenți sociali de la Primăria Bobigny. Nici vorbă de așa ceva la români; nu sunt încă uniți și nu au bani. Să apelez la „Secours catholique”, dar din vreme, ei au unele posibilități de cazare. Știam de „Secours catholique”, Mme C. este cotizantă, dar am impresia că nu vrea să apeleze. Caută în continuare „de bouche à l'oreille” prin cunoștințe și prieteni. Chiar azi la prânz a avut ca invitați un fost coleg chimist la institutul de cercetare cu soția și văduva unui fost coleg. Chimistul, alsacian, știe germana și are multe cunoștințe despre țările din Est. Se discută despre nazism vs. holocaust și trage concluzia că astăzi orice proces nu mai are același sens ca atunci. Toate guvernele, inclusiv

papa, au fost de acord sau au acceptat tacit deportarea evreilor. E adevărat că s-a aflat mai târziu - cel puțin opinia publică - de exterminare și de ororile comise de nazisti.

Monsieur Borand mă sună să îmi comunice de la Prefectură că lipsește o ștampilă pe actul de naștere tradus și legalizat. Păi sigur, dacă nu a xeroxat și dosul paginii. Legalizarea e pe verso! Mereu avem ghinioane cu dosarele. Am sunat-o pe Flory să îi spună lui Florin P. să-mi trimită, pentru orice eventualitate, certificatele de naștere scanate prin internet. Acasă e minus 16° C, zăpada a înghețat, iar drumurile sunt impracticabile. Lucru rar pe aici.

(Joi seara, 3 februarie)

Din momentul în care Florica mi-a spus la telefon că a murit Ioan Flora, am avut un fel de derapaj al memoriei și nu mai înțelegeam ce zice, deși am vorbit un sfert de oră la telefon. Căutam în memoria mea zdrențuită ultima noastră întvedere. S-a întâmplat în biroul lui de la Uniune. Eram plâns, slăbit, isterizat de descoperirea bolii fiului meu, treceam din când în când pe la d-l Chicuş, care mă adoptase brusc și-mi înțelegea situația, cu toate că n-aveam nici o slăbiciune pentru contabilul împielit. Avusesem chiar mica jubilație a apariției cărții despre generația '80 când ne-am întâlnit în biroul lui. Mi s-a pus un nod în gât când m-a întrebat ce mai fac, nu știam dacă mai pot s-o iau de la capăt, să-i povestesc. Sper că nu ești bolnav, a zis, parcă ai avut niște probleme. Mi-a trecut, i-am răspuns, nu eu, emoția mi s-a urcat din nou în gât și în ochi. Mi-a intuit starea și cu o rară empatie, mi-a spus: «Lasă, mai bine nu-mi spune.» Era soluția cea mai inteligentă pe care, evident, o găsisese chiar el, Flora, Florarul, «sârbul» masiv și simpatic, cu o evoluție fulminantă în poezie, harnic și întreprinzător în ultima vreme. Nu-mi

plăcea culoarea feței lui, nu știu dacă fuma sau nu, știu că mai bea alcool, era mereu în formă, era simpatic și bun povestaș, autorul *Iepurelui suedez*, poate avea chiar o sclipire de geniu, se adaptase traiului bucureștean, dar rămânea provincialul profund, care se agăța ca scaiul de sufletul tău. Mereu ocupat, mereu amabil, l-am urmărit mai târziu pe hol cum întreținea de la înălțimea lui olimpică o delegație de chinezi mărunți, apoi, mai târziu, l-am rugat să mă lase să dau un telefon din biroul lui, pe care îl împărțea cu Ghițulescu. Când am primit ultimul număr al revistei „Poesis” și am văzut că a luat Marele Premiu la Satu Mare, am avut un fel de tresărire, o premoniție urâtă - te pomenești că e grav bolnav -, la asta m-a făcut să mă gândesc și figura lui obosită din fotografii. Luasem și eu un premiu neînsemnat, la critică, și ar fi trebuit să fiu acolo, dar toamna asta toate s-au dat peste cap. Acum Flora nu mai e la Uniune, nu mai e nicăieri. Aș zice, mușcându-mi buzele, că Flora nu mai e, am rămas cu... fauna. De la Nichita încoace, el a fost unul dintre cei mai populari și mai iubiți poeți. Era un crai de curte-veche al literaturii române, de tipul lui Petre Stoica. S-a stins precum o novă. Vom avea ce reciti, ce evalua, ce cântări. Dumnezeu să-l odihnească!

Ar mai fi de povestit despre plimbarea de azi după-masă, la *Sacré Coeur*, cu mașina doamnei Courtault. Lucian a urcat și a coborât din proprie inițiativă numeroasele trepte, acum doarme obosit. Am făcut cunoștință cu *Place du Tertre*, plină de artiști și turiști, am făcut poze, a fost minunat. Mâine, la Spitalul Avicenne, începe bilanțul, evaluarea și, probabil, chimioterapia grea. Noapte bună!

Pe Avenue Lénine din Bobigny francezii construiesc un alt fel de socialism. Până și Avenue Stalingrad, care se află în prelungirea străzii Lenin, are o altă rezonanță aici, unde comuniștii sunt majoritari.

După 5 g de holoxan pe zi, în ziua a treia începe greața. Dimineata, L. vomită și refuză să mai bage ceva în gură toată ziua, decât apă. Nici măcar gref sau lămâie. La prânz, mănânc eu în silă porția lui, iar seara, pește pané cu lămâie. Nu-mi pot reprimă ipostaza de Saturn devorându-și fiul. Reușesc, totuși, să-l fac să se scoale pe marginea patului; o dată când vin în vizită Andreea cu prietenul ei și cu mama, - sunt bucureșteni, - a doua oară când îi spun animatorului, un flăcău masiv, algerian de origine, să-i aducă în cameră computerul portabil. Îl conectează la internet și L. își rezolvă poșta electronică. Trimit și eu un poem tematic (*Cele zece porunci!*) Martei Petreu, la „Apostrof”. Seara sunt gata să rămân peste noapte, dar el mă alungă, sunt prea pisălog. Așa că plec pe la șapte și jumătate și fac două ore cu tramvaiul (cinci stații), cu metroul 5 de la Bobigny-Picasso la Gare Austerlitz, cu R.E.R.-ul până la gara Chaville și de aici încă o stație cu busul.

Nu au venit încă rezultatele de la scannerul pulmonar și de la tomografie. Poate mâine.

Vremea se răcește, de două zile bate un vânt sec. L. s-a mai obișnuit cu greața, a început să mănânce, destul de puțin, din meniul bogat și variat de la spital. Condițiile tehnice excelente: singur în salon, televizor, frigider, aparat pentru purificarea aerului, radiator suplimentar pentru încălzirea camerei. Perfuziile sunt trecute prin niște filtre electronice care reglează debitul și anunță orice dereglare. În schimb, tricoul și schimburile vechi le spăl în chiuvetă și apoi le pun la uscat pe radiator. Îl urnesc din pat după-masă și îl conving să facă puțină mișcare. O plimbare până la capătul coridorului, o discuție cu Andreea și Barac, tinerii care au scos un c.d. cu muzică hip-hop. Între timp, mi-au citit cartea de poeme și comentează îndrăzneț ce le-a plăcut: episodul rememorării perioadei ceaușiste și

modul cum văd viața în spital într-un poem în care relatez cum trupul levitează în timpul unei operații. Sunt simpatici și creează texte ritmate în cameră, pentru a le pune pe muzica lor tinerească.

Mai târziu mă sună Răzvan B. și ne întâlnim la stația Invalides. Apoi, mergem lângă Biserica Madeleine, unde cunoaște un mic resto, *L'Écluse*, având ca specialitate bordeaux-urile. Comandă ceva de mâncare și un pahar cu vin și eu încep să-mi dau drumul, mă destind. La masa de alături, un domn și două doamne vorbesc românește, cu accent parizian. Ne zâmbesc și schimbăm câteva cuvinte. Apoi îi spun lui R. povestea lui Lucian, el îmi relatează actualitatea politică din țară. Inevitabil, vorbim de domnul Bănescu. N-ar strica să reediteze povestirile sau unele romane, dacă s-ar ocupa de corectură prietenul prozatorului, Horia U. Eu aș fi dispus să scriu prefața. Când îl rog să-i sune pe Vasile sau pe Gyuri, are o mică reținere. Îl sună, totuși, pe Vasile, care e surprins, dar bucuros să ne audă: îmi spune că-i place fragmentul de jurnal, să-i mai trimit. Dar are nevoie urgentă de recenzie la volumul Ligiei H. Îl rog să-l sune el pe Andrei A. la „Observatorul arădean”, ca să-l întrebe de ce nu îmi apar textele trimise la ziar încă din ianuarie.

Răzvan e un cititor rafinat și un colecționar de cărți vechi, albume de artă și litografii, când are timp scotocește anticariatele și pe la buchiniști. Îmi arată o cărțuție cu reproduceri a unui artist suprarealist român, ceva în stilul lui Victor Brauner, cu prefață de Michel Butor. A costat 80 de euro. E prieten cu Șușară și cu câțiva artiști bucureșteni, locuiește undeva pe Magheru. Din când în când, vine la Paris în interes de serviciu la sediul firmei franceze la care e angajat. Depănăm amintiri, vinul ne-a încălzit. După ce achită nota, îmi pune în palmă două bancnote pentru L.

Când ieșim în stradă, o sun pe Florica, îi spun că mă aflu în fața coloanelor de la Madeleine. Dinspre Concorde trage curentul, tot povestind printre rafale ajungem pe Champs Élysées. Ne despărțim vis-à-vis de Petit Palais, el o ia spre Arc de Triomphe, la un film, eu o iau înapoi spre Invalides. Îmi promite să mă mai sune când mai ajunge la Paris. Înfrigurat, dau nas în nas cu bătrânul Condorcet, care păsește hotărât pe soclul său, cu gluga în vânt și cu bastonul pe brațul drept. Și pe el îl bate vântul, dar din direcția opusă. Lângă podul Alexandru III, alt titan care a făcut istoria, Mister Churchill, fără trabuc, ușor cocoșat, dând onorul. Ajung la gazda mea pe la unsprezece.

Am văzut mulți artiști famelici în metrou. Care își etalau micul talent cu muzicuța, acordeonul sau chitara. Care te surprindeau cu câte o melodie cunoscută din repertoriul marii muzici, cântată prost, adaptată sau pur și simplu interpretată. Ca să nu mai vorbesc de jongleurii din piete, cae adună cu numerele lor de senzație mulți turiști și copii și gură-cască. Îi găsești în față la Beaubourg, la poalele dealului care urcă la Sacré Coeur, în jurul piramidei de la Luvru, lângă Place du Tertre.

În metroul care pleacă din Gare Austerlitz spre Bobigny am întâlnit-o pe bătrâna rusoaică cu trăsături de actriță sau l-am văzut pe tânărul african interpretând cu pricepere „*l'important c'est la rose*”. Dar tânărul afro-american, sud-american cu trăsăturile unui Bob Marley hirsut, cu părul aspru împletit într-o mulțime de șerpișori neastâmpărați, care a urcat în vagonul meu, cu o chitară mică, neagră, a avut ceva deosebit. A urcat cu un zâmbet larg pe față printre călătorii cam încurcați sau ușor încruntați când vreun artist își începea discursul. Nu era jegos, avea în spate un rucsac, iar hainele erau cam ponosite. A început foarte detașat să-și acordeze chitara,

dar o făcea într-o manieră elegantă, glumind, prelungind preludiul și reușind să înlătore prin glume scurte crisparea dintre el și spectatorii de ocazie. Ei bine, când a început să cânte, vocea lui era una cu chitara. Cred că artistul nostru era și puțin drogat. Era un cântec în engleză, din care n-am reținut decât „*this is a song of freedom*”, pe care l-a cântat vreme de două sau trei stații, indiferent la forfota din jurul lui, indiferent că își pierde o parte din ascultătorii (posibili cotizanți) care coborau la prima stație, concentrat până la vibrație asupra instrumentului și vocii. A reușit să creeze o asemenea empatie, încât câțiva tineri de culoare și-au dat jos căștile talk-walk și au început să intre în ritmul lui, dând din cap sau improvizând percuția. Un alt tânăr, alb, neras, de lângă mine, a început să fluiera. A terminat brusc, și lumea a dat în clocot aplaudând. Inepuizabil și original, a continuat să glumească, să vorbească singur, cu ironie, spunând că nu are rest la doi euro. E pentru prima dată când am dus și eu mâna la buzunar, e pentru prima dată când am văzut tineri și vârstnici scoțând monede de unu sau doi euro, pe care el le primea direct în palmă, mulțumind cu un aer demn, superior. A mai intrat în vorbă cu un copil, apoi a început o lungă tiradă de adio, au revoir, ceao, good bye, în nenumărate limbi, între care am recunoscut cu surprindere și „la revedere”, a făcut o plecăciune și a dispărut. E pentru prima dată când lumea nu a fost indiferentă, cel puțin o duzină de persoane au început să aplaude. Apariția lui fulminantă și cântecul lui trist și ametitor a lăsat un gol în vagonul metroului și în inimile noastre. Era un artist autentic, pornit să cucerească lumea și atras, inevitabil, de scena marii metropole. Nu lipsea decât impresarul care să îl descopere.

După o săptămână de perfuzii, cu acul înfipt în venă ziua și noaptea (zilnic o jumătate de litru de „otravă”,

holoxan, plus doi litri și jumătate de glucoză și alte substanțe protectoare, circulau în corpul lui, în cei 4 litri de sânge), Lucian iese din spital. E epuizat. În ultimele zile a mâncat puțin, a slăbit vreo două kilograme. Am cunoscut personalul care lucrează în ture, medicii, infirmierele și animatorii, cele două fete psiholog. Într-o noapte am rămas să dorm și eu în rezervă cu L. Din când în când, îi masam tălpile, spatele sau fruntea, ca în copilărie, când nu voia să adoarmă. Gemetele lui slabe îmi treceau din când în când prin stomac, ca un junghi. Îl imploram să mănânce, să bea lichide. Degeaba. Mi-am dat seama că pisălogeala nu ține, și atunci am început să-i povestesc întâmplări din copilăria mea și a lui, să-i evoc pe bunici. A intrat în „cursă” și a început să povestească și el farsele pe care i le făcea lui bunu’ Onu, cum îi ascundea câte un obiect, cureaua sau placa dentară, carnetelul cu socoteli. În ultimele zile nu mai suporta nici televizorul, nu mai asculta nici muzică la căști. Se chircea și hiberna ursuz, trebuia să îl las în pace. Și apoi, în fiecare dimineață i se iau pentru analize mai multe eprubete de sânge pentru bilanț. Fără milă. În sfârșit, acum alunecăm pe autostrada A 86 cu trei benzi, și acelea aglomerate. Din când în când, șoferul ambulanței dă drumul la sirenă și își face loc printre ultimele două benzi. L. e întins pe targă, acoperit cu o pătură, eu stau alături pe scaun. Din când în când, opresc și pornesc radiatorul. Afară e destul de frig, au căzut câțiva fulgi și se lasă întunericul.

Șoferul preferă să părăsească autostrada și o ia pe centura porților prin micile orașe-satelit, Créteil, Vanves, Clamart, unde au prioritate pe banda specială, prima pe dreapta, pentru poliție, autobuze și taxiuri. Ajungem cam într-o oră, drumul ne-a obosit. Îl văd pe L. că își smulge pansamentul cu miros înțepător, un fel de compresă pen-

tru venă, mirosul îi face rău. Prea târziu însă. Merge la toaletă și vomită îndelung, se spală, se întinde în pat istovit. Îmi fac de lucru, despachetez, aranjez lucrurile, îl urmăresc cu coada ochiului. Sunt disperat. Doamne, cât o să reziste?! Apoi plec la farmacie, aerul rece îmi face bine. Seara are totuși poftă de mâncare, Mme Courtault a cumpărat șuncă proaspătă *parisienne* și desface un *paté de canard*, apoi paste calde cu unt și *fromage rappé*. La sfârșit, câte un ceai (une tisane) și baia săptămânală. Îmi revin și eu, dar va trebui să iau din nou frontin, să mă calmez. (15 februarie)

Cine mai rupe gura târgului?

Michel Onfray, un tânăr filosof care a declarat război religiilor. În ultima carte, *Traité d'athéologie*, apărută la Grasset, apărătorul hedonismului și materialismului face un rechizitoriu tuturor religiilor, în special al celor trei monoteisme:

„Ateul nu este prin definiție subversiv, dar într-o lume dominată de religios, el devine de fapt. Nu am scris cartea împotriva Papei sau a Bisericii, ci despre cele trei monoteisme tratate în mod egal; aceste trei comunități dispun astăzi de mijloace de intimidare în raport cu puterea lor. Bineînțeles, se observă un declin al practicii creștinismului în Europa, dar pe mine mă interesează ceea ce rămâne din iudeo-creștinism în mințile oamenilor sau în inconștientul lor.”

Pentru el, faptul că o religie cheamă la crimă împotriva celorlalți, considerați necredincioși, creștinismul de ieri și ceea ce face islamul de azi, este un fapt politic condamnat și periculos. „Monoteismul detestă inteligența”, decretează el. El crede într-o vârstă post-creștină, chiar dacă nu va exista niciodată o civilizație total eliberată de religie. Mulți intelectuali de stânga profesază ateismul,

dar recunosc că religia e necesară pentru a ține poporul în lesă. Toate manifestările de stânga sunt până la urmă condamnate de Biserică. Pentru că stânga laică și anticlericală vrea paradisul pe Pământ!

Parcă-l văd pe L. când a dat telefon să afle rezultatul analizelor de sânge: „Ce viață de câine!” Zâmbind amar, înghițindu-și saliva amestecată cu holoxan. L-am bătut pe umeri, l-am încurajat: hai, băiete, vacanța s-a sfârșit. N-au trecut nici două zile și trebuie să ne întoarcem la spital. Abia apucăm să înfulecăm steak-ul prăjit ușor de Mme C., că apare ambulanta. E 12 și jumătate. În nici o oră ajungem. Pe drum tace. Apoi, izbucnește: „Iar ajungem la sclifositele alea cu zâmbetul până la urechi? Nu-și dau seama că sunt penibile?” *Așa te vreau, băiete, dă-ți drumul, protestează!* Apoi citează dintr-o doină de cătănie pe care o știe de la bunu'. Rădem. Mai că nu chiuim ca flăcăii lui Coșbuc când merg la război. La ieșirea din lift ne întâmpină dr. Tabbi, o șterge și el hoțește, lipsește șefa. Dar ne spune că pe viitor să punem masca atunci când scad leucocitele. Bine, docteur, au revoir! Du-te cu Mahomedul tău, bucură-te că scapi mai repede. Pe coridor, numai zâmbete, parcă ar fi școala vedetelor. Lui L. i se face scârbă. Noroc că se simte bine, se așază pe pat și butonează telecomanda. Râde când mă vede cu costumul antiseptic și cu masca pe figură și cu băscuța pe cap. Cu ciorapii albaștri peste încălțăminte. Pe ușa rezervei, e afișat: Je suis en aplasie!

Mă duc la *Admissions* și îi fac internarea. Mă întorc și încă nu i-au făcut injecția cu granocit pentru creșterea leucocitelor. O văd pe Madame Cornille, care îmi spune că, desigur, va primi imediat injecția. Peste o jumătate de oră îl întreb pe Léon, infirmierul negru, ce se întâmplă. Mă duc să văd, zice. Dus a fost, n-a mai zis nimic. Trec orele, mă

duc la automat, beau o cafea, mai vorbesc cu Martine, învățătoarea, și îi spun de pasiunea lui L. pentru *Dune*, își notează, îi va spune fiului ei să-i trimită ceva. Va uita, desigur. Bag capul în cameră, îl întreb din nou, nimic. Nu pot citi, mă plimb pe coridor, între timp, L. și-a făcut somnul, i s-a luat temperatura, 37 cu 3. Se face șapte, îi bag în mă-sa de nesimțiți! Bat civilizat la ușa Barbarei, doctorița poloneză, și o întreb ce se întâmplă. Au trecut câteva ore și nu a primit granocitul. „Dacă nu aveți pe stoc, am eu unul la mine.” Zâmbește și pune mâna pe telefon. „Spune că băiatul a venit de vreo cinci ore și n-a primit injecția. ... Da, se interesează tatăl lui.” Doctorița mă liniștește, își dă seama ce simt. După trei minute apare Amid, algerianul, cu granocitul și cu lovenoxul. Niște nenorociți! Degeaba au tehnică, dacă nu au bun simț! Și eu, în loc să fac scandal sau să insist - doar m-a prevenit doamna Cernat că uneori sunt nesimțiți -, aștept politico. O nație de degenerați, de descreierați. Dacă s-ar scula Napi, i-ar decima sau le-ar mai pregăti niște campanii în Egipt, să mai scotocească prin piramide. Să-i bată soarele în cap și să-i purifice! Degeaba își vopsec cupolele cu vopsea aurită de un deget și își împopoțonează turnul ăla kitsch cu beculețe. S-a zis cu gloria Franței! O dată cu stingerea generației gaulliste, Franța și-a pierdut identitatea! Degeaba vor să scrie în Constituția europeană „o Europă creștină”! Nu pot ignora contribuția evreilor, a arabilor și a ateilor. Mă uit în Spitalul Avicenne. Numai arabi și ate! Luxul francez, pe care acum vor să-l exporte în China, e frate cu luxura, cu turismul sexual pe care îl practică acum tot Occidentul în Asia. Nu degeaba spun imamii «ignoranți» că Dumnezeu i-a pedepsit pe asiatici și pe occidentali cu tsumami pentru perversiunile pe care le practică în Sodoma Orientului îndepărtat. Vezi romanul lui Michel Houellebecq, *Platforma*. Exagerez, firește, din cauza furiei.

Acum se simt vinovați și vor să-și răscumpere păcatele prin donații și prin înfierea orfanilor tailandezi. În curând, un înfiat din doi va fi chinez. Ce se va întâmpla cu copiii înfiați de familiile de homosexuali? Secolul 21 nu va fi deloc pentru vechea Europă creștină. Într-o bună zi toți acești bastarzi își vor ucide părinții, le vor sparge tablele legilor, devenite străine și perimate.

În această lume cu rămășițele ei de generozitate, noi nu mai avem ce căuta. O lege veche, de după război, ne dă voie să tratăm aici boala incurabilă, dar nu ne poate oferi adăpost. Nici măcar Ajutorul Catolic. Mă uit cât de decepționată e Mme C. de toate asociațiile astea umanitare la care a contribuit toată viața și care acum o poartă de la Ana la Caiafa. Sau o lasă să asculte répondeurul. Să vorbească cu un automat! Nimic nu o enervează mai mult! Vorba doamnei Lebert, aproape oarbă, care face eforturi să ne ajute: toată lumea fuge de cancer ca de lepră. Au dreptate. Ca și Marc, asistentul social, care mi-a deschis ochii: *les français ne sont pas accueillants!* Numai interesul. N-au decât să vină în clinicile lor luxoase străinii cu bani. Românii pot sta și în campinguri, să înghețe alături de SDF în caravane. Vorba lui Gil: „*Ils sont des roumains. Ils acceptent n'importe quoi!*” O viață întreagă am slujit ca un tâmpit în România limba și civilizația franceză, găsind mereu argumente împotriva influenței anglo-americane. I-am șters de colb pe clasici, i-am buchisit pe moderni. Am suportat atâtea pagini prețioase și ridicole. L-am tradus pe Verlaine, i-am citit pe simbolisti, pe existențialiști, pe moderni. Am făcut foame când eram student și am tăiat din rația familiei pentru cărțile mele, care acum nu mai au nici o valoare în afară de aceea că adună praful, microbii și igrasia. Am nazalizat și am graseiat de pomană. Pentru ca ambasadorul Franței să mă numească *Cher Ami* și să-mi promită că va încerca să mă ajute. Că a și luat deja legătura cu un prie-

ten medic. Va mai vedea el. Ciotul și pișcotul! Nenorocii de români n-au ce căuta aici, să se trateze acasă, la porțile Orientului! Unde totul e luat în derâdere. La mișto. La presiunea noastră psihică din ultimii cincizeci de ani și chiar de acum, în tranziție, ce altă viziune să avem decât răstălmăcirea. Bine le-a făcut Cioran, că le-a pus la îndoială logica, stilul, credința, civilizația. Le-a zguduit *Weltanschauung*-ul. Abia acum îi înțeleg răsul sardonice pe care i l-am descoperit în filmul făcut de Liiceanu după revoluție.

Acum am dat în clocot, mă refulez, dar simt că mă cam strâng nervii stomacului. Iau o pastilă, nu am încotro. De acum încolo, mă așteaptă tot ce e mai rău. Nu, nu sunt fatalist, dar adio bătrânețe liniștită, adio cărți, adio literatură. Voi deveni o epavă, bună de arătat cu degetul. Ca și cadavrul viu al lui Bobby de care vorbește domnul Smith în *Cântăreala cheală*, am murit de mult, dar încă mai sunt cald. Călduț, supraviețuitor. Și pe deasupra vesel. Nu-mi pot închipui viața fără L., deși uneori inconștientul îmi provoacă tentații amestecate. Gândesc morbid și instinctual, continui să mă învinoxesc: de ce l-am făcut așa? Eu, cine altcineva e de vină?!

Azi-dimineață am fost cu Mme C. în Vanves, la *Rosiers Rouges*, care ține de *Secours catholique*. Nu ne pot primi. Ei îi primesc numai pe cei care nu locuiesc în Île de France. Ori, noi avem gazdă, locuință (teoretic, pe hârtie) din moment ce L. a primit asigurarea socială. Da, ne-a spus Marc B., asistentul social, Franța nu e prea primitoare cu străinii. Mie mi se pare că e cea mai deschisă. Anual, valuri de imigranți și azilanți.

E distractiv să vezi jocul de-a constituția europeană reflectat în afișe. Socialiștii spun OUI în gura mare. La Bobigny am văzut afișe pe care scrie *Non à la Constitution* et à Chirac. Am mai văzut altele pe care scrie *Non à la Constitution et à Giscard*.

(joi seara, 16 februarie)

Mă opresc aici cu jurnalul, nu mai pot să continui. Lucian e în aplazie și depinde de voia lui Dumnezeu și de atenția, de conștiința unor oameni despre care credeam că sunt profesioniști. Acum nu mai cred, dar poate mă înșel sau vom avea noroc. De fapt, am intrat într-o filieră în care dr. Delepine a încasat și el ceva. Ajută români și estici, îi operează și pe cei pe care alții îi refuză, și apoi îi dă pe mâna nevastei, Mme D., cu râsul ei. Cred că ar trebui să mă opresc. Acum sunt prea supărat și am impresia că e ceva putred în spitalul ăsta, în secția asta, pe care ei abia o țin printr-o politică curvească pe lângă comuniștii aleși de la Bobigny. Sigur că își confecționează statistici ca să dovedească rezultatele „cercetării” lor. Așa cum își confecționează și rânjetele. Sunt otrăvit, așa văd acum lucrurile.

Un ospiciu în care va trebui să supraviețuim, și poate să murim fără să fi învățat nimic nou. Cu atât mai rău pentru cei care vin. Pentru cei care speră.

17 februarie dimineața

Cum era de așteptat, aplazia se accentuează: după o zi, leucocitele coboară la 300. La spital, mă mișc ca leul în cușcă. Fac zilnic naveta în diagonală de la celălalt capăt al Parisului. L. e izolat într-un salon steril, unde intru cu masca și echipamentul protector. Nu stau prea mult, mai ies să beau o cafea la automat. Aici e numai 35 de cenți. Citesc, dar rândurile îmi fug, pierd șirul. De dimineață când am venit încoace am intrat la carrefour-ul de lângă Basilique Saint Denis și am cumpărat câte o pereche de jeans, reduși la jumătate de preț. La prânz L. îmi spune că s-a săturat de veșnicele paste, *coquillettes* și de *rôti de dinde* (carnea e fără gust, într-adevăr), pe care le înfulec eu, iar lui îi cumpăr un hamburger dublu cu steak de vită. Îl mănâncă pe nerăsuflete, apoi își curăță o banană și un kiwi.

XI

Dacă Baudelaire, Verlaine, Rimbaud, Hugo au cucerit centrul, Jacques Prévert cu spiritul său răscolitor și cu țigara în colțul gurii, descoperă periferiile. *Spectacolele* sale surprind un Paris contemporan, demitizat, cu copii din Aubervilliers care cunosc mizeria și cu visele simple și sănătoase ale muncitorilor de aici. În ce-l privește pe Baudelaire, el a fost un parizian prin naștere și a rămas un parizian autentic și după moarte. Poetul *Florilor Răului* ne dezvăluie în felul său spiritul orașului cu îndrăzneala unui aristocrat, cum se considera poetul-dandy, autorul splendidelor *Tablouri pariziene*, dar și al unei culegeri de poeme în proză, *Le Speen de Paris*. Adolescentul de 18 ani cunoaște boema literară a Cartierului Latin alături de Leconte de Lisle și duce o viață de dezmăț devenind discipolul literar al lui Gautier, sub influența lui Joseph de Maistre. La 20 de ani familia încearcă să-l smulgă din atmosfera de scandal a boemei trimitându-l într-o călătorie tocmai în îndepărtatele Indii. După șase luni poetul se întoarce și beneficiind de moștenirea tatălui său începe o existență de huzur, locuind într-un hotel luxos și căutând o eleganță materială pe care o va numi *dandysm*. Doar că printr-o hotărâre judecătorească familia îi limitează veniturile la 200 de franci lunar și poetul începe viața de mizerie la 23 de ani. E perioada în care o cunoaște pe acea „Venus neagră”, mulatra care îi va fi amantă și prietenă toată viața, Jeanne Duval. E perioada în care scrie poemele

din *Fleurs du Mal*, volum publicat în 1857, cu zece ani înaintea morții. În timpul revoluției de la 1848 este atras de politică și e întâlnit pe străzi și pe baricade, cu mâinile negre de praful cernelii tipografice; creează un ziar unde publică articole pline de revoltă, între care *La liberté de penser*. În ciuda exilului voluntar de la sfârșitul vieții rămâne un parizian în spirit toată viața, ilustrând genial condiția de „albatros” a poetului și a poeziei radical romantice.

Stau în fața blocului operator de la etajul cinci al spitalului. L. va avea o mică intervenție, i se pune cateter pentru a-i cruța venele. Un bănuț sub piele, de fapt o micropompă plantată direct înspre umărul drept, care îi va facilita tratamentul de chimio-terapie. Am fost trimis aici întâmplător, pentru a aduce dosarul uitat de un infirmier. Încerc să mă stăpânesc, dar ceva mă neliniștește. Durează prea mult. Va trebui să iau o pastilă. Continui să aștept. Încep să mă rog. O dată, de două ori. O fac ca să mă liniștesc. Știu că asta nu-l ajută pe L. Eventual pe mine. Continui să dialoghez cu El. Să-L întreb. Să-L provoc. Pentru că mă încercă. Existența mea nu mai are nici un sens aici. Mie îmi scapă. Poate dincolo. Chiar și când nu mai cred nimic, continui să mă rog. E o strategie a lașității mele. „Știu” că nu există, dar continui să-L invoc. *Credo quia absurdum*. Mă joc cu cuvintele: „Sunt Iov, sunt Christ/ Nu cred. Exist”. E o criză trecătoare. Mă zbat într-o plasă de păianjen. Iluminarea mi-o aduce Cioran, care spune că există momente în viață când, oricât de departe am fi de credință, nu putem concepe alt interlocutor decât pe Dumnezeu. A te adresa altcuiva, e o aberație.

Încerc să reevaluez proporțiile nenorocirii. Părintele Cleopa zice că Dumnezeu nu ne încercă. Numai diavolul. El doar îngăduie să fim încercați pentru a ne întări

credința, dragostea, nădejdea... Într-o zi l-am întrebat pe Lucian cum de l-am putut face așa. Era ametit, sedat, și mi-a răspuns fără să stea pe gânduri: știi, există un banc, p... bagi, p... iese. Am rămas perplex. Efectele chimioterapiei, mi-am zis și am ieșit afară, nu mai suportam masca și costumul aseptice. De trei zile nu bea, nu mănâncă, doar perfuzii. A încercat de câteva ori și vomită. Doctorii spun că e mai bine să mănânce și să vomite, decât să nu mănânce deloc. Acum nu mai insist. Îl privesc. Mă privește. Îi masez fruntea. Geme. Privirea îi e turbure. E bântuit.

Ies din nou pe coridor și văd o scenă de groază: un clochard soios puțind a urină și a alcool trece pe lângă mine și o ia spre fundul coridorului. Nu-l observă nimeni, personalul e redus sâmbăta. Bat la ușa doctorului Tabbi, care e de serviciu; vizibil iritat îmi spune că nu are timp, e ocupat. Îl rog să mă asculte, în secție a intrat un intrus. Iese pe coridor, realizează dimensiunea gravității și-l pofteste civilizat afară pe omul rătăcit și drogat, spunându-i să coboare la trei, acolo e centrul de dezintoxicare. Apoi le pune pe infirmiere să aerisească. Numai că după zece minute, nenorocitul apare din nou. De data asta îl vedem la timp și îl oprim. Apoi, ca să-și răscumpere gafa față de mine, doctorul îmi spune preocupat că leucocitele băiatului au scăzut la 200. Îl privesc crispat, el observă și mă liniștește: *C' est une aplasie profonde, ne vouz inquietez pas!* L. o sună pe maică-sa, o liniștim, sperăm ca după al treilea granocit să își revină. Când plec, pe la șase, medicul e calm și îmi spune că îi va face o transfuzie de sânge.

Iau tramvaiul și cobor la *Basilique Saint-Denis*. Mă sufoc, nu pot intra în gura de metrou. Mă îndrept instinctiv spre biserică. E o apariție halucinantă în acest peisaj citadin. E sâmbătă seara, câțiva copii și adolescenți de culoare își încearcă mușchii și patinele pe roțile în scuarul

dintre biserică și *Hôtel de Ville*. Mai încolo, câțiva negrii întoliți trec cu limuzinele, pare o petrecere, o nuntă. Un grup de indieni cu fes pe cap, în costum tradițional, trec prin parcul din fața mea, spre discoteca de la *Maison des Arts*. Bazilica pare, în această animație babilonică, de musulmani și budiști, o relicvă a creștinismului, care, să nu uităm, a întemeiat în aceste locuri vechea Franță. Merovingienii, Capetienii și Bourbonii, care de mai bine de o mie de ani au făcut gloria Franței, se răsucesc acum în mormânt. Cum ar zice un filosof, Europa creștină nu mai e creștină. Dovadă și semnăturile de pe vechile coloane, unde alături de Junior, figurează Sidi, Faiza, Mahmud și Ali. Sanctuarul dinastic din cripta bazilicii a fost înființat pe locul care, conform tradiției, a fost martirizat Sfântul Denis, primul episcop al cetății. Sfânta Genevieve ar fi construit primul sanctuar în secolul cinci. La mijlocul secolului al VIII-lea, Pipin cel Scurt, soțul Bertei cu piciorul mare e sfințit rege de către papă, întemeind dinastia Caroligienilor. Loc al memoriei, al încoronărilor și al unor manifestări sacrale, mănăstirea ridicată pe aceste locuri își asumă o triplă protecție; cea a trupului și sufletului monarhilor, cea a regatului, simbolizată prin protecția flămurei de pe drapelul feudal de război și prin păstrarea obiectelor de cult pentru sfințirea capetelor încoronate. Numită *Lucerna (Lanterna)*, datorită luminozității interioare a navei, construită în secolul VIII, ea a rezistat Războiului de o sută de ani, războaielor religioase, tulburărilor politice, dar a căzut pradă furiei revoluționare. Sanchiloții și sărăcimea răsculată au profanat cripta și au aruncat oasele domnești în groapa comună. *Sic transit gloria mundi!* Napoleon începu restaurarea monumentului, iar în secolul XIX lucrările sunt conduse de celebrul arhitect Viollet-le-Duc. Ludovic al XVIII-lea readuce în criptă ose-

mintele regilor și aduce de la cimitirul Madeleine trupurile lui Ludovic al XVI-lea și a Mariei Antoneta. Monumentul funerar care le este dedicat îi inchipuie îngenuncheați într-o veșnică rugăciune. În criptă se găsește o efigie și într-un vas, inima lui Ludovic al XVII-lea, nenorocitul lor fiu, lăsat să moară de foame în închisoare de revoluționari. Vlăstarul regesc trebuia să dispară în ochii poporului disperat. În nava imensă găsim peste șaptezeci de sculpturi funerare (gisants), care alcătuiesc cel mai important ansamblu din Evul Mediu. Aici îi găsim pozând pentru eternitate pe Hugo Capet, pe Saint Louis, Isabella de Aragon, François I-er, Claude de France, Ludovic al XII-lea și Anne de Bretagne, Henric al II-lea și Catherine de Medicis, Henric al IV-lea și Ludovic al XVI-lea. *Balada doamnelor de odinioară* a lui Villon e un omagiu inegalabil, pe jumătate pios, pe jumătate ironic: „Dar Blanca, doamna, crin de floare/ Ce îngâna cu viers de zână/ Dar Berta cu piciorul mare/ Și a Ioanei d’Arc țărână/ Mucenicită la Rouen/ Unde-s Fecioară-atotstăpână/ Dar unde-i neaua de mai an?”

Aplazia lui L. durează o săptămână. Când leucocitele ating pragul minim i se administrează două pungi de sânge. Două zile se simte rău, e slăbit, nu poate să mănânce. Pierde aproape trei kilograme. Apoi leucocitele încep să crească, dar nu poate ieși din spital din cauza nivelului trombocitelor. Samantha, tânăra psiholoagă bretonă mai trece din când în când și stă de vorbă cu el, îl ascultă, povestesc. E uimită când aude de nivelul salariilor de la noi și de condițiile din spitale. Ciocnirea mentalităților. Nu-i spunem chiar tot, ne jenăm. În special eu le mai înfloresc.

Într-o zi sunăm la mănăstirea Feredeșu și aflăm cu surprindere de la părintele stareț Ilarion că fratele Paisie, neliniștitul nostru prieten, a plecat din mănăstire invocând starea sănătății. Poate la Arad, la tatăl său. Apoi,

Florica ne confirmă și într-o zi ne face surpriza să ni-l dea la telefon. A venit în vizită la Curtici, și-a tăiat barba și pletele. Cochetează din nou cu ideea de a-și găsi un adăpost modest, de mirean, acolo la țară. E clar că nu-și găsește liniștea. Nici măcar la mănăstire.

În aceste zile de februarie iau hotărârea să-mi întrerup naveta obișnuită la spital și să ies zilnic, într-o altă stație de metrou. Să profit pe de o parte de cartea orange care-mi dă dreptul (20 euro săptămânal!) să circul liber și să întrerup călătoriile, iar pe de alta, să ies din cercul vicios, să încerc să pun un ecran între mine și boala fiului. Într-o zi ies la Clémenceau-Champs de Mars, în alta la Miromesnil. Așa dau întâmplător de muzeul Jacquemart-André, pe bulevardul Haussman, undeva între Place Saint-Augustin și Arc de Triomphe. Într-un palat strălucitor descopăr visul a doi oameni de bun gust, și bogați pe deasupra, Nelie Jacquemart și Edouard André. E o călătorie artistică, un slalom prin Renașterea italiană, școala franceză și maestrii olandezi. Citesc la intrare testamentul prin care Nelie cere posterității să nu se miște nimic din ceea ce a lăsat în camerele luxoase care reflectă atmosfera celui de-al doilea imperiu. Mă plimb cu audioghidul la ureche încercând să sar peste detaliile care nu mă interesează. Și apoi timpul meu e limitat. Dar cum să nu întârzi în fața lui Fragonard, a lui Chardin, Mantegna sau Botticelli? Un Rembrandt neprețuit, *Les disciples d'Emaus*, pictat în contrejour, profilează în fața mea într-o lumină tainică, silueta lui Iisus. Un Luvru în miniatură acest muzeu, unde nu îmi permit să întârzi mai mult de o oră. În câteva încăperi e amenajată o altă expoziție temporară care face furori printre specialiști: *Trésor de la fondation Napoleon*. E interesant că majoritatea operelor de artă și obiectelor sunt donate de un mare admirator al împăratului, un industriaș bogat și

erudit din secolul XX, Martial Lepeyre. A fost adus de la Luvru și celebrul tablou al lui David, *Le sacre ou le Couronnement*, executat în trei ani. Studiile arată că artistul a vrut să prezinte mai întâi scena autoîncoronării, dar până la urmă a ales momentul în care Napoleon o încoronează pe Joséphine. Un alt amănunt este că a introdus-o în tablou și pe mama împăratului, care în realitate a lipsit de la ceremonie. În fața lui împăratul ar fi exclamat: „Cât e de adevărat! Nu e o pictură, ne mișcăm în acest tablou.” Expoziția redă intimitatea și fastul curții interioare, dar cele mai atractive rămân obiectele familiei imperiale și cele ale lui Napoleon, în special cele care l-au însoțit în zilele amare ale exilului. Fiecare își are povestea lui: pușca de vânătoare a fost dăruită credinciosului locotenent Besson, care a vrut să-l ajute pe fostul împărat să fugă în America. El însă a preferat să se pună la dispoziția englezilor. „Nu mai am nimic să-ți ofer în această lume, prietene, ar fi spus el, decât această armă. Accept-o ca pe o amintire de la mine.” În rest haine, necesarul de toaletă, o batistă de dantelă, o cămașă și chiar câteva pagini auto-grafe care atestă intenția de a învăța limba engleză cu Las Cases, autorul *Memorialului de la Sfânta Elena*. Valetul său a adunat și el mai multe suveniruri: un fragment dintr-o panglică a Legiunii de onoare, purtate de împărat, fragmente dintr-un cearșaf de pat și chiar o meșă din părul său; o bucată din sicriul de acajou, ciment și piatră din cavoul său și chiar o ramură din salcia care i-a umbrit mormântul. Masca mortuară păstrează amprenta unui chip care trădează decepție și neputință. Nimic din dârzenia zeului tânăr care a unit pentru prima dată statele Europei. Cu sabia.

Cobor la *Pont d'Alma* ca să caut Ambasada României după explicațiile unui tânăr de la spitalul Avicenne. De pe

Avenue Bosquet intru pe strada Saint Dominique și ajung la parcul de lângă Ecole Militaire fără să găsesc nimic. Între timp Parisul s-a acoperit cu o mantie ușoară de zăpadă, parcurile sunt albe, iar drumurile pline de sare. Simt o nevoie organică, dar nu am încotro, trebuie să îmi continui explorarea temerară după vagile indicații. Pentru că *rue de l' Exposition* nu figurează pe nici o hartă, iar steagul ambasadei nu se vede de nicăieri. Mă tem că românii și-au ascuns bine ambasada, să nu o găsească concetățenii. Fac turul cvartalului, chinuit în continuare de bășica umflată, mai ales că în jurul meu totul era apă, totul clipea, picura. Scârțâitul frânelor și fluierăturile pneurilor îmi produceau frisoane. Mă abțin bărbătește, când, deodată, în zare apare tricolorul cunoscut. Clădirea e de fapt pe *avenue Bosquet*, doar că steagurile și intrarea se află pe insignifianta *rue de l' Exposition*. Ușile sunt închise, încuiate, nu ca la alte ambasade. La cea a Bulgariei, de exemplu, intri obișnuit ca într-o scară de bloc. Îndrăznesc să sun și-mi răspunde o voce milităroasă cu accent dâmbovițean. Spun pe cine caut. Aud țăcănitul închizătorii și împing ușa grea de fier. În hol, un fel de paznic, cu un fel de uniformă și chipiu mă pofteste să-l aștept pe domnul Bazil P., consilierul consular cu care vorbisem la telefon. Din anexa călduță cu geamuri din oglinzi, nu poți vedea ce se întâmplă pe hol, probabil din motive de securitate. Pe o măsută văd două numere din „Actualitatea Românească”, ziarul românilor de pretutindeni. Le înșfac și citesc, flămând de știri: *Iar strângem cureaua?; Moneda europeană în picaj (1 € = 35.000 lei); La 67 de ani, Adriana Iliescu este fericita mămică a unei fetițe de 1,4 kg; Cel mai bogat guvern; Începe cursa pentru primăria capitalei; Afaceri imobiliare prezidențiale; Guvernul este speriat de munca la negru; Prețurile apartamentelor ar putea scădea;*

Inflația a scăzut sub 10%. După câteva minute apare Bazil, cu figura lui de pașoptist. E sobru, atent, ne strângem mâinile și mă ascultă. Timpul lui e limitat, îl sună cineva pe celular. Încerc să rezum situația: începând cu luna martie nu mai am unde sta, doamna C., gazda noastră, pleacă la țară și nu a găsit nimic pentru noi, așa cum spera. Ea însăși e cam speriată. Bazil îmi înțelege păsul și îmi spune clar că la ambasadă n-am nici o șansă; se face „curățenie”, nu e spațiu destul nici printre membrii corpului diplomatic și familiile lor. El m-ar putea ajuta eventual în obținerea unei *carte de séjour*, ar putea da telefoane la prefectură pentru a primi și dreptul de muncă. Se exprimă la modul condițional. E clar ca bună ziua. Puținele mele speranțe s-au năruit. Uitasem de nevoia mea urgentă și deja mă pomenesc în stradă, condus de Bazil. Cu ultimele eforturi mă târăsc câteva sute de metri spre gura de metrou unde, culmea, nu e nici o toaletă. Mă salvează în cele din urmă zidul de la picioarele podului d’Alma, de unde urmăresc câteva clipe, cu o mare satisfacție și ușurare apele Senei cântate de atâția poeți. Poate că pe aici au mai trecut și alți scriitori cu bășica plină: M.R.Paraschivescu, Eugen Barbu și Eugen Simion. Și desigur, „Monșer”, Marin Preda. Oricum pe mine nu mă vede nimeni, clochardul care se află la câțiva metri, între cartoane, pare că doarme. Profilul lui dârz seamănă cu al lui Decebal sau Burebista și cu al unui scriitor român, nu spui care. Acum sunt și eu un clochard, e drept că nici perspectiva nu e prea strălucită. Peste o săptămână nu voi avea locuință, în condițiile precare în care ne aflăm. În ultima vreme, băiatul a pierdut trei kilograme. Îl găsesc peste două ore, surâzător la spital, azi va ieși, așteptăm ambulanța. S-a îmbrăcat și și-a făcut bagajele, nimic nu-l mai poate opri. Euforia lui e contagioasă. Pentru prima dată simt că trebuie să merg pe mâna norocului. La cacealma.

Ultimele zile de februarie. Vin cu analizele lui L. de la laborator. Strâng în mână o bucată de hârtie cu două cifre: leucocitele și plachetele. Fac un ocol pe lângă pădure. Privesc ultimele pete de zăpadă și copacii uscați. Pe alee crengi uscate și urme de sare. Mult soare. Strâng în mână bucata de hârtie și mă rog. Soarele îmi invadează sinele. Emoția îmi urcă pînă-n gât, pînă-n pleoape, pînă-n urechi. Nu mă pot concentra. O iau de la capăt. Știu că nu mă aude nimeni, dar continui să mă rog. Chiar dacă nu mă aude nimeni continui să cred. Altfel nu aș repeta mașinal niște cuvinte care mă înfiorează. Le rostesc pentru mine și ecoul lor se răspândește în toate interstițiile, de la înălțimea ameteitoare a cortexului până la hăul ultimilor nervuri ale degetelor amorțite.

De ce eu? De ce fiul meu? De ce nu sunt eu negrul acela care stă pe bancă la soare? Și bea pe ascuns dintr-un tub de bere. Trec pe lângă el, îl privesc, rânjește, e fericit. De ce fiul meu nu poate fi unul din animalele alea de altă rasă, care se trosnesc cu gențile-n cap și fac atâta forfotă în metrou, sub privirile sticloase ale parizienilor civilizați care totuși nu protestează. De ce ai făcut alegerea asta, Doamne?! Și de ce încerc să înțeleg toată nebunia asta? Aș fi putut fi pasărea care cântă dinspre inima pădurii, aș fi putut fi o bacterie sau un parazit de pe coaja copacilor măcinați de putregai. Nu cunosc altă revoltă, decît să Te invoc de nenumărate ori, să Te cobor la condiția mea, să intru în dialog cu Tine. Pentru că ești singurul care poate da greutate conștiinței mele, protonilor, și poate cenușii mele.

(Idea că ceea ce scriu e efemer, improvizat, fals. Chiar în aceste momente când îi dictez lui Lucian și trec jurnalul pe curat, în computer – a acceptat în cele din urmă – simt o jenă legată de sinceritate. Jurnalul nu e totdeauna sincer,

nu poate fi. Vorba unui diarist: chiar în aceste rânduri am mințit. Cu alte cuvinte, dragă jurnalule, ești un mincinos și noi știm asta. În ce mă privește, dictând acum, la sfârșitul lui noiembrie în camera rece din nordul Parisului lângă Stade de France, unde stăm la Darie și Corina, mai reduc din lamentațiile concepute în februarie, undeva în sudul Parisului. Le biciuiesc. Pentru că prea băteam câmpii. N-am cum să ies din autocompătimitate. Pana mea suferă din cauza căderii emoționale de atunci. Nu mai scriu pentru mine, scriu pentru doctori, pentru cel care ar încerca să mă vindece. Și atunci nu mai rămâne decât un trist document al alienării. O labă tristă. Dar cine se poate vindeca singur? Pe Don Quijote cărțile l-au stricat, lectura romanțelor cavalești (ar trebui scris un tratat despre efectele nocive ale lecturii!) l-au transformat într-un personaj memorabil, Cavalerul Tristei Figuri. Dacă și-ar fi scris memoriile acel Don Quijote, neînțelesul, era la fel de demn de compătimitate. În fond, nu încerc decât să ies din ceață, din haosul creat în jurul meu, să-mi ling rănile.)

Azi dimineată, când ne-a sunat Flori C. din California, L. i-a spus la un moment dat că, dacă ar putea să se debaraseze de boală, numai cu condiția să o dea altcuiva, pe stradă, nu ar face-o. Se mulțumește să rămână el însuși, așa cum este, stigmatizat. Aseară, când l-am văzut ieșind din baie, am incremenit. Părul, crescut în ultimele trei luni, a dispărut. Țeasta albă cu pete roșii mi-a dat fiori. La urma urmei trebuia să m-aștept. Mai târziu i se vor rări chiar și sprâncenele și genele. Fața îi va deveni pergamentoasă, transfigurându-l. Doar surâsul îi va rămâne intact.

Doamna C., gazda noastră a fost inginer chimist, a lucrat o vreme în cercetare. Știe multe despre experiențele nucleare, a fost o vreme în insulele din Pacific. Nu spune tot. Dar e o femeie de treabă, mică și îndesată, cu fața ei

anodină și mers de bărbat. E un auvergnat de fier, în ciuda faptului că e alergică la antibiotice. A învățat singură medicina naturistă, se drege cu plante și ceaiuri, e un om auster legat de natură. Vara și primăvara pleacă la casa de la țară din Corrèze, în Auvergne, împreună cu sora ei. O aud în fiecare dimineată cum își face dușul scoțian, însoțită de radioul portativ, ca să asculte știrile. Își ia micul dejun singură, e o ciudățenie. Când noi suntem în bucătărie dimineata, ea pleacă în salon să-și bea liniștită laptele cu *chicorée* și să-și mănânce mărul curățat de coajă. Are un vocabular îngrijit, îi place să primească și să scrie scrisori și nu și-a uitat obiceiurile de la țară și bucatele din munții Vosges. La prânz, după ce luăm masa, face o cafea într-un vas de aproape o jumătate de litru pe care o bea singură în zilele în care eu îmi refuz o jumătate de ceașcă, și aceea îndoită cu apă. Atunci e momentul empatiei noastre, când povestim despre lucrurile și obiceiurile de la țară, pe care le descoperim universale. Ceea ce am trăit eu în copilăria mea, munca la câmp, tăiatul porcului, cada cu varză, a trăit și ea cu douăzeci de ani înainte, în copilăria ei. Raționalizarea alimentelor și a combustibilului de pe vremea lui Ceaușescu îi aduce aminte de Franța de după război. Să nu îmi pierd nădejdea, vor veni și pentru noi vremuri mai bune. Așa pot evalua decalajul dintre economia noastră și a lor; câteva zeci de ani. Cu mentalitățile e și mai greu. Și-a pierdut soțul în urmă cu vreo 11 ani, a făcut stop cardiac la volan, a tras pe dreapta și dus a fost. Era un fumător înrăit și avea probleme la serviciu. Din cauza asta ea a avut de pătimit, procese și chiar datorii. Apoi a călătorit în Sahara, în Egipt, în Tahiti, a refăcut împreună cu un grup de enoriași, pe jos și cu autocarul, drumul lui Moise, din Egipt până în Canaan. Totul e înregistrat pe o casetă pe care o vedem și

noi, un preot a oficiat slujbe și, împreună cu ghizii, a re-memorat călătoria spre Țara Făgăduinței. E un psiholog fin, a intrat în rolul bunicuței în relațiile cu L. și îl ambiționează sau îl convinge, când trebuie să mănânce și cât trebuie să se plimbe. E ușor decepționată de tânăra generație, dar face eforturi să o înțeleagă. De politicieni, de medici. În urmă cu câțiva ani a avut o tumoră benignă la cap, pe care a rezolvat-o chirurgical. E calmă și stenică, găsește mereu motive să ne încurajeze. Are o fiică, asistentă medicală. Fără copii. Face eforturi să ne caute un plasament prin numeroase asociații, dă telefoane și scrie scrisori, dar până acum nimic. Nu se aștepta la asta. Mai ales că și ea contribuie la o parte din ele. Au tupeul să-ți introducă în poștă tot felul de aberații, dar acum s-a convins. *C'est pas possible!* Nu e posibil să nu-ți răspundă la telefon și la scrisori și să-ți pună robotul în direct. Cu ocazia asta va face o reducere drastică. Mai speră ceva de la Secours Catholique. Pe noi ne poate ține până joi, 2 martie, când va pleca la casa de la țară, pentru muncile de primăvară. Ne ține puțin în șah, nu ne dă detalii, sau nu le are. Până acum părea mai sigură că situația se va rezolva. Alții s-ar fi așteptat să ne lase singuri în casă, nu comentez. Cât am stat la ea, a fost o doamnă, o bunicuță.

În bibliotecă, Claudel, Exupery, Reverdy. Pe Gide l-a ascuns bine, nu-i place cum scrie. Bine face, cu ocazia asta am și eu motive să-l bârfesc, a fost puțin *tovarăș de drum* ca și Romain Roland, ca și Sartre. A, nu, cu Sartre e altceva. E mândră că provincia în care s-a născut l-a dat pe Pascal.

Până una alta, nu știm ce se va petrece cu noi. Noroc că s-a întors monsieur Julia din Carcassone. Azi după-masă îi facem o vizită ca să ne rezolvăm poșta electronică. Sunt jenat când mă întrebă unde vom merge dacă doamna C. pleacă la țară. Puteți veni la mine, *pas de problème!* Până

la rezolvarea situației. Mă întreb de unde atâta generozitate. Suntem salvați din nou. Doar că el nu are încredere în asociații, contribuie ca un bun catolic la unele, dar nu s-ar obosi să le ceară nimic. De altfel, marea lui pasiune pentru bridge îi ia destul timp. *Allez, on va se téléphoner.*

Dragă mamă,

Îți trimitem această iarnă olandeză („Paysage d'hiver” de Lucas van Valckenborch) cu speranța că primăvara va veni pentru noi toți, oriunde ne aflăm. Fotografiile alăturate sunt mărtisorul nostru. Azi avem patru luni de când suntem aici și Parisul, ca niciodată, e sub zăpadă. Circulația e paralizată, parizienii nu știu să umble pe drumuri înghețate și nici să măture zăpada. Enfin.

Te iubim și te rugăm să ai grijă de sănătatea ta și de bunu’.

Cu dragoste, Ghiță

P.S. Ca să nu rămână pe dinafară și de data asta, mam’ mare Courtault și pépé Julia s-au mai îndurat o dată des pauvres roumains și le-au oferit adăpost pentru a ieși din iarna franțuzească, dându-ne răgazul să reflectăm la vara noastră românească.

Pe curând, Lucian

Îl pup pe bunu și le trimit un os la Lassie și un peștișor la Tigrișor.

A nins toată noaptea. Zăpada s-a așternut de-o palmă, sarea de pe șosea nu-și mai face efectul. Doamna C. își amână plecarea în Auvergne, acolo drumurile sunt blocate. Privim pe geam și nu ne vine să credem, aici nimeni nu mătură zăpada de pe trotuare, îi interesează numai circulația cu mașina. Surprinși, oamenii circulă cu zăpada pe capotă și chiar pe parbriz. Băjbâie ca hăbăucii. Așteaptă mașinile de dezăpezire, *les chasse-neige*. Și se tem că din cauza supralicitării liniilor de curent, rețelele vor ceda.

Așteaptă serviciile publice să-și facă datorita. De aia plătesc taxe.

Aici la domnul J., unde ne-am mutat din nou, avem internet și citesc ziarele și revistele literare. Descopăr în „România literară” ce scria în vara lui '39 Eugen Ionescu de la Paris. Tot un fel de jurnal: „Am oroare de tot ce este tehnică și nu viață. De aceea îmi place jurnalul. Romanul organizat elimină anumite conținuturi și dă altora intensități false”.

Sau, cu ocazia unei vizite la țară: „Ceea ce iubesc la țărani este și admirabila lipsă de igienă. Igiena sterilizează, ne face moartea nefamiliară, dușmană, în loc să vedem prietenie în lucruri, ne speriem de ele și ni le îndepărtăm (...) Pe timpul regilor magnifici ai Franței, nobilii și regii înșiși (Ludovic al XIV-lea mai ales) miroseau îngrozitor. Îngrozitor ni se pare nouă acum; de fapt igiena, băile zilnice ale modernilor (...) făcând să dispară mirosul greu al omului, mirosul natural, au făcut să se piardă și ceva din integritatea firească a omului.”

Așadar viața și anumite conținuturi ale ei. Pe mine mă interesează intervalul supraviețuirii în care m-am specializat, iată de trei ani. Aș putea să-mi dau doctoratul. Iar acum fiul. Parcă e prea mult pentru o familie. *De mal en pis, de père en fils*. Apropo, azi-dimineață pe un canal TV se dezbătea cancerul. *Faut-il en parler?* Și o carte a unei tinere, *Le cancer en face*. Ideea sănătoasă că se poate trăi cu boala asta. Câteva telefoane în timpul emisiunii la adresa unor medici și psihologi care ignoră tocmai suportul psihologic. Sigur, tehnica a avansat, sunt multe remisii. Dar familiile sunt șocate și marcate. Să nu uităm sechelele, plângea o doamnă singură, care face chimioterapia la domiciliu. O ocolesc propriii ei copii. Se simte o povară.

După cină, discuție cu domnul J. care e bine dispus. E mulțumit că astăzi i-am lustruit două vase de cupru și

le-am dat cu lac. Încerc să mă fac util. Îmi spune să nu mă simt obligat. *C'est pour vous faire plaisir*. Și pentru a mișca și eu. Totuși nici el nu ne poate ține decât până la sfârșitul lui martie. În aprilie vrea să fie singur, să se odihnească înainte de operație. În ultima vreme îl văd mai palid. Și în același timp indiferent. Doar că eu va trebui să-mi reglementez situația, îmi spune. E adevărat, sunt în afara legii; dacă mă întorc, românii îmi pun ștampila de interdicție, am depășit trei luni. Dacă rămân fără carte de sejur, oamenii ca el, corecți, se feresc să mă cazeze. Nu sunt în regulă. Trebuie să mai insist la asistentul social. De angajare nu poate fi vorba, și mai ales la negru. Locul meu e în România. Îi repet că nu vreau să rămân aici, vreau doar să-i asigur fiului condițiile optime. Am acest drept de însoțitor. Bănuitori din fire, patrioți în felul lor, se tem că aș trișa. E adevărat că o eventuală angajare mi-ar asigura cel puțin o cameră închiriată.

O săptămână de chimioterapie, cu acul în venă. O altă săptămână, aplazie, în camera sterilă. Apoi două săptămâni fluctuațiile și revenirea la normal.

O sunăm pe E, e epuizată de măturatul zăpezii, e încă ger, chiar dacă mâine e 8 martie. Vrea să aranjeze camera lui L., să schimbe geamul, să repare pereții și tencuiala, să zugrăvească. A achitat impozitele din salariul ei și pensia lui bunu'. Aici încă mai sunt pete de zăpadă. Au fost trei grade. Mâine vor fi cinci.

XII

(10 martie, joi dimineata)

În ultima vreme trăiesc prea emoțional evenimentele, în ritmul lui L. După o săptămână de citostatice și o pauză de două zile am emoții puternice văzându-l în camera sterilă, ușor descurajat, fără poftă de mâncare, slăbit. Noroc cu animatorul care îi aduce computerul portabil câte o oră zilnic și cu Samantha, tână bretonă, psiholog, care ne ține de vorbă sau se interesează de România, de viața noastră de acolo. Acum, de o săptămână huzurim la domnul J., selectăm filme bune, citim presa literară și ziarele pe internet. Vasile îmi scrie că apare noul număr din *Arca* și că m-a propus pentru *premiul de excelență* al municipiului. Sper să nu mă înjure colegii îndreptățiți. Zilnic telefonăm la doamna C.B. de la „Séours Catholique”. Nu a găsit nimic, decât posibilitatea de a ne găzdui două săptămâni (doar două!) într-un hotel, cu o participare parțială la cheltuieli. În aprilie am putea merge cinci zile în pelerinaj la Lourdes, dar totul depinde de tratament. Și apoi călătoria ar fi obositoare pentru L., chiar dacă s-ar afla în refacere. La „Observator arădean”, C.N. îmi introduce săptămânal câte un articol din seria de „Ilustre pariziene”.

10.03., h. 13:25

În biblioteca bătrânului uncheș găsesc un roman celebru al lui Kundera, *L'insoutenable légèreté de l'être*, publicat la Gallimard în 1984 și care începe minunat:

«L'éternel retour est une idée mystérieuse, et Nietzsche, avec cette idée, a mis bien de philosophes dans l'embaras: penser qu'un jour tout va se répéter comme on l'a déjà vécu et que cette répétition va indéfiniment se répéter! Que veut dire ce mythe insensé?

Le mythe de l'éternel retour nous dit, par la négation, que la vie va disparaître une fois pour toute, et ne reviendra pas qu'elle est semblable à une ombre, qu'elle est sans poids, qu'elle est morte dès aujourd'hui, et qui aussi atroce, aussi belle, aussi splendide fût-elle, cette beauté, cette horreur, cette splendeur n'ont aucun sens.»

Trecând la exemplul revoluției franceze, el spune că e o mare diferență între un Robespierre care n-a apărut decât o singură dată în istorie și unul care ar reveni mereu să introducă teroarea. Cu alte cuvinte mitul eternei reîntoarceri ne ajută să ne dăm seama prin ricoșeu, că perspectiva trecerii, a efemerului, nu trebuie condamnată și că ea ne reconciliază cu trecutul odios și coșmaresc (Robespierre, Hitler), dar în același timp, inexistența mării întoarceri ne pune în vedere că în această lume totul e iertat dinainte și totul e permis la modul cel mai cinic cu putință. Kundera continuă cu silogisme: dacă eterna întoarcere e (cum zice Nietzsche) cea mai mare greutate care ne apasă, viețile noastre în schimb apar în toată splendoarea ușurătății lor.

Ce să alegi între greutatea perspectivei circulare și ușurătatea ființei care poate deveni mai ușoară ca aerul și se poate înălța deasupra realității și a adevărului. El vrea să răstoarne ideea simplă a lui Parmenide că ușurătatea e pozitivă iar greutatea e negativă pentru ființă: „Contradicția greu-ușor e cea mai misterioasă și mai ambiguă dintre toate contradicțiile.” Iar romanul său care îl are în prim plan pe Tomas – jumătate Don Juan, jumătate Tristan, vrea să illustreze tocmai această experiență a dublei tentații,

spre dragostea unică și irepetabilă pentru Tereza și celelalte experiențe erotice, libertine și repetabile.

Uneori ca să ieșim din tensiunea curentă a clipelor și orelor de așteptare, eu și L. jucăm un joc: ne închipuim Parisul prin ochii curticeanului Marcel, cu perspectiva lui pragmatică și ipocrită, de multe ori ignorantă, asupra lumii. Gazdele noastre devin moșu' și baba, uneori e drept „bunicuța Courtault” (prin strategia ei țărănească, de auzvergnat îl obligă pe L. să mănânce mai mult decât ar fi vrut) și bunu' Julia, prin sfaturile lui concise și exigența lui necruțătoare. *Par exemple*, când îl vedea pe L. că mănâncă pastele cu ketchup spunea: „ça c'est une blasphemie! Pour ça tu devrais être en prison!” Când aude, în schimb, un anglicism sau un americanism ne-o retează: „C'est un barbarisme.” Și ridică amenințător degetul arătător. Când am vrut să-mi diluez beaujolais-ul cam acru cu apă minerală, m-a privit pieziș: „Ca c'est un sacrilege.” O altă vorbă la care zâmbim pe sub mustață pentru seriozitatea cu care o spune este: „Il faut finir ça!”, adică aperitivul, garnitura sau salata și, vrei nu vrei, ce rămâne împarte la trei și ne servește în farfurie fără drept de replică.

Când plecăm la laborator, zicem că mergem la „Codruta”, o tânără simpatică și zâmbăreață. Asistentelor de la spital care rimează cu înfățișarea sau cu numele lor, le dăm și lor porecle neaoșe, adică le aducem mai aproape de spiritul nostru. Îl evocăm adesea pe afurisitul de Marcel care, foarte serios și interesat, mă ruga să-i traduc doamnei C. dacă nu vrea ca el să o întrețină la bătrânețe și în schimb să-i lase lui casa – obicei românesc! În fond, doamna inginer chimist în cercetare atomică, nu era oricine, dar e drept că a fișa un aer modest și generos. Întrebarea *ce-ar face Marcel în locul nostru* nu ne dădea pace nici pe stradă, nici „acasă”, la gazdele noastre. Pe stradă, țărănoiuil șiret

care absolvise teologia vorbea prin semne și printr-un limbaj fals cosmopolit, ca Guliță din *Coana Chirița*. Adică întreba: „Mătușă, cât îi ceasu’?” și arăta spre încheietura mâinii. Sau afișând un aer de impegat de mișcare, spunea: „Direcțion Tour Eiffel, chel metro?”. Oamenii binevoitori se opreau să-i explice până ce Marcel, culmea, ghidul nostru(!) care nu vorbea nici o limbă străină, pricepea! Asta se întâmpla cu doi ani în urmă când am venit în pelerinaj ecumenic, aici, cu *Taizé*-ul. Acum Marcel e patron, are un Wv. nou, cocoșat, ultimul tip, o duce bine. S-a ajuns, degeaba încercăm noi să-l ironizăm.

Când ajung cu L. la spital pentru o nouă cură mă înfățișez la monsieur B., asistentul social și îi arăt adresa de la prefectură. „C'est une bêtise!” îmi spune și pune mâna pe telefon. E nevoie de alte acte pe care el nu le prevăzuse și pe care eu le-am lăsat acasă. Ori e tâmpit, ori e depășit de situație. Sau are dreptate când acuză birocrăția de la prefectură și pe scârbele de acolo. *Des conards!*

Seara când mă întorc o sun scurt pe Florica și îi spun să treacă pe internet. La ei e unsprezece, s-a culcat. Are vocea ușor speriată, de ce la ora asta, nu cumva sunt probleme cu L.? Nu. Băiatul e bine, a început a doua cură cu actinomicin și vincristin. Se pare că sunt mai slabe ca holoxanul. Îi spun că am vorbit și cu madame C.; după părerea radiologilor, micronodulii de la plămâni nu evoluează și nu pun probleme. Să nu ne speriem. Acum va trebui să-mi trimită urgent câteva acte originale. Săptămâna viitoare printr-o cursă Atlassisb. Stăm la taclale mai mult de o oră. Din când în când programul se întrerupe, trebuie să resetez. Vocea ei îndepărtată și ușor neliniștită are inflexiuni erotice. Aș vrea să fiu lângă ea, s-o pot liniști. Ar fi trebuit să-i spun că o iubesc, irosim ocaziile unice. Acolo e tot frig, -15 grade în timpul nopții. Ne despărțim greu. Închid.

Pe drum de la spital m-am gândit să aplic metoda doamnei Cernat, bucureșteanca. A învățat-o și ea de la alți români. În tramvai, nu stantez biletul. Stau cu el în mână și urmăresc să nu urce controlorii. Treisprezece stații inima îmi bate ca o tobă. La metrou, biletul e imprimat cu tuș în două locuri. Dacă îl freci cu degetul înmuiat în salivă, tușul dispare. Uneori poți refolosi biletul. E o metodă frecventă aici, arabii nici nu se feresc s-o facă. La RER e mai complicat. Mă uit cu atenție și nu văd nici o diferență. Dar nu ține. E magnetizat. Adevărul e că n-am prins nici un control. Deși i-am văzut pe gealați în exercițiul funcțiunii. Tineri, nepăsători, în uniformă, ușor de recunoscut.

Tot me(r)ditând și făcându-mi calculele, ascultându-mi vocea, dublul care îmi dictează, mă trezesc brusc din reverie la două stații după Invalides, unde trebuia să cobor. Am tresărit în stația *Varenne*, în fața statuilor lui Rodin. Balzac și „Gânditorul”. E o chestie cu vocea asta; atâta timp cât e una, e ok. Se spune că schizofrenia începe când auzi mai multe. *I used to be a schizophrenic, but now we're ok!* Eu nu o aud, o inventez. E un bun început. Îmi amintesc că după cura mea de citostatice de la Cluj, a fost o perioadă când mi se părea că aud triluri de păsări și cântat de cocoș. Când mă concentram, nu le mai auzeam. Florica îmi confirma că „visez”. Apropo, azi noapte am visat moartea lui Francisc și înmormântarea cu anumite modificări. Probabil îmi transmite un mesaj; în vis părea liniștit, mulțumit. Poate că Mateo o fi terminat de tipărit volumul postum, *Ah*, pe care i l-am lucrat eu și Vio Simulov (copertile).

Lucian e acum în cameră cu un tânăr algerian, Hamza. I s-a implantat o proteză în umăr și-și folosește mâna destul de bine. Asta e ultima cură, după doi ani. Tatăl lui e de vârsta mea. S-a adaptat greu, nu-i suferă pe francezi. Ei

stau de o sută treizeci de ani la noi și au supt totul, îmi spune. Iar acum mă iau la întrebări pentru că stăm aici de doi ani. Noroc că există convenții, nu sunt tâmpiți, mi-au acordat asistența medicală de la început. În schimb, a trebuit să-mi caut de lucru. La început la negru. *Un embaucheur*. Un patron care te primește și răspunde de tine. Acum lucrează cu contract. Soția și copiii sunt în Algeria. Încă îi mai urăște pe tirani. Mă gândesc ce sulă în coaste au francezii la ora asta (se va adevăra la toamnă). Resortisanții algerieni sunt de două feluri; urmașii colaboraționiștilor și fundamentalistii. La televizor văd că statul francez a stabilit o convenție de repatriere a morților și monumentelor funerare, ale francezilor și evreilor, devastate și profanate. Îl întreb pe domnul J. ce părere are. Mai bine tăceam. *Que voulez-vous, l'Algérie est un état indépendant!*

Răsfoiesc pe internet presa românească: „Curățenia” de după alegeri, dezvăluirea culiselor PSD-iste, dosarele grele, baronul petrolului, „becalificarea” României. Alții vorbesc de guvernarea de tarabă a premierului Tăriceanu în urma declarației președintelui că Stolojan se încălzește pentru anticipate. Băsescu crede că e momentul să scape de Năstase și de Văcăroiu. Despre corupție aflăm că vorbește englezește și poartă blugi și adidași; asta apropo de diferența sensibilă dintre lobby și traficul de influență care vine de peste ocean. În fine, texte despre puterea de a te adapta în occident, unul al Savianei Stănescu: „În America, accentul se pune pe muncă, pe disciplină. Mulți dintre actori, chiar cei care au avut câteva succese pe Broadway, sunt nevoiți să lucreze ca receptioniști, chelneri, barmani. Asta-i face foarte riguroși când e vorba de repetiții. Știu că e șansa lor să fie văzuți și să înainteze în carieră. Chestia cu *time is money* nu e vorbă goală. Oamenii lucrează,

trăiesc, iubesc, într-un ritm mult mai rapid. Mi-a fost destul de greu să mă acomodez la acest stil după viața cvasiboemă pe care-am dus-o în România. Este un mediu mult mai pragmatic. N-ai voie să fii emoțional, sentimental, nehotărât, dacă vrei să reușești aici; (*e chiar opusul tău, zice Lucian în timp ce transcriem*). Vagul, ambiguitatea, noțiunile abstracte sunt pe planul doi. În America oamenii sunt educați de mici să fie individualiști, să se descurce singuri, să facă alegeri potrivite unui anume scop, să nu lase să scape o oportunitate.” Aferim! În ce mă privește, n-am de gând să reușesc aici. Dar emoțional sunt, sentimental pe ici pe colo, iar nehotărât cât încap.

Îi masez fruntea, spatelul și apoi călcâiele. A patra zi de chimio. Stăm în salon cu Sidi, un tânăr algerian cu piciorul amputat, care așteaptă o nouă operație. De două nopți dorm și eu aici, într-un pat pliant. Mănânc ce rămâne de la L., lui îi cumpăr câte un Big Mac sau McChicken de la un McDonald din apropiere. E un fel de a-l stimula ca să mănânce. Acum e sensibil la lumină, nu suportă nici televizorul. Cina a rămas neatinsă. La opt și jumătate sună mama, vorbim aproape o jumătate de oră, își revine. Îngurgitează în silă porția de *quiche lorraine*.

Ies o oră la plimbare, o iau spre Courneuve. Trotuarul e îngust, dar n-am curaj să pășesc pe străzile laterale, pustii. Mai ales că am la mine câteva mii de euro și actele. O adevărată provocare. Mulți dintre arabii și negrii care se plimbă sunt suspecti. Iar eu, Mocuzini, am o figură de victimă. Un Meursault care-i provoacă pe barbarii domesticiți. Pe ziduri, ici și colo, afișe: *Non à l'Europe de Chirac, non à la Constitution Européenne, oui à l'Europe sans frontières*. Pe un zid alb, secera și ciocanul mânjite cu vopsea roșie. Parcă ar fi comuniștii în ilegalitate. Nici aici n-am scăpat de ei. Departamentul e vestit, sunt la putere în Bo-

bigny, în nord și în est, mai ales în periferii. La întoarcere descopăr mici etichete împotriva patronilor, semnate *Le mouvement ouvrier*. Sunt mici etichete lipite pe stâlpii de afișaj electronic. Mă apropii să le descifrez. Sună ca dracu': „*Le fric à l'enseignement et pas au patron!*” Sunt lipite chiar și pe poarta unei întreprinderi Bosch. Le Parti des Travailleurs e împotriva privatizării, *pour la solidarité interactive*. Parcă sunt într-un coșmar cu principiile politice ale lui Ceaușescu. Doar căăștia n-au cunoscut adevărata față a comunismului și au șanse să construiască unul mai plauzibil. *Vive la République, une, indivisible et laïque!*

De trei zile de când sunt aici m-am obișnuit cu toți pacienții care ocupă saloanele de la oncopediatrie. Cea mai mică e Maïssa, o fetiță de cinci ani, cu piciorul stâng înfășurat în chingi. Proteză la genunchi. În rest, băieți și fete între zece și douăzeci de ani, cu sarcom Ewing. Tratatamentul post-operator durează unu-doi ani. Încearcă să trăiască obișnuit, să se adapteze. Îngerii căzuți în acest infern se numesc Alina, Andreea, Mad'ssa, Mustafa, Mohamed, Hamza, Warda, Céline, David, Khadija, Nicolas, Idris, Ryma, Sidi, Vanessa, Reda, Tahibi, Patricia, Giovanni.

Vineri dimineața plec la sediul firmei „Atlassib” să ridic pachetul cu acte și cărți. Mănânc la repezeală pâine prăjită cu unt și cu duleată și beau un ceai de plante. Apoi îl trezesc pe L., trebuie să meargă să își facă analizele la laborator. Iau RER-ul C până la Gare d'Austerlitz, apoi metroul până la Quais de la Rappée. E o dimineață blândă de primăvară, soarele e difuz, nu are destulă putere. Mă orientez după Colonne de Juillet și Opera Bastille. O iau pe bulevardul Ledru Rollin și reerez biroul Atlassib cu geamurile mari și nespălate. E deschis până la prânz, am timp de o scurtă hoinăreală. Biciuit de gândul că analizele băiatului ar putea fi proaste și trebuie să ajung înapoi. Dar pașii

mă poartă pe bulevardul din spatele operei Bastille. Răsfoiesc câteva cărți de pe teșgheaua unei librării care și-a scos marfa în stradă. Remarc câteva cărți poștale cu scriitori și artiști celebri care reproduc colțul pitoresc de Paris în care au trăit. Un Gainsburg neras și drogat mă privește cu ochii injectați din dreptul unui perete alb pe care cineva, poate chiar muzicianul, a scris: „Dieu est un grand fumeur.” O explicație sumară pe cartea poștală cu efigia lui Rimbaud. A locuit pe rue de Buci, în camera unei slujnice, unde a fost găzduit de Théodore de Banville. A fost dat afară cu scandal, după ce a dansat gol în fața ferestrei. Se pare că a slobozit și un jet din divină-i micțiune în capul trecătorilor. Era pe vremea chefurilor, în compania lui Verlaine, Mendès, Carjat și a celebrului Album Zutique. Asta se întâmpla prin 1871. Coincidența face că peste vreo zece minute dau de un alt Rimbaud, în Place Sully Morland, un monument metalic fantezist unde poetul plutește în extaz, secționat în două. În viziunea artistului (nu văd nici un nume), statuia se subintitulează „L’homme aux semelles devant”, ilustrând geniul vagabondajului, al nepăsării și provocării. Dar și o sfâșiere dramatică. Monumentul îmi place și îi dau ocol. Apoi mă așez pe o bancă din parcul cu platani de peste drum de scuar și răsfoiesc ziarul *Métro*, de vineri, 18 martie. Aflu că francezii mănâncă din ce în ce mai bine. Mâncarea adulților tinde să se amelioreze, dar rămâne încă departe de recomandările programului național de hrană și sănătate. Copiii consumă prea puține produse lactate și prea multe dulciuri. Ce-ar mai fi de semnalat? Pentru prima dată într-un sondaj, 51% dintre francezi sunt împotriva Constituției Europene. Politicianul zilei, Sarkozy, îi pune în gardă pe concetățeni: ar fi o greșală, au trebuit 60 de ani pentru construcția Europei. Și e nevoie de numai câteva săptămâni ca să se năruie

totul. Pe de altă parte, François Hollande, primul secretar al P.S. îl provoacă pe Chirac să prezinte și să apere în fața francezilor Constituția Europeană. Descopăr cu surprindere, chiar pe prima pagină, că s-a deschis al 25-lea Salon de carte, la Porte de Versailles. Invitată specială, literatura rusă. Sper să ajung și eu sâmbătă sau duminică. Știri pe scurt: bătrânul nostru continent va avea de suferit peste 25 de ani din cauza îmbătrânirii populației; Comisia europeană avertizează că vor lipsi 21 de milioane de persoane apte de muncă. Cam cât populația României la un loc. Ar mai fi ceva: domnului ministru al culturii, Donne Dieu, îi place cuvântul „elice”, cuvânt ales să illustreze săptămâna limbii franceze.

Dar să revenim la prezent. Există în mine un Mocuzini pervers, demolator, imprevizibil. Unul care încearcă să își asume alienarea. Detest ipocrizia, sau numai încerc să mă adaptez. Acea de a practica un discurs emoțional, de a cădea în melodramă. Un fel de a-i ruga pe cititori să mă citească. Dintr-o prudență excesivă față de lipsa lor de solidaritate, față de individualismul lor implacabil. Mă biciuiesc în fața lor crezând că asta le face plăcere. Sau cel puțin așa-mi imaginez. Curticene, ți-e frică. Să n-ajungi vreun SDF, sau pe sub un pod. Sau pe scaunele de plastic din stația Saint Lazare, alături de bețivani. Mă îmbărbătează, în surdină, vocea lui Cioran: „Parisul e singurul oraș din lume unde nu mi-e rușine că sunt sărac.” Mă apucă frisoanele, banca pe care stau e prea rece. Mă întorc la sediul „Atlassib” și îmi iau pachetul. Scenă familiară: funcționarul cu mutră de impegat slinos o strigă pe una, Veta, cu accent dâmbovițean. Mizerie pe jos, miros ranced de oameni care dorm pe saltele, fără schimburi. Alături, doi concetățeni de-ai mei, nebărbierii, completează niște fișe. Arată mai rău ca tinerii întinși pe o pătură, înveliți în

sacii de dormit pe care îi văd mai târziu la capătul podului Austerlitz. Beau pe rând, dintr-o sticlă cu lichid verzui. De unde or fi apărut? Unul din ei îmi face semne cu mâna ca și cum m-ar cunoaște: *Monsieur, monsieur!* Adică să-i depun coletul meu de cinci kile pe pătură, să-l împărțim. Ar fi dezamăgiți de ce ar găsi. Cărți, cămăși, ceai de plante și un borcan de miere. Florica mi le-a trimis o dată cu actele pentru dosar. Le zâmbesc și grăbesc pasul spre casă. Sunt nerăbdător să răsfoiesc revistele literare proaspete. Pe drum, celălalt Mocuzini care s-a cuibărit în mintea mea, nu-mi dă pace, mă tot iscodește.

Din nou la prefectură. Mă scol la cinci ca să prind un loc în față. E luni dimineța și când ajung la gară constat că agenția de bilete e închisă. Nu am monezi potrivite ca să-mi iau bilet. Îl întreb pe un individ cu rucsacul în spate dacă nu-mi poate schimba. Zice că nici el nu-și ia bilet. La ora asta nu se face control, până la opt circulă de obicei numai navetiștii. Îmi iau inima în dinți și urc cu tovarășul meu fumător, cu aer relaxat. Ne așezăm pe partea cu peronul și măturăm cu privirea fiecare stație să nu urce vreun controlor. Până la Austerlitz. Când să ies, nu am cum. Tovarășul meu îmi face semn să-l urmez. Cere voie unui domn fără bagaj să intre cu el între barele care te împiedică să ieși și se strecoară amândoi afară. Cum o să fac eu asta. Îmi iau inima în dinți și cer voie unui tânăr. *Vous permettez? Ça fait rien*, îmi răspunde calm și încerc și eu figura. Bineînțeles că mi se agată cureaua de la geantă și mă poticnesc, fac gălăgie, dar lumea trece impasibilă. Ies din stație și intru din nou, de data asta cu bilet de metrou spre Bobigny. M-am calmat și cum e lume puțină mă gândesc să-mi fac rugăciunea de dimineată. Închid ochii, îi deschid. În fața mea, la distanță, un adolescent de culoare se întinde ca o rămă și ronțăie biscuiți. Ca un mascul sătul de

somn și de amor. Vorbește cu iubita lui la telefon. Poate cu iubitul. Se vor întâlni la stația Saint Michel. Pare nedumerit. E următoarea, îi spun. Apoi îmi continui meditația. Când deschid ochii, a dispărut, a rămas numai pachetul boțit de biscuiți.

La prefectură ajung la șapte și zece, dar coada e mai lungă ca oricând. După câteva minute de așteptare, vine un miros urât care se întetește. În față niște indivizi au spart o pastilă puturoasă ca să se distreze, închipuindu-și că lumea va pleca. Negresele din fața mea și-au pus șervețele la nas. Coada se pune în mișcare la opt și jumătate. Am amortit, e destul de rece dimineața. Ne trebuie o jumătate de oră până ajungem la distribuitorul de bilete acționat de un polițist. Eu am numărul 245. Ies din sala de așteptare, trebuie să mă încălzesc undeva. La McDonald's iau o cafea fierbinte cu lapte, un euro. Încep să mă deschii la scurtă și îmi scot discret sandvișul cu unt și cașcaval. Ajung la ghișeu pe la doisprezece și un sfert. Apare în ultima clipă Borand care îi explică unei funcționare mulatre că ceva nu e în regulă. Ea nu pricepe și atunci el schimbă tonul și o roagă să-l cheme pe șeful de serviciu. E un tânăr subțire cu barbișon. În sfârșit cad de acord, dar mai lipsește o piesă la dosar. Voi reveni miercuri.

„Observ încă o dată că momentele de oboseală, chiar și relativă, ușoară, sunt total neprielnice *lecturii*, dar – surprinzător, s-ar zice – pot fi prielnice *scrisului*, pe care un-eori nu-l stăpânesc, iar alteori îl stimulează.” Acest citat care mă privește și pe mine, aici, în salonul spitalului când mă tot pregătesc să scriu ceva și nu-mi iese (odată vine infirmiera, alteori Samantha, tânăra psiholog care întârzie mult în salonul nostru și îi face plăcere să afle cât mai multe despre români; alteori L. îmi cere să-i fac masaj la tălpi sau pe frunte în orele lungi de chimioterapie), acest

citat care îmi aduce aminte de observația lui Sadoveanu că *lenea e mama artei* și care iarăși mă privește datorită firii mele visătoare și ipohondre, acest citat mă obligă să vorbesc despre *Salonul de carte* de la Porte de Versailles, deschis între 18 și 23 martie. De ce? Pentru că acolo am subtilizat cartea lui Lucian Raicu, din care citez, *Semne, fragmente, reflecții*, direct de la standul Institutului Cultural Român, care închisese mai repede. Probabil că funcționarii români erau și ei nerăbdători să vadă Parisul. I-am cunoscut a doua zi și nu păreau scriitori. Am luat-o de pe marginea raftului, mă îmbia să o răsfoiesc, apoi după ce am citit chiar acest pasaj, am strecurat-o printre pliantele și cataloagele primite de la alte edituri. Ca și cum mi se cuvenea. Cred că m-a văzut un domn de la standul alăturat, dar nu părea impresionat. Și nici nu era problema lui.

Celălalt stand, al Asociației Editorilor din România era mai întins și mai bogat, așa zice bine reprezentat, ba chiar avea și o structură inspirată permițând accesul la rafturi și un panou cu portretele scriitorilor reprezentativi, de la Gabriela Adameșteanu la George Vulturescu, de la Mircea Cărtărescu la Nicolae Manolescu (ultimii doi erau pozați cu mâna la ureche), de la Agopian la Vakulovski, de la Diniescu la Baetica & co. Erau acolo cărțile Poliromului, ale celor șapte magnifici ai noii generații: mizerabiliștii care au făcut vâlvă (pe coperta romanului *Băgău* scrie negru pe alb: „Sunt o doamnă, ce pula mea!”), era *Letopizdetul* lui Vakulovski, erau memoriile lui Breban și *La belle Roumaine* a lui Țepe’, erau dosarele securității cu profilul încruntatului Goma, era trilogia lui Bujor Nedelcovici. Erau cărțile vioaie ale lui Cărtărescu și Patapievici, erau cărțile cu coperti de lux și conținut licențios ale editurii Est, erau traduceri din Makine, Houellebecq, Baudelaire. Pe un stand special, *Roumanie – la belle inconue*, erau cărțile

grele cu reproduceri de artă și albume turistice. Cu doamna D., o femeie subțire și activă nu se putea sta de vorbă, era ocupată cu telefonul sau cu câte un musafir. M-a luat în primire un personaj straniu, domnul inginer Jean-Yves Conrad. Vorbea românește cu un ciudat accent franco-evreiesc. Își prezenta cu emfază cartea *La Roumanie, avec la capitale... Paris*, o culegere de documente despre românii care au stat la Paris, care au făcut cultura și arta aici. Cartea face parte dintr-o colecție a editurii Oxus, inițiată de Basarab Nicolescu, cu monografiile scrise în franceză. Printre ele văd pe Eliade romancierul, Cioran, V. Brauner, T. Tzara în interpretarea lui E. Simion. Domnul Conrad mă pofteste să stau și se ocupă de tinerele care trec pe la stand. E mare pișicher. A fost căsătorit cu o româncă, a divorțat și s-a recăsătorit cu alta. Cum vede o cititoare la orizont, cum i se aprind călcâiele. Mă lasă în mijlocul discuției și mai vinde o carte. Costă 18 euro. E singurul „scriitor” la standul românesc. Ceilalți sunt reprezentați doar prin eșantioane. Cu un ochi vulturesc dau o raită în jurul unicatelor. *Observ* un Baudelaire, poeme în proză *Inima mea dezvăluită*, în traducerea lui B. Ghiu. Pentru mine iau un Țepeneag care e în două exemplare. Văd *Puppa rusa* a lui Crăciun, romanele lui Cărtărescu. Despre *Aripa stângă* tocmai am scris, iar *Corpule* e proaspăt ieșit din tipar. Mă tentează și ultimul Flora, *Dejun sub iarbă*, dar renunț. În fond, nu vreau decât să le citesc și să scriu despre ele.

Mă retrag pe la standul rusesc, imaginat sub forma unei păduri de mesteceni. Clasici și moderni și o pleiadă întregă de contemporani. Dispun de vreo 80.000 de titluri. Invitații, vreo patruzeci de scriitori care țin conferințe, răspund la întrebări într-un forum alăturat. Aici găsesc un roman de succes și mă gândesc să-l ofer gazdei

mele, amator de filme polițiste. La ieșire mă așteaptă o surpriză: se fac controale. Unul din găligani îmi spune să deschid servieta și vede romanul rusesc. Mă întreabă unde e *bulina*. Am rătăcit-o pe undeva, mă pomenesc că-i spun. *Allez*, nu face caz. Abia acum îmi dau seama de dimensiunea gafei.

A doua zi mă înfățișez din nou la târg. Se lansează o monografie Tzara, una Brâncuși și o casetă cu trei volume de teatru contemporan, în franceză. Văd câteva figuri obosite ale exilului: Țepeneag, Nedelcovici, Basarab Nicolescu, M. Tarangul. Dan C. Mihăilescu face oficiile de gazdă, toarnă în pahare și adună resturile. O cunosc pe doamna Paola Bentz-Fauci, una din traducătoarele, o femeie plăcută căreia îi spun despre L. E impresionată și îmi dă adresa unui român, preot catolic, C. Pop. Să-l caut, s-ar putea să mă poată ajuta să-mi găsec o gazdă. Domnul inginer Jean-Yves Conrad mă servește cu o bere, ronțai niște alune. Îi spun așa într-o doară că m-ar interesa cartea lui dar nu o pot cumpăra. I-aș face o recenzie în „Arca”. Omul mă privește lung și spune că o să mai vadă el. Capitalistul din el sau avarul nu suportă să piardă 18 euro. Mai târziu își strânge cărțile, apoi colecția de la Oxus și își alege cu nerușinare vreo zece cărți de artă. Și așa doamna D. vrea să adune standul dar n-au sosit cu mașina după cărți de la Institutul Cultural Român, care urmează să preia cărțile. Mă roagă să-l ajut să le care până la mașină. Bine, zic, dar eu vreau să mă întorc. O rog pe doamna D. să-mi dea și mie o carte pentru L., Letopizdet de Vakulovski. Pe Gh. Crăciun îl pusesem la îndemână pe masă. Se anunța o pradă bogată dacă domnul Conrad nu m-ar fi cărat după el vreun kilometru pe jos până la autobuz. Mă întreabă dacă am bilet. Am abonament săptămâna asta. *Buun, atunci mă așutaț până la serviciu unte e mașina meu.*

Geanta grea a domnului Conrad mă încovoiaie. Înainte de a coborî îmi mulțumește, eu mai merg câteva stații ca să prind trenul RER spre Chaville-Velizy. Îl mai întreb odată, acum mi s-ar conveni pe drept, dacă nu vrea să-mi ofere cartea sa. *Mă mai gândesc, f-o trimit eu prin posta...* (Nu mi-a trimis-o nici până azi). Și când mă gândesc că la standul românesc mă așteptau atâtea cărți. N-am încotro, am mușcat-o. Oricum, și așa, vreo două luni am ce citi.

Mă întreb de ce mă aprind așa de ușor în fața unor cărți. Pentru că le pot avea, le pot lua în posesie. Există trei lucruri care mă mai excită. Unele cărți, pictura impresionistă și femeile cernite. De unde acest amestec de erotism și morbid? N-am de unde ști atâta vreme cât nu-mi pot analiza instinctele. Nu le pot stăpâni. E poate gelozia muritorului față de cei care au reușit și sunt nemuritori.

Dimineața doarme până târziu cu stururile trase. Lumina îl obosește mai ales în timpul curei cu cysplatină. Nu mănâncă nimic. Bea apă puțină chiar dacă lichidele sunt recomandate în timpul curei cu citostatice. E la limită. Oftează, se întoarce de pe o parte pe alta. L-am auzit pentru prima dată spunând „O, Doamne, de ce a dat pacostea asta peste mine?” E oboseală acumulată și protest. Acceptă rugăciunea, uneori îmi spune să citesc eu psalmul 50. Alteori îl văd că se roagă singur. E decepționat de strategia șefei, a doamnei D., care are uneori un comportament bizar, de nebună. Râde subțire, apoi fornăie pe gât și pe nas ca un cal. L. e și mai exigent, o numește *Guițica*. Cealaltă, doamna C., zâmbeste ca o stupidă dar nu-i răspunde la întrebarea care îl frământă. *Da, s-a hotărât protocolul, o să-ți spun*. Cu toate acestea, de cinci zile nu ne spune. Sunt perversi cu zâmbetul lor afișat. Acum geme. A vomat prăjitura cu căpșuni pe care a primit-o de la o fetiță care și-a serbat ziua. Îi spun că nu trebuie să-și

controleze greața, ori să mai ceară Zofren, ori să se liniștească cu gândul că după ce vomeează îi va fi mai ușor. Și să o ia de la capăt. După două nopți pe care le petrec în spital pe patul pliant, prefer să vin acasă vineri seara și în sâmbăta Paștilor catolice. La spital îi mănânc eu aproape toată mâncarea, chiar și în zilele când are poftă. Preferă să facem schimb. Adică să-i aduc ceva de la McDo' sau de la arabi. În rest mă roagă să nu-l mai pisălogesc. Își mai astâmpără setea cu câte un măr sau o banană. Nu mai suportă kiwi, nici omleta. Nici dulciurile. Eu mănânc scârbit, privindu-l pe furis. Trebuie să mănânc ca să rezist. *Mănânc și plâng*, Doamne, ce rezonanță gravă a ajuns să aibe acest vers labișian de care făceam atâta haz. Mănânc și rup din el, asta simt. Îmi devorez fiul.

XIII

Îmi caut un loc unde să scriu. Pe coridor e femeia de serviciu. În rezervă L. încă mai doarme cu storurile trase, îl deranjează lumina. Mă retrag în toaletă și îmi instalez un scaun. Aici pot să-mi dau jos și masca. L. e în aplazie și trebuie să o port împreună cu bereta, halatul și papucii. Toaleta e încăpătoare, e curat și îmi convine. Între timp s-au întâmpnat atâtea. Vineri trebuia să plecăm de la d-l. J. la Demian, grădinarul, *le paysagiste*, care între timp s-a răzgândit. Are, chipurile, un locatar căruia nu i-ar conveni prezența noastră. Iar el e plecat toată ziua, are mult de lucru. Ne spune asta în ultima clipă și când noi contam pe el. La centrul social din Velizy primesc doar o bucată de hârtie cu adresa unui asistent social care lucrează marțea după masă. Dl. Borand, asistentul social de la spital n-a găsit nici el un centru social sau o locuință provizorie. Iar eu nu mai am unde să stau. Căutăm pe internet prețurile la camping. Sunt scumpe. Chiar dacă ai caravana, peste zece euro pe zi. Vineri după masă în timp ce noi ne aflam la d-na Courtault la masă, a sunat Mme Claudine B. de la *Secours Catholique* și a vorbit cu menajera domnului Julia. Ar fi găsit o cameră pentru noi! Asta ar fi salvarea miraculoasă! Unde? Nu știe. Sun, dar la sediu nu mai e nimeni. Dl. J. zice și el că ne mai lasă până luni când vine fiul său.

Luni dimineța, analize. La prânz aflăm că leucocitele au scăzut la 600, deci e aplazie. Mâncăm repede, fără poftă. Îi e groază că se întoarce la spital. E mai bine să tac. Vine

ambulanța și ne scutește de o despărțire prea patetică de dl. Julia. Să mai venim la el ca turiști, ne zice. Mă uit la Lucian, a înțeles și el. Totuși el a fost salvarea noastră. Ne-a ținut trei luni, iar d-na C., două. Iau cu mine cât mai multe bagaje. O parte rămân în pivnița din rue de Bretagne, 2.

În ambulanță simțim apăsarea. Lucian se uită la mine cu ochii lui de albinos, - nu mai are sprâncene, iar genele i s-au rărit și îmi spune melancolic – surprinzător – „măi, Gheorghe!” Nu mi-a spus niciodată așa. Îi pun mâna pe umăr și mă uit pe geamul mașinii să nu-mi vadă ochii. M-a cam luat prin surprindere. Nu mai pișa ochii, îmi spun. E expresia pe care am auzit-o la cinci-șase ani de la primarul care a refuzat să-i înapoieze mamei cererea de intrare în gospodăria colectivă pe care o făcuse tata, constrâns de împrejurări. Atunci primarul, un văr de al tatei care s-a dat cu puterea populară, i-a spus răspicat: „Ielină, nu mai pișa ochii. Gheorghe a semnat!” A fost momentul trezirii mele la viață. Pe fondul unei angoase pe care nu mi-o puteam explica. Tot ce simțeam era ura pentru omul acela bătos și arogant. Văzând-o pe mama că plânge, am început să urlu. Trebuia să mă eliberez de presiunea aia pe care nu o înțelegeam. Asta a fost tot. Zilele astea, pe fondul nesiguranței, - nu știu unde o să stau, - neliniștea s-a transformat în angoasă. Numai că nu o mai țineam pe mama de mână. Ea ne privește din cer îndurerată. N-a apucat să-și cunoască bine nepotul. L-a ținut în brațe până la un an și câteva luni. Într-o zi de toamnă, la 61 de ani a făcut comotie cerebrală.

Când sun la *Secours Catholique*, d-na B. îmi dă vestea cea mare. Au găsit o cameră la etajul patru al unui hotel de imigranți. Nu îmi spune în ce condiții, dar voi putea sta acolo mai multe luni. E în departamentul 93, în estul Parisului, nu departe de Bobigny. Camera se va elibera peste două-trei zile.

Noaptea mă trezesc de mai multe ori, mă învârt în patul pliant până se rupe o scândură și mă răstorn cu zgomot. Derajez infirmierele și îl sperii pe L. La șapte mă spăl, mă bărbieresc. Mă îmbrac. Imi privesc piciorul stâng cu varice, îmi iau ciorapul special. Trebuie să apară femeia de serviciu. Verific buzunarul cămășii unde am pus banii într-un plic. Se fură și pe aici, nu e nici un secret, mi-a spus doamna Cernat, bucureșteanca. Săptămâna trecută a dispărut un celular, al lui Mohamed, tânărul algerian cu piciorul infectat și cu proteză. Secretara și-a adus aminte că a văzut un individ suspect care dădea târcoale.

Samantha, tânăra psiholoagă bretonă, ca de obicei, drăguță, stă de vorbă cu L. mai bine de o oră. Îi ascultă poveștile despre casă și despre bunu' Onu, despre război și despre obiceiuri răsăritene. Mă conduce apoi în biroul ei și al lui Borand să dau un telefon acasă. Aflu că Flory a început școala și acum freacă la covoare. A venit și zugravul, se apucă de camera lui L. Îi e dor de noi și se gândește să vină aici, dacă are unde sta, la începutul lui iunie.

Seara îi cumpăr băiatului un kebab cu cartofi prăjiți, patru euro. Nu a mâncat decât jumătate. Sunt tensionat pentru că nu i se face injecția cu granocit. Care stimulează producerea de leucocite. Asta e, L. își păstrează calmul, ne uităm la un film cu Russel Crowe, *Master and Comander*. Mă culc pe la douăsprezece după ce fac puțină gimnastică pe hol ca să-mi dezmoțesc oasele. Pe geamurile întredeschise intră aer curat și câțiva stropi de ploaie.

06.04

După o zi calmă care îmi dă speranțe în găsirea unui adăpost – după o oră de taifas cu Samantha despre cărțile pe care ni le-a adus, René Char, *Fureur et mystère*, Borges,

Fictions, sau despre Kafka, Céline , Proust, Gombrozwitz, vine o seară în care mă prăbușesc peste propriile mele limite. Am sunat la *Secours Catholique* și doamna Claudine B. mi-a fixat un *rendez-vous* pentru joi dimineata. S-ar putea să primesc o cameră în zona Bagnolet sau Bondy. Apoi Marc îmi spune că a primit un răspuns afirmativ de la un *Centre de santé et pédagogique* din cealaltă parte a Parisului. E un semn bun, vom vedea, noi deocamdată trebuie să păstrăm camera. Din nou cu S., Lucian îi povestește *Metamorfoza*, îi dă detalii despre *Castelul* kafkaian. Îi ofer și eu un Verlaine, traducere proprie. După ce pleacă simt nevoia să ies, simt că mă sufoc în camera sterilă unde trebuie să port mască și celelalte. La ieșirea din spital trag aer în piept și o iau la dreapta, pe drumul cunoscut spre podul de cale ferată lângă care se află misterioasele caravane. Nici un panou în preajmă, câteva femei în incintă. Par țigani sârbi. Îi iscodesc, atent la detalii, prezența mea s-ar putea să bată la ochi. Când trec pe lângă un echipaj de poliție îmi compun o mină preocupată, îmi înfund mâinile în buzunare când traversez parcul și deodată descopăr trei indivizi de culoare pe o bancă. Par să se ferească de ochii lumii iar prezența mea îi irită. Trec cât mai indiferent pe lângă privirile lor care mă provoacă. Mă trec fiorii. Nu mă opresc până la capătul parcului ce dă spre sensul giratoriu unde mă așez prudent pe o bancă. Respir adânc, afară e bine, aerul e răcoros. Privesc fără țintă verdeata, arbuștii înfloriți și câțiva pomișori care după aspectul florilor par meri. Câteva găze, soarele la apus. Niște copii pe biciclete și unul pe role se zbenguiesc și țipă pe pista din apropiere. Dau capul pe spate, încerc să mă destind total, închid ochii pentru câteva clipe și încerc figura „mortului” din exercițiile yoghine. Îi deschid, e adevărat, sunt încă pe lumea asta. Mă aflu la Bobigny, nu departe de spital, cu fiul meu.

În ultima vreme deși rezistă cu stoicism, l-am auzit rostind cuvântul pacoste. E dureros și neașteptat ca un cuțit în spate.

Când mă întorc îl găsesc tremurând. Are frisoane. Într-o jumătate de oră temperatura trece de 39. Mă sună Florica și sunt pierdut, încearcă să mă calmeze, e în aplazie, e sub supraveghere etc. Vine infirmiera, vine medicul. Termometru electronic dă rateuri. Doctorul Tabi se enervează. Împrumutăm un termometru obișnuit de la vecini. Temperatura crește și îi administrează antibiotice puternice. La început fiul meu protestează, nu mai are vene. Vine o negresă cam nesigură pe ea, apoi își cheamă colegul. Mă trec fiorii, L. e în transă, închide ochii, resemnat. Îi văd profilul slăbit, fără sprâncene, fără păr pe cap. Crypto, regele-ciupearcă i-am spus, odată, în glumă. Acum scrâșnește. Ar vrea să renunțe. *Paris mi-a trebuit*, îmi spune. *Mai bine am pleca acasă. M-am săturat*. Nu spun nimic, îl mângâi pe frunte, apoi îi masez spatetele, tălpile. După o oră de perfuzii are 39,3. Apoi deodată icnește, vrea să vomite. Doar salivă și suc gastric, poate fierea. Mai de vreme i-am dat o infuzie de plante cu lămâie. Icnește din nou, îi țin capul în mâini. Lichid, o spumă gălbuie. Nu pot să mă rog pentru că mi se pare penibil, patetic. Mă cert cu El, am depășit orice limită, sunt revoltat, I-o spun. Mai târziu, în baie, înghit în silă o salată asortată, cubulețe de sfeclă roșie de culoarea sângelui, morcov răzuit, cărămiziu. Câteva fire de salată verde ca mâinile lui cu vene sparte. Îmi înghit emoțiile, resping nodul care vrea să urce, salata are gustul țesuturilor fiului meu. Îl devor încet, mă stăpânesc să nu icnesc, încerc să nu mă gândesc la nimic. DE CE? DE CE EL?! Apoi mă uit pe geam spre terenurile de sport dinspre apus. Câțiva tineri, unii de vârsta fiului meu se antrenează cu o minge. Par niște marionete pe care

antrenorul le manipulează de la distanță. Ce m-a adus aici? Păcatele mele, ale fiului meu? Păcatele nemărturisite ale părinților, ale bunicilor. Or fi fost printre ei criminali, violatori, nu știu. Ori poate sadici, ori perversi sau complexați. La capătul unui neam întreg, intoxicat de suferință, fiul meu plătește păcatele cuiva. Revolta pare inutilă, rugăciunea, o lamentație. Până unde se poate merge în rău?

E o concurență permanentă, un soi de gelozie între rezistența lui și incapacitatea mea de a mă stăpâni. Sunt ca soldatul din tranșee care privește agonia aproapei pe care l-a străpuns cu baioneta și acum îi vede chipul. Nu pot înțelege logica lucrurilor și atunci decât să izbucnesc în plâns mai bine mă cert cu Bătrânul. O oaie rătăcită de turmă. El mă cheamă, dar eu refuz, m-am săturat. Acum e și el ca medicii, ca doamna Cornille care a întocmit protocolul, dar încă nu mi-l dezvăluie. Deschid o carte, încerc să-l citesc pe Char.

„Le Poète doit tenir la balance égale entre le monde physique de la veille et l’aisance redoutable du sommeil, les lignes de la connaissance dans lesquelles il couche le corps subtil du poème, allant indistinctivement de l’un à l’autre de ces états différents de la vie” .

«Le poète, conservateur des infinis visages du vivant».

«L’éternité n’est guère plus longue que la vie. Etre poète, c’est avoir l’appetit pour un malaise dont la consommation, parmi les tourbillons de la totalité des choses existantes et pressenties, provoque, au moment de la clore, la félicité»

«Fureur et mystère tour à tour le séduisirent et le consumèrent. Puis vint l’année qui acheva son agonie de sa-xifrage» .

9 aprilie

Sâmbătă dimineța. Stau pe scaun în budă și scriu. S-au adunat multe. Dacă n-am psiholog, n-am confesor, n-am prieteni, trebuie să spun cuiva. Să scriu aici. Chiar dacă pare demodat.

De câteva zile nevastă-mea plânge la telefon. Pe măsură ce îmi vorbește tensiunea crește și izbucnește. Nici ea nu are cui să spună. Pe de o parte bunu' care se sclerozează și nu mai face nimic. Nu o mai ajută ca înainte. Pe de alta, frate-meu și Neli cu care nu se află pe aceeași lungime de undă.. Îi spun să se liniștească și să ia o pastilă. E ușor nemulțumită și de starea reparațiilor. N-are rost să se îmbolnăvească pentru asta. O îndemn să-și povestească păsurile. Oricui, colegelor de școală. Tocmai asta nu poate. Atunci, prietenei ei Neli G. Singura care i-a rămas. Și cealaltă Cornelia din Germania, prin telefon. Din când în când constatăm că nu ne-au mai rămas prieteni. Unii ne ocolesc, nenorocirea noastră îi sperie. Alții legați de mici interese au dipărut. Cei din Curtici. De Viorel și Maria nu mai știu ce să cred. N-au mai dat nici un semn. Acum încearcă să se apropie de Nelu, nepotul ei. Un băiat simplu și sensibil. Lucrează la patron, nu prea are timp, dar își face ca să o ajute cu mutatul mobilelor și cu instalarea galeriilor de la draperii. Vorbesc cu Lucian și el e tulburat. Eu încerc să-i înțeleg pe ai mei. Sunt numai „diferiți”. E complicat și prima mea reacție e să-l sun pe frate-meu. N-apuc să ies pe coridor că mă ia la rost medicul de gardă, una nouă. Îmi spune că ies prea des din camera sterilă și transport microbi. Să am grijă să îmi schimb costumul de fiecare dată. *Vous avez raison, Madame. Oui, Madame.* E ușor sadică. În gândul meu o înjur românește. M-a surprins transportându-mi patul pliant în cameră. Acum ori e nesatisfăcută ori e maniacă. Abia mă abțin. Nu zic nimic. Sau te pome-

nești că nu-i plac străinii. Prea târziu, țara ta e invadată. M-a văzut că vorbesc cu marseillezii, spanioli de origine. O fi comunistă, o fi gaullistă. Chizdele mă-sii! vorba lui Silviu.

Ieri am fost să-mi preiau camera de hotel din Bagnolet. E tot ce poate fi mai modest. O cameră de zece metri pătrați la etajul patru, un pat dublu, o kitchinetă cu un reșou. Să zic mersi. Observ că e foarte rece, iar caloriferul e abia dezmoțit. Mi-e frică să nu răcească L. Toaletele sunt pe coridor, iar dușurile la parter, contra cost. Doi euro și jumătate. Vreo sută de trepte pe scările vechi de lemn. Clădirea e veche, cu mobilier de după război. Hotel de emigranți de toate rasele și culorile. Scârțâie ca o corabie beată. Oricum Secours Catholique plătește grosul, am și eu o contribuție de 100 pe lună.

După masă ies din spital cu marseillezul. Mergem la cumpărături. Copilul lor e umflat din cauza efectelor. Cred că e în ultima fază. Doarme zile întregi sub sedativ. L-am văzut o dată în timp ce îl spălau. Dezgolit, oferă o imagine monstroasă. Tras la față, iar burta și picioarele umflate. Nu mi-am revenit câteva zile. Și când te gândești că acum câteva luni băiatul ăsta făcea sport, era normal. Singur la părinți. Au casă mare, au făcut afaceri bune cu imigranți polonezi angajați la negru. Și în Franța se poate. Iar Spania, țara lui, se ridică rapid tocmai datorită banilor pompați de U.E. A dispărut civilizația arhaică, au dispărut măgărușii. Să nu-mi fac probleme, și România se va schimba în câțiva ani, voi vedea. Facem cumpărături și la urmă vrea să plătească el tot, vreo zece euro pentru mine. Insist să ia banii, dar refuză. Nu-ți face probleme, Georges, c'est rien pour nous. Îi mulțumesc și soției lui care îl unge pe Lod'c cu o cremă pe venele mari de pe burtă. Mai bine mă opresc. Când mănânc mai târziu în baie, am în minte

imaginea lui cu burta mare ca un balon, gata să plesnească. Aa, să nu uit un amănunt. Maică-sa se roagă mult, încă mai speră. Tatăl a renunțat.

La capătul coridorului pe stânga, Marie-Pauline își trăiește ultimele zile. Operată de mai multe ori la plămâni. Metastază. Mama, încă tânără, trăsături fine de actriță. Tatăl mai în vârstă, mereu emoționat, vorbește mult la telefonul portabil. Îmi zâmbește crispat. O singură dată am îndrăznit să-l întreb ce face fetița. Trebuie mers până la capăt, dar doctorii exagerează. Nu mai e capabilă să reziste, asta e sfârșitul.

13.04.2005

Românii au început bine relația cu Franța profundă, dar o sfârșesc prost. Dinicu Golescu, primit la curte, boierii și scriitorii pașoptiști, buni imitatori ai Apusului. Chiar dacă unii dintre ai noștri tineri... Așa ne-au învățat manualele marxiste, de inspirație sovietică, obligând generații întregi să declame *Împărat și proletar*. Viziune proletcultistă. În sfârșit, boierii, Bibeștii, les Ocsebib, cum îi răsfața Proust, apoi Brâncovenii, Brătienii și până la conu' Alecu Paleologu, nu au avut complexe occidentale, ba chiar au demonstrat unii, *că l'occident est à l'est*. Că Poarta Orientului *où tout est pris à la légère* este de fapt leagănul vechii Europe. Elada lui Platon și Aristotel din care pictorii vechilor mănăstiri au făcut sfinți zugrăvindu-i pe muri. A venit apoi generația 34, cu Eliade, Cioran, Ionesco, cei care, după o tinerețe verde, cu excepția celui din urmă, se adaptează spiritului occidental, încercând să-l revigoreze cu energiile lor. Parisul a fost capitala exilului până și-a băgat coada securitatea. De o parte Monica Lovinescu (despre care acum aud că e bolnavă și stă mai mult în pat, dar tot mai trage câte o țigară) și Virgil Ierunca, demni și înrăiți,

de alta, Virgil Tănase și Petru Dumitriu, mai cooperanți cu ghiavolul pesedist. Până și bisericile de la Paris au devenit „biserițe”, sunt sediul propagandei de tot felul. În perioada proletcultistă, bietul M.R.P. își căuta vindecarea de cancer la doctorii de aici cu ajutorul neprecupețit al partidului. De la flaneriile conului Evghenie Barbu până la pălăria lui Monșer e un pas uriaș, o ardere a etapelor mirajului. Jurnalul lui Eugen Simion e o dovadă vie, chiar dacă vulnerabilă. Înainte ministrul Goga scria poezii scrutând «apocaliptica năvală» a orașului luminilor, iar nea Petrică Roman trage și acum la un hotel somptuos de lângă Place de la Concorde scrutând locul fostei Ghilotine și merditând asupra revoluțiilor care au făcut să curgă atâta sânge. La noi a curs chiar dacă nu a fost teroare. Zâmbind fotogenic ca un Robespierre sau, dacă preferați, ca un Mirabeau de la Dunăre. Ceea ce mă face să spun că relațiile româno-franceze au sfârșit lamentabil e chiar serata de poezie românească organizată de atașatul cultural Horia B. Unde întâlnim toot lumea a treia cu bizarele ei nume. Poate cu excepția lui Dinu Flămând și a Magdei Petreu care au cam snobat asistența cu poezie autentică. Nu întâmplător, D.F. a citit *Cămașa murdară*, texte despre emigrantul Ulise și viziuni cu șobolani. În rest, poeții care ne-au transportat în țara lui Orfeu, luni 21 martie la orele 20, au pus accentul pe convivialitate. Horia B. care se pensionează a primit și el, în aplauzele asistenței, pomposul premiu european al poeziei francophone «Senghor». Cu diplomă și medalie. Oferite din partea unui pochet congolez care își debitează laudatio în ritmul unui dans tribal. Un folclor african de bună calitate care îmi amintește de răposații poeți-țărani. Seară tristă. Iar când proaspătul laureat a dat semnalul spre sala de protocol, mulțimii de creatori, interpreți și consumatori de metafore atât i-a trebuit.

Hai la lupta cea mare/ Snob cu snob să ne unim! Erau acolo travestitul și nimfomana, poeții de la alte curți estice, prietenii bulgari și africani, tovarășii noștri de drum. S-au repezit ca ulii asupra puținelor bucate. Famelicii au uitat de Orfeu și de liră și cu o îndemănare vorace au reușit să golească platourile cu șunculiță, creveți, pateuri, saleuri și prăjiturile. Și eu, hâc! Cele două sortimente de vin servite de un chelner simpatic, un Mitică instruit și blajin, au dispărut într-un timp record. *Le plaisir de convier à la soirée poétique*, cum scria pe invitație, a luat sfârșit într-un zgomot surd de fălci și plescăit de limbi.

14.04.

Mă trezesc pe la șapte urletele copilului de culoare. A rămas singur, părinții sunt tineri, mai au patru copii acasă. Băiatul, grăsuț, umflat, behăie dimineța și seara. E un mod de a-și exterioriza suferința. Ieri și-a smuls perfuzia. Alături, în locul Maisei, care a ieșit din aplazie și a plecat acasă, a venit un băiețel cu mama lui. Dintre cunoscuți mai sunt Andreea C. Cu mama ei, iar peste drum Loic cu părinții lui din Marsilia. Marie-Pauline a murit acum trei zile, am văzut dimineța animație și niște tineri plângând. Fusesse operată de plămâni, a făcut metastază.

Simt un nod în stomac, s-a adunat acidul. Previzibil după cura de antibiotice din cauza dinților. Aseară am mâncat ananas. Va trebui să renunț la cafea, asta e grav. Ceai de gălbenele. L. e în aplazie de peste o săptămână. A făcut șase injecții de granocit, cu una mai mult față de data trecută. Încep să crească leucocitele, în schimb plachetele cresc și scad din nou. Poate și din cauza anticoagulantului pe care îl ia zilnic din cauza cheagului rămas după operație. Mă tem de condițiile de cazare de la hotelul plin de emigranți din Bagnolet, unde m-am mutat între timp

cu sprijinul Ajutorului Catolic. În spital e prea cald, în hotel e prea frig, au oprit căldura. De o săptămână s-a răcit și vremea.

Duminică, m-am întâlnit cu Maria, prietena lui M., tocmai la Sacré-Coeur, pe colină. Vânt rece, eu cu dinții în pi-oneze. Sosește mai târziu, nu s-a trezit la timp. O olteancă ambițioasă, lucrează în poliție. Pe drum și-a făcut deja câteva relații. Maria se îmbracă destul de fistichiu, îi place să atragă privirile. Îmi povestește cum primul bărbat pe care l-a întâlnit după ce a coborât din autocar, un taximetrist simpatic, a și invitat-o la o cafea. Mi-a adus de acasă un pachet de haine și încălțăminte de vară. Coborâm în Place de Tertre, apoi la baza ascensorului și vorbim la telefon cu Mateo. În jurul nostru negrii vând „goulou-goulou”, șireturi împletite în jurul încheieturii mâinii, care aduc noroc. Apoi ne întâlnim cu un asistent universitar din Galați cu care flănăm prin Quartier Latin. Vedem Panteonul cu pendulul lui Foucault și Biblioteca Sainte-Geneviève cu fațada inscripționată cu numele marilor oameni. Nu avem timp să-l identificăm pe Demetrius Cantemir. Intrăm în biserica cu moaștele sfintei unde se roagă studenții înainte de examene. Apoi ne despărțim nu departe de Jardin du Luxembourg, eu o iau spre spital. Trec pe lângă Place de la Sorbonne. Mi se strânge inima, îmi amintesc ce fericiți eram toți trei, Florica, Lucian și cu mine când ne-am oprit să ne ostoim setea împreună cu Annie și Michel, prietenii noștri de lângă Lille. Café de la Sorbonne. În prima noastră vizită în Franța.

19 aprilie

De câteva zile stăm la Hotel Pasteur, camera 35. Hotel categoria zero, o clădire de cărămidă de dinainte de război de pe Avenue Pasteur din Bagnolet. Nu departe de Mairie

des Lilas unde se află stația de metro. Fac zilnic cumpărături pentru că nu am încă frigider. O oală inox de doi litri și o tigaie de teflon îmi dau posibilitatea să pregăresc ochiuri de ou, supă de verdeturi, cartofi prăjiți, orez, paste și alte experimente cu produsele noi (pentru ochiul meu arhaic). Mai sunt fructele, căpșunile din Spania (1 euro cutia), bananele și merele. Mai sunt produsele de patiserie, alunele, fisticul, supele și prafurile de legume.

Duminică după-masă l-am vizitat pe Silviu la Bonneuil sur Marne. E necăjit din cauza spitalizării, infiltrațiile la coloană nu au avut mare efect. Acum poartă un brâu tare ca ghipsul și așteaptă verdictul comisiei. O operație ar fi riscantă. A avut cheltuieli cu nunta fetei, urmează nunta celeilalte fiice, a Didei, la vară. Îmi împrumută telefonul celular, un Erikson mai vechi. Cartela și instalarea numărului mă costă 30 de euro, iar cartela lunară 15. Ăștia nu glumesc, măi frate, negrul cu buzoaie zâmbește tâmp și îmi ia banii. Vrea să-mi prezinte câteva oferte, dar îi spun să renunțe. Îi face cu ochiul colegului său cu un profil ca harta Africii și niște țepi în barbă, adică uite, bă, ce vechitură. Îmi vine să-i dau palme. Ei eleganți, cu cămăși albe, relaxați, elastici, eu încordat și imobil.

O sunăm pe mama, a terminat curățenia de Paști, dar e epuizată. Are herpes, e țeapănă, răcită. N-ar mai lua-o de la capăt. Bunu' o ia razna, face foc de duduie teracota în camera de jos unde s-a mutat. Până la urmă au ajutat-o și Gligor și Florin. Îi e dor de noi, va încerca să vină în iunie. Peste câteva zile are 46 de ani. Noi n-am văzut-o de aproape patru luni. Camera de hotel e ca o celulă, suntem izolați, nu ne mai sună nimeni. Doar Gil, la câteva zile.

După o zi de plictis L. se luptă cu cartea lui Cărtărescu, primul volum din *Orbitor*. Cred că îl inspiră căci își notează ceva în agendă. După două zile îmi citește o

bucată inspirată din spital, cu bune pasaje de ficțiune, cu alunecări izbutite din real în imaginar și cu câteva aluzii simbolice la boală. Proza se numește *Paharul*. Eu recitesc cartea postumă a lui Francisc, *Ah!*, cu coperta lui Vio Simulov. Pe coperta patru, fotografia poemului scris pe peretele barului care trădează ultimele mișcări chiar înainte de prăbușire. Scriu o cronică pentru revista „Poesis”, *Ultimul gest, ultimul cuvânt al poetului*. Descopăr că volumul începe și se termină cu cuvântul Dumnezeu. Apoi sunt câteva premoniții, câteva insomnii. Apare și *Desculța* din poemul omonim: „Cine este/ desculța/ care se strecoară/ în visul meu/ călcând pe stele?! Îi văd/ numai valsul/ pe creionul meu/ de versuri/ și dimineața/ citesc poezia primul/ pe care mi-a lăsat-o/ pe o coală/ nescrisă” Vise, insomnii, coșmaruri. Ele dezvoltă intervalul tulburărilor dintre două beții revelatoare. Dintre două explorări bahice. La Francisc, beția era o stare de spirit, o iluminare, un moment al inspirației. Poemul e dușul rece dintre două deliruri. Cei care l-au cunoscut își amintesc că vedea idei și când era topit de băutură. Avea două ipostaze: fie intra în rolul lui Nichita, delirând, fie în cel al Nihilistului, contestând totul, arta, credința, valorile. O altă premoniție s-a dovedit și ultimul cuvânt al volumului manuscris, *februarie*. Luna morții. În următorul context: „duminica s-a născut/ decembrie, ianuarie, februarie.” În sfârșit, volumul conține 66 de pagini, vârsta morții poetului.

Ieșirile cu Maria mi-au făcut bine. În primul rând m-a mai scos din spital. Apoi am revăzut Luvrul, după cincisprezece ani. Sculptura antică, pictura clasică. Maria cu elanul ei de olteancă e în stare să facă două-trei muzee pe zi. O mai temperez. Își dă seama că nu pot intra în ritmul ei. Apoi recunoaște că, venind singură, a exagerat și de aceea postura mea de ghid discret îi convine. După o cafea la

Luvru și vizita librăriei, o luăm pe Champs Elysées, spre Arc. La un moment dat ne oprim să ne luăm rămas bun. Simțim câțiva stropi și descoperim cu stupeoare că o pasăre s-a ușurat chiar deasupra noastră. Vom avea noroc, gândim, la drept vorbind Maria mai mult. Am mai văzut cu ea și pictura din Orsay și Domul unde am făcut poze cu aparatul lui Mateo. „Un Sfinx ciobit/ Napoleon/ În vechiul Dom/ A ațipit.” Versuri de pe vremea când scriam *Balada profului de francă*, de acum peste douăzeci de ani. Și când nu știam dacă o să văd Parisul. Era un fel de utopie, o călătorie imaginară și ușor subversivă la cenușiul ceaușismului, gândeam eu, cu mintea de atunci. Surpriza, cu Maria a fost Muzeul Rodin, un castel care găzduiește statuile de marmură și mai ales grădina cu castani înfloriți. Plimbarea prin grădină e reconfortantă iar ceasul petrecut acolo, printre bărbații turnați în bronz, îmi dezvăluiau un Rodin mai proaspăt și mai modern decât îmi închipuiam. Și asta pentru că artistul renunță la soclul înalt. Multe figuri sunt aeriene sau vor să se desprindă. Față de marile capodopere pe care le cunoșteam din reproduceri, *Gânditorul*, *Cei șase burghezi din Calais*, *Balzac* sau *Poarta Infernului*, descopăr aici un artist atras de mișcare: *L'homme qui marche*, *Ugolin*, *L'homme au nez cassé*, *L'Age d'airain*, *Iris*, *messagère des dieux*. Ultimele au stârnit scandaluri, pentru gustul secolului al XIX-lea. Eva și Ioan Botezătorul sunt eliberați de atributele simbolice și reumanizați. Apoi grădina pe care sculptorul o iubea atât de mult, cu teii aliniați și gazonul crud al acestui început de aprilie, te îmbie mai degrabă la un joc de-a v-ați ascunselea cu statuile coborâte de pe pedestal. Am mai văzut în fugă, într-o altă zi, Atelierul lui Brâncuși și pictura modernă de la Centre Pompidou.

Duminică. Maria ne-a vizitat la spital și a făcut câteva poze pentru Florica. A nimerit tocmai la masa de prânz

când pacienților li s-a oferit o surpriză: cartofi prăjiți (*des vrais*, ne spune Paula, infirmiera) și pui la rotisor. L. e slăbit dar are puterea să zâmbească. Aplazia ține de zece zile, asta înseamnă să stea închis în cameră, fără să deschidă geamul, fără să se spele. A luat șase injecții de granocit, două pungi cu plachete și două de sânge. Revenirea a fost mult mai lentă.

XIV

21 aprilie

Azi Lucian mi-a dat o veste mare. A hotărât să rămână singur din toamnă, atât cât va fi nevoie. Până acum, de câte ori aduceam vorba de eventualitatea plecării mele, nu voia să audă. Dacă va fi cazat într-un centru de reeducare, din toamnă îmi voi putea relua munca la școală. Până acum nu l-au impresionat nici argumentele doamnei Courtault și ale d-lui Julia, nici lamentațiile mele. Poate aceste zile de hotel în care ne chinuim amândoi să supraviețuim. Și telefoanele disperate, de acasă, ale mamei, ori de câte ori bunu' face câte o boacăna și suferă că nimeni nu o ajută, că e singură, că nu răzbește cu casa și grădina și școala. Să nu mai vorbim de șantierul pe care l-a avut în casă. „N-o să poată rezista singură acolo, ea era cea mai puternică și acum cedează.” I-am dat dreptate. L-am privit cu încredere și l-am mângâiat. A devenit mai matur. Și dintr-o dată, lucid.

Și faptul că găsește puterea să scrie în singurătatea și mizeria unui hotel de categoria zero, aici în *banlieue*, într-o margine apăsătoare, m-a pus pe gânduri. Când plec la cumpărături scrie, iar când mă întorc îmi citește paginile scrise dintr-o răsuflare. O răbufnire, o eliberare teribilă, de fiecare dată când iese din spital.

Acum stă întins în pat și citește fascinat din Cărtărescu. Mi-a spus mai devreme că i-a venit o idee despre o proză cu Francisc. Poate o va concretiza. În ultima vreme am vor-

bit mult despre el și despre moartea lui, mai ales de când am primit volumul postum pe care l-am îngrijit eu și am scris o scurtă postfață. Și apoi mai e contrastul între suferința din spital și libertatea și dorința de a reveni la normalitate în acest hotel care palpită de viață. Respiro-ul psihic. Eliberarea. Beția vieții.

Azi ne-a sunat dl. Julia, apoi Silviu. Ceea ce e destul de rar. Seara coborâm la cabina din colț și îi sunăm pe rând pe toți, pe Annie, pe Gil, pe Christian. Și așteptăm, la ora fixată, telefonul mamei.

În fiecare zi înainte de prânz, cumpărături la un supermarket din Lilas. E cel mai aproape. La prânz, cotlet cu cartofi prăjiți. E sârbătoare, ziua Floricăi. Prima dată când nu suntem împreună. Iar peste două zile e Sf. Gheorghe. Am cumpărat și ridichi, *chausson aux pommes* și fructe. În total, nouă euro. Cam 15 pe zi. Afară plouă, azi nu ieșim în parc. În jur de 15 grade. Iar noaptea trebuie să folosim suplimentar un radiator. Cu toate astea a înflorit liliacul. Suntem doar în apropiere de Lilas. Am adus o ramură cu flori și la noi în cameră. Când o sun pe Flori îi spun cu glas tremurat, iar ea... Îi spun să ia frontin sau stressam că altfel înnebunește. „Lasă-mă să mă descarc”, vine răspunsul. „Plâng și îmi trece”. Azi iar a necăjit-o bunu’. A făcut foc în cameră și a uitat să scoată închizătorul de la horn. Prietenul nostru Dorel a plecat de la mănăstire și e la Arad, la tatăl său. Își caută o gazdă la Macea pentru că e mai ieftin. Țsta e stilul lui. Mereu la limită.

Am ațipit citindu-l pe Țepeneag, *La belle roumaine*, un roman rafinat despre destinul unei moldovence care a cerut azil politic în Franța pe vremea lui Ceaușescu. De fapt o fostă securistă. Vom vedea. Când mă trezesc, îl văd pe Lucian scriind de zor în agenda lui. A terminat Paharul, o povestire de vreo patruzeci de pagini. Ieri s-a

apucat de Francisc. De unde atâta poftă de a scrie? Cred că e un semn bun pentru psihicul lui. Mă întreb de unde atâta energie în zilele astea de după aplazie. Nu i-au trebuit decât trei zile ca să renască. La prânz mănâncă cu poftă, dar seara numai supă. Începe greața. Și e abia a treia zi dintr-o săptămână în care ia endoxan pe gură. După masă nu a vrut să mă însoțească afară în parc. Am pus o scrisoare pentru fratele meu. Să fie mai atent cu F, a devenit mai vulnerabilă. Parcul curat, interzis câinilor. Care murdăresc tot Parisul, dar mai ales periferiile. Au apărut și plăci indicatoare: „J'aime Lilas/ Je ne salis pas”. Aiurea, oamenii n-au unde să-și plimbe câinii, cu excepția parcurilor. De fapt nu mai știu cine pe cine plimbă. Pentru că aici dragostea de animale e cam exagerată. Chiar și în spații mici. În parcul imens și îngrijit citesc o jumătate de oră pe o bancă la soare. Lumea începu să iasă, părinți cu copii mici și niște băieți cu mingea pe gazon.

Azi la prânz mi s-a rupt și o măsea cu o coroană dublă. Aproape instantaneu îl apucă și pe L. durerea de dinți, de la o carie. Cum nu am asigurare nu pot face nimic. Iar rădăcina doare când o ating cu limba. *Porca di mizeria!* În hotel, ziua e liniște. Seara vecinii se ceartă într-o limbă necunoscută. Poate un dialect indian. Un copil mic plânge ore întregi. Îmi pun căștile și ascult *Dire Straits* citindu-l pe Țepeneag. Cum ziceam, rafinament în analiza personajelor și a relațiilor dintre ele. Jean-Jacques, patronul bistroului unde apare misterioasa Ana, e îndrăgostit de ea și începe să o viseze. Iegor, rusul naturalizat, băutorul de votcă, o cucerește, îi devine amant și încearcă să o descoase. Găsesc o pagină excelentă despre metrou care pregătește scena în care *la belle roumaine*, cu misterul ei cu tot, se lasă pipăită de un obsedat sexual:

„Când metroul opri din nou, bărbatul cel înalt, care – cum se vedea – avea o pată din naștere în partea stângă a frunții, tocmai ajunsese, cu chiu cu vai în spatele ei și constată că fundul acela de toată frumusețea, bine cambrat și acoperit de un material foarte subțire e într-adevăr foarte potrivit pentru manevrele la care vroia să se dedea. (...) Se lipi de ea. Ereția puternică trezi curiozitatea frumoasei blonde, care, nici una, nici două, duse o mână la spate și înșfăcă mădularul. Domnul cel înalt icni. De plăcere, desigur. Dar și de mirare. Se aplecă și, înainte ca metroul să oprească iarăși, îi șușoti ceva la ureche. Ea râse clătînând zglobie din cap.”

Apetitul sexual, criteriile ciudate după care își alege partenerii și trecutul ei în România ceaușistă, modul în care și-l dezvăluie, fac din Ana un personaj misterios, ieșit din convenții. Amestec de frivolitate și noblețe pe fundalul Parisului de azi. Un roman care ar trebui să prindă atât la francezi cât și la români. Pentru că are un rafinament franțuzesc și un protagonist român. La belle roumaine.

25 aprilie, luni dimineța

Sâmbătă, de Sf. Gheorghe, ne-a vizitat Christian. Îl aștept în stație lângă Mairie des Lilas. E înalt, poartă o bărbiță și părul lung e legat în coadă. Are pași mari. În picioare poartă încă bocanci. Puțin rocker, puțin mistic. Tocmai citește *Ferma animalelor* care parodiază revoluția rusă. Ar fi fost interzisă în Anglia, la sfârșitul războiului, de dragul aliaților de la răsărit. Îi servesc cu clătite cu nutella care îmi ies bine. El n-a citit încă aproape nimic din literatura română deși vorbește bine românește. Îi arăt cartea lui Țepeneag, îi vorbesc despre exilați. Îi dau ultimul număr din „Arca”, cu jurnalul parizian și cartea lui Francisc. Apoi ieșim în parcul din apropiere. E soare și călduț,

animație. Și-a mai revenit și L. din starea lui, îl conducem pe Cristian până la stație.

Duminica, de Florii, vreme închisă cu picături de ploaie. Mâncăm o jumătate de pui cu o conservă de mazăre și morcovi mici și dulci. După masă îmi vine ideea să iau busul la Chateau de Vincennes. Ajung în 25 de minute, numai bine ca să prind grupul cu ghid. Legitiția de scriitor îmi prinde bine și de data asta. Donjonul și Sainte Chapelle sunt în renovare. Capela a fost destinată, ca și cea din Paris, păstrării sfintelor odoare, coroana cu spini și o bucată din lemnul crucii, aduse din Bizanț. Ghidul vorbește cu mult șarm de Charles V și de opera lui de om cultivat. Biblioteca de vreo 500 de volume a stat la baza Bibliotecii Naționale. Legendele presărate de ghid ne fac să ne simțim ca niște personaje în căutarea unor mistere, din *Da Vinci Code*.

Castelul Vincennes a fost reședință regală înainte de Versailles până în secolul XVI. Aici a stat o vreme și tânărul Roi Soleil. Săpăturile recente au descoperit vestigii care merg până la Philippe-August și Sf. Lucovic. O importanță deosebită o are Pavilionul regelui și al reginei. Într-o încăpere din stânga altarului din Sainte Chapelle, destinată inițial reginei ca să asculte slujba fără a fi văzută, se află mormântul funerar al nefericitului duce de Enghien, urmaș regesc asasinat de Napoleon în 1804, după un proces sumar, în chiar noaptea capturării. La baza monumentului, alegoria Franței îndurerate și a Criminalului (demascat de un pumnal și de un șarpe). Vitraliile Capelei sunt originale, din secolul al XVI-lea și reprezintă Apocalipsa după Ioan, luminată de obicei de răsăritul soarelui. Vitraliile laterale, distruse de o furtună din 1992 au fost refăcute. Despre simbolistica stemei regale, cu cele două semilune în creștere, semn al puterii, aflăm că mai au o

semnificație, ascunsă. Ele formează un H, de la Henri, literă care leagă de fapt un D și un C, inițialele celor două femei care l-au marcat, Diane de Poitiers, amanta și Catherine de Medicis, soția regelui.

Când mă întorc la hotel, surpriză. Mă sună un ardelean din Bistrița care vrea să-mi facă o vizită cu prietena lui. Îi aștept și îi invit la noi. Suntem copleșiți de farfuria cu sarmale de post, de colacul împletit ca în Maramureș (Maria e din Satu Mare). Sunt oameni simpli, deosebit de inimoși, cu experiența muncii la negru. Și-au făcut un rost pe aici, unde s-au cunoscut, Ion lucrează în „bâtiment”, face carlaj, adică gresie și faianță, iar Maria lucrează ca menajeră. Stăm de vorbă vreo două ceasuri. Oameni pragmatici, se oferă să ne facă rost de frigider și televizor. Vom ține legătura, poate ne scot de Paști la biserica românească din Limours. Cu ei Floriile n-au fost atât de triste. Până și Lucian îi găsește simpatici. Au aflat de noi de la părinții lui Christian C. După ce pleacă ne înfruptăm, cu noduri de emoție în gât, din sarmale și coapte din pită.

Sâmbătă, Noaptea Învierii

Începutul Săptămânii Patimilor ne prinde la hotel, continuând cura cu endoxan tablete, apoi, miercuri, la spital, o perfuzie cu THP Adriamicin. Vineri, analize bune având în vedere sfârșitul curei. Mâncăm ca acasă, pâine prăjită cu usturoi și ulei. Regăsim atmosfera Vinerii Sfinte cu ajutorul rugăciunilor și acatistelor din cărțile de rugăciuni. Știm că mulți se roagă pentru noi și postesc. Acasă și aici, la diferite biserici și culte. În Povățuirea Acatistului Sf. Mucenic Pantelimon (izbăvitor de boli și suferință) scrie negru pe alb:

„Orice boală trupească are rădăcini spirituale. Cauzele sunt: păcatele părinților, pe care nu le-au spovedit sau nu

au primit dezlegare de la ele și nu le-au alungat din arborele genealogic al neamului. O altă explicație ar fi tainele ascunse ale lui Dumnezeu. Rânduiești pentru a ne izbăvi: să ne spovedim, să facem o dezlegare mare cu părinții și cu toți care mai trăiesc din arborele genealogic deoarece poate ne-au blestemat sau ei s-au blestemat unul pe altul în viață; să se facă în mai multe rânduri câte 7-9 sau chiar 12 Sf. Masluri; cât mai multe pomelnice la Sf. Maslu, la cât mai multe mănăstiri și biserici; cel bolnav să aibă acasă ulei sfințit; să citească zilnic acatiste (40 de zile) să postească.” Nu comentez. Am încercat și continuăm să ținem rânduielile, în anumite limite. Am citit și acatistul Sf. Mucenic Ciprian, izbăvitor de farmece, vrăji, deochiuri și alte lucruri diavolești.

Azi după masă am coborât în parc. Explozie de căldură și verdeată, musculițe, animație. Stăm liniștiți pe o bancă, la umbră, vorbim în șoaptă, îi privim pe copiii care se joacă cu mingea pe iarbă. Vorbim de casă, zilele acestea se împlinesc șase luni de la plecare. Într-o margine văd rapită și pălămidă, buruienile care au rezistat ierbicidelor. Castanii, liliacul și cireșii japonezi sunt în floare, platanii și teii au înfrunzit. Cu inima împietrită îmi sprijinesc capul de spătarul mare al băncii de lemn și aproape ațipesc. Lucian face la fel. Apoi sparge tăcerea evocându-l pe bunu' de acasă și animalele. Gheruța care a dispărut. Tigrișor, puiul ei, care acum e un motan vioi. Îl evocăm pe Francisc despre care acum e tentat să scrie o povestire cu elemente de ficțiune. Ieșirea ne-a cufundat în melancolie. Telefonăm acasă, vorbim cu mama, cu Marius, cu micuța Miruna. Cam un sfert de oră.

Pe trotuarul din jurul parcului trebuie să ne ferim de rahatul de câine. Nu înțelegem acest paradox, într-o Franță a civilizației. Nu înțelegem că și ei au dreptul! Oare ce păcat

istoric determină acest viciu național. Complexul B.B.! O perversiune prin care protestează împotriva străinilor care încep să se simtă ca acasă. Algerienii, asiaticii, maghrebi-enii, polonezii, românii. La un colț al străzii două baruri, discret rivale: *Chez Rachid* unde se găsesc numai algerieni gălăgioși, cu apucăturile țiganilor noștri și *Bar des Amis*, mai mic unde observ cam aceeași tipi decolorați, vicioși, pierde-vară. La barul de lângă hotel, *Le Pasteur*, ținut de chinezi unde se joacă loto și cursele de cai e o lume eterogenă, naturalizată. La celălalt capăt al străzii, alături de un bar francezesc, e unul cu mâncare turcească și portugheză, alături de vânzătorul de fructe, tot arab. Un bătrânel glumeț care îmi explică diferența dintre ouăle de un euro și cele de un euro și jumătate. *Le coq est le même, zice el, la différence est la poule*. Adânc. Aș vrea să continuăm plimbarea în aerul călduț al serii, dar Lucian se opune. N-are rost să insist.

Ne întoarcem în cameră, aerisim, ne uităm la televizorul adus de Ion. Ieri, Cristophe, tipul de la *Séours Catholique* a adus în sfârșit frigiderul. L-am cărat împreună. Stăm de vorbă și ne face un nou contract pe luna mai. E un tânăr entuziast, arată de 30 de ani, dar are aproape 40. Îi ofer un volum de Verlaine, traducerea, caută imediat ceva, poemul scris în închisoare, îl găsește: „*Le ciel par dessus les toits...*” I-l citesc și românește.

După plecarea lui, cer de la recepție o găleată și *une serpillière* pentru spălat pe jos. Am dezinfectant de la spital, au avut grijă femeile de serviciu, negresa Jasmine și blonda Paola. Seara facem câte un duș, 2,30 euro fiecare. Ne sună Annie din Lille. După cină ne sună Ion Șanta (pronunțăm chantà, ca de la verbul chanter, a cânta). Ne-a adus trei farfurii, ei se grăbesc la Înviere. Sus descoperim emoționați pasca ardelenescă, ouăle roșii și drobul. Nu ne vine să

credem. Am fi uitat de Paști. Dumnezeu a avut grijă de noi și de data asta. Mă voi ruga pentru ei și pentru binefăcătorii noștri. Știu că pare patetic, dar fără ei... Cunoscuți și necunoscuți. Recent, d-na Cornelia B. și d-l Bujor B. ne-au oferit o sumă importantă pentru când va veni F. înapoi. Alții se roagă. Solidaritate, un cuvânt care sună cam desuet. Pentru noi a devenit vital. L. e mulțumit că avem televizor. Prindem două-trei posturi franțuzești cu o antenă de cameră. Observ că înainte de prânz, când plec la cumpărături, băiatul continuă să scrie. Urmărim un film despre un copil sensibil care îl descoperă prematur pe Proust. Rafinement galic, poate prea morbid. Mama băiatului (el va deveni scriitor) moare de cancer.

Duminica Paștilor

Când ies la cumpărături, în Place de la Mairie des Lilas, atmosferă sărbătorească de 1 Mai. Peste tot, tarabe cu flori, mai ales lăcrimioare. Iau și eu unul pentru nevasta lui Ion, de fapt, prietena. S-au cunoscut aici. Ne-au invitat la masă diseară. Văd o serie de anunțuri. „*Vide-grenier dans la cour du presbitère de l'église*”. Mă îndrept și eu cu rucsacul cu cumpărături în spate spre bazarul respectiv pe care francezii îl numesc, după caz, *vide-grenier* sau *brocante*. E soare și o animație specială, de Unu Mai muncitoresc, adică lume pe străzi și barurile pline. Poate că așa ar fi arătat și socialismul nostru dacă nu ar fi fost călăuzit de tovul și tova. S-a încălzit brusc iar sufletul meu arde ca para pentru că sunt Paștile ortodoxe. Paștile sunt acasă iar noi stăm aici într-un hotel împutit de categoria zero. Când gătesc, femeile deschid ușa din cauza zăpușelii iar pe coridor e un bazar de miasme. Din cauza lipsei de spațiu unii locatari își pun în geamuri, în spatele grilajelor metalice, nu numai lenjeria intimă ci și încălțăminte, la aerisit.

Dezmoștenii sortii, imigranți cu copii. Sau maghrebieni naturalizați. Unii stau câte 3-4 într-o cameră de zece metri pătrați. Noroc că toaletele sunt pe coridor, dar și acolo depinde cine le folosește. Fac instructaj cu fiu-meu să-și dezinfecteze wc-ul înainte de folosire.

Așadar mă îndrept spre piața de vechituri de lângă biserica din Lilas. Sunt tentat să iau obiecte de veselă de care am nevoie, aici sunt ieftine. Dar mă abțin. O cratiță de doi litri și o tiganie mică îmi ajung. Am și așa prea multe lucruri pentru valizele noastre. Găsesc o vestă subțire, sport, cu multe buzunare, la trei euro, după ce mă târguiesc. *Mais, vous voyez, elle est un peu usée, Madame!* Când îi spun că vin din Est, mai lasă un pol. Aproape că mi-e rușine. Și o mică bucurie care mă inundă făcându-mă să uit pe ce lume trăiesc.

Ion și Măria (ca și personajele din bancuri), noile mele cunoștințe din Montreuil sunt oameni drăguți, simpatici și sinceri. Tocmai și-au instalat antena parabolică și prind vreo trei posturi românești. Ne uităm la știri. Inundații în Timiș, trei ziariști ostatici în Irak. Gazdele și-au aranjat recent mica locuință unde au stat înainte niște negri care au distrus totul și nu mai plăteau nici chiria. Mobilierul, televizoarele, frigiderul și congelatorul le-a găsit în stradă. La fel și mașina de spălat care arată ca nouă. Nu-i e jenă să facă asta și nici să o spună. Îi place să bricoleze. Are și un Ford imens pe motorină de vreo zece ani, a dat pe el 2200 de euro. Ion e bistrițean, Maria, a treia lui „nevastă”. Frații ei din Satu Mare și-au cumpărat mai multe case, au gospodării și suferă de aroganța tipică a oșenilor. Sunt abrutizați de obsesia câștigului de aici și preferă să stea în mizerie. Ei vor să aibă un minim de confort. Maria ne servește cu ciorbă, drob, pască, pui umplut și cozonac. Eu gust o țarie cu gheață, L. preferă un pahar de vin roșu. So-

sesc și finii lor, ceva mai tineri. Vorbesc ardeleneste cu accent local. Muncesc din greu, uneori chiar sâmbăta și duminica. Îmi dau seama cât profită patronii de aici de mâna ieftină a românilor pe care îi plătesc la negru cu 7 euro la oră. Când a sosit aici, în urmă cu patru ani, Ion își terminase economiile. O lună nu a găsit de lucru și a stat într-un bidonville, fără curent și apă. După o lună a început să lucreze pe șantier apoi a luat țeapă. În cele din urmă a răzbătut. Are peste 46 de ani, dar genunchii sunt șubrezi, plini de reumatism. Mănâncă mult și încet, Măria îi cunoaște obiceiurile și gusturile dar el o beștelește mereu. Din când în când o apostrofează pentru ignoranță și greșelile de exprimare. El e cocoșul, Maria lasă după el sau se revoltă oșenește. Răcnește. La care el: Mai bine-mi împlântam un cuțit în coaie decât să-mi iau a treia nevastă. Ea: Taci, mă, prostule, că te dureau! Izbucnim în râs, Lucian se simte bine, îi adoră de la primele întâlniri. Ion e în relații bune cu fosta nevastă, o ungueroaică din Hunedoara care acum trăiește cu un franțuz cam bețac. Copiii sunt mari, Ion are o fată și un băiat din prima căsătorie, Maria, văduvă, a rămas cu două fete și un băiat, toți mari. Îi ajută cum pot să-și termine școlile. Ion povestește cum aduna de pe străzi televizoare, frigidere și le tot schimba cu altele mai bune. Odată a găsit două televizoare, dar nu avea destul loc. Când s-a întors după al doilea, a găsit un țigan cu el în brațe. "Du-te, mă, române, că hăsta-i hal meu!" Altă dată ducea cu Fordul un congelator când a observat pe stradă altul, în stare mai bună. L-a dat jos și l-a schimbat. Dar ardeleanul tot ardelean. S-a întors și după acela.

Luni, două mai, seara târziu

Nu reușesc să transcriu gândurile așa cum le gândesc, când le declanșează ceva, o criză, neliniștea sau frica. De

pildă azi când am luat analizele de la laborator. Am transpirat brusc în fața doamnei de la ghișeu când am văzut că au scăzut leucocitele. Plus o infecție urinară. Ce poate însemna prezența leucocitelor alterate în urină și numărul prea mare al hematiilor. *Assez nombreux bacilles gram négatif*. Toate astea mă sperie brusc, apoi încerc să mă gândesc la analizele precedente, să-mi fac ordine în gânduri. În fond, poate fi efectul citostaticelor. Trec prin parcul „nostru”, mă așez pe o bancă, încerc să nu mă gândesc la nimic. Să rezist. Brusc, fluiere gardianul, e șapte și jumătate, ora închiderii parcului. Rătăcesc pe străzi, ascult mierlele negre, simt mirosul tufelor de liliac. Un miros greu, putrid. Rahații de câine de pe trotuar îmi provoacă icneli. Sunt gata să vărs. Când simt în spatele meu un individ, bag mâna în buzunarul unde țin briceagul. Banii, nu prea mulți îi port la mine, nu la hotel. Până și L. a observat gestul reflex cu briceagul. Ești nebun, îmi zice. Și ce dacă. Sufăr de complexul Meursault, încerc să-i explic. Vezi tu, dacă nu l-aș fi citit pe Camus aș gândi normal. Așa, îmi vine mereu în minte scena cu arabii pe plajă. Adevărul e că arabii zgomotoși și provocatori de aici îmi amintesc de *Străinul*. Dar și de instinctul rasial de acasă, în copilărie, la vederea țiganilor. Odată unul m-a pocnit fără motiv. Sau pentru că nu am vrut să-i dau un leu. Erau trei gropeni, eu singur. Mi-au cerut bani, am refuzat, atunci unul m-a pălmuț. Ceilalți doi m-au privit amenințatori ca niște câini flămânzi. Atunci unul a băgat mâna în buzunar. Mi-a fost cumplit de frică. Am rămas țeapăn și siderat până s-au îndepărtat. Întâmplarea mi-a produs o fisură greu de vindecat. Am început să adun ură. De aceea poate aștept și eu prilejul, ca Meursault pe plajă. O scenă pe care aș fi putut să o scriu eu însumi. E o iluzie desigur, ca și tot ce scriem și ne închipuim că ne salvează.

Totuși astăzi am avut o bucurie imensă, la prânz. Ion ne-a dus la biserica ortodoxă de la Limours. Am urmărit liturghia în picioare, Lucian era fascinat de construcția mică de lemn și de lumina interioară a lumânărilor, nu era aprinsă nici o lampă. Iar chipurile preoților și al înaltpreasfințitului Iosif, care slujeau atât de simplu, mi s-au părut coborâte din Dostoievski. La sfârșitul liturghiei când ne-am dus la miruit, mitropolitul s-a oprit, l-a privit pe fiul meu și a spus pătruns de o iluminare bruscă: Tu trebuie să fii Lucian! E înduhovnicit, îmi spune părintele Dacian, seara, când vorbim la telefon. După slujbă, Înaltpreasfințitul s-a apropiat din nou de noi, lângă măsuța cu ouă roșii, cozonac și cafea care era scoasă în curte, la umbră, într-un decor mirific cu platani și castani, cu iarbă verde și flori. A făcut-o foarte natural și fără acea afectare, specifică ierarhilor. Ne-a pus întrebări și ne-a recomandat chiar un ceai brazilian, *la pacha*, pentru imunitate. Apoi ne-a trimis printr-o măicuță o sticlă cu apă sfințită de la Izvorul Tămăduirii din Constantinopol și ne-a spus să o folosească vineri când e sărbătoarea consacrată vindecării bolnavilor. Contrastul dintre cele două momente e devastator. Nu o pot suna pe Florica deși i-am promis. Înainte de culcare iau ceva pentru somn.

5 mai

Îmi înving tracul și intru în *Bar des Amis* să beau o cafea. Îi spun tânărului de la tejghea să mi-o aducă afară, în mica terasă. E răcoare, licoarea mă încălzește. Încerc să citesc din René Char, *Feuilles d'Hypnos*, un fel de jurnal liric din timpul războiului când a luptat în Rezistență. L-am lăsat pe L. dormind în cameră și n-am rezistat tentației, mă provoca și scena cu barul cu care începe romanul lui Tepe-neag, *La belle Roumaine*. Am început să-l traduc pe Char

dintr-un fel de plictis. Curiozitatea de a renunța la nimic. Am citit tot ce aveam aici, cărțile încep să-mi devină o povară ca și biblioteca de acasă. Lucian îl termină și el pe Cărtă'. Discutăm și recitim pasaje din ultimele zeci de pagini. Un fel de Apocalipsă a Cărtii. Și o traversare a Infernului. Un alt fel de infern, desigur. Se sugerează la un moment dat trecerea prin chakre, prin trup. Preocuparea pentru corpul metafizic pe care îl asaltează mereu. Printr-o imaginație violentă și prin tehnica borgesiană a sensurilor care se bifurcă, se amplifică mereu. Lucian e vrăjit. Între timp a terminat povestirea *Francisc*. Destul de bine. De unde îi vine pofta de a scrie cu atâta îndârjire? Într-o altă zi a scris o evocare a unei întâmplări din copilărie cu bunicul și mama, se numește *Cireșul*.

De pe terasa barului îi văd acum pe tinerii arabi care au ieșit la bârfe, la șosea. Vorbesc tare, vociferează. Apar niște polițiști chemați de un vecin care le explică ceva, e nemulțumit. Arabii îi privesc cu un soi de dispreț fățiș, unul face chiar mutre spre un interlocutor imaginar. Se simt vizați dar fac pe indiferenții. La rândul lor, polițiștii își fac treaba calmi, fără să îi bage în seamă. Între timp în bar au mai apărut niște tineri care manipulează fotbalul de masă și un alt aparat gălăgios. Plătesc și o iau spre parc. La umbră e prea răcoare, la soare e prea cald. Aleg o bancă unde găsesc un ziar abandonat, *France soir*. Se întetește lupta dintre *Oui* și *Non* pentru Constituția europeană. În jur, pe toate afișele am observat îndemnuri la *Non*, cu excepția verzilor. Remarc și un *Non syndical à l'Europe des patrons*. Pe prima pagină a ziarului *Deux fausses bonnes nouvelles: Dans la course au Oui pour le référendum, les dirigeants français anticipent des décisions pas encore vraiment prises*. Cele două noutăți ar scăderea TVA-ului de la 19,6 la 5,5 (la trei săptămâni înainte de referendum) și

proiectul unui reactor nuclear al viitorului în colaborare cu japonezii care ar face din Franța un fel de Arabia Saudită a secolului care a început. Reacțiile opoziției, critici dure. Socialiștii spun că Chirac explică azi ce ar fi trebuit să spună acum zece ani. Laurent Fabius îl acuză chiar de minciuni, «un grand prometteur, plutôt que réalisateur.». Comuniștii sunt și ei vehemenți; spălare de creier. În ultima vreme, totuși, o ușoară creștere a lui *Oui* în sondaje. Iar un cavaler al Legiunii de onoare scrie un articol fulminant la adresa președintelui: *Chirac avait pourtant dit non!* Se referă la fapte de acum 25 de ani. Semnatarul se teme că Franța își va pierde universalitatea datorită numărului inferior de deputați europeni (77) față de Germania (99), iar laicitatea va fi repusă la îndoială. Noile comunitarisme ar periclita societatea iudeo-creștină a toleranței și valorile ei.

Citesc și despre un festival de literatură, *Etonnants Voyageurs* desfășurat la St. Malo. Tema: *Quelle littérature pour demain?* Părerea organizatorilor care au invitat 150 de scriitori și se bazează pe vreo 55000 de vizitatori este că «Il ne faut pas croire que l'Occident a gagné; c'est le monde entier qui a digéré l'Occident.»

Ies din parc și văd peste tot afișe cu o manifestare a romilor de la *château de l'étang* (e chiar la capătul imensului parc, unde sunt găzduiți) care invită pe toată lumea la un spectacol al toleranței și antirasismului sâmbătă după-masă. Va participa și un Balkansamble cu muzică de fanfară «Herdeleczi». După cină ies din nou la plimbare pe străzile din jur și inspectez cu o curiozitate provincială obiectele și mobilele din jurul pubelelor, unele în stare bună. O pereche de tineri iau un coș de rufe și o măsuță veche de lemn cu picioare curbate. Încurajat, iscodesc și eu și dau târcoale unei lămpi de birou moderne. O verific acasă și când mă uit mai bine avea becul deșurubat. O lampă de producție en-

glezească, mă laud eu. Bineînțeles că Lucian mă ironizează. A ajuns pe noptiera de acasă. *Un petit souvenir.*

Luni, 16 mai

Profit de controlul lui Lucian la spital ca să îl caut pe asistentul social, Mr. Borand. Suntem de acord că ceva nu e în regulă la prefectură cu actele noastre. Așa că a doua zi ne luăm *rendez-vous*. Vin cu L. de dimineață cu busul apoi cu tramvaiul până la Bobigny-Pablo Picasso. E palid, i-am dat să poarte scurta mea pentru că e răcoare. La nouă și jumătate mergem cu Marc direct la ghișeul *Priorités*. Ne acceptă și ne cer pașapoartele. Apoi tânăra mulătră ne spune sec să așteptăm la ghișeul R. Emoții. După o jumătate de oră o funcționară ne cheamă și ne explică. Ni s-a aprobat cartea de sejur pe un an, dar va trebui să plătim câte 70 de euro fiecare. Sunt mut de uimire. Marc e și el mulțumit. Când deschid pașaportul citesc surpriza: *Autorise son titulaire à travailler*». Îl invităm pe Marc la o cafea.

De Rusaliile catolice ne vizitează familia Rațiu: Stelu, Cornelia și Steliana. Sosesc sâmbăta pe ploaie din Frankfurt, cu mașina. După masă îi caut la hotelul din Porte de Montreuil, la un kilometru de hotelul nostru. Bem o cafea și le povestesc. Vor să vadă Parisul, iar seara ne vom întoarce, să-l vadă pe Lucian. Mergem la Sacré-Coeur, ne reculegem în firida Fecioarei. O conduc pe Steliana la un confesional, vrea să-și sfințească cruciulițele cumpărate. Preotul e polonez. Îi expun și cazul meu. Are și el aceeași boală în familie. Mama. Conversația se transformă spontan în spovedanie. Se va ruga pentru noi.

În *Place du Tertre*, înghesuială mare. Facem poze și cumpărăm reproduceri Van Gogh. Seara cinăm în camera noastră mică pui și pizza. L. e în formă, se întreține cu Steliana și Cornelia. Când pleacă ne lasă și o bancnotă. A

doua zi luăm un bus de la Gallieni până la Luvru. Parisul e o grădină înflorită care se trezește sub ochii noștri. Bem o cafea într-un bistro, aproape de Sena. Preț record, 3,60 euro ceașca. Povestim vreo oră, mai mult eu. De data asta fac pe ghidul. Apoi despre morți. Despre Folea pe care l-au cunoscut și ei, despre Bănescu și despre Francisc. Dar o fac detașat, fără a fi morbid. Ca și cum ei ar fi de față. Și într-un fel, sunt. Bănescu a trecut pe aici, a ținut și un jurnal. Folea n-a făcut eforturi să se trateze din timp. Francisc să nu mai vorbim, a murit subit, fericit, scriindu-și poemul pe peretele barului de lângă gară. Restul nu mai contează. Important e că prietenii noștri sunt mulțumiți de prestația mea, că suntem împreună. Profit să ies din mine. Flanăm pe chei, le explic că e mai important decât să alergăm toată ziua după obiective. Cornelia cumpără o pânză mică, un suvenir. E mulțumit și Stelu. Apoi o luăm spre piramida de sticlă trecând mai întâi prin Cour Napoleon. Le explic ce e cu axa: arcul Caroussel, Tuileries, Place de la Concorde, Obeliscul, fântânile, locul ghilotinei, Madeleine. Când ajungem în biserică începe o slujbă. Mai întâi un intermezzo de orgă răscolitor. Ne reculegem o vreme și ieșim pe scări să ne încălzim la soare. Scot sandviciurile cu salam și crudități și ne potolim foamea.

XV

18 mai

Din ieșirile mele nocturne de după cină mă aleg cu câte ceva: lampa de birou, un veston nepurtat, o saltea de burete, o păpușă de paie tailandeză, o geantă neagră, lucruri abandonate pe stradă, dar puse în așa fel încât să te servești dacă ai nevoie. În periferii toți au luat-o de la zero și nu i-au uitat pe ceilalți. Am luat și o imprimantă pentru Ion. De multe ori văd tipi care vin cu mașina și cară chiuvețe, dulăpioare, mobilier, scaune saltele, paturi. Nu se jenează nimeni decât eu și fiul meu.

Am impresia că aici, lângă Lilas aerul e mai respirabil. În ciuda poluării și a numărului mare de mașini praful nu se depune. Drumurile sunt spălate periodic. Iar spațiile verzi, îngrijite și protejate. Acum și ploile sunt mai dese. Iar cântecul mierlelor se aude peste tot. E adevărat că păsările astea cu penele negre și ciocul deschis la culoare sunt stricătioase și atacă pubelele. Le văd pe gazon, lângă un zid cum își dispută câteva oase mari cu porumbeii. Au devenit carnivore!

Plec la Montreuil la sediul ASSEDIC pentru a mă înregistra ca *demandeur d'emploi*, apoi la ANPL, agenția pentru locuri de muncă. Ai la dispoziție dosare cu oferte, telefoane pentru a-ți căuta de lucru și câteva computere pentru a-ți întocmi CV-ul. Îmi notez câteva slujbe de care m-aș putea interesa până la sfârșitul lunii, când am *rendez-vous* cu un consilier. Îmi notez dintre sutele de oferte

câteva, care cred că sunt compatibile cu situația mea. Aiurea. *Agent de surveillance, agent d'entretien, surveillant d'externat, homme toutes mains, agent administratif, gardien de nuit, opérateur en télésurveillance.* Un bărbat cam de vârsta mea se plânge că se fac discriminări de vârstă. L-au acceptat la telefon, apoi la interviu, l-au refuzat. Va trebui să vorbesc cu dl. Mic, tatăl unui alt băiat român de la Avicenne care s-a angajat pe o jumătate de normă, are un salariu minim (SMIG) și ajutor pentru chirie.

Și în zona noastră sunt români care lucrează la negru. Mai ales din zona de nord. Văd niște tineri într-un microbus cu număr de Satu Mare. Sunt bine îmbrăcați și relaxați, se simt ca acasă. Într-o zi vedem o mașină din care se aud cam strident, manele. Lângă barul lui Rachid mă opresc lângă doi bărbați și o femeie care vorbesc românește. Locuiesc pe aproape și muncesc la zugrăveli și reparații de interioare. Radu e mai comunicativ, un barman venit în concediu ca să-și mai completeze bugetul. Locuiește la sora lui. Se feresc să angajeze lucrări la arabi care plătesc prost și fac scandal. Francezii și negri sunt mai corecți, nu comentează.

Îmi depun dosarul la ASSEDIC apoi la ANPE Montreuil unde voi avea un *rendez-vous* cu un consilier. Domnul Mic îmi spune să aleg, dacă am ocazia, ca și el, o jumătate de normă. Orice. În fond e vorba de a supraviețui, nu de a câștiga bani. Un alt dosar la primăria din Bagnolet pentru locuință. Consilierul care se ocupă de *logement* se numește Smaranda(!) Da Gios.

„Amaigri. Douleureux. Ramassant, dans le vent de la place St. Pierre, le peu d'énergie qui lui reste pour un signe de croix qui ne vient pas. Sa tête qui dodeline. Un petit souffle rauque au lieu de *urbi et orbi*. Et puis ce geste incroyable – toute la force revenue – d'écarter le secretaire

qui veut l'éloigner de la fenêtre. Dans le „gladiateur agonisant” de Nietzsche, c'est le gladiateur qui à cet instant, reprend le dessus. Et tant pis pour les petits esprits qui confondent la Passion de Wojtyła avec je ne sais quelle mise en scène ou exhibition médiatique”. Așa își începe Bernard-Henri Lévy *bloc-notes-ul* din *Le Point*. Un omagiu mascat al filosofului care se întreabă mai încolo: „Si je crois en Dieu? Comme Hemingway: parfois, la nuit.” Ioan Paul al VI-lea a făcut ceva pentru Est și pentru români. Să vedem ce va face noul papă Benedict. Chiar dacă e, cum se spune, un papă de trecere. Adică prea vârstnic pentru un proiect întins.

Până atunci nu ne rămâne decât să ne întrebăm împreună cu Joseph Brodsky (pe care îl citesc dintr-o antologie distribuită gratuit la Salonul de Carte de la Versailles) din finalul unui poem în care vorbește despre demolarea bisericii grecești din Leningrad:

„De quoi sommes-nous plus loin à présent:
de l'héllénisme ou de l'orthodoxie?

De quoi sommes-nous près? Devant nous quoi?
Entamons-nous maintenant une autre ère?
Et si tel est le cas, que nous faut-il faire?
Quel sacrifice est de nous attendu” (1966)

Sâmbătă când ajung la spital, în holul de la parter un român cu piciorul în ghips, însoțit de doi bărbați. Slab și cu voce tabagică, bihoreanul face socoteli cu voce tare: 1400 de euro de la patron, 600 de la asigurări. De altfel, aici toată lumea face socoteli. Chiar și în baruri văd tipi care au mici calculatoare sau telefoane mobile pe care le butonează. Iar când nu folosesc socotitoarea, vorbesc la telefon, aranjează afaceri, fac economie de timp ca și vânzătorul de pastile contra setei din Micul Prinț. Se vede că toată lumea asta, nu mai vorbesc de americani, n-a

înțeles și nu vrea să-și însușească lecția copilului venit de pe o altă planetă. A visătorului. Deși cu calculele lor, tot visători rămân. Se vede că nici Exupéry n-a nimerit-o prea bine pe pământ, el care iubea zborul și a rămas în zbor și în momentul morții. Pentru că pământul a fost invadat de economiștii de pe planeta vizitată de prinț. Toată lumea face calcule, până și bihoreanul meu cu piciorul în ghips. Îi arunc o privire și îmi continui drumul. L. nu a început încă tratamentul cu Holoxan, un nou ciclu de patru tratamente care va dura peste trei luni.

Când scriu aceste rânduri, luni, 22 mai după masă, cu storiurile trase pe jumătate, L. a început cura și se odihnește. Pare cuibărit într-un vis. Zâmbeste. Își omoară vremea cu televizorul, ne uităm la tenis, a început turneul Roland Garros. Apoi ne vizitează Samantha, psiholoaga, vorbim despre filmele lui Kusturica (aseară s-a dat din nou *Underground* pe canalul „Arte”). Ea îi povestește lui L. ultimul episod din *Star Wars*. La prânz, băiatul a mâncat un hot-dog iar eu am înghițit în silă mâncarea lui din spital. Acum privesc pe geam la verdele ierbii de pe gazonul terenurilor de sport din vecinătate, întunecat din când în când de silueta norilor. S-a făcut liniște, mă cuprinde lenea siestei și amân orice provocare. Departe în zare, Parisul ascuns de clădirile înalte ale periferiilor își continuă freamătul fără să bage în seamă norii, soarele și destinul atâtor nenorociți care își închipuie că trăiesc în cea mai bună dintre lumi. Și asta numai pentru că, în sfârșit, mi-am primit actele, titlul de sejur și securitatea socială. Voi dormi mai liniștit încercând să ignor grijile care, ce-i drept, de acum sunt aproape previzibile pentru că se repetă. Va trebui să reflectez la asta. Și să veghez în continuare la somnul băiatului, momentele de liniște și de disperare, de luptă și abandon. Să ne vedem zilnic, să ne apropiem și

apoi să ne despărțim sătui, fiecare de ifosele, ticurile și oboseala celuilalt. Printre oameni politicoși și zâmbitori până la rictus, profesioniști, degajați, stenici, înconjurați de aparate sofisticate și cel puțin motivați să lucreze în acest spital, în această secție. În cea mai frumoasă dintre lumile posibile. Dacă nu chiar cea mai bună.

1 iunie

După o revenire greoaie și leneșă care a durat cu vreo zece zile mai mult decât era prevăzut, începem un nou ciclu de chimioterapie, pe 17 mai. Acum suportă consecințele tratamentului cu holoxan: aplazia. Leucocitele au scăzut ieri la 700, iar azi, sunt abia 100. Inevitabil, frisoanele, febra, antibioticele. Urmează transfuzia de sânge și continuă injecțiile cu granocit, zilnic. Astă seară a protestat, poate din cauza febrei. Că nu mai vrea să continue. Că vom merge acasă și nu se va mai întoarce niciodată aici. Îl enervează zgomotele de pe coridor: jocul unui copil venit în vizită la o soră mai mare, râsetele infirmierelor, muzica dată puternic în camera lui Moustafa care, amortit de morfină a rămas fără jumătate de plămân.

Am *rendez-vous* la Madame Delépine care mă primește într-un târziu și îmi face trimitere pentru analize de sânge și tomografie. E adevărat, n-am mai fost la control de un an. Între timp consiliera de la ANPE îmi recomandă să-mi iau un *accompagnement* pentru a mă ajuta la angajare. Îmi stabilește viitoarele *rendez-vous*-uri pe 15 iunie și pe 5 iulie. *C'est pas vrai!* Țștia au timp berechet. Așa nu mă angajez într-un an. Mai bine la negru; cum face toată lumea. Cum face și Marius Tănase, suceveanul de treizeci de ani care nu și-a mai văzut țara de patru ani. L-am întâlnit la parterul spitalului, în locul pentru fumat. A avut un accident cu mașina, el zice că nu el conducea, dar veneau de

la un chef. Poveste cusută cu ață albă. Îmi spune spre stupefarea mea că a mai avut vreo trei accidente și în țară. Curse lungi, afaceri necurate. Ceva în genul *Marfa și banii*. Nu mai vrea să vadă România. Mai bine aici, rabdă cât poate, mai trimite și un ban acasă. La nevastă și fetiță. Fetița s-a născut în Irlanda, va fi liberă, zice Marius. Va sta unde va vrea, va face ce vrea. El a reușit să agonisească ceva, nu mult, două apartamente și o mașină are două șuruburi plantate în tibie și o mână în ghips. A avut noroc că a scăpat cu o zgârâietură la cap și nu a avut hemoragie internă.

De câteva zile am primit prin Bazil P. niște texte de operetă cu iz de parodie, pe arii cunoscute de muzică clasică. Mă amuz traducându-le; dacă ies bine voi fi plătit de formația „La famille Maestro” care a scos un CD în franceză și are succes. Se gândesc să le traducă și în alte limbi, cum ar fi româna.

Măine am analize de sânge de făcut și un *rendez-vous* la Ajutorul Catolic, pentru plata hotelului. Ne lasă aici la Hotel Pasteur și în iunie. Poimăne tomografii. Duminică seara sosește Florica, epuizată după munca de sfârșit de an cu clasa a IV-a și șantierul de acasă.

Scriu în baia rezervei, așezat pe un scaun și cu piciorul întins pe marginea capacului de la WC. Trag cu urechea la respirația lui L. Din când în când geme. S-a liniștit, acum nu mai protestează. Dar nu mai vrea nici masaj. Abia a acceptat compresele pentru temperatură. Antibioticele măucid, zice. Măine va voma din cauza lor.

În rezerva de peste drum, o fată roșcată de douăzeci de ani, o frumusețe siciliană, Patricia. A venit aici pentru că mama ei nu are încredere în medicii din Italia. Soțul i-a murit de trei ani de limfom NonHodgkin, boala de care sufăr și eu și m-am tratat la Cluj. Mai vorbim din când în

când, eu o rup italienește. Alina, tânăra din Timișoara s-a întors și ea la spital din cauza unor infecții la piciorul sănătos, după chirurgia plastică. S-a umflat la față din cauza cortizonului.

Înregistrez toate astea fără nici o tragere de inimă, cam cum au votat franțujii Constituția europeană, adică contra. Comentatorii spun că în realitate e un vot de neîncredere dat lui Chirac care n-a făcut remanierea guvernului. *En vain*. Aici e o altă Franță, irațională, cosmopolită, care votează cu coloniile și cu foștii imigranți. Cu cei care văd că viața e mai grea, că puterea de cumpărare scade. E clar că cei mai mulți s-au lăsat manipulați și nu au citit Constituția, ca Mme Courtault, gazda noastră. O monstruoasă coaliție care adună dreapta și o parte din stânga precum și pe numeroșii frustrați. În rest, să fim serioși, o duc bine, ceea ce nu doresc altora, celor din est, bunăoară. Nu ca mine înăbușindu-mă aici, în camera sterilă, învelit cu șarlotă, mască, robă și ciorapi de protecție. Realizez că nu mi-am scos nici masca abia când dr. Tabi deschide ușa salonului să ne întrebe cum se simte L. și dacă hidratarea merge bine.

Toată viața a fost o premeditare a călătoriei. În immobilismul impus al tinereții când nu puteam călători prea departe, adunam energii pentru marea călătorie. Fuga de minciună, de boală de moartea psihică, fuga de tine când făceai mici compromisuri, apoi fuga de moarte, de uitare, de sfârșit. A rămâne pe loc însemna a accepta înghețul, sistemul, a te plasa pe o orbită falsă. Și atunci apelai la surrogatul care se numea „a-ți trăi clipa”. Mai bine pe drum, mai bine fuga, refugiul. A-ți lepăda pielea descuamată a zilelor în care vegetai meditănd la normalitate, la o altă viață, poate la a-ți lua lumea în cap. A fi din nou pe drum. A te metamorfoza. În stagnarea mea disperată, în domiciliul

iuul meu forțat am căutat mereu alte orizonturi, mi-am premeditat plecarea. N-am nici un chef să mă întorc acolo. Exilul îmi corupe identitatea fără să o fisureze. Abia dacă îi atinge primul înveliș.

Un înveliș a crăpat la 48 de ani când m-am îmbolnăvit de cancer. Frica, dezolarea, traumatizarea întregii familii sunt, au fost inevitabile acolo, în țară. Aici, nu. Cea mai bună dintre lumi, și ea în declin, îți oferă totuși șansa unui tratament sau a unei stingeri decente. Înveți să-ți accepți boala, să trăiești cu cancerul. În fond e mai demn să dispari decât să-ți aștepți moartea, să-i vezi pe ceilalți cum se raportează la tine. Să-i obișnuiești cu gândul că nu e ceva contagios. Moartea. Astăzi am surprins-o în privirea unei bătrâne paralitice, dincolo de geamul unei clădiri vechi. Poate implora expierea. Umbra mea, privirea mea, i-a dat o speranță. Deșartă. Pe peretele camerei de hotel am lipit un citat din Iisus, decupat dintr-o revistă catolică: „Un coeur joyeux est un bon remède, mais un esprit abattu dessèche les os”.

Îmi amintesc de serile noastre vesele, în pat, înainte de culcare când L. evoca pildele și întâmplările bunicului. La spital, în timpul tratamentului mai găsea puterea să zâmbească. Acela era momentul cedării mele, urmat de răzvrătire. De ce el? Găsea resurse să mă implore: „Hai, povestește-mi ceva!” Asta mă scotea din muțenie, era bine pentru amândoi, era un semnal bun. Căutam ceva în memorie, în copilărie. Ieșeam din marasm. Nimic nu e mai penibil și absurd decât doi bolnavi incurabili, tată și fiu, să râdă în hohote și să încerce să uite. Asta îmi aduce aminte de un vers premonitiv de acum douăzeci de ani: ”capul fiului se desparte greu de trupul tatălui.”

Aici ai o șansă în comparație cu coșmarul de la Fundeni sau de acasă. Acolo sunt deprimat, aici știu că mai am o

șansă. L. a înțeles și el în cele din urmă sensul aventurii de aici, chiar dacă pe drum s-a rugat să se prăbușească avionul. Își acceptă destinul fără zburcium. Zburciumul e al nostru, al celorlalți. Iar dincolo, nu mă pot aștepta decât la, vorba unui maestru, „bătrânețe și moarte”.

Pe peretele camerei de la Hotel Pasteur un afiș proaspăt, înviorează peisajul. Luat de pe un panou din Foire Saint Germain-*Antiquaires*. E un afiș reprezentând un anticar din evul mediu, încărcat cu piese de argint și sticlă. M-a fascinat și l-am desprins pur și simplu, de pe un panou. Am întârziat vreo jumătate de oră în labirintul anticarilor din piața bisericii Saint Sulpice. Iar la capătul labirintului am nimerit în plin spectacol de teatru medieval cu artiști tineri, pe o scenă improvizată. Măști, pantomimă, muzică și farse. Lume selectă și gură-cască, turiști și vagabonzi. Eu eram printre ei, nu-mi dădeam bine seama ce căutam acolo, dar eram viu și improvizatia lor era contagioasă. I-am urmărit o vreme apoi am vizitat biserica invocată și în *Da Vinci Code*. Nu ca să caut vreo axă mistică, ci ca să mă rog. M-am așezat obosit pe un scaun, m-am descălțat discret și mi-am răcorit tălpile pe dalele vechi. Stătusem toată ziua pe scară, instalând cabluri grele în parcajul subteran cu mica echipă a lui Sima, românul din Uzdin care spera să mă facă electrician.

11 iunie

Ultima experiență, ultima nebunie a fost să-mi caut de lucru cu orice preț. Printr-o cunoștință mă întâlnesc cu Oldje Sima, un român din Uzdin care are firmă de instalații electrice. E gata să mă angajeze cu un salariu minim pe lună, pot să vin să încerc dacă fac față. Ne întâlnim a doua zi în stația Montgalet, patronul mă invită la o cafea, ziua începe bine. Sima e cu zece ani mai tânăr, are o față bron-

zată și pare unul din personajele lui Kusturica. Plin de viață, prosper, are tot felul de cunoștințe, mai ales sârbi care îi găsesc front de lucru în hale și construcții noi. A plecat din Uzdin cu familia prin 95 din cauza războiului, a cerut azil politic aici și încă nu a revăzut Serbia. A început filologia la Timișoara, dar nu a stat decât un an, îi plăcea mai mult bișnițul și distracția. Ai zice că e un sârb, dar nu-l deranjează că e român. „Vrei să te faci electrician?”, mă întreabă în bănățeneasca lui pitorească. Nici eu nu știu prea bine ce vreau, trebuie să-mi găsesc de lucru, mai ales acum. Bineînțeles nu-i spun nimic de bolile și sensibilitatea mea, nici de recente analize suspecte. Sima conduce bine, o luăm pe periferie spre sud, mai întâi la Montrouge unde are o grădiniță în lucru. Înainte de turnarea peretilor el își trage rețeaua de fire electrice. Ca orice meșter bun, mai improvizează, se grăbește și îmi arată ce face. Nu ne prea înțelegem din cauza limbii lui arhaice amestecate cu franțuzisme și a zgomotului de pe șantier. Totuși îmi dau silința. Urcăm pe acoperiș printre plasele de fier beton pe unde își trage firele. Afară e cald, purtăm căști de protecție, încep să simt greul. Sima mă bagă în priză. Soarele mă pișcă în ceafă, mă concentrez asupra cleștilor cu care fixează cablurile legându-le cu bucăți de sârmă în timp ce patronul face legătura cu dozele. Se chinuie, injură, își zdreleşte mâinile, lucrează fără mănuși. Genoflexiunile numeroase și alergătura pe rețeaua de fier beton mă obolesc, mă epuizează. De vreo câteva ori mi se întunecă vederea, simt că ameteșc. Noroc că după două ore plecăm cu mașina spre hala din zona Porții Orleans unde doi români, un băcăuan și un băimărean montează cablurile. Aici e umbră, patronul pleacă la bar și eu rămân cu băieții. Îmi dau o scară și urc să fixează cablurile. La sfârșitul lucrului, Sima ne aduce câte o bere și face planuri

pentru a doua zi. Ajung acasă seara cu hainele murdare și încins de căldură. A doua zi plec la șapte și întind din nou cabluri grele. La prânz Sima aduce niște grătare pe care le face cu băcăuanul plin de energie și avânt. Se înțelege cu patronul atât la băutura cât și la muncă. Îi admir, mă simt bine în gașca lor. Stăm la umbra unui smochin între blocuri unde au închiriat o căsuță. Mie îmi ard mâinile și picioarele, dar mă simt bine în tovărășia lor, le ascult glumele nesărate și bancurile. Uit de necazuri și de Lucian. Totuși la terminarea lucrului îi spun lui Sima că renunț. Zâmbește șiret, înțelegător, are ceva din alura unui Jack Nicholson balcanic. Nu se supără, îmi plătește lucrul, 90 de euro pe două zile. Primii mei bani muncii de când sunt aici. Și o aventură pe care aveam să o regret. „Gheorghită, electricianul”, îmi spune L. acasă, glumind. Sima promite să se intereseze totuși de un post de paznic de noapte, ar fi mai ușor pentru mine. Așa că în zilele următoare, revin la traduceri mele după textele „Familiei Maestro”. Pe muzica lui Vivaldi, Mozart sau Beethoven și alții au adaptat texte cu melodii delicioase pentru copii. Se numesc *Ma maman va avoir un enfant* (după *Mica Serenadă* de Mozart), *Le premier cri* (pe *Marșul turc*), *Une dame hipopotate* (pe muzică de Grieg), *Les Magiciens* (*Marș funebru pentru marionete* de Gounod) etc. Când traduc, trebuie să ascult și muzica de pe CD, de mai multe ori, ca să prind ritmul.

Lucian a plecat la spital cu ambulanța, analizele au scăzut din nou. La prânz am mâncat *poulet rôti* și un pepene galben din Spania. Cum am adormit singur, după plecarea lui am avut niște vise ciudate în care se făcea că mă trezeam din când în când în fața oglinzilor de pe sifonierul vechi din cameră. Până la urmă chiar m-am trezit în fața oglinzii din camera goală. Mă preocupă ana-

lizele care nu sunt în regulă. M-a sunat doamna dr. Salwa ca să-mi spună că m-a programat la o specialistă în bolile de sânge.

O aștept pe Florica să sosească din țară. Dimineața la Limours la mitropolie, apoi la Ion și Maria care își sfințesc micul apartament din Montreuil. Vreo cincisprezece persoane, majoritatea oșeni, neamurile Mariei. Ardeleanul Ion vrea să le dea o lecție creștinească. În timpul slujbei oșenii, neciopliți, încep să râdă prosteste de felul cum Ion, sobru și afectat, bălângăne o lingură ca să se aprindă tămâia. Apoi în locul listei cu cei vii care se află de față, părintele Vasile citește din greșeală pomelnicul cu morții. Oșenii nu se abțin, râd în nesimțire, Ion e la marginea răbdării, îmbufnat. Se abține totuși. Sunt ridicoli, vor să-i compromită acțiunea.

Mai târziu, după masă, îl însoțesc până la biserica românească din centrul Parisului, de pe strada Jean de Beauvais. Arunc o privire înăuntru, până se cazează călugărul. Apoi îl însoțim și pe părintele Vasile până la Limours, la episcopie.

Ne întoarcem la Montreuil, lumea s-a împrăștiat, mai sunt doar finii. Mâncăm și mergem s-o așteptăm pe nevastă-mea. De data asta autobuzul întârzie o oră și jumătate.

Ne vedem după cinci luni. Ion ne ajută la bagaje, ne duce la hotel. Florica a mai slăbit, povestim până la două noaptea, bem o bere. Are atâtea să-mi spună. Se descarcă. Apoi ne prăbușim unul în brațele celuilalt.

Luni dimineața, când ajungem la spital, L. e nerăbdător, se plimbă deja pe coridor. Victorie, a ieșit din aplazie! Ce mult contează moralul, revenirea mamei care îl acoperă cu sărutări. Vorbesc și se privesc cu lacrimi în ochi. Împărțim mici cadouri la doctori și personal. Samantha

acceptă cu greu o brățară de argint și un ruj, e evident mișcată. Îi servim pe toți cu *gateau roumain au pavot de jardin*. Plăcintă cu mac și cu nuci. Macul e interzis aici, le place la nebunie plăcinta cu drog.

Vineri mi-am refăcut scannerul cerebral și pulmonar. Imagine normală. La analizele de sânge, mici anomalii, potasiul mărit, dar și plachetele.

Din nou la Créteil pentru scannerul abdominal. Îl aștept terifiat pe doctor cu rezultatele. Doctorul întârzie, îmi crește tensiunea. În cele din urmă apare și îmi spune că nu sunt probleme. Neîncrezător, când ajung afară, citesc rezultatele și observ că există totuși două mici adenopatii de câte un centimetru în curbura gastrică. Nu mai înțeleg nimic, mă pierd. Singur la hotel, seară tristă, frământări. Azi am 52 de ani. Țasta e pragul. Devin patetic (*Sar pasajele la transcriere, mi-e jenă de ce am scris atunci*). Sunt încordat, nu sunt în stare să mai scriu. Totul se prăbușește din nou. Nu-mi regăsesc centrul, nu pot să mă rog. Eu însumi mă prăbușesc și alunec printre crăpăturile podelei.

17 iunie

Am cincizeci și doi de ani și nu mai știu ce știu, nu mai știu cine sunt, unde mă aflu, ce fac. Tocmai când mă pregăteam să mă angajez și am lucrat de probă două zile, constat o nouă melenă. După numai șase luni. Spectrul revenirii bolii. Am slăbit câteva kilograme. Alte analize, au scăzut și globulele roșii iar hemoglobina e la 8,7! Carență mare de fier. Iau omeprazol și tardiferon. Fac endoscopie, mi se iau câteva mostre de țesut pentru biopsie. O așteptare alienantă. Florica e și ea disperată, plânge. Ce va fi, va fi. Acatiste și rugăciuni. Acum ea protestează, e prea mult. E ca un animal sălbăticit de suferință și groază. Deprimat. Doar L. mai are simțul umorului și îmi spune să

nu fac fițe. Să nu mai pun răul în față.

O stranie și blestemată coincidență face să constat hemoragia în prima zi după ieșirea în oraș cu Florica. *Place de Bastille, Vosges, Cartierul Marais, Centre Pompidou*. Ca și anul trecut!

Ne întâlnim cu Darie Pop și soția lui. Lucrează, după trei ani de căutări. El, în bransă, calculatoare. Mi-a adus revista „Arca” și câteva numere din „ca și cum”, revista literară supravegheată de „Celebrul Animal”, al lui Lazurca și Leac. Stăm de vorbă, pe o bancă, în parcul de deasupra Halelor, lângă biserica Saint Eustache, până se întunecă. Darie mai scrie dar nu publică nimic. Studentul boem pe care l-am cunoscut la Festivalul „Dorel Sibii” în urmă cu câțiva ani, s-a maturizat. Îl consult în vederea cumpărării unui celular, eventual a unui laptop pentru L. Îmi dă detalii. Va căuta și el pe internet ceva pentru angajare. Pe el l-au ajutat francezii, nu românii. Luni întregi a mușcat și el din pâinea disperării.

Dinu F. de la RFI îmi răspunde și el pe internet că nu știe nimic de lucru în bransă. Mai ales acum după campania NON, toată lumea e iritată. Chiar și românii de la RFI sunt timorați.

Răsfoiesc „Arca” și constat cu surprindere și amărăciune că articolul meu despre cartea lui Ecovoiu, *Sigma*, apare la rubrica „Lecturi paralele” și nu la cronica literară. Nu înțeleg de ce. Sunt iritat, Florica mă liniștește. Și cât m-am chinuit să o scriu în condițiile de aici și să o trimit la timp!

Mă trezește brusc din vis întrebarea Monicăi, soția lui Walter, fostul meu elev la Sinmartin: „Câte kilograme aveți? Vă plătesc eu biletele.” Eram la un bal al foștilor elevi și nici nu știu dacă sunt invitat. Waler și Monika au adunat și ei o sumă de solidaritate pentru L., de la foștii lor colegi și cunoștințe din Germania. Pe unii îi recunosc, sunt veseli

și dezlănțuiți, Hack, Braun, Karlotto etc.

Când au organizat întâlnirea de 20 de ani s-a pus și problema invitării mele, a fostului diriginte. Au renunțat în ultima clipă îmi spune Walter. În vis, era o adevărată orgie pe străzile Sinmartinului pe care nu l-am mai văzut de mult. Decât în coșmarul meu de acum, plin de țigani și bistrițeni.

Zile de caniculă, Lucian s-a întors de la spital și așteaptă să intre în apلاzie. În hotelul vechi e foarte cald, suntem la etajul patru, pe sud. Momente neliniștite de așteptare. Uneori reușesc să o trag pe Florica după mine în parcul din apropiere sau, seara, pe străduțele din Bagnolet. Asta ca să nu îl sufocăm pe băiat în camera prea mică. Acum profită de jucăria nouă, computerul cumpărat cu Darie și Corina, nu se dezlipește de *Heroes*. Inutile certuri și amenințări părintești. Sperăm să putem pleca în august acasă.

Duminică, din nou cu Ion și Maria mergem cu mașina la biserica din Limours. Stăm de vorbă cu puținii români care după slujbă se adună la agapa unde se servește cozonac, cafea și ceai. E în continuare foarte cald, nefiresc pentru această perioadă. Iar aici e un colț de rai. Florica descoperă în pivniță trei pisoai aproape sălbatici. Reușește să prindă unul și să-l mângâie. L. oftează și el după animalele de acasă. După masă vorbește cu bunu'Onu la telefon. La televizor vedem potopul dezlănțuit de ape. Maria are de gând să plece câteva săptămâni la Satu Mare. Ion, nu. Se teme de măsurile luate recent împotriva imigranților, riscă să rămână acolo. Deși la graniță se practică încă schema cu suta de euro introdusă în pașaport. Și treci.

Apucăm să-i facem o scurtă vizită și lui Alain Tournay, verișorul mai tânăr al domnului Julia care a acceptat să ne dea certificatul de găzduire. E un tânăr simpatic și feminizat (e gay) și are o locuință postmodernă, cu mobilier

simplic și ciudat, pat cu baldachin. Florica îmi spune că își schimbă părerea despre gay. Îi oferim un volum Verlaine și o sticlă de vin. Toată corespondența oficială ne vine pe adresa lui, iar el ne-o trimite la hotel.

Luni, 26 iunie, dimineața

Peste câteva zile de Sfinții Petru și Pavel vom împlini 25 de ani de căsnicie. Nunta de argint. Aproape mioritică. Eu, regele ciupearcă, mereu bolnav, sensibil, dificil, ermetic, ipohondru. Ea, rezistentă, mândră, solară. Îi spun în glumă Lapona Enighel. Pentru că e friguroasă. S-a ales cu reumatism în anii de serviciu la școala specială din castelul de la Macea. În rest, aproape incompatibili, eu geamăn, ea berbec, iar după zodiacul chinezesc, chiar incompatibili: eu, șarpe de apă, ea, mistreț. Mie mi s-a mai tocit simțul datorii de dascăl, din cauza funcțiilor. Primar, director, consilier local. Caut mereu ceva, nu știu ce caut. Poate profunzimile. Un dincolo, metafizic, puțin mistic, *croyant*. Ea, echilibrată, puțin narcisiacă, dar hotărâtă, voluntară. Ține o casă cu trei bărbați. Eu, șleampăt, ea distinsă, cochetă. Eu introvertit, ea extrovertită. Vorba lui Lucian când era foarte mic: „Tata e indulgent, mama e exigentă.” Ca-n poemul lui Hugo: „*Vous êtes bien belle/ Et je suis bien laid*”.

Lucian, câte un pic din fiecare. Amorțeala, visătoarea mea. Bolnăvicios încă de la naștere. Sensibilitate, dar speram, prin asemănarea fizică cu bunu' (are oasele lui), o anumită rezistență. Răbdător, calm, lipsă de pragmatism, încăpățănare. Surprinzător, sensibilitate pentru proză și simboluri. Influențabil, dar greu de manipulat. Imprevizibil. Poate, în ciuda sensibilității, a seninătății, o doză de Noroc. Introvertit, fără prea multă inițiativă. Ușor arogant.

După analizele mele de sânge recente, mari anomalii și o gravă carență de fier. Endoscopie cu zone suspecte. Mai

multe nu-mi spun. La scintigrafie, totul e o.k. Doamna dr. Salwa, adjuncta dnei Delepine, a trimis totul la Saint Antoine, la colega ei hematolog. Voi primi probabil *un traitement de renforcement*. Întreb dacă va fi chimioterapie. Nu, și fără spitalizare. D-na doctor e sobră, nu o pot citi. Nu-mi dau seama cât e de grav. Iar eu sunt un monstru de neîncredere. Mi se învârte în cap expresia mâzgălită pe trimiterea la endoscopie: *phase leucémique du lymphome*? La sugestia Barbarei, medicul polonez, iau zilnic xanax să mă liniștesc. Pentru boala din cap.

Aici e în continuare cald și au început soldurile. Ca să o mai scot pe Florica din spital unde stă tot timpul cu băiatul, o duc la magazinele Tati, dar nu apucă să cotrobăiască în grămezile de haine pentru că e ora închiderii.

Într-o altă seară la un Auchan căutam articole de 1 euro de la reduceri. Mici suveniruri pentru cei de acasă. Sunt atât de mulți cei care ne-au ajutat. Am chiar o jenă în a-i revedea fără a le mulțumi într-un fel. Am suferit ca un câine când colegii mei consilieri m-au radiat, conform regulamentului, din postul de consilier. Cele două milioane mi-ar fi prins bine acum, când stau aici, în concediu fără plată. Pe de altă parte au fost și oameni ca d-l și d-na B. și mătușa lor care ne-au ajutat cu sume consistente. Nu pot decât să mă rog pentru ei. La telefon d-na Berland pe care o văd din când în când îmi spune că putem sta și în luna următoare la hotel. Cu o contribuție minimă din partea noastră.

Dacă plecăm acasă în august, la întoarcere L. va sta într-un centru de sănătate, ne dă speranțe asistentul social. Asta dacă eu nu găsesc de lucru. Dl. Mic cu care merg în Barbès ca să iau în sfârșit un telefon portabil pentru L., îmi sugerează să cer un post de agent, oriunde. El se descurcă cu o jumătate de salariu pentru că stă într-un hotel

social și i se rambursează jumătate din chirie.

Sâmbătă, *Le Marché de la Poésie*, în piața Saint Sulpice. Sunt încă slăbit, mă feresc de soare și vizitez zeci de edituri, numai poezie. Nici ei nu o duc mai bine ca noi, doar că au o paletă de expresie mai largă. Experimente, proiecte, expoziții. Poeti în ruină care își caută versurile, urmașii trubadurilor, ai lui Georges Brassens. Tirajele obișnuite, ca și la noi, în 2-300 de exemplare. Clasicii sunt scoși în variantă CD. O întâlnesc pe d-na Wanda Mihuleac care conduce Editura Transsignum. Scoate cărți-obiect, în 5-30 exemplare, destinate bibliofililor. Combină un autor cu un artist plastic, folosește manuscrisele pe hârtie specială. Prețul unui exemplar, între 300 și 900 de euro! La prânz, obosit, mă retrag în biserică, la răcoare. Începe ceremonia unei cununii religioase, iar eu ațipesc pe o bancă. Mă trezește orga. Studiez celebrul meridian incastat în fața altarului, prilej de speculații în romanul lui Dan Brown. Cum că ar fi axa mistică a lumii. Preotul, circumspect, a pus un afiș în care explică turiștilor care l-au citit pe american că:

„Le méridien de Saint Sulpice n'est pas le vestige d'un culte payen. La ligne ne se confond pas avec le méridien de Paris. Elle n'a pas servi aux géographes de référence nationale ou internationale. Elle n'est pas l'axe mystique de la France.” Cu alte cuvinte linia incastată în paviment nu e nici „linea della Rosa”, ci așa numitul „gnomon astronomique” stabilit la 1743 de astronomul Ch. De Monnier pentru a putea preciza câțiva parametri ai rotației pământului și pentru a verifica calculul gregorian al noului Calendar introdus în secolul al XVI-lea.

Duminică, Florica rămâne cu L., eu plec cu Ion și Maria la biserică la Limours. Slujește chiar Înaltpreasfințitul Iosif. În timpul liturghiei o furtună teribilă cu tunete și fulgere,

apoi o ploaie torențială care ne răcorește. Aici toți se tem de o nouă caniculă, cum a fost în 2003 când au murit mulți bătrâni.

Dimineța mă trezește gălăgia laborioasă a șantierului din apropiere. Îi urmăresc pe muncitori de aici, de la etajul patru care se încinge din cauza căldurii. De sub clopotul meu de sticlă și indiferență. Am recăzut în indiferență după episodul ratat cu șantierul. Acum mă simt mai bine. O iau de la capăt cu birocrăția. Telefoane. Mai întâi la agenția unde am ratat *rendez-vous*-ul din cauza analizelor medicale. O voce îmi spune să revin peste o oră. Încerc la M-me L., o asistentă socială din Montreuil. O altă voce rece mă amână.

Plec la poștă să depun câteva scrisori pentru prieteni și cunoscuții de acasă. În total, unsprezece. Încerc să scot și recomandata trimisă de frate-meu cu niște extrase de naștere, originale. Tipa de la ghișeu mă privește transpirată de căldură. E începătoare. Întreabă în stânga, în dreapta. Se duce și caută. Vine cu o figură cretină și îmi spune că nu o găsește. Înghet. O rog să mai încerce o dată. În sfârșit, se întoarce victorioasă cu scrisoarea. Am nevoie de acte originale pentru că funcționarii de la prefectură reiau verificările, după ce ne-au aprobat CMU (asigurările medicale) provizorii. Le iau la purecat și consideră că actele traduse în România și contrasemnate de notarul public, plătite de mine cu bani buni, nu sunt bune. Trebuie traducători *assermentés*, agreeți de statul francez. Suntem o țară de rahat sau mă înșel? Nu mai au nici o încredere în noi. Buuun.

Mă întorc în parc să ascult mierlele și vrăbiile, să privesc tufele mari de lavandă cu flori movulii. Apoi reiau telefoanele. La agenție aflu că trebuie să-mi reprogream *rendez-vous*-ul. Oho, și asta peste câteva zile, poate săptă-

mâni. Amploiați odihniți și drăguți, gata să-ți înfigă sula în coaste. O sun și pe asistentă. Regretă, dar colega ei nu mai găsește dosarul meu așa că mă va suna ea de joi încolo. Eu să aștept. Merde! Azi e marți iar eu sunt șomer, îmi crește barba. Ia să mă duc eu la primăria din Bagnolet. Tt! Ți-ai găsit! Surâzătoare, funcționara îmi spune că marți dimineata nu se lucrează. Să poftesc după-masă la două. Am impresia că se joacă de-a șoarecele și pisica cu mine. Meeerde!

Afară e zăpușeală, mă opresc pe stradă și iau enervat un xanax. Apa răcoroasă mă liniștește. Vorbesc singur și îmi vine să urlu. Mă cert cu Dumnezeu. Apoi îi bag undeva pe toți, e mai la îndemână. Trec pe la cumpărături, e ora prânzului. La hotel apar Florica și L., vin după o săptămână de izolare la spital. Băiatul e palid, dar bine dispus. Aici în camera asta mică va fi greu. Podelele sunt vechi, dar curate. Florica le-a frecat cu apă de Javel. Camera e strâmtă, dar are avantajul de a putea fi aerisită. Ceilalți stau cu ușile deschise, iar pe coridor e un miros de budă, amestecat cu bucătărie arăpească. Miros de oaie, usturoi și rahat.

După-masa, din nou la primărie. După câteva întrebări operative, funcționara îmi spune că voi putea sta de vorbă cu un asistent luna viitoare! E de permanență, vă primește la orice oră. Nemaipomenit! Recunosc tehnica eschivei și a tergiversării. Dar amploiații sunt obosiți, extenuați, nu sunt obișnuiți cu așa veri călduroase. Trebuie să-i înțelegem, se apropie vacanța, concediile. Vor fugi ca potârnicile la munte și la mare, la ocean, în Martinique, acum se tem de Indonezia, după potopul de la Crăciun. Poate chiar în Guadelupa sau, vorba lui L., în Guade...ula.

(Supraviețuitorii, ca mine, care au pierdut pariul cu viața, sunt tot damnați. Dumnezeuule, eu am scris asta! De

aceea fac pactul cu moartea, adică renunță la revoltă. Ca să nu-L supere pe Dumnezeu. Ajută, Doamne, necredinței mele! E o resemnare, dincolo de orice resemnare, asemănătoare cu a viețșilor, condamnați pe viață.

Din acest punct, jurnalul e un exercițiu de supraviețuire. Până acum m-am mulțumit să trăiesc ca să (și) scriu, acum scriu ca să trăiesc. Oh, la la, la la! Nu-mi iese! Dar știi că scrisul e un paliativ, e un drog. Dorința de a lăsa o dără umedă, ca melcul strivit pe trotuar. Nu am ales eu asta, mi s-a dat. Sunt la rândul meu un proscris. Cineva mă tot scrie și mă șterge în textul infinit. Dar mai e ceva: trăind de azi pe mâine într-un oraș cu o asemenea trepidatie, cu atâtea energii care se acumulează sau se concură, mi-a fost imposibil să nu intru în vibrație. Am simțit din nou că trăiesc. Un nenorocit (nu o luați în sensul peiorativ) care simte că trăiește. Îmi trăiam nenorocul, fatalitatea, cu speranța secretă că într-o zi voi putea mărturisi. Fără să cer nimic în schimb, fără să cad în melodramă.

Mă întreb dacă mai este scrisul meu expresia libertății. Sau e numai greață, frică, repulsie, încordare, dezolare. Mai este, atâtea timp cât nu sunt obligat să trăiesc. Spre deosebire de cei care nu profită de libertate decât pentru a-și spori confortul. Iată că m-am instalat prea confortabil în viață și acum sunt condamnat, prin scris, la inconfort)

4 iulie

Ca să nu stăm prea înghesuiți în patul de două persoane, am descoperit că e mai bine să dormim de-a latul, punând la picioare câte un scaun. În felul ăsta nu mai trebuie să dorm pe jos, pe salteaua luată din stradă.

Profităm de starea bună a băiatului și ieșim cu Darie și Corina la Montgallet ca să căutăm un computer portabil. Tinerii arădeni pe care îi întâlnim a doua oară ne povestesc

calvarul pe care l-au trăit la început până au reușit să-și găsească de lucru. Acum s-au adaptat, au locuință lângă Stade de France. Darie a vorbit chiar cu patronul, explicându-i situația noastră. Prezența lor ne reconfortează. După ce găsim un PC convenabil la un magazin chinezesc, ieșim din crisper și ne oprim la un bar, nu departe de Gare de Lyon. Schimbăm impresii vreo oră, Darie și Corina sunt în formă și încep să relateze chestii din culisele sistemului. Francezii își plătesc scump toleranța, dar în același timp datorită mirajului occidental trăiesc în continuare exploatare pe nenorociții care lucrează la negru. Lasă că nici ei, francezii, nu sunt prea harnici, dar pretind de la alții totul. L. e fericit că are un Toshiba și își soarbe mulțumit coca-cola. Fără Darie care e informatician nu ne-am fi descurcat. Iar acum tot el insistă să plătească și consumația. Noi vom plăti *la fois prochaine*. La un moment dat chiar ne întreabă, noi de ce nu încercăm să rămânem aici. Florica e speriată, nici nu vrea să audă. Pentru ea s-ar găsi mai ușor de lucru. Poate săptămâna viitoare vom încerca ceva. Prezența lor e stenică, Florica și-a aprins și ea o țigară. Numai eu mă foiesc pe scaun, sunt cam amețit dar nu zic nimic. Poate din cauza emoțiilor, la așa o investiție și pentru că am uitat să-mi iau calmantul.

E destul de cald, o luăm la picior spre Place de la Bastille. Ne oprim o jumătate de oră pe treptii de la Opera Bastille și urmărim fremătatul Parisului. Nu reușesc să-l urmăresc prea bine pe Darie care e volubil și a trecut la politică. „Simt inima Parisului cum bate” vorba poetului sau e numai efectul de la capucino, un lux pe care mi-l permit rar din cauza stomacului. Ne despărțim pe la două în stația de metrou cu promisiunea de a ne revedea.

Duminică Ion și Maria ne duc cu mașina la biserică la Limours. Slujește chiar Preasfințitul Iosif cu vreo zece preoți și părintele Vasile, călugărul. Cum ne vede, părintele Vasile vine și îl ia deoparte pe L., îl spovedește, a insistat să facem asta, iar acum s-a ivit ocazia. În felul acesta, la sfârșitul liturghiei se va împărtăși. Tot atunci aflăm că preoții sunt din Italia și Spania și au participat la o reuniune aici la Limours. Toată lumea e invitată la masă la umbra castanilor imenși de lângă bisericuța nouă de lemn din Maramureș. Apoi Ion ne duce la o brocantă dar e foarte cald, simt că leșin, m-am schimbat la față. Mă liniștesc acasă la Ion după ce fac un duș. Apoi ne uităm la știrile Pro Tv. Alte inundații și urgii mai ales în județul Olt unde au dispărut cinci persoane. Urmărim apoi caseta cu serbarea clasei a patra, de care s-a despărțit doamna învățătoare. Copiii sunt mari, fetele s-au maturizat, sunt domnișoare. Toată munca ei de patru ani s-a concentrat în acest spectacol. O simt cum vibrează explicându-i lui L. La toamnă o ia de la capăt cu clasa întâi; e îngrozită.

Pentru mine săptămâna viitoare încep *rendez-vous*-urile la asistența socială din Bagnolet și ANPE la Montreuil în căutare de lucru. L. va începe o nouă cură chimio. Dură.

XVI

(sâmbătă dimineața, 9 iulie)

Vremea s-a răcorit de câteva zile, pentru mine e ideal. Și pentru L. care a început o nouă cură la spital, însoțit de mama. Am rămas singur la hotel, îi vizitez o dată la două zile. Singurătatea se exprimă mai bine prin vise, probabil pentru că iau pastile. Când nu le iau sunt amețit, am depresii, mă gândesc la apropiata întâlnire cu doamna doctor L. de la spitalul St. Antoine. Așa e când n-ai un maestru și nu l-ai avut niciodată. El ți-ar stinge umorile. De la frică la angoasă și de la angoasă la vis. Vise colorate: sunt în căsuța părinților, în patul în care a murit mama. Vine în vizită Micota care și-a scos al doilea roman. (M-am simțit vinovat că n-am scris despre romanul său decât la rubrica *Contact*.) Stau de vorbă cu el și din când în când ațipesc. Apare familia Colceriu, oho, au murit de mult, doamna pedantă, fardată, îmbrăcată în alb și cu dantele de pe vremuri îmi spune ceva important dar am uitat ce. Pe coridor îi aud pe Mateo cu Maria care se pregătesc să meargă la Festivalul de la Avignon (de care am auzit vorbindu-se aseară la RFI). Ceea ce a urmat s-a șters.

Ieri am mai răspuns la o ofertă de angajare de o jumătate de normă, supraveghetor de internat, un fel de pedagog. I-am scris și doamnei Smaranda da Gioz, *adjoint du mairie de Bagnolet* și i-am trimis o revistă „Arca”. I-am explicat situația rugându-o să mă ajute să-mi găsesc un post. O recomandare judicioasă face cât zece CV-uri și *lettres de motivation*. La poștă consiliera îmi spune că pot să-i

deschid un cont lui L., cu condiția să-l aduc și pe el personal. Poate miercură viitoare.

În timpul liber citesc revistele literare din România, scandalul cu Uricaru care ar fi colaborat cu securitatea sub numele Udrea. Vor fi noi alegeri, va ieși Manolescu. Deși e un om cu puncte slabe în politică, de care s-a lecut, platforma lui e tare. Vrea să termine cu festivalul și să-i ajute pe scriitorii săraci, să redea demnitatea pierdută a scriitorului. Vom vedea ce pregătesc lupii tineri.

Am învățat de la Ion Șanta, ardeleanul meu care lucrează la negru *carlage*, faiantă, rigips, să inspectez pubelele cu un ochi expert. Odată am găsit o lampă de birou, altă dată, un veston pe care nu pot să-l port, iar acum o cămașă gri impecabilă. În ziarul Actualitatea românească din iunie pe care l-am luat de la sediul Atlassib un articol despre „România – dușman social pentru Franța”. Băieții de aici iau măsuri împotriva celor vreo 400.000 de imigranți străini. S-a suplimentat numărul de vameși pentru verificarea granițelor. Se extinde sistemul vizelor cu amprente. Unul din motivele pentru care muncitorii francezi au votat NU sunt delocalizările. El nu-l poate concura pe românul care muncește pentru 50 de euro pe săptămână, în timp ce salariul minim aici e de 250 euro pe săptămână. Culmea e că prevederile constituției europene referitoare la comerțul liber și libera circulație a persoanelor în spațiul comunitar nu mai sunt pe placul francezilor care le-au conceput. Numai că atunci veniturile și locurile de muncă nu le erau amenințate de muncitorii din est, mulțumiți cu venituri mici și având totuși un grad înalt de calificare. Se mai întoarce roata.

(12.07.2005)

Înainte de *rendez-vous*-ul cu doamna doctor L. de la spitalul St. Antoine, alte vise ciudate. Cu șerpi, cu domnul

Ciocârlie bolnav și alte ciudățenii. Chiar dacă doamna dr. Alkalaff de la Avicenne a evitat să-mi spună, am bănuț că ceva nu e în regulă. Cel puțin acum m-am ușurat. Știu. Sunt semne că vechea mea boală reappare chiar dacă biopsia nu a putut fi bine analizată. Doctorul a scris clar: „*l'aspect morphologique fait craindre une origine lymphomateuse.*” Gastrita cronică actuală trebuie să aibă o cauză care nu e heliobacter pylori. Doamna doctor îmi explică clar. Pentru că plec în România iar ea va pleca la sfârșitul lui august în concediu, îmi va da un tratament cu prednison pe cele două luni. În septembrie voi reface endoscopia și vom vedea dacă va trebui să fac o cură de chimioterapie CHOP. Va folosi un produs mai recent, necunoscut la noi. Clar. M-au trecut sudorile, apoi m-am liniștit. Doamna doctor, o femeie de vârsta mea, poate mai tânără, mă încurajează și mă întreabă ce face fiul. Va trebui să-mi pun un pac pentru perfuzii. Îmi dă hârtiile, rețetele, iar eu scot o sticlă de vin de Miniș, de colecție. *Vous me gêtez*, zice doamna doctor. *Je vous en prie, Madame.*

E aproape amiază, o iau pe bulevardul St. Antoine spre Bastille, simt un gol în stomac, plimbarea îmi face bine. Acum știu ce am de făcut. Cel puțin aici mă simt în siguranță și nu voi sta la coadă ca la Cluj, la doctorul Ciuleanu. Poate am noroc și a doua oară. Doar aici e cea mai bună dintre lumi. Deși vremurile sunt apocaliptice. Sau poate tocmai de aceea. Acum câteva zile au explodat bombele teroriștilor la Londra. A coincis cu anunțarea câștigării candidaturii la J.O. Francezii sunt geloși. Primarul Delanoé care e gay a sugerat că englezii au trișat. Englezii își ling rănile și rezistă. Până acum 52 de morți. Ca să dea exemplu de normalitate, până și primarul Londrei, Ken Livingstone, a luat metroul. Cobor și eu la Ledru-Rollin și aud în megafoane că din cauza unui colet suspect, circulația e

întreruptă la Operă. Schimb repede la Bastille și o iau spre Courneuve. Dacă înainte de atentatul de la Londra erau în medie 5 alerte false, RATP-ul a declarat că acum numărul lor s-a triplat. Vecinul meu citește ziarul distribuit gratuit la întarea în metro (se numește chiar Metro) și văd că musulmanii din Srebenica evocă genocidul provocat de Mladic și Karadjic. Nu sunt decât un supraviețuitor care mai speră. Ceva mai liniștit; Florica și L. pe care îi prevenisem nu mai au curajul să mă înfrunte. La spital, L. mănâncă dintr-un *poulet rôti* pe care îl cumpăr de la Carrefour și apoi vomită. Apoi E. adoarme lângă el în pat mângâindu-i fruntea. Insistă să rămân peste noapte la spital dar nu mai suport. Prefer mizeria din hotel și drumul care mă obosește, numai să pot dormi mai bine.

14. 07. 2005

E 14 iulie și m-am retras în parcul de lângă hotelul *Pasteur* să scriu. L. și Florica s-au întors la spital cu ambulanța pentru cură. Aseară au fost artificii. Francezii au sărbătorit înfrângerea la jocurile olimpice. Artificiile erau pregătite pentru marea victorie, dar n-a fost să fie. Tot cerul s-a luminat de văpăile sărbătorii. Petarde și tunuri, artificii și distracții. Luminițe de toate culorile proiectate deasupra stadionului. Doar asta e deviza culturii lor: „je sème à tout vent.” Stadionul *Briquetterie* e acoperit cu spuma ce țâșnește dintr-un falus uriaș. Suflă într-o pădărie și împrăștie sămânța! Puful, nimicul. Acum periferia își trăiește momentele de lene postcoitală. Barurile sunt închise și ele, circulație e slabă, parcul pustiu. Doar țigani sârbi de la castel își descarcă din mașinile mari marfa adunată de pe străzi. Un casetofon hârâit sughite în ritm oriental. I-am sunat pe prietenii francezi să le urez *bonne fête*. Gil e absent în continuare cu asociația lui de solidaritate cu tot. E

necăjit că după scandalul cu Indonezia, unde s-au extorcat sume uriașe, acum toată lumea e cu ochii pe ei. Din cauza unor escroci suferă toți. Mi se pare corect, dragi mușchetari: *un pour tous, tous pour one!* Madame Courtault e singură în căsuța ei din Auvergne și se bucură că ne aude. Au mult de lucru, sora ei a trebuit să plece. Își rumegă bătrânețea cu gustul ei amărui. Domnul Julia nu mai răspunde la nici un telefon din colțul lui de Carcassone. Bătrânul degaulist a ațipit undeva la umbra smochinilor sau bricolează ceva. Dacă nu cumva își corectează gânditor arborele genealogic. I se fâlfaie de ceilalți.

Artificiile de aseară au fost pentru turiști, pentru arabi, pentru toate națiile pripășite în Țara libertății. Francezii, puțini, s-au retras în luxul decadent al Votului Negativ. Au fost bătuți de venetici, de sclavii din colonii. Marile imperii se prăbușesc sub greutatea migrației. De la margini spre centru.

Printre tufele uriașe de lavandă din apropierea băncii pe care m-am așezat să scriu, sub un salcâm, se joacă un fluture. Câteva rândunici au încins o horă. Una mă provoacă și zboară pe lângă nasul meu. Porumbeii își fac siesta iar o mierlă dă târcoale coșului de gunoi. Apoi o pocnitoare, ca o bombă teroristă. Ciorile protestează cârâind, un domn iese speriat la geamul înflorat al balconului de la blocul din apropiere. Mă întind, sunt fericit în nefericirea mea. Mă gândesc la Francisc, la Florin, la Vasile Folea care ne-au părăsit și acum îmi fac cu mâna de acolo, de sus. Mă întind fericit ca o râmă care vrea să supraviețuiască. Îmi cercetez destinul, călătoria. La Paris, cu un picior în groapă, asta e. În loc să-mi găsesc de lucru și să profit de lunile pe care le am de stat aici, voi urma o nouă cură de citostatice. Dacă am noroc. Dacă nu, asta e, am ajuns la capăt. În cea mai bună dintre lumi! Poate scapă Lucian.

Cel puțin am scăpat de crisparea și obsesia bolii. Totul îmi e limpede acum. Ca cerul Parisului în acest Quatorze Juillet inenarabil.

M-am împotmolit tocmai când eram gata să cred că sunt fructul unei salvări miraculoase. Boala a revenit, *naturellement*. Și cu toate astea nu pot să-l supăr pe Cel de sus, nu vreau să protestez, ca nevastă-mea. Sau ca Andreea C., bucureșteanca, o fată de 19 ani care se chinuie îngrozitor. E dependentă de morfină. Ce să mai vorbim de guralivul Moustafa care a amuțit de câteva zile și urinează sânge. E în ultimul stadiu. Zâmbetele infirmierelor nu mai au nici un efect. Doar injecțiile lor. Las condeiu și mai citesc câteva pagini din *Letopizdetul* lui Vakulovski cu umorul lui sifilitic. Mă așteaptă iar câteva luni de zăcut. Cum se zice când zaci? Zacere, nu?

Joi 21 iulie

Trebuie să încetez să-mi mai gonesc sufletul. Am obosit să-l tot pândesc. Cum dă târcoale morții, sfârșitului. E un sentiment morbid care mă împiedică să trăiesc în prezent. Tentația premoniției. O sensibilitate subțiată, cultivată care mă împinge să scriu. Credeam că scrisul mă vindecă. E doar un înlocuitor. M-am săturat și de mine, de instinctul meu salvator. Nu mai am ce stoarce, nici sângele nu mai e al meu. Nu-mi rămâne decât cerneala simpatică din sângele altora. Dar tocmai asta îmi dă ghes. Ia să scriu eu cu sângele altora. Bampirul!

L. care citește un volum de Julio Cortazar, îmi atrage atenția asupra unei povestiri despre călătoria cu metrourul parizian și jocul de priviri înfiripat cu femeile frumoase. O rețea întregă de priviri oglindite în geamul metrourului. Un fel de hipnoză pe care personajul o exercită asupra unor femei întâlnite în metrou. Dar și plăcerea de a-l privi pe

celălalt în voie, nu în ochi, direct, ci indirect în ochii reflectați în geam. *Manuscris găsit într-un buzunar* întreține această iluzie a căutării sufletului pereche într-un vehicol infernal, subpământean. Cortazar a cunoscut această iluzie în cei 33 de ani cât a trăit la Paris. A și murit aici. O magie a iluziei care transformă subiectul într-o iluzie a magiei pentru că viziunea păianjenilor care îl mistuie interior lasă să-i scape la întâmplare o expresie care dă de gândit: „începutul cancerului”. E, probabil, printr-un transfer de personalitate a autorului în peisaj, iluzia sfâșietare a căutării perechii, a sufletului pereche în lumea de dincolo. Metroul e pentru un moment vehicolul acelei lumi.

Vineri 22 iulie

Pe măsură ce urc scara de lemn a hotelului spre etajul patru îmi vine să urlu. Am rămas singur, ei au plecat la spital. Singur, acolo unde am stat toți trei în aceeași cameră, în același pat care le mai păstrează urmele trupului. Decât să urlu mai bine să scrâșnesc, decât să scrâșnesc mai bine să plâng, decât să plâng mai bine să scriu. Țsta e lanțul slăbiciunilor mele. Care se strânge tot mai mult în jurul organelor. Lucian a căzut în aplazie, leucocitele 1000, plachetele 27000. Se sufocă în camera sterilă și neaerisită. Cei care intră își pun cipicii, halatul, masca și șarlota. Trebuie să evite orice contact cu microbii, cu virușii. Primește granulocit, va primi plachete. Îndură totul cu stoicism și zâmbește când ne despărțim.

Eu am venit de dimineață la spital să-mi fac analizele. Mai bune decât data trecută, dar hematitele și hemoglobina la limita minimă. Mi-am făcut și un examen pulmonar pentru luni când sunt programat să-mi monteze cateterul sub piele. O mică operație „estetică”, un bănuț pe venă nu departe de claviculă.

Pe la zece și jumătate m-am întors și am asistat la o scenă de coșmar. O spaimă reală, organică, nicidecum livrescă, necum metafizică. Stăteam de vorbă cu Titi arhivarul, omul bun la toate, un tip către șaizeci, mic, slăbuț, roșu la față. Eram în fața secretariatului pe coridor la intrarea în secție. Auzim o bufnitură, un strigăt, apoi mai multe. *Au voleur!* Eu nu realizez ce se întâmplă, dar o văd pe doamna doctor Salwa și pe Anne, ajutorul de secretară, că se postează barând calea unui tânăr care se apropie hotărât și palid. O figură de arab, tânăr, vreo 22 de ani, înalt, subțire. O împinge pe Anne cu putere izbind-o de o măsută ce se afla pe coridor. Aproape că mă atinge, mă aplec să o ajut pe tânăra blondă. Titi și domnul Dommage sar la tânăr, se smucește, scapă. Îl urmăresc pe coridor, apoi îi pierd urma pe scări. Ce se întâmplase?

Aurelie, o tânără operată de sarcom, se plimba pe coridor cu perfuziile, așezată pe un fel de cuier cu rotile. Hoțul a văzut salonul gol, ultimul pe dreapta, a avut timp să ia poșeta și să scoată portofelul. Fata care se întorcea l-a văzut și a început să țipe. Mizerabilul a îmbrâncit-o, răsturnând-o și a fugit pe coridor. Fata s-a ales cu o vânătaie la cot, Anne cu o coastă zdrobită, Titi cu mâna sucită. Mai târziu a venit poliția. Hoțul ar fi cunoscut, a mai operat prin zonă. Așa i-a dispărut în urmă cu o lună telefonul lui Moustafa, care acum se zbate între viață și moarte, aburit de morfină.

Pe mine spaima m-a înghețat. Când am realizat ce se întâmplă era prea târziu să alerg și eu deși eram aproape. Am rămas blocat, privind îngrozit căderea tinerei blonde de lângă mine, izbită cu mâna sub gât. Pe de altă parte m-am trezit din amorteală, din picoteala morbidă, legată de analize și de boală și mai ales de stresul continuu. Ce se întâmpla dacă arabilul ar fi avut un cuțit? Oricum reflexele

mele sunt ruginite pe fondul oboselii și al rutinei. M-am simțit cumplit, am ratat un act de bravură.

Ieri, când Florica s-a trezit din somnul de după masă, are o revelație. Zice: dacă nu ar fi pereții ăștia curați, în rest sifonierul, lampa și geamul ne-ar face să credem că suntem la Sovata, la vila Uniunii Scriitorilor. Are dreptate. Și acolo scârțâiau podelele și scările de lemn, dar zugrăveala era de pe vremea lui Sadoveanu și Arghezi. Dar acolo nu era mirosul ăsta îngrozitor de rahat, de carne de oaie și de mâncare arăbească gătită cu mult usturoi prăjit. În anumite ore ale după amiezii îți vine să leșini. Atunci o trag pe Florica după mine până în parcul din apropiere cu lavandă crescută-n devălmășie, cu păpădie uscată dar și cu poiana verde plină de trifoi sălbatic pe lângă care trece un pârâu artificial. Platani, castani, salcâmi, tei, tuia și la cele două capete, instalațiile cu hinte și planuri înclinate pentru copii. Uneori vine și L. Dar acum are laptopul, se uită la un film, *Forrest Gump*.

Miercuri 27 iulie, dimineța

În urmă cu câteva zile (sâmbăta) vizită la Darie și Corina. Au o locuință cochetă, într-un bloc nou lângă Stade de France. Aranjată modern și simplu. Un coridor din care intră în dormitorul mic, în baie sau în camera de zi, continuată cu o bucătărie. Apoi un balcon. Îmi pare rău că nu a venit Florica, s-au pregătit. După ce mâncăm, ei beau un vin, eu bere. E drept că-mi trebuie puțin curaj. Aduc vorba despre posibilitatea de a mă muta la ei sau în altă parte. Au deja un chiriaș, Tavi, din Arad, un bărbat de vârsta mea care de săptămâna viitoare se întoarce în țară. Propunerea pică bine, ei mă acceptă dar numai cu 300 euro pe lună. Încerc să negociez, dar ei îmi explică toate cheltuielile. Problema e dacă aș reuși să-mi găsesc ceva de lucru. Ei mă

încurajează: trecem la computer și căutăm pe internet. Îmi scoate pe imprimantă câteva oferte în învățământ. Apoi îmi arată câteva poeme. Poezia lui are o geometrie interioară. Citiserăm împreună la cenaclu în primăvara lui 2001. A ezitat dacă să debuteze sau nu. A preferat să nu, la sugestia lui Petru M. Haș. Îi spun s-o facă, mai ales că el continuă să scrie. Iar prietenul lui, Vasile Leac, are deja trei plachete publicate și e membrul Uniunii. Îmi explică – nostimi – despre gelozia dintre Vasile și Corina. Vasile n-o place pe Corina, nu-i plac femeile cu buze subțiri. Între timp, boemul scoate cu librarul Lazurca revista „ca și cum”. Îmi place mult poemul lui Darie publicat acolo. Așa ar trebui să scrie. Cu referințe autobiografice și cu ortografia și semnele convenționale ale internauticii. Dar americanii scriu de mult așa. E un limbaj nou, nimic nu e nou, totul s-a mai scris. E obsedat de originalitate și de aceea ezită. Nu contează îi spun, ție ți se potrivește, ești într-o situație de *dépaysé*.

Duminică la Limours, la biserică, lume puțină, doi Ilie, un doctor tânăr și un absolvent de drept, amândoi moldoveni își sărbătoresc onomastica. Sarmale, mici, tort, vin și bere. Atmosferă liniștită, cer acoperit, stă să plouă. Ne adăpostim sub copertina de protocol. Domnul Cădere, distins și cultivat îi spune preotului, care cam improvizează predicile, că în zona lacului Tiberiadei nu locuiau numai evrei, ci și alte etnii, de unde și turma de porci în care se refugiază îndrăciții. L-a prins improvizând. Vorbim despre situația mea, despre recidivarea bolii. O să-i spună Înaltpreasfintitului Iosif, de Sf. Maria, poate vor găsi și pentru mine un adăpost. Îmi va face rost de o mică ladă frigorifică pentru transportul medicamentelor necesare lui L. în România. La întoarcere cu mașina lui Ion, circulația e oprită, se așteaptă cicliștii din turul Franței.

Luni dimineața, cu Florica la spitalul St. Antoine pentru mica incizie și punerea cateterului. E o operație delicată, cu anestezie locală. Simt câteva pișcături când umblă la vasele de sânge. Senzația de extragere de dinți. Florica mă așteaptă citind Salinger, *De veghe în lanul de secară*. Îmi spune că sunt un căcăcios, un fricos. E modul ei de a mă încuraja. Chiar așa, mi-am pierdut curajul. Parțial e adevărat, nu mai am calmul lui L. Am trecut prin prea multe. Acum ea nu-și dorește decât să ajungă acasă, la căsuța ei. Anul ăsta va începe un ciclu nou, clasa întâi, va avea de lucru. Așa că să nu mai insist să vină la noi la sfârșitul lui octombrie. Va veni de Crăciun.

Ieșim pe bulevard, o luăm spre stația Ledru-Rollin, îl sunăm pe L. A avut febră, acum e mai bine. Îi administrează antibiotice puternice. Când să coborâm în stație dau nas în nas cu un țigan din Curtici. Ce mică e lumea. *Săru-mâna domnu' director!* Locuiește peste drum de școala din cartierul țigănesc. Acum e cu nevasta și doi copii aici; el cerșește. Azi a făcut deja 35 de euro. A făcut cumpărături și merge „acasă”. Stă în caravană cu alți rromi lângă Stade de France sub un pod, nu departe de locuința lui Darie. Îl întreb ce face F, țiganul bogat cu pagodă în centrul Curticiului. El îi transportă și îi plasează pe ceilalți. O adevărată rețea. El e băiat cinstit, au sectorul între Ledru-Rollin și Bastille, lumea îl cunoaște, dacă nu pică, picură, 20, 30 de cenți, chiar și un euro. Îl întreb despre condițiile din tabără cu gândul la caravana lui Gil. Nevastă-mea mă trage de mânecă, îmi spune să termin, doar n-am înnebunit. Se plătește 75 de euro pe lună. Au toalete, căldură și apă. *Enfin*, îi urez noroc. Ne grăbim la cumpărături, vom mânca, apoi Florica pleacă din nou la spital. Va avea o noapte groaznică. L. va face temperatură, patruzeci de grade!

Duminică 31 iulie, 6.30 dimineața

Nu numai că a făcut temperatură, un șoc septic, dar datorită stării de surescitare și frisoane a început să delireze. Un delir lucid: „Mamă, dacă mor, să faceți așa și așa.” Florica i-a spus să se roage. El a schimbat registrul: „Doamne, îți mulțumesc pentru chinul și suferința pe care mi le-ai dat!” Apoi și-a continuat „testamentul” într-o descărcare nervoasă. S-a gândit la toți. Lui Florin să-i lase muzica, CD-urile etc. Pe bunu’ să-l roage să-i recite *Luceafărul* la mormânt. „Și lu’ tata să-i spui să fie mai curajos! Să-i spui domnului x că s-a prins blestemul, poate să fie liniștit.”

Multă lume vorbește de blesteme. Cât am fost primar la Curtici, imediat după revoluție, în perioada de restituire a pământului lumea a răbufnit, nemulțumită. Dar nu sunt nici superstițios, nici bigot. Nu pot să cred că cineva mă poate atinge prin puteri oculte, că-mi poate face rău. Credința mea a fost mereu nezdruncinată iar conștiința împăcată. Ca orice om, am putut greși. Dar nu am făcut greșeli pe care să le regret. Dacă Dumnezeu mă pedepsește, El știe de ce. Are planurile lui. Știu că nu mă pot opune. Ieri i-am spus Floricăi înainte de a pleca din spital să nu-i fie frică. *Nu vom muri*. Ne vom chinui și poate îi vom chinui și pe ceilalți. Am spus-o pe un ton atât de indiferent că m-a crezut. De când e aici, nu-și dorește decât să se întoarcă acasă și să-și reia activitatea, să intre în vâltoarea existenței obișnuite. E îngrozită mai ales după criza lui L. de vineri când a refuzat să i se pună perfuzie. Îi curgeau lacrimi. Era demn și senin. A cerut să vorbească cu doctorul Tabi. Cu șarpele ăla prefăcut, un șarpe de deșert. Algerianul i-a explicat mios că nu poate întrerupe antibioticele. I-au dat de două ori sânge și plachete pe venă. Acum vena a obosit și au intrat pe cateter. A promis să diminueze antibioticele. Din cauza lor nu poate să

mănânce, simte un nod în stomac și gust de medicament în gură.

Ieri la prânz a venit Gil și ne-a adus un pachet de medicamente și mici cadouri. Apoi am mers împreună la restaurantul „Léon de Bruxelles” din apropiere. El a mâncat scoici, „*moules aux frites*”, eu un biftek și Florica somon. Românii s-au destins pentru două ore. El vorbea într-una evocând activitatea asociației de solidaritate pe care a înființat-o de aproape 20 de ani. Colecte de medicamente, de mobilier și altele. Zecci de tone de ajutoare în Africa, Polonia, România, are o experiență teribilă. Babilonia mentalităților. Încăpățânarea de a-i ajuta pe cei în nevoie. E singurul care poate face diferența dintre corupția lor și corupția noastră. Dacă la ei cineva dă 100 de euro pentru a-i ajuta pe năpăstuiți, e aproape sigur că 50 vor ajunge la destinație. În rest, nu. Scandalul farmaciștilor care au vândut medicamente. O castă coruptă și perversă. E dezamăgit de activitatea ONG-urilor, de deturnarea fondurilor destinate victimelor taifunului tsunami. A început să obosească. Se gândește să se retragă. Are aproape 60 de ani. De doi ani e bunic. Îl încurajăm și noi. Să o lase mai moale. Și apoi în Africa e periculos. Ne povestește faze tribale cu familiile care se căsănesc între ele, dar care îl respectă pe omul alb, *chacun de son côté*. În comunitățile mici, la sate, dacă un membru al tribului fură ceva de la albul găzduit, riscă să fie executat. Apoi trece la România unde a avut multe relații cu brașovenii și ploieștenii. Are o intuiție formidabilă, te citește pe față. Vorbim despre prietenii din Curtici și despre foștii prieteni. Despre Dorel, englezul, care nu s-a liniștit nici măcar la mănăstire. Acum are o cameră la cimitirul de lângă țigani, în casa mormântarului de acolo, prin grija părintelui Ilie. Părintele știe de ce.

Gil ne-a adus un cec de la o doamnă pe care nu o cunoaște decât din corespondență și care a vrut să ne ajute. E mistică iar el – ține să ne spună – e ateu.

Pleacă în grabă puțin încins de bere și copleșit de amintiri. Ne strângem mâinile, ne îmbrățișăm, ne încurajează și urcă în tramvai. Noi cumpărăm o pizza de la arabi și ne întoarcem la spital.

Acum răsare soarele peste Bagnolet. Privesc pe geamul hotelului și mă opresc la verdele copacilor, la acoperișurile roșii din apropiere, la blocurile galbene. În zare „gemenii” negri, zgârâie norii cu antenele lor imense. Umbra unui porumbel pe acoperiș, ciripitul vrăbiilor. Zgomotele obișnuite ale hotelului. Descoperirea chipului în oglindă. Nimicul. Va trebui să mă barbieresc și să mănânc. Mai târziu vine Ion să mă ia la biserică.

(Ca să nu rămână fără bani de buzunar, Lucian îmi transcrie acum în septembrie 2006, jurnalul. La prețul pieței, 1 leu RON, pagina. Mă mir că îmi înțelege scrisul mărunț, degenerat. Îl întreb cum îi sună jurnalul. E ok, îmi răspunde, deși e cam mult self pitty. Asta e.)

04.08.05

Suntem bulversați din cauza analizelor la limită, aplazia se prelungeste. Telefoniez la Atlassib ca să amân plecarea de joi pe sâmbătă. Găsesc înțelegere deși e vorba de trei locuri. Pe de altă parte, din cauza tensiunii, plecăm - nu plecăm, ne certăm fără motive reale. Trebuie să schimbăm strategia, îi spun Floricăi. Acceptă. Adică nu mai stăm toată ziua la spital cu sufletul la gură. Vom pleca, vom ieși, trebuie să ne destindem, iar pe de altă parte, nu-l mai sufocăm cu prezența noastră, cu cicăleala, cu sfaturile. Zis și făcut. E de acord și L. Așa că ieșim. La buticul arăbesc de lângă Carrefour ne cumpărăm un sandvici *poulet grec*,

cum ar veni, o șorma. Florica mănâncă numai cartofi prăjiți, ține post. Eu, restul. Ne oprim la umbră în fața bisericii Saint-Yves din Courneuve și ne așezăm pe o bordură. Măncăm țărănește lângă rondoul de flori, atenți la mișcările pieței, la mașinile rare. Observ că aici sunt mulți asiatici, chinezi și indieni. Courneuve trece chiar o zonă periculoasă. Din când în când poliția face descinderi, caută suspecti. Sarkozy și-a propus să expulzeze și câțiva extremiști musulmani după atentatele de la Londra.

Luăm metroul până la Varenne, i-am propus lui F. s-o duc la Musée Rodin. În zece minute vor închide. Țin totuși să facem un tur al parcului ca să-și facă o impresie. Panoul după Dante, câteva marmure neterminate, câteva nuduri de fauni și monumentul Geniului (Hugo) în parc, apoi lângă castel, un pictor, Gânditorul imens și ilustrul Balzac. Aproape de ieșire, *Les six bourgeois de Callais*, cu cele șase ipostaze ale disperării.

O luăm spre Dôme des Invalides, nu mai intrăm în parc și aici au închis. Consult harta și decid s-o luăm spre Montparnasse în direcția opusă Turnului Eiffel. E seară, răcoare, bem multă apă după mâncarea arăpească. O luăm pe Varenne, apoi pe rue du Bac, trecem pe lângă Hôtel Matignon spre Babillon. Mulți polițiști pe lângă ministere și ambasade. Descoperim un Paris necunoscut, imprevizibil, viu, fără mirosul stătut al muzeelor. Vitrine, clădiri, magazine, buticuri, baruri cu lume puțină. La un moment dat pe rue du Bac observ un cloșard care vorbește singur și caută în pubele. E însoțit de un cărucior cu două roți, de cumpărături, unde își adună agoniseala. Îi fac semn soției să mă aștepte. Cloșardul tocmai manipula niște cărți cu coperti colorate de mărimea colecției *poche*. Le răsfoia să vadă dacă nu găsește ceva în ele, apoi le puneă înapoi mormăind nemulțumit. După ce pleacă mă întorc și ob-

serv că cineva le pusese anume într-un carton curat lângă pubelă. Mă aplec și fac la repezeală o selecție. Sunt cărți de literatură, publicate recent, nu mai vechi de zece ani. Romane, o antologie SF, un jurnal celebru, o proză eseistică a Mașei Mèril, *J'aime pas*. Florica îmi spune că nu sunt normal, îi e jenă de comportamentul meu picaresc. Îi propun să ne așezăm pe o bancă într-un părculeț cochet în care trona ca un făcut statuia lui Chateaubrilland. Sub privirea lui de dincolo de mormânt am mai făcut o selecție a cărților, am renunțat la traducerile din engleză. Celelalte le-am lăsat acolo pe bancă pentru alți amatori. Flanăm mai departe în direcția cartierului latin spre piața și biserica Saint Sulpice, apoi spre Saint Germain des Près. Piața se numește Sartre – Simone de Beauvoir și e plină de turiști care-și sorb cafeaua sau berea cu nostalgie.

J'aime pas e o carte simpatică, de o profundă frivolitate feminină. Macha, care e actriță și a scris *Le Journal d'une femme mariée avec Jean-Luc Godard* și un roman, ia totul în răspăr și are propriile ei gusturi pe care le motivează uneori metafizic, alteori sentimental. O artistă care știe ce îi place și nu. Nu îi place să i se spună Madame, nu îi place ziua de 31 decembrie și nici 14 iulie, îi place să asculte dar și să fie ascultată; nu îi plac copiii, mamele irascibile, scrisorile recomandate, nici tinerii care fac pe tinerii, nici bătrânii care fac pe bătrânii, dar nici bătrânii care fac pe tinerii. Nu-i place încălțăminte de crocodil, negustorii de încălțăminte și nici crocodilii. Umor spumos, spirit libertin, observație pătrunzătoare:

„J'aime pas les dentistes. Tous collectionneurs. Pas de dents. De tableaux contemporains. Des tableaux qui ne se voient pas chez les dentistes. Ils savent tout de la peinture, ils sont riches et il faut les comprendre, ils s'emmerdent toute la journée dans nos bouches.”

„J’aime pas la musique dans les restaurants. Ni le brouhaha. Dans le bruit je ne sais plus ce que je mange.”

„Les français ne sont pas très aimés. Pas sympathiques. Nos concitoyens adorent signaler les interdictions, soupçonner la fraude. Réflexe de flic. Dans notre beau pays, on croit au DROIT, pas à L’AMOUR. Peuple de notaire, pas de latin lovers, comme le croient encore quelques scénaristes américains attardés. Mais soyons honnêtes, fait-il bon vivre là où on vous tape sur le ventre? Le droit n’est-il pas plus fiable que l’amour...” După astfel de rânduri mă întreb dacă nu cumva actrița l-a citit pe Cioran și i s-a lipit de suflet. Și mai departe: „J’aime pas les hommes qui se remontent les couilles en parlant. Tic méditerranéen qui se répand.”

După zece luni la Paris ne întoarcem acasă. Avem ghinion pentru că aplazia lui L. se tot prelungeste. În sfârșit doamna Delépine și doamna Salwa își dau consimțământul chiar dacă leucocitele sunt la o mie. Întoarcerea cu autocarul e grea, obositoare. Va trebui să luăm și antibiotice pentru a reduce riscul unei infecții. Iar antibioticele acționează negativ asupra analizelor de sânge. Atunci le vom lua numai cât călătorim. Extenuați, tăiem firul în patru. Ne certăm, se poate spune și așa. Eu nu vreau să riscăm. Mama și fiul, da. Sunt încrezători, chiar și doctorii spun că în mod normal valorile trebuie să crească. Sâmbătă dimineața, Ion ne duce cu Fordul său uriaș la gara Austerlitz. Îi mulțumim și îi facem un mic cadou. E atașat de noi, e un tip religios, un disperat cum zice el, dar unul de gașcă. Era gata să plece și el în România, dar a aflat în ultimul moment de măsurile de la frontieră. Un decret care există de mult, scos chiar de guvernul Năstase, dar care nu s-a aplicat. Pe de o parte, datorită corupției (bagi suta de euro în pașaport și nu mai ai probleme cu ieșirea din țară), iar pe

de altă parte pentru că guvernul știe că valuta adusă în țară de numeroșii imigranți întărește economia. Ion nu vrea să riște, Maria da. Acum s-a lăsat și ea păgubașă. Ion ne sună pe drum să ne mulțumească pentru micul cadou, o cruciuliță aurită. Ne sună de două ori să vadă cum se simte băiatul. Băiatul se simte excelent, a acceptat și masca pe figură pentru a reduce riscul temperaturii sau al îmbolnăvirii din cauza imunității scăzute. E mulțumit că plecăm, are nevoie să-și încarce bateriile și să se ranforseze psihic. Coincidență sau nu, primim o serie de telefoane, chiar după ce părăsim Franța. De la Gil bineînțeles care ne urează *bon retour*. Și ne trimite un mesaj că a găsit *une super-robe pour Florica*. Noi îi răspundem să aibă grijă de *super-taille*, aluzia la faptul că Florica s-a mai îngrășat puțin. Când trecem Rinul la Strasburg ne sună Nicu Aniței; primarul. E cu Horia Ungureanu și Mircea Jurca la Macea, la Festivalul Humorului și se gândesc la noi. Ne vom vedea în curând. Într-o parcare în Germania sună monsieur Julia. Unde suntem, ce facem. Dacă mai durează mult cura. Da, mai durează vreo zece luni cele trei cicluri. E greu, obositor, sufocant. La ultima aplazie l-am văzut pentru prima dată cedând nervos. De mine și de recidiva mea nu îi spun nimic. N-ar înțelege. El vrea să mă știe în siguranță acasă. Cu problemele pe care le are Franța, nu mai e nevoie de încă un asistat social. Ne vom vedea la toamnă. El e tot în sud, în Carcassone, acum e cu nepotul, au și o piscină. A restaurat casa părintească și își petrece vacanța acolo. Sigur, e nostalgia lui de bătrân degaullist. Se înțelege mai bine cu fiul, Jean Paul, pilotul de linie. Cu Cathy s-a contrazis mereu încă din adolescența ei. Nu suportă autoritatea paternă. Din Germania îi trimitem un mesaj și lui Stelu și Cornelia. Sunt bucuroși să ne știe aproape. Ne vom vedea peste o săptămână. Vor să meargă la mare, ca de obicei.

Avem noroc că afară nu e prea cald. E noros cum îmi place mie. Ideal pentru călătorie. Mâncăm sandviciuri și jumătatea de pui cumpărată de la *carrefour*. Autocarul, plin de conaționali care se întorc de la lucru. Peste drum de noi, un oltean tânăr, cu sprâncene groase, marinar la Dunăre din zona Bechet. Și-a luat concediu un an și lucrează când în Franța, când în România. Câștigă bine, mai mult ca în marinărie unde trebuie să dea mereu șpagă pentru post. Zice că românii contruiesc mai temeinic și la calitate superioară. Multe vile, viloaie. La Paris sunt mici locuințe standard și concurența e mare. Uneori e nevoit să accepte 30-40 de euro pe zi din cauza întreprinderilor care îi exploatează, pe cei care nu își găsesc de lucru. Oana e o tânără tulceancă. Se întoarce să-și vadă copilul de doi ani. Lucrează în *hotellerie*. Soțul ei e fiul unei reportere care a fost bătută în timpul mineriadei și a cerut azil politic. Acum e bolnavă de inimă, iar el, fiul, vrea să obțină drepturi de însoțitor. Mai e un gălătean, vasluian de origine, un tip de vârsta mea, bronzat, cu brațele puternice, care mănâncă pâine cu conserve de pește și cârnaț cu roșii. Lucrează de vreo patru ani la un algerian, pe un utilaj care împachetează mașini accidentate după ce le extrage piesele bune. Are 2000 pe lună și e mulțumit, dar ar vrea să se retragă. S-a săturat de conserve și de dormit în caravană. Mai e o blondă de vreo 20 de ani cu accent moldovinesc. Joacă volei la o echipă din Beauvais, a avut o combinație dar nu e hotărâtă dacă va rămâne. Are o soră care a rămas în Franța. Noaptea e greu să călătorești, nu ne găsim locul pe fotoliile tari. În spate, două moldovence, mamă și fiică mănâncă mezeluri cu usturoi și răspândesc un miros grețos. Mai e și mirosul de la budă. Îl rog pe L. să-și pună masca. În schimb îi fac masaj la tălpi. *La vie en Atlassib!*

XVII

8 august 2005

Am străbătut regiunea Champagne și Lorraine cu lanuri de porumb și pajiști, cu șoseaua curată, am oprit la Metz și Strasbourg câte 20 de minute pentru a ne dezmoști. În Germania peisajul se schimbase, apar pădurile și munții Pădurea Neagră, apoi Dunărea pe care o traversăm de mai multe ori. După Austria montană, Ungaria pusteii cu culturi curate, cu șoseaua îngustă și șerpuitoare. La vama dintre Austria și Ungaria ne verifică doar pașapoartele. Noaptea trece greu, scaunele sunt tari și înguste. În parcări, sandviciurile și apa sunt scumpe iar toaleta face 0,5 euro și e înghesuală. Așa că majoritatea bărbaților se ușurează în spatele parcarilor, prin tufișuri.

În vama Turnu așteptăm mult, mult prea mult. E duminică, domnește o oarecare lentoare dar mai ales tensiune și nervozitate. În vama română se creează un fel de *bouchon*. Oamenilor le e frică. Să nu li se rețină pașapoartele, e pâinea lor de toate zilele. Explic polițistului de frontieră situația noastră, pare că înțelege, va vedea el. Apoi apelez la o cunoștință, tot polițist din Curtici, care îmi spune să stau liniștit. De azi noapte e un ordin nou, nu se mai rețin pașapoartele, au fost câteva zile de proteste și scandal. Acum doar cei în neregulă sunt introduși în baza de date. Vameșul se leagă de laptopul lui L., dar îi spun că am factură și e un obiect de uz personal. În plus am de gând să mă întorc cu el în Franța. Mă lasă în pace, are el alți clienți. Tânărul cu sprâncene stufoase

care are și el un computer în bagaje i-a strecurat ceva în buzunar, oricum mai puțin decât taxa oficială. Asta e șpaga pentru funcționar. În sfârșit scăpăm de chinga vămii și ne oprim într-o stație de benzină din Arad. Ne ciocnim cu primele semne ale mizeriei, cu drumurile proaste și cu băieții cu alba-neagra, câțiva zdrahoni agresivi care simulează câștiguri ca să atragă fraierii cu bani. O femeie se apropie de grupul lor din curiozitate, prietena ei o ia de mână și dă să plece și se trezește cu câțiva pumni în spate. Individul cu mutră de țigan urcă până în autocar, lumea țipă îngrozită și spune șoferilor să plece. Țștia par să nu audă nimic, ai impresia că sunt înțeleși, zice cineva. Sunt încordat ca un arc, nu se poate, nu e adevărat. În sfârșit ajungem în autogară unde ne așteaptă Nelu cu bătrânul meu Opel. Conduc până acasă ușor neliniștit, prima dată după zece luni.

În ce mă privește nu voi ști niciodată dacă neliniștea și sensibilitatea sunt pricina călătoriilor sau călătoriile sunt fructul neliniștii.

Poate că ar trebui să mă opresc aici.

Avantajul meu și al fiului meu e că știm ce avem, știm ce ne așteaptă. Al vostru e că nu știți. Ceea ce ar putea fi o altă sursă de angoasă. Dar până atunci, trăiți fericiți, în cea mai bună dintre lumi!

3 septembrie

Ne întoarcem la Paris cu avionul după o lună de vacanță la Curtici. Florica ne-a vitaminizat zilnic cu suc de morcov și sfeclă roșie și ne-a hrănit cu carne de pui crescuți de bunu'Onu. Și eu și Lucian am pus câteva kilograme. Lui i-a crescut părul, mai blond ca de obicei, eu l-am tuns scurt din cauza căldurilor.

M-am întâlnit la școală cu o parte dintre colegi. Cu directorul fără prea mare entuziasm. S-a mai îngrășat din

cauza berii și a sedentarismului, fumează mult, poartă două perechi de ochelari.

N-am înțeles de ce i-a spus fratelui meu că m-a pus în activitate și pe luna iulie cum îl rugasem, dar nici nu l-am întrebat. Am înțeles de la Nelu că la început nu a fost de acord x, iar după aceea y. Oricum, nu le puteam cere să riște, dar aveam aprobarea inspectoratului. Unul din inspectori mi-a și spus că e o măgărie. Una peste alta, în august am fost în activitate, dar nu am schimbat prea multe cuvinte. Nu l-am simțit nici solidar, nici ostil. E liniștit, stă la pândă. Și așa, au avut niște reclamații de la „colegi”. Eu nu le reproșez administrativ, decât lipsa de transparentă. Nimeni nu știe ce se discută și ce hotărâre se ia în ședințele alea de consiliu. Sau când vorbește, ca să fie mai subtil, o face în șarade și aluzii criptice. Cum zicea un personaj din Ionesco, matematica duce la filologie, iar filologia la crimă. Cu mine va continua să facă – amical - pe tiranul pe fondul anarhiei din școală. Nici lege, nici regulament. *Capu'tău, lege!* îmi zicea managerul. Două personaje în unu. T., aparent binevoitor, în extaz, care nu face decât să culeagă informații și să organizeze diversiunea. Celălalt, Traianides, sadicul, îți dă lovitura de grație, sub impulsul aburelii. Cu câteva clișee, pe care le repetă obsesiv. Adaptarea la mediul uman.

Sunt mulțumit că doamna doctor Szekely mi-a propus concediu medical. În felul acesta, cele cinci luni de concediu fără plată la care mai am dreptul, rămân ca rezervă. Doar că nu e sigur dacă voi fi plătit, după părerea secretarei. Cel mult a șasea parte dintr-un salariu. Parcă îmi lipsea un pic, haosul valah.

Luna de vacanță/activitate în școală a trecut repede cu drumurile la Arad, la două-trei zile cu Lucian, la analize la „Tahimed”, unde doctorul Jurcă și soția ne-au primit generoși chiar și fără adeverința de student.

Apoi la „Arca” i-am revăzut pe băieți. Vasile, un pic mai îmbătrânit și mai melancolic, neliniștit poate din cauza alegerilor. Mateo, cu aceeași poftă de viață și de lucru la editura lui, alternată cu dorința haiducească (libidoul?) de a pleca la munte sau la vânatoare cel puțin la sfârșit de săptămână. Călin a venit de câteva ori la noi, se înțelege bine cu L., l-a ajutat cu muzică și filme, și-a făcut o adevărată rezervă.

Am văzut la televizor al patrulea val de inundații. 19 morți în Harghita. La noi ploii abundente, alternate cu soarele arzător. I-am revăzut pe vecini, pe prieteni, neamurile. Ne-am încărcat bateriile. Dimineața și seara am privit grădina de legume și merii plini de roade, vișinul dezgolit. I-am privit cumva, pentru totdeauna. Mi-am împropătat energiile. Vasile mi-a luat un interviu la postul RCS, confesiuni. A ieșit binișor.

Multe vizite, unele obositoare. După cura de endoxan, perfuzia a decurs în bune condiții la spitalul de oncologie din Arad, într-o clădire veche și dărăpănată. Oribil.

Câțiva prieteni și cunoștințe au ținut să-și exprime solidaritatea: doamna și domnul Buda, Viorica Popescu, familia Szanda, Duțu, I.V. Marcu, Dumitru Toma, Neli Graner și cumnata ei. La rândul nostru am donat la biserică, pentru sinistrați și pentru un băiat din Nădlac, care suferă de sarcom și vrea să plece în Franța.

Am revăzut-o pe Felicia Gheorghe și pe Lucian Valeriu. Am stat de vorbă cu ei la o cafea, pe terasă, lângă sediul ziarului.

Dar cel mai important lucru, l-am comemorat pe Francisc. Pe două septembrie, înainte de a ne întoarce în Franța. Doamna Mărioara a acceptat să se ocupe de protocol, a cheltuit câteva milioane. Mă bucur că după suferința pricinuită de fratele și sora lui Francisc dinspre

tată, care au dezmoștenit-o, doamna M. a revenit la sentimente mai bune. I-a făcut un monument din marmură neagră pe care sunt inscripționate două poeme. Cred că i-ar fi plăcut și lui Francisc. Au venit mulți arădeni, vreo 25, iar măcenii cam câți curticeni. În total vreo 50. La un moment dat, printre crucile cimitirului catolic apare o arătare ciudată, Ioani instalatorul, în pantaloni scurți și cu bustul gol, aproape chel cu o barbă imensă care îi atrage porecla de „Ben Laden”. A fost un fel de mesager, nebunul-bufon, din poezia lui Francisc „Nebuni alcoolici în pantaloni scurți”.

Părintele Ghiță Moț a sfințit crucea, eu l-am evocat pe poet, iar Vasile a citit un poem *Cruce nobilă*, o viziune a lui Francisc proiectată după moarte. Pișicherul, acum îmi dau seama că a fost un mare regizor, și-a pus viața și moartea în scenă. Și i-a reușit. Mulți încearcă chestia asta, dar lui cred că i-a reușit!

La barul de lângă gară i-am văzut versurile scrise pe perete. Patronul, un fost elev, Honoriu le-a păstrat chiar dacă a zugrăvit localul. Apoi l-am evocat din nou pe terasa barului în fața mesei cu băutură și cozonaci: Vasile, Horia Ungureanu, Gligor Sava (a uimit cu o superbă scrisoare inedită), Nicu Aniței, primarul; Petru M. Haș, Petru M. Ardelean, Vio Simulov și alții.

Eu am încercat să fiu mediator, nu cred că am reușit, la un moment dat hărmălaia dionisiacă a biruit și am renunțat. Regret că nu au vrut să ia cuvântul nici doamna Mărioara și nici E. Ș., cu toate că i-am invitat de mai multe ori. La sfârșit mi-au spus, iritați, nemulțumirile lor. E., că Francisc n-ar fi fost nimic fără soția lui, iar doamna că nu e de acord cu anumite lucruri spuse acolo etc.

Eu cred că totul a fost în spiritul lui Francisc, de aceea am ținut să facem comemorarea la bar. Nu au lipsit Ghiță

Mădărăsan care a ajutat-o pe doamna Mărioara și vărumeu Petru. Au lipsit în schimb directorii școlii. O notă de pitoresc au dat-o prietenii lui de pahar Genu Julean și Nicu Ciupuligă. Nu mai vorbesc de Ioani, cu figura lui de terorist cocoșat, care nu s-a abținut de la bufonerii. Ca să-l mai potolească, scriitorii au făcut poze cu el.

Poate că gloria lui Francisc apune odată cu lansarea acestui volum postum de care m-am ocupat. Poate că de acum începe. Mă bucur că a ieșit așa. Deși vor fi multe vorbe. Și au fost.

Luni dimineața, 19 septembrie.

Reiau jurnalul profitând de plecarea lui L. la analize. Notez în patul călduț, în camera de la hotelul Pasteur. E o dimineață însorită și rece. În ultimele zile l-am mobilizat să meargă singur la analize, să-și cheme ambulanța și să plece la scanner, radiografie și celelalte. Ne vom despărți în octombrie și va trebui să se descurce singur. O face convins pe jumătate, dar o face. Îl motivează laptopul pe care i l-am luat în vară și pe care l-a încărcat cu filme, jocuri de strategie și muzică. Enciclopedia Larousse și alte chestii.

Sâmbătă dimineața am fost la o brocantă (*vide-grenier*) să-mi cumpăr un veston. A venit frigul și hainele le-am dus la Șanta în pivniță. Am găsit un veston elegant la 2 euro și jumătate. La un domn am găsit o geantă de piele, un fel de poșetă pe care am scos-o la 2 euro. Cu domnii e mai ușor de negociat.

Seara am dat din nou târcoale pieței de vechituri din curtea bisericii din Lilas, dar era prea târziu. Așa că am intrat în biserică, la slujbă. Tocmai se citea pilda cu stăpânii viei și lucrătorii. N-am avut starea necesară să stau până la capăt. Nu reușeam să mă conectez. Băteam câmpii gândindu-mă unde am ajuns. Când am plecat de acasă

l-am întrebat pe bunu' Onu de față cu L.: unde ai fost la vârsta lui? În Rusia, a răspuns bunu'. Da, bunule, ăsta e războiul lui, numai că noi mergem în Franța. Când m-am întors de la biserică ne-am așezat în pat și sprijiniți de perete am urmărit pe ecranul computerului *Nostalghia* lui Tarkovski, un film făcut în Italia și dedicat mamei. Aș zice, chiar Mamei Rusii. Poetul, exilat, e într-un moment de cumpănă (- *M-am săturat de peisaje ucigător de frumoase, îi spune el la început frumoasei* traducătoare care îl însoțește). Se întâlnește – pe urmele altui exilat, un compozitor care a trăit o vreme într-o stațiune cu băi termale – cu Nebunul. Poetul îi înțelege limbajul. „Nebunul” a vrut să-și salveze familia ținând-o închisă șapte ani în casă. Și a ratat. Apoi și-a dat seama că trebuie să salveze lumea. Și-a sacrificat casa pentru asta, casa care a devenit o dărăpănatură; aici îl vizitează poetul pe o ploaie diluviană. Ca și în filmul *Sacrificiul*, unde casa arde în final și aici e vorba de o casă pe care o servitoare o aprinde (casa stăpânilor) pentru a ajunge acasă, la casa natală, undeva departe. *Nostalghia* e durerea exilului și a vieții într-o societate înstrăinată. Nebunul o sfârșește la Roma într-o piață, ținând un discurs, încercând să trezească lumea din marasm. Își dă foc pe acordurile *Odei bucuriei*. L. îmi spune că și în finalul *Călăuzei* e invocată muzica beethoveniană, dar cu alt sens. E adevărat, aici regizorul e parodic, chiar absurd. Poetul, în schimb, reușește să parcurgă intervalul inițiativ (traversarea băii, a apei, cu o lumânare aprinsă în mână) și în final „realizează” *nostalghia* (un fel de Nirvana rusească) adică se plasează în peisajul rusesc cu obsedanta casă și cu figura mamei – iubitei – surorii, un peisaj înconjurat (în momentul agoniei-extaz, al morții) de zidurile unei catedrale gotice în ruină. O împăcare a Răsăritului cu Apusul, o viziune mântuitoare.

Ieri dimineața, Ion și Maria ne-au dus cu mașina la biserică, la Limours. A fost și Eugen, fiul lui Ion din Bistrița, venit pentru câteva săptămâni. E încă speriat de Franța și fără tragere de inimă. Tatăl îl ia pe șantier și încearcă să-i deschidă alte orizonturi. Să vie să muncească aici și să-și continue studiile. Dar Eugen e tot în placenta Bistriței unde locuiește cu mama lui. Ca de obicei, părintele X. care slujește singur, ratează predica. Din cauză că vrea să spună prea multe lucruri odată și iese un fel de delir. Mai închide și ochii să se inspire dar nu-l ajută cu nimic. Se încurcă mai tare și seamănă cu un pastor pentecostal. Nu-și stăpânește discursul. La sfârșitul slujbei, servim o cafea și cozonac. Părintele îmi promite din nou numărul de telefon al unui profesor, doamna I. care mi-ar putea da vreo idee. Să-l sun pe el miercuri. N-a ieșit nimic.

Christian C. se bucură să-l vadă pe Lucian cu înfățișarea normală (i-a crescut părul, e mai blond), ca și familia Ardelean (Marcel, Lucica, Dalia și Tudor). Schimbăm impresii. L. nu mai e marcat de boală, vorbește dezinvolt, îmi spune să-i las o gură de bere din sticluta mică de Kronenburg pe care o sorb precaut. Mai sunt și niște studenți, chipuri necunoscute, doctorița din București cu soțul și fiicele. Platanii și brazii imenși strecoară o lumină rece. Pietrișul aleii scrâșnește sub greutatea roților de mașini care pleacă. Noi plecăm printre ultimii. Ne despărțim cu greu de acest loc mirific cu bisericuța de lemn, un simbol al *nostalghiei* noastre mioritice.

Dar în timp ce notez, mă trezește din visare muzica arăpească din vecini dată destul de tare, un fel de manele. Încep să-i urăsc pe arabii ăștia de aici – vecinii mei – nu pentru că sunt altfel, ci pentru că sfidează și nu respectă regulile conviețuirii în hotel. În fiecare după amiază când se întorc de la lucru începe scandalul cu urlete și bufnituri

și probabil criza de epilepsie a băiatului. În rest, afară, sunt civilizați și te salută, par oameni normali. Dar nu sunt.

Citesc într-un mai vechi „Observator cultural” un articol al Ioanei Petrescu despre cartea Verei Călin, *Post-scriptum*. Însemnări 1997-2002, mă întreb și eu dacă sunt exilat sau emigrat. Nici-nici, și-și. Eu sunt într-un exil involuntar, determinat de o constrângere de circumstanță care mă obligă să resimt șocul dezrădăcinării. Un șoc care, prin adoptarea altui cod, poate face minuni. Vezi cazul marilor exilați: de la Ovidiu și Dante la Eliade, Ionesco, Cioran sau Beckett. Exilații nu s-au mai întors la bătrânețe în patrie, „la Coasta Boacii” tocmai pentru a-și aprofunda nostalgia, pentru a-i da sens. Melancolia te îndeamnă la evadare, ca pe romantici, *nostalghia* dimpotrivă, sapă la rădăcinile Sinelui, a identității pierdute. Nostalgia e cântarea acestei identități în propriul tău registru. Altfel nu ești autentic.

Curtici, 18 septembrie

Dragii mei,

Am fost azi-dimineață la biserică și m-am rugat pentru sănătatea voastră. E foarte greu să-mi umplu după-mesele cu ceva. Nu mai vorbesc ce greu trec nopțile, mai ales când nu pot dormi. Seara mă plimb prin camerele goale și vă simțsirosul și prezenta...

Marius a venit după fete și mi-a povestit cât de greu îi este Anei cu 37 de copii care plâng, fac pe ei și se încaieră. Miruna și Dara au venit și ele să mă vadă și să mă pupe înainte de a pleca la București. M-au asigurat că păstrează bobociei și steguletele pe care le-au primit de la mine, doar baloanele s-au spart. S-au îngrășat, iar Marius zicea că le pune la cură de slăbire. De fapt vor mânca la grădiniță, va fi mai ușor pentru Ana.

Eu sunt obosită cu bobocii mei care sunt neastâmpărați, guralivi și nerăbdători. Mă pipăie când trec pe lângă bănci, în clasă, asta îmi amintește de tine, Lucian. Am adunat florile de piatră din grădină, am cules merele cu bunu' și mai am să curăț la stradă. Vremea s-a răcit și au început ploile. Bunu' așteaptă cu nerăbdare lemnele și deșeurile pentru teracotă.

Mă gândesc tot timpul la voi. Aveți grijă să nu răciți, să mâncați bine și să vă țineți de tratament. Nu uitați gelul de aloe și oncoxinul.

*Vă sărută dulce,
Mama*

Sâmbătă, 24 septembrie seara

După masă la cinci L. a plecat la spital pentru a începe – în sfârșit – al treilea ciclu de tratamente. A plecat singur cu ambulanța, l-am salutat de pe trotuar și l-am văzut zâmbind destins. M-am liniștit și am plecat în parc, am citit mai bine de o oră din *Pupa russa*, romanul lui Gheorghe Crăciun. Am privit iarba, florile și copacii, i-am privit pe copiii care alergau pe alei, pe bătrânii pensionari algerieni adunați pe bănci, pe tinerii care se pregăteau să umple un perete întreg cu graffiti. Am ascultat zgomotele cartierului și mi-am umplut plămâni cu aerul curat al unei seri obișnuite. M-am plimbat cu mâinile la spate, am răspuns la mesajul telefonic al lui Călin. Se afla la Săvârșin, la festivalul „Dorel Sibii”. Apoi mi-am făcut obișnuitul traseu pe străzile din Bagnolet. L-am sunat pe Darie Pop de la cabina obișnuită din colțul străzii, lângă *Bar des amis* și am stabilit că ne vom întâlni mâine. Voi duce o parte din bagaje cu mașina lui Ion. Am urcat și am încălzit cina. Am mâncat în liniște rămășițele de *chou farci* de la prânz, am spălat vasele, am încălzit apa. M-am spălat pe cap, apoi pe tot corpul în ligheanul din mica bucătărie, mi-am făcut

toaleta. Am spălat lenjeria, chiloții, ciorapii și pijamalele. Apoi de-odată mi-am dat seama că sunt singur. Că L. a plecat după ce, o săptămână întreagă, am împărțit camera mică de hotel, patul destul de mare și aerul. Îmi lipsea enorm dar m-am abținut. M-am gândit la propria mea boală, la recidivă, la tratamentul pe care o să-l încep peste o săptămână.

Am notat totul în jurnal, cât mai neutru. Apoi m-am uitat la știri (algerienii votează referendumul cu privire la reconcilierea națională) și am mutat pe „Arte”. Se dădea un documentar despre catastrofa provocată pe terra de cel mai mare meteorit, acum vreo 250 de mii de ani. Pe la unsprezece mi-am luat medicamentele și m-am culcat.

Marti 4 octombrie

Avem o lună de la vacanță. L. a intrat în apłazie imediat după cura de Holoxan. Azi dimineață a făcut temperatură. Se enervează că nu i se administrează granocit. Infirmierii se mișcă greu, sunt în grevă. Atmosferă apăsătoare. Sufocat de costumul „de scafandru” ies pe coridor. Din camera infirmierelor se aud râsete. În camera ei, Maissa a început să cânte, apoi să strige și să bocănească. E înnebunită din cauza claustrării. Numai Patricia, sicilianca ieșită parcă dintr-o pânză de Botticelli, a ieșit pe coridor și își înfruntă soarta zâmbind. Îl întrebă pe L. ce face. Încerc să ies din tensiune, mâine mă prezint la spitalul St. Antoine pentru a începe chimioterapia. Martine, învățătoarea, trece dintr-o cameră într-alta, animatorul la fel. Psihologa ne ține de vorbă. A început Ramadamul. Un voluntar a adus *cous-cous* și ne-a servit pe toți.

Pe coperta revistei „Nouvel Observateur”, o scurtă scrisoare de pe front din 6 iunie '44: „*Cher papa et chère maman. J'aime une jeune fille anglaise, je vais avoir un en-*

fant d'elle". Sidi, tânărul algerian cu piciorul amputat vorbește la telefon. Afară s-a declanșat alarma unei mașini. Stagiarul trece pe lângă mine îngăimând o melodie libaneză. „Barbie” (porecla doctoriței poloneze) și-a luat poșetuța și a plecat. Madame D. iese din cabinet cu adjuncta după ea. Ambulanțierii aduc încă un pacient în cârje.

Din întâi octombrie m-am mutat la Darie și Corina, lângă *Stade de France*. Tineri simpatici, motivați să lucreze. Corina s-a înscris la un masterat de fizică, dar nu a primit aprobarea de la ambasadă. E dezamăgită de ce se întâmplă în România. Tatăl ei, primar PSD a fost schimbat la Livada. Jumătate olteancă, suferă o dublă dezrădăcinare. Președintele Băsescu n-ar fi decât un bufon. Năstase ar fi mai bun, de Iliescu nu zice nimic. E o dură, vrea să-și impună principiile. În cameră toate să fie la locul lor, nu-mi lasă nici o portită. E autoritară și vrea să mă convingă. Nu prea reușește. Uneori trebuie să-mi spună de două ori. Mesele trebuie să fie goale, scaunele eliberate. Poate vine cineva în vizită. Gazda. În sinea mea îmi spun: poate nu vine. Azi mi-am „uitat” pijamaua pe scaun. Va fi o școală bună pentru L. L-am avertizat că, în sfârșit, se va pune la punct. Nu mă crede, zâmbeste a lehamite, nici lui nu-i place „ordinea”. N-a reușit nici mama...

Darie e calm, ne vedem seara, din când în când îmi arată câte un poem scris în stilul e-mailului. Mi-a citit unul în care apar și eu: *nu mai sunt așa de trist ca data trecută*. Îi arăt volumul Verlaine, *Oeuvres libres*, cumpărat din brocantă cu doar 3 euro: poemele erotice ilustrate cu desene porno. S-ar putea să fie ceva valoros. L-a văzut și domnul Savignac, profesorul de latină-greacă pe care l-am întâlnit la spital. Fiica lui, de 24 de ani, are un sarcom la gambă.

Domnul profesor e entuziasmat de traducerea mea din Verlaine, a cercetat-o cu o curiozitate filologică, înțelege

multe cuvinte românești. Îmi pune în mână o invitație la PEN clubul de pe strada Francois Miron, tocmai lângă Hotel de Ville.

Luni seara plec cu el cu mașina, dar din cauza *bouchon*-ului de pe A86, întârziem. Poetesa columbiană Andrea Cote Botero e tânără, apetisantă, iar textele ei, au o melancolie luminoasă, fără tenebre. Citește câteva poeme dintr-un volum proaspăt, *Puerto calcinada*, e vorba de orașul ei natal Buranca, un fel de Macondo columbian. Asistă și câțiva hispanici care îi pun întrebări. Traducerea poetului Jean Portante, „la patru mâini” intră în rezonanță cu ritmul și vibrația sunetelor ce ies din gura poetei, bine stăpânite și cu scăpări sprintare. După primul poem declamat, francezii aplaudă entuziasmați. La sfârșit, în timpul servirii bufetului, sunt prezentat lui Sylvestre Clancier, secretarul PEN clubului și altor domni și doamne care susțin literatura. Primesc și alte invitații. Aflu că în noiembrie va citi și doamna Gabriela Adameșteanu, căreia i s-a tradus romanul *O dimineată pierdută*. Sâmbătă se va prezenta o carte despre Afganistan, Amandine Roche: *Le vol des colombes*.

Duminică, 9 octombrie, dimineata

Ce n-am mai notat în jurnal? Cum l-am cunoscut pe profesorul Savignac. Un om înalt, uscățiv, cu o figură discretă și severă de profesor de latină și greacă. Cum a aflat că traduc Verlaine a devenit prietenos și deschis. El traduce din anticii latini. Ca un filolog desăvârșit cunoaște sunetele specifice limbii române și a fost curios să vadă traducerea. L-am cunoscut acolo, la PEN club și pe domnul Maurice care m-a invitat la o lansare de carte tocmai pe bulevardul St. Germaine la brasserie Lipp.

O conjunctură favorabilă ca să cunosc lumea literară.

Am cunoscut-o și pe pictorița născută în Turda, Augusta

de Schucani, văduvă, care are un atelier pe strada Rambuteau, nu departe de Beaubourg. Îmi spune spre surprinderea mea că trăiește din pictură, adaptându-se la o anumită piață de aici. Lucrează mult pe folie de plastic și e atrasă de decorativ. De altfel, în tinerețe a fost pictoriță de biserici. Are o fiică, atrasă de arta fotografică. Realizează pentru prieteni volume de poeme inedite în tiraj redus. M-a invitat să o vizitez la atelier când voi avea timp.

Pe 5 octombrie am început și eu chimioterapia la St. Antoine. Mai întâi cinci ore de perfuzie cu anticorpi, un produs mai recent Mabthera. Apoi, a doua zi, 3 ore de perfuzie cu endoxan și adriamicină.

Au urmat două zile de grețuri și indispoziții, migrene insomnii. Între timp L. a rămas singur la Avicenne, a intrat într-o nouă aplazie. Încet-încet se va obișnui. S-ar putea să iasă azi.

„Dragă Ghită,

Dl. Viorel Gheorghită a murit într-o vineri seara, 30 sept. a. c., cit se poate de prost adică, atunci când nici presa nu mai e, când weekend fiind lumea e risipită care pe unde, pe deasupra, înmormântarea avea loc la Pecica, după voința defunctului. Pe de altă parte eu aveam sîmbătă nunta lui F, nepotul Ligiei, care a crescut mai mult la mine în casa și față de care aveam obligații evidente. În acest context am primit sîmbătă dimineața vestea morții Neînfrîntului Moș. Și ca lucrurile să fie și mai încurcate, Mateo și-a spart ceva la mașină, motorul, dacă are mașina lui așa ceva, așa că abia l-am convins pe Călin să vină cu noi. Sau, mai exact, invers. În mormântarea a avut loc duminică la ora 13, noi am plecat din Arad la 12, dar n-am știut un lucru, ba două: Pecica nu are un singur cimitir, ci patru; doi: ea se întinde pe o suprafață mult mai mare decît a Romîniei. Așadar am

colindat disperat (doar eu, ceilalți, Călin plus Mateo, aveau puterea, sau cum s-or fi numind asta, să se mai amuze) vreo patruzeci de minute ulitele pietruite și, mai ales, prăfuite, căci mărginașe, ale uriașului sat-orăș. Am ajuns tocmai la mijlocul Prohodului. Nu erau adunați mai mult decît un cuib de oameni, congeneri sfîrșiți de vîrstă și suferință a celui aflat pe catafalc.

Gheorghită a făcut, vedeam bine, infarct, fiind foarte umflat la față, de nerecunoscut, parcă intinerise brusc vreo 30 de ani, și foarte, dar foarte vînat după urechi, în jos. Fusese lovit năpraznic, carevasăzică pe la spate. În mormîntarea a fost de o discreție tristă dar demnă. Cei cîtiva camarazi ai defunctului au intonat un cîntec trist, doar de ei știut, la coborîrea în mormînt. Părea un legămint de loialitate mai mult decît nu știu ce crez explicit. Deși sînt bolnav – cu alergia mea generalizată care nu mă lasă nici acum în pace, cu dieta severă – nu m-am putut abține și am băut, la îndemnul Ancuței (care era realmente frîntă de durere, venise din Paris, numai Dumnezeu știe cum, repede, la Arad, prin Viena) un pahar aspru de tuică de comină. A doua zi deabia am putut publica în Adevărul un necrolog. Alți scriitori, dacă or mai fi fiind pe aici, n-au participat la tristul eveniment, deși i-am anunțat telefonic pe toți cei care ar fi putut s-o facă. Era și duminică, era și târziu, era și inevitabil, nu-i așa totul. Apropo, ziua lui Schwartz a decurs minunat. Textul tău, citit de mine, a plăcut foarte, deși nu știu dacă a fost exact și înțeles.

În fine, gata cu vorba. Fă-i praf pe dînșii, cei de la PEN Club-ul din Paris, tu și Lucian să vă faceți bine, textele să fie trimise pînă la sfîrșitul lunii curente și mai scrie-ne.

Te, vă îmbrățișează Vasile Dan”

Draga Lucian

Cu chiuu cu vai mi-am facut putin timp pentru PAHARUL. E ceva mai mult (mai bine) decit Francisc-ul. Dar, stilistic vorbind, iarta-ma ca iti spun, textul e inca crud, pare iesit la prima mina. Dincolo de usurinta cu care narezi, de fluenta narativa adica, expresia e uneori lipsita de acea acuratete indispensabila literar (ex. „atunci as opta pentru imaginea unei arce a lui Noe, unde sunt adunate toate rasele, care mai de care mai pestrite...” s.a.m.d.) Alteori fraza e tributara unor clisee orale: „Pina in prezent (s.m.) ea locuia intr-o scoala...”, cind se putea spune mai concentrat: „Ea locuia intr-o scoala...”

Apoi incerci sa prepari misterul prea la vedere. Si inca: nu te-ai hotarit bine ce fel de mister practici: sacru (precum Eliade), livresc (precum Borges), fantastic-livresc-metafizic (precum Buzzati sau Eco)? Totusi sa nu crezi ca nu te admir pentru puterea ta de a te transfera in expresia literara in conditiile atit de nedrepte in care esti tintuit. Eu, in locul tau, n-as fi in stare sa scriu asa cum o faci tu. Te suspectez de resurse surprinzatoare. Mai intai insa ai grija de tine, de recistigarea sanatatii care conditioneaza totul. Si mai da-i si lu AL Batran sa citeasca ce scrii, sa o faca insa cu creionul in mina (sa vada fleacurile: virgule, expresii, sensuri proprii, redundante, clisee s.a.)

Te pup

Cu drag,

Vasile Dan

12 oct, orele 15,18

Draga Vasile,

Am iesit in sfarsit din aplazie si din camera sterila (cu astronauti) si am ajuns la Darie, unde am ocazia sa profit de internet cu toate avantajele si dezavantajele lui. Sper ca

in general sunteti cu totii bine, ati iesit un pic din febra activitatilor, mai ales ca e gata si Arca. Am primit numarul si mi-a facut placere, bineinteles. De cand sunt in Franta am inceput sa citesc destul de constant Arca, poate si din lipsa de alte materiale (pe internet nu e prea confortabil sa citesti articole care solicita atentia), dar poate si pentru ca sunt mai interesat de literatura in ultima vreme. Oricum, felicitari pentru editorialul din ultimul numar, adica de scrisoarea trimisa stimabililor, e tare! Aveti un simt foarte dezvoltat pentru tot ce inseamna gazetarie.

In ceea ce priveste Middlesex (aici voiam sa ajung de fapt) pot spune ca am ajuns pe la jumatate, asta in conditiile in care am citit intre timp un volum de proza scurta de Garcia Marquez – Fantastica si trista poveste a candidei Erendira... (ca sa mai diversific putin lectura). Imi place cum scrie greul asta, Eugenides, nu stiu de ce, dar in primele parti, pe cand actiunea se desfasura inca aproape de cheile Smirnei, in spatiul acela primordial, in care toate destinele personajelor se intersecteaza intre ele, cand nu stiam care e personajul principal, daca exista o liniaritate in aceasta privinta, sau totul este dispus intentionat intr-un mod haotic, apoi superstitiile cu lingurita de argint la nasteri si parabola cu viermii de matase; toate acestea m-au facut sa ma gandesc cu nostalgie la Macondo. Nu am putut trece cu vederea ironia subtire si schimbarile bruste ale registrului narativ (trecherile de la povestirea cuminte, liniara la asocieri originale sau chiar autoreferentiale).

Odata cu fuga si stabilirea in Detroit, mi se pare ca si stilul se schimba, devine mai clasic ca sa zic asa, nu mai e atat de spectaculos si pe alocuri exista pasaje cu explicatii ce puteau fi scoase. Viata bunicilor si mai apoi a parintilor e relatata cu atata minutiozitate si sinceritate totusi, incat face din scriitor o persoana credibila. Chiar si o astfel de

caracteristica nu cred ca e de lepadat pentru un scriitor chiar daca nu are explozia lui Salinger sau banalul atat de bine exploatat de Hemingway

Spre deosebire de prima parte in care erau la activ luptele cu turcii si frica inoculata de astfel de evenimente, acum scriitorul incepe sa parodieze evenimentele lumii contemporane, intr-un stil unic, nemaiintilnit la un alt prozator. Nu se stanjeneste ca intre doua peripetii ale parintilor sa insereze cate o speculatie personala, ca de pilda una pe care am descoperit-o aseara si care m-a amuzat foarte mult: „In general, americanilor le place ca presedintii lor sa n-aiba mai mult de doua vocale in nume. Truman, Jhonsoon, Nixon, Clinton. Daca au mai mult de doua vocale (Reagan), nu au mai mult de doua silabe. Si mai bine e cu o singura silaba si o vocala: Bush. De ce s-a hotarat Mario Cuomo sa nu mai candideze la presedintie? Prea liberal pentru acel moment, asta e sigur. Dar, de asemenea, prea multe vocale”. Ei, cu un astfel de argument poti sa ii dai peste nas oricarui american prea inganfat sau „bigot”, nu-i asa? Eu cred ca asemenea speculatii dau savoare cartii!

In rest m-ar interesa daca ati reusit sa va uitati peste povestirea care v-am lasat-o inainte de plecare, Paharul. E proza in care am investit cel mai mult de cand sunt in Franta. De fapt a fost scrisa ca o dictare a constiintei, aproape o transa. A fost o perioada ciudata atunci, un moment crucial al redresarii mele. Acum, in momentul de fata ma simt mai puternic ca oricand!

Salutari arcasilor si multa sanatate, pentru ca am auzit de la tata ca sunteti intr-o perioada mai delicata.

Lucian

Zahoo! Music Unlimited – Acces over 1 million songs. Try it free.

XVIII

Vineri, 14 octombrie, Sf. Paraschiva

Dimineața, *prise de sang*. La prânz gătesc paste cu conservă de boeuf și *sauce provencale*. Citim câte un acatist. Duș. Persistența gustului grețos orice aş face. În ultimele zile am încercat să-l schimb cu tot felul de sucuri, de roșii, de fructe, sirop de groseille, compot asortat sau de ananas. Mă uit printre cărțile lui Darie și aleg două. Citesc jumătate din cărțulia plină de subtilități și aluzii, unele dure, a lui Cătălin Lazurca: *Nu, zaet pagadi*. Apoi poemele, anti-poemele („scriu – antiscriu, spune poeta”) din volumul Angelei Marinescu, *Îmi mănânc versurile*. Recitesc și corectez cronica la *Pupa Russa*. Mediocră.

După masă trebuie să ies. L. preferă să rămână în casă, în așteptarea unor rezultate mai bune. Mai târziu, vorbim cu F. la telefon, ne sună ea, acum e mai destinsă decât aseară: acasă a dispărut motănelul. Cine a mai murit, cine a mai avut accident, cum e la școală. Iau autobuzul 253 spre centrul Saint-Denis-ului în căutarea rezultatelor de la laborator. Mă plimb pe strada cu magazine, de fapt un bazar plin cu marfă orientală. Carne Hallal, sandvici grec, restaurante cu specific turcesc și grecesc. Unul se numește „Istanbul 2000”. Orientul în inima occidentului. Nu mai punem noi steagul românesc pe crâncena reductă. Găsesc un scuar cu câteva bănci, stau un sfert de oră și privesc lumea, vacarmul. Cât mi-am dorit o călătorie sau bursă la Paris! Acum îmi e dor de casă. Asta da, bursă; a neantului

și supraviețuirii. Îmi aduce aminte de Cioran care a rămas în Franța, preocupat de o teză pe tema morții. Alte vremuri. Mă înăbuș și chiar dacă nu vreau să recunosc, mi-e dor de casă. Să se termine odată!

Îmi aduc aminte că azi e sărbătoare și trec drumul spre biserica din secolul XIX, construită după planurile lui Viollet Le Duc. În fața bisericii doi cloșarzi afumați, beau bere alături de patru câini, printre cartoane. Pe o bancă tot felul de alimente și o cutie pentru donații. La intrarea principală, un tablou surrealist: un alt cloșard doarme pe un carton cu spatele la lume. Mai bine intru în biserică să mă reculeg. În nava imensă vreo duzină de persoane asistă la începutul slujbei de seară. Mă alătur lor, îmi face bine. Ascult și o scrisoare a lui Petru către Corinteni pe tema ipocriziei fariseilor. Parcă e prea mult. Dintre puținii enoriași jumătate sunt de culoare. Jumătate sunt femei, jumătate bătrâni. Și un sfert par francezi aborigeni. *Peu importe!* Iar eu îngrăș rândurile unei lumi care piere, se subțiază, se volatilizează.

„De ce din pântec nu m-am așezat în mormânt?” Este interogația lui Iov. Abandonându-ne, cu totul, cursului ei și lăsându-l să ne poarte, așa cum Iov însuși se abandonează suferinței, putem întreba de unde vine forța acestei „formulări” și încercând să întrezărim un răspuns vom întrezări și ceva din explicația puterii pe care o au asupra noastră marile creații, lamentația lui Iov fiind cu siguranță una dintre acestea, situate aproape în vârful seriei de performanțe *expresive* ale spiritului omenesc. Pentru că, în ultimă instanță, în mijlocul celei mai intense dureri, de o „autenticitate” dezarmantă, excuzând ca ridicolă bănuiala oricărui artificiu, a oricărei retorici a căutării cuvântului de efect, a cuvântului impresionant, programat să inducplece nu sufletul unui om, dar sufletul lui Dumnezeu

însuși, căci lui i se adresează, va trebui să recunoaștem, umiliți de atâta „simplitate”, de atâta ignorare a modului tradițional artistic, că (totuși) despre *expressivitate* până la urmă e vorba aici.”

(Lucian Raicu, *Scene, fragmente, reflecții – o antologie*, Ed. Fundației Culturale Române, 2000)

23 octombrie.

Duminică dimineța Ion și Maria ne iau cu mașina la Limours. O cunoaștem pe fiica Mariei, Dana, de vârsta lui L., o fată simplă și amabilă, naivă. Maria o duce cu ea la lucru, la juivi, încearcă să-i găsească ceva ca *femme de ménage*. De ce să taie frunza la câini în Satu Mare? Aici face un ban, încearcă să se adapteze.

La biserică lume multă, pompă. E inaugurarea oficială a bisericii de lemn, adusă din Maramureș. Participă ambasadorul Pop (arădean de origine), Magheru de la UNESCO, îl văd și pe Virgil Tănase de la I.C.R. Mă apropii și mă recomand, schimbăm câteva vorbe. E posomorât sau obosit, încearcă să fie amabil. Ion ne vede și ne trage în poză. ÎnaltPresfințitul Iosif, ține discursul, apoi face o rugăciune, se taie panglica. Vorbește și primarul din Limours și un reprezentant al bisericii catolice. Scurt, la obiect. Urmează agapa. Marcel A. de la ambasadă ni-l prezintă pe consulul nostru, un moldovean din Vaslui, simpatic. N-a auzit de scriitorii moldoveni în viață, nu găsim subiect comun. E la sfârșitul mandatului, dar ar mai sta vreo doi ani aici pentru copii, care sunt studenți. Se servesc sarmale și mici, vin și bere, cozonac. Îl văd pe Bazil P, ne îmbrățișăm, îl felicit pentru postul de ambasador în Maroc. E șocat când îi spun că recidivez și trebuie să încep și eu tratamentul chimio. Încerc să-l liniștesc. Va încerca să facă ceva pentru mine, un *rendez-vous* cu o doamnă

(care n-a mai avut loc). Naiv, îi spun că mi-ar conveni orice și o jumătate de normă. E răcoare între brazii și platanii parcului, o toamnă splendidă, ca și atunci când a trebuit să iau drumul Clujului. Când i-am spus Floricăi că e o vreme prea frumoasă ca să mori.

La două mergem la biserica catolică, e din secolul XVI, ne așezăm pe scaune în nava imensă. Va concerta Grigore Leșe. Îi cunoșteam vocea și stilul. Autentic, simplu, tragic. Rezistă vreo oră, dar vocea i se pierde în navă. După masă ne întoarcem la Montreuil, ne uităm la știrile din țară. Cum Ion are o mașină de tuns o rog pe Dana să-mi taie părul scurt pentru că începe să cadă din cauza tratamentului. Când le spun că o să fiu în curând ca și fiu-meu, nu le vine să creadă. Bem câte un pahar de vin, am adus un Merlot, *comme d'habitude*. Ieșirea ne-a făcut bine, ne-a scos din context. Înainte de a pleca, mâncăm ciorbă de burtă, orez cu carne și plăcintă cu brânză ca la Sătmar. La telefon, mama ne spune că a făcut criză de fiere, iar Iulia a pus-o la ecograf și i-a arătat calculii. Acolo e frig, a răcit, începe să plângă. A fost la biserică, la Curtici s-a sărbătorit hramul Sf. Dimitrie. Vom mai vorbi mâine după analize.

26 octombrie

În fiecare dimineață găsesc pe pernă sute de firioare de păr. Propriul meu păr scârbos. Efectul citostaticelor. Acum mă barbieresc din ce în ce mai rar, pielea feței a devenit mai sensibilă, mai fragilă. Chimioterapia te întinește până la un punct, fizic. În rest, simți cum trupul exală un miros străin. La fel fecalele, urina, subțiorile, transpirația. Nu te recunoști ca și gândacul acela mare și scârbos din povestirea lui Kafka. Dispare și părul fin din nas, simți cum lichidul ți se scurge, ca la bătrânii decrepiți. Un miros morbid de medicamente și de trup care zace. După trata-

ment, două-trei zile, greața, sila de tine și, ore întregi, un sughiț persistent. Îți trec prin cap toate ororile, de la cele din copilărie, la obsesiile de care te poți feri în mod obișnuit. Dar acum ele te invadează, profitând de lipsa de apărare a subconștientului. Instinctele o iau razna, devii un animal fără apărare. Nu mai ai adâncime, psihic, idei. Totul zace în voma de la suprafață, în icnirile organelor interne. Trup umflat, cap greu de albinos înecat. Viață de legumă, de ciupercă. Te ferești de soare, ești din nou Crypto, regele ciuperarcă. Ești o ciupercă otrăvită, otrăvitoare de care fug toți. Tot ce faci, tot ce scoți din tine e otrăvit de gândul morții iminente, al schizofreniei rănite. Te răzbuni, ai fi în stare de crimă. Fugi de zgomote, de lumină, zaci, aluneci, te sufoci. Probabil că dincolo de acest punct, moartea nu e decât o alunecare plăcută, o ușurare. Ca la sărmanul Stratan despre care am citit recent că s-a sinucis, nesuportând moartea mamei sale. Rugăciunile, spuse mecanic, fără speranță, cu un soi de ură.

Deschid la întâmplare un volum de Baudelaire, *Inima mea dezvăluită*, poeme în proză traduse de Bogdan Ghiu. Mi s-a lipit de mâini la standul românesc de la Salon du Livre de la Versailles. Mulțumesc pe această cale Editurii Est (Paris Bucarest Jerusalem). Despre fața omenească în timpul coitului, Baudelaire spune următoarele: „Iar fața umană, pe care Ovidiu o vedea modelată pentru a oglindi astrele, iat-o acum vorbind doar printr-o expresie de ferocitate dementă sau relaxându-se într-un fel de moarte. Căci fără doar și poate, mi s-ar părea a comite un sacrilegiu aplicând cuvântul extaz acestui soi de descompunere.” În fine o altă sugestie pe care o dedic unora dintre „prieteniile” mei. *Cu dragoste și abjecție*, ca știți voi cine: „Când un om cade la pat, aproape toți prietenii săi simt dorința secretă să-l vadă murind; unii pentru a putea să constate că avea

o sănătate mai proastă decât a lor; alții în speranța dezinteresată de a putea studia o agonie”. Cât mă privește nu fac decât să-mi studiez cât mai nuanțat agonია, cu speranța secretă că îi voi dezamăgi pe cei care. Cu alte cuvinte, ceva mai mioritice, de mă voi scula, pe mulți am să popesc și eu. Doamne iartă-mă!

Nici n-am terminat bine de notat, că mă sună F. și îmi spune că inspectorul X. e intrigat: cum își permit directorii să îmi aprobe concediul medical, fără știința onor ministeriului sănătății. Probabil că unii mă invidiază pentru faptul că mă tratez pe aici, prin negre străinătăți, iar alții... ce să zic, Baudelaire nu e chiar atât de cinic. (Unii continuă să-mi fie ostili chiar și după luni bune de la revenirea la școală!)

Închid ochii și „scriu” în minte. Mi se întâmplă dimineața când mă trezesc prea devreme și nu mai pot adormi sau acum, de pildă, în salon, în timpul tratamentului, cu perfuzia în venă. Așa îmi pierd drăgălașul meu discurs atât de bine legat, când îl pândesc - și atât de precar - când vreau să-l trec mai târziu pe foaia albă. Intră în salon o doamnă pedantă la vreo șaiszeci și de ani și ne spune că e voluntară, ne întreabă pe rând cum ne simțim, se îndreaptă spre mine. La drept vorbind mă trezește din reverie, citeam *Scenele* lui Lucian Raicu, prefațate de Bazil Popovici, o carte atât de savuroasă și plină de sugestii. Un spirit enciclopedic viu care șterge colbul de pe jurnalele „neseemnificative” ale marilor scriitori. Un modern care chiar dacă nu s-a sincronizat cu școlile critice din Occident unde trăiește de aproape douăzeci de ani, reușește să scrie imperturbabil și un doctorand priceput îi va trece la bibliografie psihocritica, structuralismul, morfologia, hermeneutica și altele. Dl. Raicu e limpede și pătrunzător în căutarea ideilor literare ivite pe neașteptate în viața scrii-

torului și care devin personajele unui roman al literaturii.

Să nu uit, doamna în vârstă, pedantă, scoasă parcă dintr-o cutie, îmi povestește, după prezentările de rigoare, cum, după furtuna scurtă de alaltăieri a găsit o șopârlă pe crengile ficusului din balcon. Cu lux de amănunte, cu o lumină interioară în ochi, cu o voce caldă făcută să aducă alinare. M-a „prins” discursul ei literar (oare ar trebui să pun ghilimelele?) care rivalizează cu o pagină frivolă din Gide. Zgândăre și alină.

5 noiembrie

De mai bine de o săptămână ard periferiile Parisului. Nimeni nu știe ce se întâmplă, informațiile sunt sumare. Autoritățile par depășite. Totul a început cu moartea a doi copii urmăriți de poliție. S-au refugiat într-o stație electrică de înaltă tensiune unde au fost electrocuțați mortal. A doua zi, tinerii furioși din cartier au aprins câteva mașini. Sarkozy, care vrea să-și întărească poziția de ministru și autoritatea în fața electoratului, i-a provocat. A mers în cartier să explice, s-a expus și a fost alungat cu pietre. A trimis întăriri în cartierele mărginașe. Reacția celor vizați a fost violentă. Între timp cineva a aruncat o grenadă fumigenă într-o moschee. În fiecare noapte s-au înmuțit răspunsurile la măsuri. Au ars în diferite puncte din *banlieue* mașini, antrepozite, chiar și magazine sau complexe comerciale. Nu au fost cruțate nici garajele de autobuze și cele ale poliției. Până acum au ars peste cinci sute de vehicule! La St. Denis, nu departe de prefectură, într-o seară, tineri cu cagule au intrat cu bâte de baseball într-un mare centru comercial și au distrus cât au putut. Cine sunt ei? La televizor, aseară s-a spus „*ceux qui souffrent*”. Deci o reacție de ușoară compătimire. Transporturile în comun sunt afectate, RER B nu circulă. Mulți șoferi de autobuz

refuză să mai conducă noaptea. Aseară când m-am întors de la spital, de la L. tramvaiele nu mai circulau decât într-o singură direcție. „Din cauza unei agresiuni”, se anunța în difuzoarele stației. Am mers pe jos până la Courneuve și am luat autobuzul 173 spre Stade de France. În Aubervilliers, la un moment dat am văzut mașini de poliție. Problema e că poliția încearcă să fie discretă pentru a nu provoca spiritele, dar degeaba. Toată lumea știe că în spatele actelor provocatoare se află francezi de origine islamică sau rudele lor, posibili imigranți. O parte din ei, arabi și africani cărora de ani de zile nu li se rezolvă situația administrativă, iar acum, cei găsiți fără acte sunt expulzați. Alții vorbesc de mafia drogurilor, de cei care dorm ziua și lucrează noaptea. Vor să-și arate mușchii, puterea, ura. Încă nu am auzit o declarație clară a președintelui Chirac, decât una prudentă, a purtătorului de cuvânt. Se spune că Sarkozy, care prezenta un potențial pericol pentru președenție, la viitoarele alegeri, va fi sacrificat. Villepin, primul ministru și-a reafirmat „încrederea” în ministrul său, care acum pare speriat. Președintele și premierul și-au anulat vizitele peste hotare. La o emisiune televizată, observ tot felul de sms-uri desperate ale telespectatorilor... „ce face președintele... asistăm la un nou mai '68...”

La spitalul Avicenne, care e „franco-musulman”, cu mulți angajați și pacienți de origine arabă domnește o tăcere suspectă. Îl întreb pe dr. Tabi, „șarpele”, ce se întâmplă. Are o reacție abia înăbușită: „Vor să muncim noi în locul lor! S-au obișnuit fără muncă. Primesc ajutoare sociale și stau acasă. Asistații ăștia cred că li se cuvine totul!” Pentru mine, continuă el, Franța și-a pierdut cuceririle revoluționare, *liberté, égalité, fraternité*. Într-adevăr, într-o țară atât de deschisă libertăților, democrația se dovedește a fi foarte fragilă.

Într-un număr al revistei „Le Point”, de dreapta, a apărut o anchetă, *Les islamistes et nous*; despre strategia lor de infiltrare în occident; de ce ne urăsc?; reportaj în școlile lor. Propagarea islamismului pune o triplă problemă. Unu: securitatea; chiar dacă nu toți sunt teroriști, această mișcare constituie un „bouillon de cultures” și o matrice ideologică fără de care terorismul n-ar putea să se dezvolte. Doi: problema „civilizației”; ideile pe care le vehiculează nu sunt compatibile cu valorile, modul de viață și sistemul politic occidental. *Charia* și Codul penal nu fac casă bună. Coranul e ireconciliabil cu democrația. Laicitatea e o veche moștenire a creștinismului: să-i dai cezarului ce-i a cezarului și lui Dumnezeu ce e a lui Dumnezeu. A treia problemă e metodologică: cum să faci deosebirea între islam și islamism? Între credință și ideologia politică? Dacă occidentul îi înțelege cu greu pe fundamentalistii musulmani, în schimb, ei trăiesc într-un univers mental autistic, chiar dacă au asimilat mondializarea și tehnicile moderne de comunicare.

Atelierele ideologiei islamiste se găsesc în Afganistan, Pakistan și Irak. Datorită deschiderii ei, Franța a devenit un pământ al djihadului. Moscheea Omar din Paris, situată în arondismentul XI, nu departe de Belleville este ultima curiozitate. În jurul ei se întâmplă lucruri ciudate. Poliția a reperat aici persoane suspecte de terorism. Alții, care au fost educați aici, au devenit teroriști internaționali sau au murit pentru cauza islamică. Mohamed L., președintele partidului radical al musulmanilor din Franța, l-a provocat pe șeful statului cu aceste cuvinte: „Monsieur Chirac, vous avez humilié les jeunes filles voilées, nous vous détestons parce que vous nous détestez. Si vous aviez la force de Bush, vous auriez fait ce qu’il a fait aux musulmans.” În ochii radicalilor, laicitatea este un concept dia-

bolic, o invenție sinistă. Pentru ei, democrația și islamul nu pot merge împreună, căci democrația e poporul, iar în islam Dumnezeu deține puterea. Un imam al mișcării îi chema recent pe fideli săi „să nu se supună cerințelor francezilor”. În 1994 acest extremist de origine turcă îl califică pe ministrul de interior, „șarpe veninos care dorește moartea islamului.” În 1997 el amintea de politicienii corupți și de populația decadentă, care ar trebui puși la punct într-un fel sau altul. Dușman declarat al „idolatriei credincioșilor catolici” și limbii franceze ca „limbă scelerată”, el refuza integrarea într-o societate ce nu e a islamului. Astfel de „profeți” există în Franța cu sutele. Problema e, câți îi ascultă și câți îi urmează orbește. Oricum ar fi, ei ascund o mare rezervă de ură împotriva Franței și a societății occidentale de azi. Șarpele încălzit la sân.

10 noiembrie

La Paris calci pe morți. Adică pe oase și morminte. Sunt cuvintele lui André Castelot, un istoric care își propune să aducă aminte francezilor ceea ce au cam uitat. Că Parisul e pavat cu mormintele care existau în jurul numeroaselor biserici, spitale și abații. Unele distruse la revoluție, iar altele victime ale dezvoltării urbanistice. De câte ori se sapă o fundație, sau un canal, apar oseminte. Catacombele ar găzdui peste 6 milioane de corpuri, dar multe au rămas necunoscute. Multe cimitire au devenit scuaruri și piețe, pe care turistul se plimbă nestingherit în căutarea unui timp revolut. Sau pur și simplu cască ochii la vitrine și monumente. Fântâna Inocenților de lângă Hale e un monument, care ascunde astfel de relicve. Timp de 800 de ani, aici trupurile au fost auncate în gropi comune. Printre anonimi au rămas să-și doarmă somnul de veci, fără a fi

identificați, François Rabelais și Marion De Lorme, Madeleine Béjart și chiar vestiții arhitecți Mansart sau Hardouin. Și asta datorită vânzării precipitate a unor terenuri. Se spune că locul cu pricina a devenit un barometru al viitorului cartier. În anotimpul ploilor, vaporii și mirosurile, care se ridicau din cimitire, pătrundeau în apartamentele din apropiere și alterau până și straturile de zugrăveală. Sub intrarea la Biblioteca Sainte Geneviève se găsea un alt fost cimitir dezafectat parțial. Așa s-ar fi pierdut și urma mormântului lui Mirabeau. La fel, sub caldarâmul curților dimprejur își dorm somnul mulți domni și multe doamne de odinioară. Hughenoții masacrați în noaptea Sf. Bartolomeu se zvârcolesc încă între Sena și Tour Eiffel. Peste tot în vechiul Paris, dai de astfel de locuri. Cele mai bogate în amintiri sunt cimitirele revoluționare. Scurarul Louis XVI nu e decât vechiul cimitir Madeleine. Pe strada Picpus răposează peste 1300 de victime ale Terorii. Nu departe de mănăstirea Capucines ar trebui să fie și mormântul Doamnei de Pompadour. Un pictor, Saint Martin, povestește cum a cumpărat inimile lui Ludovic al XIII-lea și ale lui Ludovic al XIV-lea pentru a le folosi ca materie organică în pregătirea culorilor. O soartă asemănătoare ar fi avut-o și inima Anei de Austria. Oricum, e mai bine să o sfârșești pe paleta unui pictor dând strălucire unor tablouri, decât sub caldarâmul unde se plimbă lumea. Ai avea șansa, ca măcar o parte din tine, să fie contemplată într-un muzeu. Poate la Luvru. Și când te gândești că milionarii americani își cumpără locuri de veci pe lună sau în cosmos.

Prin bunăvoința domnului profesor de limbi clasice Savignac frecventez PEN-clubul parizian de pe rue Miron. I-am întâlnit acolo pe doi din principalii animatori,

Sylvestre Clancier și Jean Portante. Dar și pe amabila doamnă Fanny de Rocquigny care organizează la ea acasă prezentări de carte și de autori. Așa am cunoscut-o și pe Augusta de Schucani, pictoriță originară din Turda, plecată din țară de peste douăzecișicinci de ani. E amabilă, nesofisticată, fără ifose de mare artist. Încearcă să supra-viețuiască din munca ei și lucrează mult, mai ales că are comenzi. E adevărat că, inovația ei, tehnica picturii pe sticlă adaptată pe plastic, un fel de plexiglas, nu e estetică ci tehnică. A ajuns la ea după multe căutări și experimente (pictură de biserică, design, reclame și tot ce se cere). Viața ei e un admirabil roman. A plecat în occident cu mare tapaj, s-a făcut pentru ea și greva foamei în fața ambasadei românești din Washington. La plecare a fost tratată cu dispreț la vamă și dezbrăcată în plină iarnă de paltonul de blană. A plecat împreună cu fetița. Acum nu mai are resentimente, și-a cunoscut și umbra, securistul, care o urmărea afară, la New York, apoi la Londra și în Bretagne. S-a căsătorit cu un elvețian, care a murit de cancer, iar acum stă singură într-un apartament drăguț pe rue Rambuteau, nu departe de Centre Pompidou.

Lucrează ceea ce se cere pe piață pentru că în Franța arta se vinde foarte greu. Și-a format o piață prin cunoștințe și prieteni, acum vinde mai mult în Elveția și Italia. Augusta e atentă cu mine, mă cadorește cu câte un obiect util. O face molcom; ardeleneste, nu ar vrea să mă jignească. De fiecare dată, începe cu „te rog să nu te superi”. Așa mi-a dat cu împrumut un telefon mobil (între timp prietenul ei i-a cumpărat altul, sofisticat) care îmi e foarte util, mai ales că mai are câteva luni cartelă, apoi mi-a dat o geantă ușoară și rezistentă cu scai. A mea era cam scorțoasă de atâta purtat. Apoi o pereche de pantofi de piele, aproape noi, englezești, îi mai am și acum. Au-

gusta nu e genul răutăcios sau egoist, povestește tuturor ce face și cum a intrat în circuit. Lucrează și mici instalații, veioze pictate, sau decorații pe folii de plastic. Așa am ajuns să o cunosc și pe Françoise, o galeristă de lângă Pont-Neuf, născută dintr-un tată francez și o mamă evreică, plecată de câteva decenii din România. Ea însăși își amintește de Bucureștiul anilor '70 și de bunicii de la țară, dar nu mai știe românește. A trăit 20 de ani în Columbia unde a fost măritată. Stăm de vorbă vreo jumătate de oră, apoi îmi stabilește un *rendez-vous*, din când în când mai are nevoie de ajutor, poate îmi oferă ceva de lucru. Îi spun povestea mea și îi las coordonatele mele. Aici arta nu se vinde, decât prin publicitatea marilor ziare și reviste ori ea nu a reușit să intre în circuit. Toată lumea invită marile ziare și personalități la vernisaje, dar majoritatea ajung probabil la coș. Invitațiile. Ea abia supraviețuiește, cu mica ei galerie.

Pe la cinci ies în aerul răcoros al cheilor și după o scurtă promenadă, ajung la Hôtel de Ville. Numai bine ca să prind intrarea la o mare expoziție de fotografie, Ronny Willis. Născut la începutul secolului, din evrei lituanieni și ucrainieni. Când ies, s-a lăsat întunericul, dar îmi aduc aminte că e miercuri și la Grand Palais unde vizitasem duminică o interesantă expoziție pe tema melancoliei, geniului și nebuniei cu ilustrații din Goya, Bosch, Dürer, Dali, se mai află o expoziție. În partea cealaltă a palatului e o expoziție *Viena 1900*, cu Klimt, Schiele, Kokoshka, Moser. Evrei și ei, poate că nu toți. Oricum, imposibil de ignorat pentru istoria picturii.

Să nu uit întâlnirea cu Jean Portante, poet și traducător, eseist, unul din animatorii PEN-clubului. A tradus și poeți români, îl cunoaște bine pe Livius Ciocârlie. Știe bine italiană și spaniolă și traduce „la patru mâini” cu ajutorul au-

torului. Am îndrăznit să-i dau un plic cu câteva traduceri din propriile poeme, rugându-l să se uite peste ele, să vadă dacă sub această formă sunt publicabile în vreo revistă. Asta s-a întâmplat în seara când a citit poezie Hélène Dorion, o poetă importantă din Quebec care tocmai a scos o carte la Editions de la Différence și a fost încununată cu premiul Mallarmé. La sfârșit m-am prezentat și i-am spus câteva cuvinte. A fost plăcut surprinsă pentru că vizitase România și a participat la un festival de literatură la Oradea unde i s-a publicat și un mic volum la Editura Cogito. Îmi dă cu plăcere un volum cu autograf, ghicise că nu pot să-l cumpăr. Costă 14 euro! Îi promit să traduc ceva în Arca și vom ține legătura.

La una din întâlnirile organizate de Doamna De Rocquigny, care locuiește într-un apartament cu salon, nu departe de *Jardin du Luxembourg*, citește pe 3 noiembrie chiar Gabriela Adameșteanu. Publicul, cam zbârcit, bătrânei de condiție bună, amatori de literatură. *Les Amis du PEN-club*. D-na Adameșteanu se descurcă bine în franceză, întâlnirea e destul de animată, gazda, care a vizitat odinioară România, o prezintă cu multă simpatie. Se pun întrebări, romanul *Une matinée perdue*, proaspăt tradus, suscită un anumit interes, cred că a vândut câteva zeci de exemplare. Urmează programul *Les belles roumaines*, seria întâlnirilor cu cei 12 autori români (Blandiana, Adameșteanu, Cărtărescu, Crăciun, Ion Mureșan, Marta Petreu, Letiția Ilea, Agopian...) la Paris și în toată Franța, timp de două săptămâni.

15 noiembrie, la prânz

Aseară am ieșit cu L. în recunoaștere să inspectăm cartierul în partea de apus, spre A 86 și dincolo de șosea. Trecem pe sub viaduct, totul e iluminat ca în palmă. Stelele

sunt reci, noaptea adâncă. Mă gândesc în nopțile reci de toamnă, dacă există o culoare a sufletului. Aerul rarefiat mă lasă parcă să pătrund dincolo. Caravanele țiganilor români de lângă viaductul dinspre Aubervilliers au dispărut. Acum, cu evenimentele din *banlieue* și-au luat tălpășița sau au fost avertizați. Când sunt astfel de evenimente, riscă să fie luați de poliție, fără avertisment și să li se distrugă caravanele pentru că nu au autorizație. După o vreme însă, revin, sau își găsesc o asociație de solidaritate care îi ajută, sau un primar mai înțelegător. După trei săptămâni de violențe, președintele Chirac a ieșit din nou pe post cu un alt discurs. Starea de urgență se va prelungi timp de trei luni, dacă e cazul. Și este. Opoziția își arată colții și spune că e prea mult, că guvernul e incapabil, că și-a pierdut autoritatea. Un polițist a fost arestat și câțiva au fost avertizați pentru că au înghiontit un cetățean de origine arabă. Băiatul ăla face acum pe vedeta, își arată vânătaia și are o atitudine care cere palme. Părerea mea. Și pe deasupra îl cheamă și Jihad. În sfârșit, după câteva zile și polițistul e eliberat ca urmare a protestului sindicatului poliției. Mare chestie, democrația!

Chirac îi asigură acum pe tinerii din cartierele care suferă că toți sunt fiii și fiicele Republicii. O parte din acești fii au dat foc la peste 3000 de mașini și au făcut pagube de peste 250 de milioane de euro. Aseară, până târziu, la emisiunea „Mots croisés”, debateri aprinse, pro și contra. Unii spun că mediile străine exagerează când arată violențele, că modelul francez nu e falimentar, că poporul francez nu suferă, că nu e vorba de o răscoală musulmană, cum au titrat alții. Oricum francezilor nu le strică (în paranoia lor) să vadă evenimentele oglindite de alții. Protestele musulmanilor sunt un răspuns la rasismul francezilor, care nu-i prea lasă să pătrundă în ierarhia administrației.

Asta se vede cu ochiul liber și o reclamă și unii africani, sau algerienii care nu reușesc să se angajeze. Pentru că ei se consideră îndreptățiți să fie francezi, după ce Franța le-a jefuit bogățiile. Cam așa stau lucrurile. Francezii îi țin la distanță pe maghrebieni. Care, iată, nici la a doua, nici la a treia generație nu se adaptează, nu îmbrățișează valorile occidentale. Vorba unui imam: „Dacă tinerii nu respectă statul de drept, cel puțin respectă religia.” Apogeul înfruntărilor a avut loc vineri pe sâmbătă (4/5 nov.) Într-o singură noapte 754 de vehicule incendiate, din care 563 în regiunea pariziană și 191 în provincie. Au fost reținute peste 200 de persoane. Numeroase complexe comerciale și clădiri publice (chiar școli, grădinițe!) au fost distruse total sau parțial de foc. Numai în zona Seine-Saint-Denis, unde locuim și noi, au ars 132 de mașini. În rest, o grădiniță în Yveline, colegiul Jean Monnet în Seine et Marne, o concesiune Opel în Essone și un parking subteran cu 36 de mașini în Aubervilliers, nu departe de noi. Multe linii de autobuz au fost oprite ca măsură preventivă. Unii șoferi au refuzat să lucreze noaptea după ce, pe două noiembrie seara, câțiva tineri au aruncat o sticlă cu benzină, aprinsă. Călătorii au reușit să fugă, iar șoferul a reușit să salveze o femeie handicapată, care a scăpat cu arsuri.

La întâlnirea cu primul-ministru, primarii periferiilor afectate au refuzat planul de urgență și sunt exasperați de reducerea ajutoarelor sociale (care aici sunt substanțiale). În fond, șomerii au, mulți dintre ei, aproape echivalentul unui *smig* (salariu minim) și dacă lucrează la negru, sau fac diverse *petites affaires* (unele necurate), le convine. La Clichy-sous-Bois, teatrul primelor confruntări, șomajul este de 85 %. O treime din familiile care locuiesc în blocuri mizerabile și degradate, sunt de origine străină, de pe toate continentele: refugiați politici, persoane fără acte, sau ul-

timii sosiți. Dacă în moscheii imamii au făcut apel la calm, partidele de dreapta cer intervenția armatei în cartierele violente. Reportajele dure din presa străină se datorează și faptului că ziariștii sunt întâmpinați uneori cu ostilitate de tinerii răsculați. Interdicția de circulație, pe timp de noapte, pentru tinerii sub 16 ani, e măsura cea mai recentă. În schimb, unii politicieni cer ca armata să facă percheziții în case și pivnițe, pentru a găsi armele cu care s-au tras asupra unor polițiști. Alții pledează pentru punerea sub tutelă a adolescenților cu probleme de comportament acolo unde părinții nu mai stăpânesc situația. Un deputat UMP iritat cere în fața camerelor de luat vederi, crearea unor „batalioane disciplinare”, pentru calmarea insurgenților și a celor ce se fac vinovați de violențe!

Corina îmi spune că, a aflat pe internet, că doi oșeni din Certeze au fost împușcați într-o discotecă din Aubervilliers, aproape de noi, sâmbătă seara. Ar fi fost victimele unei încăierări, între patronii sârbi și niște macedoneni. Unul de 21 de ani a murit, celălalt s-a ales cu o rană la picior. Poliția nu a intervenit decât la sfârșit, după consumarea conflictului. Se observă că, în timp ce bătrânii și părinții sunt calmi și încearcă să dedramatizeze, tinerii dau în clocot. Imamii și voluntarii din diverse cartiere încearcă să-i liniștească. Cu șepcile lor cu cozoroc, puse de-a curmezișul, cu pantalonii largi și tricouri cu glugă, ei sunt mereu în prim-plan ca și Tedji, un tânăr revoltat de 18 ani care declară în fața camerei: „*Quand un flic meurt, tous les syndicats sont là. Pour les cités c'est kif kif. On n'est pas de racailles, mais des êtres humains. On existe. La preuve: les voitures brulent.*”

Duminică, în drum spre Montreuil, la Ion și Măria, L. îmi arată o inscripție cu litere de o șchioapă în stația République:

„Sarkozi mort, le peuple aura ta peau. Chirac en prison à la place des jeunes”. Alte inscripții frecvente: „Nique la police! Nique ta mère, Sarkozy” ... Intraductibil.

17 noiembrie

Ce mai citesc parizienii în metrou în aceste zile de triste?

Le menu peuple, cei care își pun ochelari de cal și se prefac că nu observă ce se întâmplă în jur. Și nici nu-și permit, ei sunt sclavii moderni, „lași” pe care îi huiduie liceenii ieșiți și ei din școli în semn de solidaritate cu periferiile. Nu au timp, ei nu cunosc altă filosofie decât: *boulot, métro, dodo!*

După cum observ, domnișoarele citesc Paolo Coelio și Dan Brown, domnii tineri benzi desenate și romane polițiste. Toată lumea răsfoiește pe apucate, între două stații cotidienele *Métro* sau *20 minutes*, distribuite gratuit la intrarea în stație. (Românii inventivi, mai ales maramureșenii și țiganii îl oferă zâmbind contra unei monede, cât de mic!). Citesc și eu peste umărul tânărului din fața mea ce s-a mai întâmplat în *banlieue*. De trei săptămâni ard periferiile, iar străinii titrează: *Arde Parisul!* Cam exagerează spun ziarele locale, chiar dacă există, asta o vede toată lumea, există teama generală, neliniștea oamenilor pașnici, care merg la lucru, dezaprobarea populației pariziene. La televizor, președintele Chirac a prelungit starea de urgență la trei luni și a făcut apel la tinerii din cartierele defavorizate, numindu-i - „politicos” - „fiii și fiicele Republicii”. Ca să vezi Domne! Asta după ce ministrul de interne, uns de numai câteva luni și foarte autoritar i-a făcut „racailles” (lepădături, drojdia societății) pe tinerii insurgenți. A urmat ce se știe, o imensă fierbere și aprinderea mașinilor, cu coctailuri Molotov, atacul și distrugerea unor antrepozite și magazine.

Încât, unii vorbesc de periferie, ca despre un pământ al Jihadului! Peste 3000 de mașini arse în toată Franța, pagube de peste 250 de milioane de euro. Să vedem ce mai citesc parizienii. Catolicii citesc La Croix, musulmanii citesc Coranul, laicii nu citesc nimic, ei gândesc. Ori, urmăresc impasibili reclamele, sau poemele din metrou, catrene, mici poeme în proză. Anul ăsta poezie braziliană.

Apropo, în a doua parte a lui noiembrie se desfășoară programul *Les belles Roumaines*. Întâlniri literare, lecturi publice, dialoguri cu 12 scriitori români aleși pe sprâncenă. Am apucat să particip și eu la două întruniri, una într-un bar, L'Entrepot, unde s-a proiectat mai întâi un film cu prezentarea autorilor. Apoi au citit câte un poem în românește, cu traducătorii alături, Marta Petreu, Ion Mureșan și Simona Popescu. Pitorescul Muri' a fost aplaudat cu simpatie pentru *Poemul alcoolizilor și Paharul*. Doamnele au răspuns inteligent și aplicat la întrebările publicului consumator. Următoarea întâlnire a avut loc într-o sală mai mare cu public numeros, peste o sută cincizeci de persoane, într-o casă a scriitorilor bine dotată, la doi pași de Muzeul Orsay. De data asta, a strălucit prin texte și prin răspunsuri, Mircea Cărtărescu. L-au însoțit Ion Mureșan, din nou în formă, și Letiția Ilea. Au fost prezentați de Petre Răileanu, comentator la R.F.I. Textele, rostite cu o dicție impecabilă de actori francezi, au fost ascultate cu multă atenție și aplaudate. S-au vândut câteva exemplare din cărțile traduse (între 12 și 28 de euro exemplarul), s-au dat autografe, a urmat o mică recepție. Mulți români din Paris, studenți și profesori, dar și cititori și scriitori francezi. Programul, organizat de Centrul Național al Cărții din Franța continuă cu numeroase întâlniri la Paris și în alte orașe. Se vor întâlni cu publicul: Ana Blandiana, Gheorghe Crăciun, Gabriela Adameșteanu și alții.

Dacă guvernul nu va introduce armata în cartierele insurgente așa cum sugerează partidele de dreapta și dacă Miron Cosma nu are șanse să se specializeze la Paris, în vederea unor noi mineriade, scriitorii români, prezenți aici, vor avea ce povesti și ce relata.

22 noiembrie

Duminică, din nou întâlnire cu Gheorghe Crăciun, Marta Petreu și Dan Lungu într-unul din barurile imensei librării MK2 de lângă Biblioteca Mitterand. Discuții anemice, întrebări timide, vreo douăzeci de curioși, majoritatea tineri. Marta declară cu emfază că optzeciștii nu se despart de generațiile anterioare, că mișcarea echinoxistă a fost susținută de bătrâni, ideologic și estetic. Crăciun pune în evidență contrastul ideologic și ruptura estetică. Îi cer un autograf pentru Lucian pe ultimul său roman adus din țară, Puppă rusă. Nu avem timp să discutăm, Horia Bădescu, atașatul cultural de la ambasadă sugerează să mergem la cealaltă întâlnire cu Agopian și Vlad Zograffi. E la două stații de metro, pe bulevardul Daumesnil, la 105. Prindem partea a doua. Agop e în formă, cu răspunsuri originale, își face o promoție agresivă; Vlad Zograffi vorbește bine franțuzește spre deosebire de predecesorul său, dar îi scapă mereu câte ceva. Paula Fauci, prezentatoarea și traducătoarea seriei mă recunoaște cu greu având în vedere că mi-a căzut tot părul. Mă întreabă de Lucian. La sfârșit o însoțesc până la Place de la Bastille. E surmenată de atâtea drumuri. A fost la București, la Festivalul de Teatru și a rămas în urmă cu lucrul. E mai frig ca de obicei, în acest sfârșit de noiembrie. Evenimentele din periferii au răvășit-o, Parisul nu mai e ce-a fost, are nostalgia țării, dar parcă nu are curajul să se întoarcă. Îi dau ultimul meu volum de versuri și mă căciulesc, poate va traduce ceva. Va vedea ea, are mult de lucru.

Pe 21, seara, am invitație la ambasadă, trimisă de Horia Bădescu, vine Băsescu într-o scurtă vizită oficială. Ajung târziu, e o coadă imensă, toată lumea se împinge la recepția cu sarmale de Ziua Națională. Câteva sute. Spre mirarea mea, oficialii au făcut față, a curs cu bunătați. Președintele a fost scurt, a râs marinărește și a dat startul la sarmale. A apucat să menționeze câteva succese și de creșterea economică. Apoi lumea s-a repezit ca la un semn la tocănița fierbinte. A uitat de bufetul rece și de băutură. Ce lume, monșeri! Sudenți famelici, oficiali cu familiile lor, cucoane bătrâne în căutare de delicatose, domni însoțiți de creaturi planturoase, curioși, străini, artiști, ziaristi, scriitori, miniștri. Stolojan, Blaga, Ungureanu, înconjurați de mulțimi cu farfuriile asortate. Băsescu i-a săturat pe toți cu mamaligutza și celelalte. Marcel A. de la ambasadă îmi prezintă o tânără doamnă, Carmen, volubilă, lunecoasă, figură de Mata Hari. A lucrat în cabinetul Sarkozy. Mănânc un măr să îmi spăl gheața. Și o bucată de mămăligă, tăiată romburi. Nu am curaj să beau vin. Ajung acasă pe la zece.

XIX

27 noiembrie

Din nou la ambasadă. În fața clădirii dau nas în nas cu vechea mea cunoștință, d-l ing. Conrad, care tocmai se prezenta unor doamne întrebându-le modest dacă știu că el este autorul cărții *La Roumanie avec la capitale...Paris!* Doamnele, naive și curioase nu se așteptau la un asemenea noroc și încep să-l descoase. Bampirul atâta a așteptat: *Eu cunos Romania de doizecișipatru de ani și șase luni. Avut doă soții românce și acum tot român este. Eu publicat la Editions Oxus acest carte cunoscut și apreșiat. Acum publicat nou articol in revista de la amabasada chind venit Basescu in vizita. Cartea meu costă doizeci euro și am la mine, pot se dau autograf.* Doamnele dau din colț în colț și recunosc distrat că au venit să se întâlnească cu scriitorii români și să mănânce sărmăluțe. La care Conrad le amen-dează blând: *Vedeți, mare pacat la români, vin la maba-sada pentru muncare și nu pentru cultura.* Doamnele mai dreg busuiocul și intrăm în frumoasele săli ale palatului Béhague.

Scriitorii întârzie puțin, urmează discursul ambasadorului Sabin Pop, același ambasador de pe vremea lu' Pingelică. Conversații libere în jurul unui pahar cu vin. Ca de obicei, Muri', simpaticul satir face curte unor doamne și le recită versuri. Mă prezintă tuturor, mă tot împinge înainte. Așa îl cunosc pe Olivier, un traducător și pe Matei Vișniec, tip sobru și comunicativ care îmi spune că și el a

fost ajutat o vreme de Séours Catholique. În sfârșit, acum i se joacă piesele și i se publică volume aici. Îl văd și pe Florin Iaru, la fel de volubil, dă mereu în clocot. Se miră că U.S. nu m-a ajutat cu nimic. Se va interesa el. Schimb câteva cuvinte și cu Simona Popescu care parcă își aduce aminte de mine. Mai e și Horia Bădescu prin preajmă. Cel puțin acum se poate respira, nu e ca la recepția prezidentului.

După recepție, Muri' mă trage după el, în microbuz și ajungem la Hotel Royal din Raspail, lângă Tour de Montparnasse. Nu înainte de a trece printr-un Paris subacvatic, iluminat feeric. Ploaie mărunță și rece. Încerc să înjgheb un dialog cu Mircea Cărtărescu, aflat pe bancheta din spatele meu. Mereu obsedat de Bucureștiul lui imens, fără stil. A apucat să vadă în aceste zile câteva expoziții, între care și *Dada* de la Centrul Pompidou. Tușește. Aproape toți sunt răciți. Crăciun, care a fost cu Blandiana la Ajaccio, a făcut febră. Peste 40. Până la urmă, la hotel se adună cu toții în camera lui Dan Lungu, un moldovean amabil, care face oficiile de gazdă. Fiecare aduce câte ceva: palincă, vin, fructe. Marta, cu figura ei de preoteasă orfică îl ajută. D-na Gabriela Adameșteanu face o mulțime de poze. Ana Blandiana scrie autografe. Doar Romulus Rusan, pare că îmi observă stinghereala și anamam o discuție. Mă descoase bătrânește. Știe multe despre boli și doftori. Agop îmi aduce, în sfârșit, după lungi amânări, volumul promis, *Tobit*. E sobru și cam suspicios, ce mai, e un dur. Și pe deasupra aghezmuț. Pus parcă pe hartă. Laetiția Ilea își tot mângâie calculatorul cel nou, portabil, îl încearcă. Apare și Dinu Flămând, încadrat de două tipe, traducătoare. Se deschide ușa și un geam, cheful ia proporții românești. Sunt obosiți și totuși curioși, ușor melancolici, a doua zi cei mai mulți se vor întoarce în țară. Acoperiți de lauri și

glorie, invidiați de unii, înjurați de alții. Ana Blandiana îmi spune că nu își dă seama dacă toate aceste întâlniri, numeroase, organizate de Centre du Livre vor folosi la ceva. Nu știu dacă e decepție sau o îndoială filosofică. Va mai rămâne câteva zile cu soțul ei la niște prieteni.

Când ne despărțim, Muri îmi strânge mâna și îmi spune că îi pare rău că scriitorii nu sunt sensibili la problema mea. Nici nu mizam pe asta, am vrut pur și simplu să-i văd, să-i ating. Să mă îmbăt de freamătul și neliniștea lor, să revizitez românitatea, românitudinea. Ca să-mi uit propria neliniște, angoasa. Ne despărțim și mai privesc o dată curioasa adunare. În lift, încă îmi mai răsună în urechi, hora de cuvinte românești și franțuzești.

Duminică, 4 decembrie

Săptămâna trecută am făcut o faptă bună. La solicitarea d-nei dr. I. am procurat, cu ajutorul unui medic de aici, un medicament pentru un bolnav de leucemie de acasă. Urmează să i se facă o grefă în țară. Mi-am luat inima în dinți ca să abordez medicul de aici, pentru a-i explica. Nu a stat mult pe gânduri și mi-a scris rețeta. A fost mica noastră victorie și un test de încredere. Urmează să trimit medicamentul acasă cu Miki G. Care va sosi aici săptămâna viitoare, într-o mică excursie.

L. a trecut cu groază prin faza critică de după tratament: aplazia, temperatura, administrarea granocitului, apoi perfuzia cu antibiotice, sânge și plachete. La sfârșitul lui noiembrie, am răcit ușor din cauza camerei încălzite numai noaptea, din rațiuni de economie. C. îmi spune cât de mari sunt cheltuielile și nu am încotro. E în continuare impulsivă și încăpățanată. Abia Darie, dacă o poate controla. Stau de vorbă cu el și îi spun că sunt dispus să plătesc suplimentar. Cedează; vom vedea noi cum facem. Când

aduc vorba de chirie zice să stau liniștit, poate îmi va găsi el ceva. Sunt surprins, nu știu ce să cred. Probabil îi stingherim. *Enfin*. Paralel, la telefon ducem tratative subtile cu d-l Julia care a făcut deja o invitație pentru Florica, să vină de sărbători. Nu ne va refuza, dar Mr. Borand, asistentul social de la spital ne încurajează și el. A găsit un loc pentru L. într-o casă de odihnă pentru bătrâni. L. nici nu vrea să audă, știe de la alți pacienți că acolo e nasol. N-avem de ales, vom vedea. Pe 30 noiembrie, de Sf. Andrei îi iau băiatului o cutie cu bomboane de ciocolată ca să-i servească pe cei care l-ar felicita. Nici vorbă. Aici nimeni nu știe de Sf. Andrei. Doar laici și musulmani. Așa că avarul își mănâncă singur bomboanele, în ciuda protestelor mele. La televizor, un film documentar despre Colette, apoi altul despre Julia Kristeva. Îmi aduce aminte de bătrânul Ciocârlie, pe care l-am văzut câteva clipe pe postul cultural românesc. Cu vocea lui inconfundabilă și dârză își linge rănila bătrânețelor. Demn și subtil ca întotdeauna.

După ce lucrurile s-au calmat în periferii și se iau măsuri reparatorii, acum asist la o largă dispută în jurul lui Napoléon, contestat cu ocazia sărbătoririi victoriei de la Austerlitz, în Place de Vendôme. Au apărut cărți care îl compară cu Hitler, pentru că a reintrodus sclavia și a organizat expediții în Africa, folosind metode de exterminare pe corăbii. Din cauza folosirii unor substanțe toxice de dezinfectare, negrii mureau cu miile. Câteva organizații pentru drepturile omului fac scandal și protestează împotriva glorificării tiranului. De altfel, la comemorarea din Place Vendôme, nu mai participă nici președintele, nici premierul.

În ultima vreme, nici președintele nu a scăpat unor critici și aluzii dure, cu ocazia împlinirii vârstei de 73 de ani. Îl ridiculizează pentru gafele tot mai frecvente.

În *Mon coeur mis à nu* descopăr acest *Calcul în favoarea lui Dumnezeu*:

„Nu există nimic fără scop.

Deci existența mea are un scop. Care anume? Nu știu.

Prin urmare nu eu l-am hotărât.

A făcut-o, prin urmare, cineva mai învățat decât mine.

Trebuie, prin urmare, să-l rog pe acest cineva să mă lumineze. E cea mai înțeleaptă hotărâre.

Un Dandy trebuie să aspire să fie sublim fără întrerupere: trebuie să trăiască și să doarmă în fața unei oglinzi.”

Oho, francezii nu-l mai citesc de multă vreme pe Baudelaire!

(Acum când transcriu jurnalul, a trecut un an de la evenimente, totul se estompează, sunt gata să renunț. L. și-a lansat volumul de debut la București, la începutul verii la sediul U.S.R. în prezența lui Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu și Bogdan Stănescu, apoi a trăit euforia primelor cronici la carte. Toamna a început cursurile, am fost împreună la control, am revenit, l-am pierdut pe bunu'Onu. Într-o dimineață de luni, la începutul lui decembrie a plecat cu bicicleta la piață, la domnu'Buruiană, se zolea să tundă pomii și nu găsea omul potrivit. S-a întors acasă și a făcut infarct. Am apucat să-l ducem la spital, dar noaptea inima a cedat. Avea 87 de ani și o lună și nici un semn nu prevestea sfârșitul bătrânului veteran. Doar un vis ciudat pe care îl răstălmăcea din când în când și ne amuzam copios. L-am înmormântat pe o vreme frumoasă de decembrie, ca o toamnă târzie. O toamnă care nu se mai termină. Se schimbă climatul. Mai sunt câteva zile și vom intra în Europa. Bunu Onu care a participat la bătălia de la Stalingrad n-a mai apucat integrarea.)

7 decembrie, dimineața la 4,30

Luni sosește Miki G. cu avionul cu un pachet de acasă. Greoiul bunic, pensionarul cu o minte ascuțită și cu o ironie cinică ce alternează uneori cu duioșia, e însoțit de prietenul său, un român din Mikereki (Ungaria) care vorbește o românească arhaică, Gheorghe P. Pe lângă pachetul de acasă îmi pune în mână și niște bani din partea lor și îmi aduce niște pachete cu prăjituri cu mac și cu nuci, făcute de sora lui, Iby. În aceeași seară; în care ne întâlnim în micul lor hotel de pe strada Chevalier de la Barre din Montmartre; unde se află cazat întregul grup de unguri, mă invită cu ei la masă, la restaurantul unde își luau cina. Spre surprinderea mea, la sfârșit, patronul restaurantului „Chez Gigi” nu-mi încasează consumația și spune că e din partea casei. *La fois prochaine*. A doua zi mă prezint din nou la „Montmartois” și facem un plan de vizită. Îl însoțesc pe Miki în Defense; unde căutăm magazinul de jucării Top Joy; ca să cumpere un trenuleț pentru nepot. Oprim și în stația Champs de Mars-Clémenceau; de unde îi arăt promenada Champs-Élysées, Grand-Palais și Petit Palais, apoi facem câțiva până în Place de la Concorde: Îi dau câteva detalii asupra axelor și centrului parizian. Ne întoarcem la hotel, mâncăm un *poulet rôti* și îl ajut să mai facă niște cumpărături într-un butic. Va sta până vineri, în zilele următoare nu-l pot însoți, urmează pentru mine două zile de tratament la Spitalul Saint Antoine. L. se bucură să-l audă pe *unchiu'* Miki la telefon, cu vocea lui blajină și iscoditoare. Va mai sta câteva zile în aplazie. Îi aduc zilnic mâncare de afară, a descoperit costițele de miel pregătite la o măcelărie musulmană.

Duminică, Ion și Maria insistă să mă duc cu ei la biserică la Limours. O fac în ciuda stării mele de disconfort de după citostatice. E o ocazie specială, sărbătoresc ziua

de naștere a lui Ion și a fiicei Mariei, Dănuța. La agapa de după slujba religioasă mă văd, ca de obicei cu familia Cădere. D-l Dumitru îmi înmânează discret un plic cu un mic ajutor din partea consiliului decanatului ortodox. Sunt surprins și emoționat, îndes plicul în buzunar, abia apuc să le mulțumesc. Acasă la Ion, masă întinsă, atmosferă de sărbătoare, picoteală. Îi admir că mănâncă numai de post și pește, azi creveți. Ne uităm la știrile din România, prind Pro Tv și Realitatea. Florica îmi spune că Universitatea Goldiș mi-a premiat volumul de critică și am primit echivalentul unui salariu. S-a întunecat și e frig, mă despart cu greu de prietenii mei, mă întorc la Avicenne unde mă așteaptă băiatul cu vestea cea bună: cresc leucocitele și plachetele, va ieși peste două-trei zile.

21 decembrie

catre neamul parisian al mocutzestilor

se scrie sanatate. De trei ori sanatate. Pentru totzi trei.

Ajuns-am si eu sireacul tirziu pe calculator, calin fiind inca cu somnul nimplinit, precum un prunc neintors, iar mateo fugit iara dupa banii cei mult ispititori si parelnici. Dar vai, nu ai arcai.

Fost-a, p-aici, serbare de premiere de carti pe care nu le-a citit insa nimeni dintre multimea ce n-avea loc tihnit pe scaune adinci si neindestulatoare in holul teatrului ce acum ii zice ioan slavici, cel de l-a blestemat pe nenea iancu, autoriul mizeriei atit de lipsite de dragostea de tarisoara si istoria ei legendara, numita parca in batjocura vesnica „o scrisoare pierduta”. Dar cel ce lua lozul cel mare fu unul absent. Chiar tu, sonetistule, cu racaii tai din saint denis. Care placut s-a facut auzit din chiar gura mea. In rest, am patit-o ca sa spun asa. Pina mi-am condus eu sub-tirii oaspeti, - cornel unguoreanu, gh. secheșan, ioan moldo-

van, traian stef, dan mircea cipariu, - spre locul de desfatare lumeasca de la bar, de pe mese mi s-a fost furat aproape toata beutura asezata frumos in sticle de doi litri – vin negru și alb din podgoria vestita a aradului. Asideri o parte din mincare, iute rasturnata in niste plase de nailon de-graba scoase din jeburi. Pe cei cu pricina abia daca am putut sa-i mai prind a-i vedea cum alergau prin spatele lojilor din teatru. Niste maestri, niste magistri, mai ai pina sa-i ajungi. Altfel niste racailles, cum ar zice unгурul sarkozy de la internele franceze. Am plecat de la sarbatoare mai mult carat in spate de consoarta. Dar nu fiindca as fi baut ceva – dimpotriva, nici n-am mai avut ce! – ci de oste-neala trupului si-a mintii, dar mai ales a inemii care doar ea strinsese cu blindete si umilinta totul. Enfin.

Altfel eu sint destul de rablagit cu sanatatea, nici nu mai stiu ce sa maninc sa nu-mi iasa repede pe piele ceva.

Cred ca ghytza i-a scris lui manolescu o epistolie adinc plecatoare care finalmente tot in sarcina mea a ajuns. Ma bucur ca lucian e mai bine. E cazul sa-l urmezi! Parintele trebuie, e porunca in decalogul apocrif, sa isi urmeze fiul. Mai ales la bine. Va doresc sarbatori fericite, de fapt asta trebuia doar sa va scriu, in impacare, putere si buna petrecere. Sa ne vedem cit mai curind cu totii aici la arad.

vasile dan

mai draga cronicariule vasile

ti-am sorbit epistolia sau mai bine zis, ți-am secat-o dintr-o sorbire, precum secara unionistii milcovul, si am simtit in ea tristete si ironie si dor adevarat.

Si noua ne e dor de tine si de micile noastre complicitati de odinioara ca sa nu pomenesc de altele mai vechi ca ma apuca plinsul. Ajung, evident, la dragul nostru dorel sibii, fie-i tarina usoara. Par delicatesse il pedut sa vie!

Paris mi-a trebuit toata viata, cum zice florica – paris am avut. M-am saturat de parisul ista pe care il traversez in toate directiile si de care ma las biciuit. Chiar azi cind am fost la kontrol (d-na dr. zice ca totul e bine si ma opresc cu chimioterapie, e o veste buna nuu?), chiar azi m-am intors pe la petit palais si am intrat vreo doua ore. Tocmai a fost restaurat, e o splendoare, francezii nu au nece una limita in lux, voluptate si excelentia (iar muzeul care cuprinde curentele artistice de la antichitatea greaca pina la primul rezbel, e facut din donatii!!!)

De citeva zile ne-am mutat din nordul cel friguros unde sta darie cel tacut si bruna lui corina si am venit din nou la velizy, linga padurea versailles (noi ii spunem moneasa!) la d-l julia, bunicul nost'adoptiv care n-a trebuit sa ne zica de doua ori, c-am si venit. Ne-a invitat aici pentru confort pentru perioada cit e si flory cu noi (pe care o asteptam cu nerabdare, nu am mai vazut-o de trei luni). Lucian zice ca batrinului bridgeur ii place de mami, cum sa nu-i placa, dar e un om minunat, un gaulist sans reproche.

Sa nu uit, daca ai nevoie de oarece leacuri pentru tine sau familie, nu ezita, am un amic care poate sa mai procure printr-o asociatiune de solidarite

Vive valeque, sanatate si cultura, cum ar zice regretatul dom'banescu.

georges

08.01.2006

Florica a venit pe 22 decembrie și a plecat pe 7 ianuarie, a venit cum a plecat, îndurerată și fragilă, împărțită între cei doi bărbați de aici și cel de acasă. A fost o vacanță destul de activă în care l-am antrenat și pe Lucian, a venit cu noi la Montreuil la Ion, apoi la Augusta, pe rue Rambuteau. D-l Julia ne-a condus în ultima zi a anului la Ver-

sailles, am revăzut grădinile moarte și fântânile (e)terne. I-am arătat Floricăi ferma și satul Mariei-Antoaneta, construite după model breton, iazul cu lebede, rate și pescăruși unde am făcut poze. Am fost la biserica din Limours în prima zi de Crăciun când mai multe cete de români l-au colindat pe I.P.S. Iosif.

O așteptasem pe 22, tot lângă Jardin des Plantes, ca și anul trecut. Autobuzul a întârziat cinci ore. Noroc că a apucat să ne sune. S-a oferit să ne ducă Marcel A., de la ambasadă pentru că locuiește aproape de noi la Chaville. Am șocat-o cu fața mea umflată și pergamentoasă, cu ochii buretoși și chelia de Rigă Crypto. Efectele vincristinului și ale doxorubicinului. Fața spână, capul pleșuv au fost ținta ironiilor duioase la care participă acum și L., sătul de tovărășia mea fatalistă și lunecoasă. D-I Julia ne ține până la sfârșitul lui ianuarie. Plimbările în pădurea din apropiere îmi fac bine, mă trezesc din amorțeală.

Marc B., asistentul social, l-a convins pe băiat să stea într-un maison de repôs, la Drancy iar eu, - asta m-a luat prin surprindere, - voi putea veni la el acasă, în zona VI, are o cameră liberă. Vom vedea. Deocamdată continuăm hibernarea la moș Julia și citim.

M-a apucat un soi de scârbă când mă privesc în oglindă și nu mă recunosc. Frica mi s-a lipit de organe, angoasa îmi răvășește măruntaiele. Vocea mea interioară a devenit un reflux al stigmatului și al răului care mă bântuie și mă transformă tot mai mult într-o legumă sleită. Văd o lume fără orizont, cu evenimentele fatale (victimele gripei aviare, accidentul cerebral al lui Ariel Sharon, morții de la Mekka, teroarea zilnică din Irak), văd ceea ce alții nu vor să vadă. Pentru că știu să se apere. Îi văd pe nenorociții care cerșesc (se spune că rețelele de cerșetori au o mafie în spatele lor), pe cei din stațiile de metrou; care au

renunțat să întindă mâna, îi văd pe stigmatizații în transă, pe mutilați și pe nebuni. Care e sensul prezenței lor? De ce fugim de ei? Socoteli care m-ar putea face să ajung la nebuni. Dar mă agăț zilnic de detalii, de cărți, de iluziile și promisiunile lor mincinoase, de încăpățânarea celor din jur, de a merge mai departe, călcându-se unii pe alții în picioare, pe umeri, pe creștet.

XX

10 ianuarie 2006

Obosit și abandonat, după plecarea Floricăi. Hibernez în aceste zile ceptoase de ianuarie. Ieri nu am putut ieși, nu am avut puterea. Astăzi o oră cu moș Julia în pădurea de lângă Versailles. Ca de obicei, înainte de masă. Copaci goi, profile hilare. Frunze putrede pe cărări. Urme de copite. Toată viața m-am grăbit spre ceva, am urmărit un scop, m-am precipitat. „Câți s-au grăbit, tăți or murit”, îmi șoptește din depărtare vocea bunului Onu. N-am ajuns nicăieri. Sau, mai precis, am ajuns nicăieri. (Mi-aduc aminte de piatra tombală a lui Ionesco: „Je prie Je Ne Sais Qui. Peut-être Jésus-Christ.” În fond e normal că dacă vin de nicăieri, să ajung nicăieri. Mă potrivesc cu ritmul moșului Julia, probabil că am vârsta lui. Mă agăț de ritmul și de respirația lui, de bătrân decrepit, de călăuză imemorială. Ne plimbăm în tăcere. Se aude fâșâitul pașilor pe frunzele umede și apoi câteva triluri răzlețe. Vuietul îndepărtat al autostrăzii.

Îmi pândesc în oglinda unei băltoace căpățâna pleșuvă de rigă Crypto. Nici un semn că ar crește părul. Îmi pipăi barba. Doar un puf adolescentin, grețos. Acum știu că n-am făcut nimic folositor. Nici măcar fiul nu-mi folosește la nimic. Cu diferența că el mai are resurse. Nu mă pot întoarce în trecut, aș ameți. Până și memoria îmi joacă feste. Mă agăț cu privirea de copaci, de petele de verdeață, de un fascicol de lumină. Apoi, pe măsură ce mă cocoșez,

revin la frica obișnuită, la angoasă. Mă preocupă varicele groase de la piciorul stâng, mai mult decât salvarea sufletului. Asta mă neliniștește.

(Paralel cu redactarea jurnalului, răspund la un interviu al lui George Vulturescu. Ultima întrebare sună așa: Cum mai e, viața la țară a unui profesor de melancolie a anului 2007?)

- După ce am colindat un an și jumătate Parisul și periferiile (care încă mai mocneau acum un an), viața la țară ar trebui să fie idilică. Așa își închipuie unii, dar nu este. Chiar dacă încerc să mă readaptez. De Revelion, m-am amestecat și eu în mulțimea din fața primăriei din Curtici, urmărind spectacolul unor trupe tinere, cu un pahar de șampanie în mână, în așteptarea focului de artificii, care să consfințească intrarea în U.E. Ar trebui să mă consider fericit, mai ales „sincronistul” din mine. Dar cred că, până la urmă, nu voi rămâne decât un lovinescian neconsolat. Sau, cum ar zice Creangă, trag oghealul cu dinții. Mă simt ceva mai bine, când mă gândesc că, și Petre Stoica s-a retras la Jimbolia, de unde mi-a trimis volumul Pipa lui Magritte. Cred că pentru proiectul tău privind literatura de frontieră, jimbolianul/olimpianul Petre Stoica e un exemplu demn de urmat: s-a retras acolo și a întemeiat o fundație propunându-și să transforme orașelul într-un mic Weimar cultural.

La școală e o altă lume, pe colegii mai tineri nu-i interesează literatura, poezia. Mă tem că nu pot intra în rezonanță cu ideile lor. Din păcate și în cancelarie a pătruns dihonía intoleranței și a agresiunilor verbale. Te trezești insultat și fără drept de replică de indivizi impulsivi și grobieni care, vorba lui Francisc Vinganu, nu știu sau nu vor să îmbătrânească frumos. Micii teroriști își refulează complexele sociale și frustrările libidinale, creînd o atmosferă

de bălci. Sunt personaje nevertebrate ale unei lumi cenușii. Generația mea mea de dascăli e obosită. Senzația mea este că, suntem deja expirați și nu avem ce pune în loc. Prefer după amiezile când rătăcesc în hățișul lecturilor, sau îmi fac de lucru prin grădină și dau de mâncare găinilor. Sau serile cu micile plimbări în jurul cvartalului, cu bătrâna cățelușă Lassie, urmată de cele trei pisici. Cred că ar trebui să ne scuturăm de visul rău al tranziției, în special de televiziunea și emisiunile agresive și să privim în altă parte. Nu-mi doresc, decât să pun lira în cui și să pun capăt pustiului, angoasei. Să mă bucur altfel de fiecare zi care-mi este hărăzită. Literatura a fost totuși un vis frumos pentru mine.)

16 ianuarie 2006

Am fost și rămân un mistic. Mi se trage de la descoperirea prematură a unui *dincolo*. Părinții care nu m-au vrut; încă un copil însemna o povară în acel moment pentru familie. Poate mama a încercat să se descotoarsească de mine. Cine știe, acum nu o mai pot întreba. N-amsers, mi-am făcut loc cu coatele. Apoi sensibilitatea mea, „geniul” meu predispus la relația cu un creator. Haosul ăsta trebuie să aibă un creator, prea îi semănăm. Omenirea e poate un accident, ca și mine. Aș putea fi mai modest.

Bolnăvicios, ipohondru, iritat, mereu pe ducă. Supraviețuirea a început să mă amuze. „Semnele particulare” din poezie sunt o manifestare a sufletului, silit mereu să se replieze. În învelișul nesigur al unui trup precar. *Un chat percé*. Mai exact, sită de mătase din coadă de câine. Asta îmi aduce de răspunsul pe care mi l-a dat Geo Dumitrescu la poșta redacției (la „Luceafărul”?) când am îndrăznit să-i trimit câteva poeme pentru debut. Mi-a publicat unul cu remarca „brânză bună în burdof de câine!”

Frate-meu, sănătos, îndesat, roșu la față, plin de energie. Harnic, încă din copilărie. Se puteau baza pe el. Eu, palid, leneș, visător. Timid, studios, căutând mereu ceva, bomboanele ascunse ale mătușii prin șifoniere și dulapuri cu sertare și funduri secrete. Cu timpul, plăcerea de a pătrunde în intimitatea altora, fără a o viola. Voyeurismul! Duiosia ironică a mamei, pentru cel mic și mai slab: „Mai bine te-aș fi făcut rece/ Și-n locul tău zece!” Moștenind zestrea contemplativă a tatălui meu, a bunicii Maria care la bătrânețe citea enorm. Pe jumătate surdă, își ascundea cărțile când intram în camera ei, cu un fel de jenă. Citea Sadoveanu, Agârbiceanu, Biblia... Văru-meu Petre zice că i-a citit toată biblioteca. Mai ales interbelicii. Misticul aliment al lecturii. Misticitatea a fost saliva care a secretat antidotul pentru rănilile mele. Scriind îmi lingeam rănilile. Acum știu că nu mai are rost. Sunt prea multe și incurabile. Așa că jocul vieții și al supraviețuirii mă amuză cu imprevizibilul lui. Nu mai pot programa nimic.

Parisul dezlăcuțelor.

Tema e atacată de Cioran într-o scrisoare către Arșavir Acterian, (1972) în care scrie că, deși nu are complexul românesc al dezlăcuțatului, i se întâmplă uneori să-și spună că, ar mai fi autentic, (*que je serais plus dans le vrai*) dacă ar fi făcut o carieră de cioban în satul natal, decât să țopăie într-o metropolă de saltimbanci. Ca de obicei, filosoful își biciuie nostalgia originilor, asumându-și alunizarea din paradis. Prin 1985, cu ocazia unui dialog cu Esther Seligson își declară un fel de idolatrie negativă pentru Paris, exprimată prin silogisme: „Pour moi Paris a été l'idolatrie. Mais je m'en suis lassé, parce que je viellis, et la ville aussi. L'enchantement a pris fin. Si je ne la quitte pas, c'est parce que j'y ai vécu pendant quarante ans. Elle ne

m'inspire plus. Chamfort a écrit avant la Révolution française: „*Paris, ville lumière, ville du plaisir, où quatre habitants sur cinq meurent de chagrin*”. *C'est une ville triste. Elle est abîmée. Elle s'est changée en un infer – ou en un cauchemar – que je ne peux abandonner. Je ne pourrais vivre autre part*”. Dacă Paul Celan și Gherasim Luca au fost atinși de această tristețe, sau nebulie, care i-a făcut să se arunce în apele Senei, Cioran, Eliade și Ionesco rezistă eroic. Ei își înving nostalgia și o exploatează, folosindu-i resursele, convertindu-i energiile. Ca și Brâncuși.

Despre lunga tradiție intelectuală a românilor în Franța povestește Georges Bengescu: „În decurs de opt ani, patru români (Carmen Sylva, George Bibescu, Elena Văcărescu și G. Bengescu) și-au văzut de cinci ori lucrările premiate de Academia Franceză. Listele elevilor încoronați de premii în liceele Franței nu sunt pline de laureați? În 1895 România conta pe mai mult de 100 de doctori în drept, mai mult de 160 de doctori în medicină, 12 în științe, 1 în Litere numai dintre diplomații facultăților Parisului”

În prezent sunt vreo 30.000 de români pe teritoriul Hexagonului, dintre care 11.000 au primit cetățenia, 9.000 sunt rezidenți și restul circulanți. În '89 aveam un exil în vârstă, intelectuali, plasat sub media veniturilor medii, un exil politic. După '89 primul val au fost studenții, apoi comunitatea romilor din vestul țării și din Craiova la care se adaugă maramureșenii. Când nu găsesc de lucru, au descoperit „jurnalul de stradă”, vând, adică, ziare gratuite.

14 ianuarie

Lucian. Febră, telefoane la spital, ambulanțieri, noapte nedormită. Veghe, febră, tuse seacă, spital, medici, obsesii, neliniște, vise morbide... Infirmiere, analize, sentimentul sufocării. Intrarea în aplazie, frica, schimbarea antibio-

ticelor. O zi și o altă noapte cu febră, alte antibiotice. Teamă, suspiciune, radiografi, zilnic alte analize. Veghe, masaj, protestele lui L., masaj ușor și cuvintele abisale „povestește-mi”. Povestește-mi ceva... Invariabil, la capătul crizelor, al suferinței, masajul la tălpi, sau la spate și poveștile mele anemice despre copilărie. Ale mele, ale lui, orizontul comprimat al familiei, al bunicilor, pe care abia i-a cunoscut. Nostalgia poveștilor și a glumelor bunului Onu. Care, îl așteaptă acasă, cu lumea lui, animalele, politica de la televizor și din presă, grădina, prunii, țuica, bătrâna cătelușă Lassie, pisicile. telefoane îngrijorate de acasă. Mama, împărțindu-se între școală și noi. După zile de căutare și analize astăzi Madame Cornille, cu figura ei de savant distrat (astăzi și-a pus din greșală pe cap un ciorap protector care se trage de obicei peste încălțăminte). Am râs înăbușit. Îl consultă pe L. și e foarte clară, ca o tăietură de brici: Ai o infecție la plămâni, nu e metastază, nu te îngrijora. Facem un scanner pulmonar, pentru a vedea clar! Iar eu să nu mă apropiu prea mult, să mă protejez corect, *pour ne pas attraper un virus*. Acum, după tratamentele mele sunt și eu vulnerabil.

Pe de altă parte cu gripa aviară nu e de glumit, în Turcia au început să moară oameni. În august când am fost acasă n-am mai mâncat pui decât din cei crescuți de bunicul. În timp ce notez aceste rânduri îi urmăresc tusea cu o spaimă nouă.

Începutul anului 2006 a stat, în Franța, sub semnul unei dezbateri: Elie Barnavi, fostul ambasador al Israelului în Franța (născut la București în 1946 și emigrat în Israel în 1961), condamnă într-un interviu absența din proiectul Constituției Europene, a unei referințe explicite la „rădăcinile creștine ale Europei”. Dezbaterea devine cu atât mai

importantă, cu cât el declară că nu e nici creștin, nici practicant. Este consternat de această negare a istoriei pe care o pregătesc chiar politicienii, argumentând:

„Europa este fructul unei duble amintiri: Imperiul roman și creștinătatea. Max Bloch spunea că, Europa s-a născut când Imperiul roman a murit. Într-adevăr, pentru acest imperiu mediteranean, Europa nu era nimic, abia un concept geo-politic. În momentul în care imperiul se repliază pe partea occidentală, începe o a doua fază în care Europa se confundă cu creștinătatea, *christianitas*, care se manifestă în cadrele administrative și mentale ale imperiului. Se recuperează tot, simbolurile imperiale, limba, capitala.” În continuare istoricul subliniază importanța ordinilor religioase, a universităților și a mișcărilor artistice în stabilirea frontierelor Europei, care se naște în evul mediu. Modul de gestionare al celor două puteri, cea spirituală și cea temporală creează diferența dintre orient și occident. Începând cu Reforma, unitatea Bisericii se destramă, dar nu și cea a civilizației europene. Și anticlericalismul creștin intră de acum în ecuație cu spiritul său critic. Pe de altă parte Europa creștină care a inventat democrația nu se poate defini doar prin drepturile omului. Elie Barnavi crede că e legitim ca polonezii, bosniacii și albanezii să intre în Europa. Cât privește integrarea Turciei, care a provocat o angoasă colectivă în occident, e mai rezervat. El e convins că nu din cauza religiei musulmane turcii sunt percepuți ca o amenințare: „E o problemă de valori fundamentale mai degrabă, decât religie. La urma urmei vorbim de o țară în care soția premierului poartă voal și nu se arată în public. Acest lucru nu e în spiritul european.”

Francois Bayrou, deputat, președinte al UDF, care a militat pentru Constituție europeană laică, fără referințe la

rădăcinile creștine, îi răspunde istoricului evreu în numărul următor al revistei *Le Point*. El recunoaște că este credincios, creștin și catolic, și în același timp apărător al laicității. Dar Europa, spune el, nu e făcută numai din creștinism: „Atena ne-a lăsat rațiunea drept moștenire, Roma zeilor ne-a lăsat gustul administrației și dreptul, evreii au adus Cartea, memoria lor, tăcerea, suferința lor. Islamul s-a strecurat adânc în istoria noastră, amenințând, dominând, apoi repliindu-se, nu fără a lăsa urme în cultura noastră colectivă. Și soclul Europei e în același timp un soclu al contestației creștinismului.” În sprijinul acestei afirmații el invocă aportul Luminilor, pe Voltaire, pe Spinoza, pe Giordano Bruno, pe Sfântul Dominic, pe Marx și pe Kant.

„Europa înseamnă toate aceste descendente, tot acest patrimoniu spiritual, filosofic, fidel și rebel, pentru că adevăratul nume al Europei este mai întâi umanismul și libertatea de a crede și de a gândi.” Așa își explică el opțiunea ca francez și republican, ca european, de a nu menționa în Constituție nici o referință religioasă. Una este legea fundamentală, alta este credința. Religia este o opțiune de ordin spiritual, care nu poate fi impusă și care nu poate fi o referință politică, nicidecum una juridică. Civilizația noastră, adaugă el, înseamnă distincția ordinilor, separarea realității spirituale, temporale și politice, în mod special despărțirea Bisericilor de Stat. Ceea ce nu înseamnă că religia trebuie redusă la spațiul privat. Religiiile trebuie să se exprime în spațiul public pe care ele l-au construit ca actori ai societății. Nimic nu ar fi mai rău pentru o religie decât faptul de a se găsi în postura de religie oficială. El cheamă istoricii și filosofii să se exprime. Ceea ce, probabil, se va întâmpla în acest spațiu al diversității. (După revista „Le Point”)

25 ianuarie

dragilor gytza & lucian,

aceasta nu e neaparat o scrisoare placuta mie. Dimpotriva, ma incurca in ginduri si mai ales in simtire. Asadar mai muri un pohet din arad. Muri pohetul de riu Mihai si Traianu. Nu altfel decit eu insumi m-am temut ca se va intimpla. Singur in casa de fapt in odaia inghetata, de pe strada transilvaniei, in care nu prea ardea niciodata focul. Aici e o iarna grea, minus 15 grade noaptea. Facuse schimb de locuinta cu niste vecini de pe calea romanilor unde avea el apartamentul. Nu stiu cu ce filos pentru pohetul de riu. L-au impins, oricum, mai aproape de groapa. In fine. Dupa ce n-a mai fost vazut pe nimeni zile bune, vecinii cu pricina l-au cautat la domiciliul cu pricina. Cum usa era inchisa pe dinauntru, au chemat militia si procuratura sa o sparga. Pohetul dar repausase. Nu se stie insa de cind. Ce-i drept era proaspat barbierit si pomadat cu bruma. Frigul camerei il congelase bine. Problema mea era ca L. isi rupsese in aceeasi zi si in acelasi loc, ca asta vara, mina stinga, chiar in ziua in care fusese gasit, inghetat bocna, pohetul. Asa ca a trebuit sa ma ocup mai intii de ea pe la urgenta. A doua zi am publicat necrologul – n-are rost sa insist ca pohetul nu mi-a lasat date biobibliografice actualizate, nici macar de stare civila (ex.: cum il cheama real, corect, mihai traianu fiind, fireste, un pseudonim), iar fiul lui e un neispravit care nu-si gaseste nici acum, la cei 37 de ani, locul si rostul pe lume. Asa ca in ziar au aparut doua anunturi diferite: un necrolog al meu, continind si informatiile cu locul, data si locul inmormintarii, si un anunt al fiului, transmis prin telefon din nu stiu ce oras pe unde haladuieste, cu alte date. Cele care s-au dovedit corecte au fost ale mele, dar eu n-am putut sa le confirm celor interesati atita timp cit n-am putut sa-l contactez pe fiul defunctului. Iar acestuia nici

prin cap nu-i trecea sa ma contacteze pe mine. De altfel el era total netulburat de eveniment, mai mult plictisit si incurcat in propriile-i, incertele-i ocupatiuni. La inmormintare au fost cam aceiasi ca la gheorghitza: eu, mateo, calin. Li s-au adaugat, in timpul prohodului, gligor sava si ileana schwartz. Parintele tulcan a fost in mare incurcatura la momentul iertaciunilor. Caci de la cine? A gasit in fine o iesire: de la scriitorii prezenti care i-ar fi fost singura familie. Fiul se uita plictisit la ceas. A, sa nu uit. Au fost doua coroane de flori: una adusa de vecini si una adusa de mine. Iar cosciugul a fost lasat in groapa in care apa urcase pina aproape la 20 de centimetri/ se pare ca toti mortii din Pomenirea fac baie, pinza freatica este aici, cu atitea ploi, foarte sus. Brrr! Cimitir marin, vorba colegului poet. Am baut cite un pahar de palinca trasnitor de buna, adusa de ileana schwartz si am plecat infrigurati acasa. Cu cele mai bune ginduri, fireste. In sensul: ce bine, ce cald de noi. Va imbratisez, ca ma grabesc, a venit calin si are de lucru la calculator. Pa!

XXI

Duminică, 5 februarie, dimineața

Sâmbătă profit de ajutorul lui Marcel A. ca să ne mutăm de la dl. Julia. La nouă dimineața plecăm cu mașina împreună cu Tudor, fiul lui spre Stade de France, acasă la Darie să-mi recuperez celelalte bagaje. Sunt deja prea multe haine, chiar dacă am făcut o selecție, o parte le-am abandonat, o altă parte le-am lăsat în pivnița d-lui J. Darie ne face o cafea și ne spune necazurile lui. Patronul îl exploatează la sânge. Cu toate că e omul lui de bază refuză să îi mărească salariul. Chiria lui e foarte scumpă, vreo opt sute, iar Corina nu poate lucra din cauza studiilor, a fost admisă la un master. În plus, la București, consulul francez nu-i acodă viza pentru apropiere de soț, ceea ce i se pare un abuz. Eu îmi adun boarfele, le pun în saci de plastic, nu am geamantane destule. Mai sunt cărțile grele, două pături și altele. Naiba să le ia! Coborâm toți trei, eu rămân la urmă și las la ieșirea din lift trocul de plastic plin cu haine bune, jeansi noi, cămăși, pijamale. Punem totul la repezeală în mașină și o luăm pe șoseaua de centură în sensul acelor de ceasornic, în jurul Parisului. D-l Borand ne-a explicat cum ajungem la el pe A4. Satul în care stă e la un sfert de oră de mers cu autobuzul de stația RER Marne la Valée-Chessy, tocmai în zona șase. Ajungem într-o jumătate de oră. Noua mea gazdă stă vizavi de primăria din Coutevroult, într-o casă veche cu două caturi, restaurată. E o minunăție, te simți ca la țară, e liniște și are și o grădină în

spatele casei. Salonul e mare, cu un șemineu superb în care ard câteva lemne adevărate! Printre picioarele noastre dă din coadă prietenos un canish cam bătrân, Tippy. Două pisici leneșe dorm în fotolii. O imagine patriarhală, care ne cucerește imediat și ne lasă bouche-bée. Marc mă conduce la etaj, în camera pe care a eliberat-o fiică-sa. Voi sta aici o vreme, nu știu până când, dar perspectiva îmi convine mai ales când Marc îmi spune că, până la Avicenne unde lucrează, face cam o oră și jumătate. Nu-mi vine să cred. Din păcate Marcel se grăbește să ajungă din nou la Darie cu computerul lui defect. Așa că, eu și Tudor, înghițim în sec, ne e foame, pe masă se află o pizza caldă, iar noi ne grăbim. Lucian e tot la spital, marți va fi transferat într-o *maison de repôts pour les rétraités*.

Ajungem la Chaville, în sud, pe la două și jumătate, Luci ne servește o ciorbă de fasole cu șorici afumat și celelalte. Înfulcăm în grabă ca să ajungem la Darie. Pentru asta ocolim și cealaltă jumătate a metropolei.

Când ajungem în sfârșit, cobor și intru în hol, și ce văd? Troaca de plastic cu jeanșii, cămășile și pijamaua, toate intacte! Par neatinsă. Îl uitasem în graba plecării, la ieșirea din lift. Urcăm la Darie și facem un haz nebun. Ei rămân acolo să repare computerul, eu mă grăbesc spre Avicenne, la fiul meu cu autobuzul. Incipit vita nuova!

15 februarie

Merită să stai o jumătate de oră, la coadă, pentru a intra la Palais du Luxembourg (lângă Senat) ca să vezi celebra colecție de pictură a lui Duncan Phillips?

Bogătașul american, cunoscut critic de artă, a adunat o colecție memorabilă, la care se înghesuie acum bătrânele doamne parfumate cu esențe rare și turiștii nerăbdători. E o zi obișnuită de februarie, mi se pare că e chiar Sfântul

Valentin, și eu stau la coadă ronțaind biscuiți, *galettes bretonnes*, niște prăjiturile tari care îmi aduc aminte de gustul pogăcelor pe care le făcea mama. Țsta e prânzul de azi, am mai găsit și niște brânză topită în geantă. De când locuiesc la Borand, în sătucul de la marginea de est a Parisului unde începe bogata câmpie Brie care se întinde până în Champagne, am schimbat strategia. Mănânc dimineața și seara la gazda mea. E posibil pentru că Marc e acasă în convalescență, după operația la coloană, iar Chantal, soția lui, învățătoarea, numai trece drumul până la școală. Dimineața iau RER-ul A până la Chatelet, în centru, îmi rezolv problemele la Montreuil, sunt înscris la Agenția UNPE la un *rendez-vous* săptămânal, *objectif emploi individuel*, ca să învăț să îmi caut de lucru. E clar că nu am nici o șansă decât la negru, dar trebuie să respect legea. Altfel îmi risc statutul de rezident. Deocamdată mă instruiește un tânăr de culoare, apoi, după masă, iau RER B până la Drancy și, cu busul 346 ajung la clinica lui L.

Acum sunt nerăbdător să văd comorile d-lui Phillips, legitimația mea de la Uniunea Scriitorilor e asimilată cu cea de jurnalist și intru nestingherit. După controlul genții. Înăuntru e cald și înghesuială. Intru și îmi clătesc privirea cu pânzele mici ale lui Delacroix și Courbet, apoi pe cele mai mici ale lui Puvis de Chavannes. Mă opresc amețit în fața unei naturi statice de Cézanne de mărime mijlocie și studiez mărul, cu care maestrul și-a propus să schimbe fața picturii. Și a făcut-o. Trag cu urechea la explicațiile șușotite ale unei doamne pedante, care își conduce invitații spre pânzele lui Degas și Renoir. *Le déjeuner des canotiers* strălucește neatins de vreme pe peretele din dreapta, e piesa grea a colecției, alături de trei tablouri de Van Gogh de pe peretele din față. Americanul și soția lui consideră Renoir-ul mai valoros decât toată pictura lui Rubens și

înclin să le dau dreptate. Oamenii ăștia au luat spuma picturii impresioniste. Mai sunt câteva pânze de Bonnard și Rouault care nu pot să nu te fascineze, apoi mă întorc din nou la Paul Cézanne, maestrul naturilor moarte. Una din ultimele naturi pictate de el a fost vândută în 1993 la New York cu 25 de milioane de dolari. Unul din misterele acestor naturi statice, ar fi, că el deformează realitatea, pictând fructele din unghiuri diferite. O teorie, care dezvoltată mai târziu de Picasso și Braque, va da naștere cubismului.

Apoi, din nou, la Degas și Renoir, unde descopăr starea de grație a figurilor în intimitatea mișcării impresioniste. Din nou încerc să-mi agăț privirea și să pătrund ciudățenia lui Van Gogh, o intrare într-o grădină publică, un peisaj urban cu copaci desfrunziți și un câmp cu o casă în fundal. Alături de culorile crude, disting numitorul comun al contururilor negre, ce par să-i echilibreze delirul, și care îi țin depresia sub control. Cea mai crudă ironie pentru un artist care a trăit mai mult în mizerie, e faptul că, astăzi pânzele lui sunt printre cele mai scumpe din lume. De exemplu, *Jardin à Auvers* s-a vândut cu 10 milioane de dolari în Franța. Dacă statul ar fi acceptat să înstrăineze acest tablou, oferta a fost de cinci ori mai mare. În sala alăturată, o pânză celebră a lui Picasso, pe care o privesc din toate părțile pentru că nu-mi prea plac portretele sale; care sunt tot niște compoziții. Femeia cu tichia verde din fața mea are ceva de Mona Lisa postmodernă. Nu știu când a trecut o oră, ies în hol și aleg din mulțimea de cărți poștale o reproducere-afiș, după Renoir. Pe care, bineînțeles, uit să o plătesc, 1 euro. Surexcitat de ceea ce văzusem îmi iau *ma liberté de risquer*, și plec cu un suvenir de o valoare inestimabilă pentru viața mea secretă.

De fapt i-l duc lui L., pe care îl găsesc vorbind la telefon cu mama. Citesc pe fața lui că are o veste mare. Pe măsură

ce față i se luminează și pune alte întrebări, ghicesc că e vorba, Doamne Dumnezeule, de o veste mare. A luat premiul de debut pentru proză la Cartea Românească, premiu concretizat în publicarea unui volum. Nu-mi vine să cred. În august când am fost acasă. Vasile Dan ne-a arătat în „România literară”, anunțul cu concursul de manuscrise și l-am încurajat amândoi: asta e o editură serioasă etc. Acasă m-am ocupat special să trimită textele. Nu prea aveam timp și nici curaj, deși luase deja câteva premii la concursuri de proză, la Bistrița, la Siliștea-Gumești, la Ialomița și Onești. Vasile, exigent și prudent, l-a cam ținut pe tușă până i-a publicat fragmentul din povestirea „Francisc”, în „Arca”. Acum tot el i-a dat vestea cea mare, nevesti-mi. Îl sunase de la editură Magdalena Ghiu să-l întrebe dacă îl cunoaște pe băiatul din Curtici! A picat bine chestia și suntem în culmea fericirii. De fapt uitasem de concurs și nici nu aveam cine știe ce speranțe. Vechea neîncredere cu capitala, cu Miticii și cu ce se întâmplă prin jurii. Uite că n-a fost așa. Mai aveam niște rezerve față de influența vizibilă din Salinger, dar cine nu are modele? Iar L. e atât de crud, a întrerupt studiile după anul întâi... Ceea ce nu l-a împiedicat să citească. Din Salinger, cam tot ce s-a tradus. E fascinat. Ce să mai spun? Ne-am retras amândoi în sala de lectură a clinicii ca să ne rumegăm victoria, eu cu ochii umezi, iar el cu nelipsitul surâs. Mai larg, mai melancolic. A avut o tresărire: „Ah, dacă ar trăi Francisc!” Ne lipsește la amândoi El ar fi știut să se bucure. Apoi primim telefoane. De la Cristina care a aflat, apoi de la tușa Neli. Îi comunicăm și Alinei, fata din Timișoara, care se tratează de 18 ani aici; cu diferite complicații. Boala i-a trecut, au rămas sechelele. Operații, transplant de piele etc. Acum e cu tatăl ei aici, în aceeași clinică. Apoi ieșim la un club internet din apropiere să ne rezolvăm corespondența

și să îi scriem doamnei Ghiu. L. a mai avut o remarcă azi, parcă s-a descărcat: „Am știut că trebuie să existe o lege a compensației divine!” Vom vedea.

În metrou spre Montreuil văd o reclamă la deodorantul Nivea: „*Ce métro s'arrête toutes les stations/ Ce déo ne s'arrête jamais*”. Pufnesc în râs, tinerii de pe bancheta de vizavi își închipuie că sunt sărit. Păi sunt! Am mai văzut un afiș cu o tânără care își dezvelește dinții strălucitori. Credeam că-i o reclamă la pasta de dinți și când colo e vorba de limbi străine. Ca și Einstein, în celebra postură cu limba scoasă: „*Pas besoin d'être un génie pour apprendre les langues! Berlitz, votre solution en formation linguistique*” Aha!

24 februarie

Sunt de aproape trei săptămâni la Marc și Chantal și abia azi după-masă am ieșit să lucrăm ceva în grădină. E o vreme rece, dar după o jumătate de oră apare soarele. La început adunăm tulpinile uscate ale florilor și buruienilor, apoi săpăm câteva brazde. Intrarea în muncile de primăvară într-o grădină rămasă în paragină din cauza coloanei lui Marc. Acum e în convalescență ca și mine. Ne păsuim și ne încurajăm reciproc. După câteva brazde încep să gâfâi, o iau mai încet. Încerc să intru în ritm în lumina cețoasă a acestui colț de Marne. Din când în când întrerup și culeg uscături, în timp ce gazda mea tunde via ornamentală și iedera sălbatică de pe zidul vechi. Îmi spune că, dacă mai adună niște bani, îi va face o mică seră nevestei și va trage o verandă în partea de nord a casei, spre grădină, acolo unde e iazul cu pești colorați. Un iaz primitiv pe care l-a săpat chiar el, a izolat groapa cu o peliculă de plastic și a pus câteva plante pentru pești. Ca să supraviețuiască și iarna a montat o pompă care filtrează încontinuu apa.

Marc îmi arată în *Le Canard enchaîné*, caricaturi și aluzii la premierul-poet. Dar și reacția corozivă la lumea musulmană, iritată de caricaturile la adresa profetului.

Azi dimineată după micul dejun, am ieșit să dau un telefon de la cabină și l-am luat pe Tippy la plimbare. Din cauza frigului se ușura des, pe toate tufișurile, gardurile și stâlpii întâlniți, ridicând un picior din spate. Câteva picături și o lua de la capăt.

L. îmi spune că se simte bine. Tocmai îi scrie o scrisoare bunicuței Courtault. Așa cum mi-a promis. Ieri i-a trimis un mesaj și o povestire lui Cis, la Vatra. Textul se numește „Radio Africa” și e scris într-un fel de transă, ca și celelalte care vor alcătui volumul de debut. Nu mai face chimioterapie de o lună și jumătate, a întrerupt din cauza infecției pulmonare tratată fără întrerupere cu o mulțime de antibiotice. Ultima radiografie e bună, doctorii zic că imaginea e din nou normală. S-ar putea să se oprească aici cu chimioterapia, vor recalcula totul, deși nu și-a încheiat ciclurile conform programării inițiale. Dar uneori procedează așa. Au și ei teritorii necunoscute, experimen tează. De două săptămâni amână răspunsul și ne tensionează.

D-na Ghiu sau juriul au propus titlul *Francisc*, pentru noul volum. E bucata care le-a plăcut cel mai mult. Într-un fel e un omagiu care își are logica lui metafizică. Ca titlu provizoriu, noi am propus *Povestiri din adânci tinereți* care ne place mai mult. Rămâne la latitudinea editurii. Oricum, premiul ne-a răscolit pe toți și ne-a obligat să ne revizuim părerile. Atât despre autor, cât și despre juriu. Sadismul profesional al meu și al lui Vasile s-a estompat, L. e mulțumit, fericit. E o compensație mistică pe care, sigur, nu ne-am fi dorit-o. Mai bine n-ar fi scris toate astea în aceste condiții. Dar le-a scris cu o putere nebănuită, magică. Cea mai bună dintre lumi există și pentru estropiați. Poate ex-

ista, chiar fără unda de ironie pe care am perceput-o până acum. Nici măcar nu știm care a fost juriul. Am dedus că și Cistelecan, din mesajul lui laconic.

De o săptămână citesc, fascinat cartea pe care ne-a oferit-o Vasile, în august la plecare. Jeffrey Eugenides, *Middlesex*, premiul Pulitzer pe 2003. L. a citit-o pe jumătate, apoi a întrerupt-o din cauza tratamentului. Mi-a dat-o mie iar acum nu o mai pot lăsa din mână. Mă trezesc noaptea din somn, uneori din coșmar și citesc o oră, două. În ultima vreme, vise multe și ciudate. Ultimul coșmar m-ar fi proiectat din pat pe podea. Noroc că dorm pe o saltea întinsă pe jos. Se făcea că bătrânul profesor Toma (are peste 90) mă conducea undeva printre niște ruine. La capătul unei scări ce urcă spre un turn mi-l prezintă pe fiul lui, plecat în America. E numai o manevră pentru că mă lasă să urc singur scările și mă împinge brusc în raza unei puști cu lunetă. Atunci am sărit din pat și m-am trezit. Asta a fost tot. În ce-l privește pe Eugenides e genial.

Cum trec zilnic pe la stația Chatelet, în drum spre clinică, mă opresc uneori la Centre Pompidou. Revăd la Muzeul de Artă Modernă, *Big-Band*-ul, o expoziție tematică, având ca structură tendințele anarhiste ale începutului de secol XX: distrugere, construcție/deconstrucție, arhaism, sex, război, subversiune, melancolie și deziluzie. În sala dedicată desfigurării văd *Métafisix* a lui Jean Dubuffet, seria femeilor lui De Kooning cu figuri tragice și grotești, în cea dedicată haosului tronează Pollock cu suprafața spartă a liniilor colorate în care privirea se pierde ca într-un hățiș. Mai încolo Paul Klee scoate în evidență neregularitățile plastice și energetice ale formei iar Kasimir Malevitch cu al său Pătrat negru, ajunge la eclipsarea obiectului și la pierderea conceptului de reprezentare sensibilă a realității. Oglinda creează un alt spațiu fictiv inspirat de lumea lui Alice, recreată de Lewis

Carroll: pornind de la acest motiv, Duane Michaels în secvența *Alice's Mirror* (1974) descoperă un instrument de descompunere. *Prințesa X* a lui Brâncuși, având forma unui falus imens cu cap de femeie e reprezentarea forței haotice și ludice a creației, cu efecte de tulburare și neliniște. Vulturul fantastic cu bust de femeie, Himera lui Max Ernst încarnează puterea feminină, care exercită fascinație și teroare în același timp. În vitrine se pot observa metamorfozele literare ale personajului și limbajului. Deconstrucția povestirii. Desfigurarea personajelor, tentația stărilor limită, nebunia, beția și delirul. Teatrul absurdului. Transformările literaturii și artei plastice nu sunt străine de descoperirile lui Einstein, care a mărturisit în interviuri că a distrus spațiul și timpul, de Freud, care a aruncat în aer conștiința în cele douăzeci de volume ale sale, de Heidegger, care a chemat la distrugerea metafizicii, de Sartre, care a încercat să demonstreze că ființa e neant, de Foucault, care declara la televizor că el a dispărut deja, „comme à la limite de la mer un visage de sable”. Nu lipsea în această expoziție cosmopolită decât figura mea pleoștită, reflectată în sticla vitrinelor, o calotă ovală fără păr și sprâncene, ceva între neanderthal și supraviețuitorul Cernobălului.

Duminică, ultima din februarie, merg la Ion, la Montreuil. Ca de obicei, îmi lasă cheia în pivniță, pentru că ei se duc la biserică, la Limours. Ușa de la pivniță nu se încuie, nu-i fură nimeni nici sculele de zidar, nici sticlele de vin, nici lăzile cu fructe, nici obiectele semiuzate, recuperate din pubele.

La unsprezece e foarte frig, de sus începe să curgă o zăpadă foarte fină. În centru mă opresc la un supermarket și cumpăr un cabernet sauvignon cu doi euro. Vânzătorul îmi dă o pungă de plastic și restul de un cent și îmi zâmbește politicos. Afară traficul e slab, lumea se îndreaptă zgribulită spre piața de vechituri de la Porte de

Montreuil. Acolo unde găsești orice, am fost cu Ion în alte duminici, ca să își caute piese pentru ordinatorul său improvizat. Găsești scule electronice de ocazie, piese de schimb, mobilier, haine, cărți, CD-uri. Când apare poliția, majoritatea celor aflați pe trotuar își iau marfa abandonând-o pe jumătate, spălând putina din cauza lipsei actelor și a riscului de a fi reținut. Așa mi-am găsit astă vară o pereche de ochelari de soare cu toc de piele. Abandonați. Și așa lucrurile inutile încep să mă sufoce și le abandonez la rândul meu. Cu excepția dicționarelor și a cărților.

Acum intru în garsoniera lui Ion și Mărie și pe masă găsesc farfurii cu pizza și plăcinte dulci, aluat împletit și un bilet: „George, servește-te cu ce vrei până venim noi, în frigider găsești salata de beuf”. Înfulc câteva plăcinte și îmi aduc aminte de mirosurile copilăriei. Mama făcea ceva asemănător. Apoi îl sun pe L., e în regulă, îi spun să se îmbrace bine. Îl așteaptă pe Ion când vine de la biserică să-l ia de la clinica din Blanc Mesnil. Apoi trec în cameră și dau drumul la televizor. Urmăresc știrile pe posturile românești: eșecul protocolului de unificare al partidelor de la putere, eșecul PSD-ului și al lui Năstase, care se văicărește. Că el și familia lui nu au liniște de când justiția se interesează de averea lui, de casele și de moștenirile lui și ale nevesti-si. Săraca mătușa Tamara, i-a lăsat cam un milion de dolari. Urmează Brucan cu figura lui de reptilă, dă verdicte și face previziuni. Că Năstase are el ceva de ascuns dacă procurorii vor să îi facă percheziție. Că politicienii au renunțat la privilegiile formale, dar nu la cele de fond, cum ar fi pensiile de treizeci de milioane. Pe alt post, Băsescu zâmbeste șiret, uitându-se cu un ochi la moderator cu celălalt la obiectiv și trânteste răspunsuri abrupte. Conduce în topul încrederii, urmat de Mona Muscă și de premier. Gripa aviară de acasă își înmulțește focarele. Sunt

deja cinci localități vizate în județul Constanța. Iarna revine în forță pe meleagurile patriei, pricinuind necazuri automobiliștilor. Apoi ațipesc și mă trezesc la o emisiune cu Gică Popescu. Își prezintă viloiiul, un fel de moschee de lemn și sticlă, piatră și metal. N-am mai văzut așa ceva. Mă întreb cât îl costă să o încălzească. Mă apucă jalea, Florica a plătit acasă peste patru milioane numai gazul.

(Între timp ne-a părăsit bunu'Onu. La cei 87 de ani n-a mai așteptat. A alergat parcă în întâmpinarea sfârșitului. Inima i-a cedat pe cinci decembrie 2006, după un drum cu bicicleta, la piață. Numai bătrânei lui vecine îi spusese, în glumă că, până la Crăciun își găsește calea... Premoniția i-a fost alimentată de un vis. Lucra în grădină la un gard pe care nu l-a terminat. Îi mai rămăseseră vreo douăzeci de pași. Nu știa dacă e vorba de zile, de săptămâni sau de luni. Se pare că au fost săptămâni.

Când am fost anunțat la școală că i s-a făcut brusc rău, mi-am dat seama că e ceva grav. D-na doctor n-a putut să constate decât infarctul. La spital încă mai comunica, a fost o vreme lucid. Și-a amintit inclusiv faptul că Lucian, înainte de a pleca la Timișoara, cu o zi înainte, și-a luat rămas bun. Făcuse ceea ce trebuie.

Spre dimineață inima i-a cedat și ca să scăpăm de morgă și de autopsie, l-am scos din spital și l-am adus cu mașina, muribund, prin bunăvoința doctorilor. L-am cărat mai întâi de la etajul patru cu ajutorul asistentelor până la parter, pe un cărucior, apoi, împreună cu fratele meu, cu Dorel și cu Florica l-am așezat pe scaunul desfăcut al mașinii cărându-l cu pătura, ca pe răniții din război. Sub privirile curioșilor care știau că așa se face. Până acasă nu se răcise încă. Războiul lui cu lumea se termina aici. Oarecum firesc, în ciuda nefirescului situației. N-a mai apucat să pună piciorul în Europa.)

XXII

Duminică, 5 martie

Băiatul de sub clopotul de sticlă. Așa i-a spus o doamnă afectată lui L. când era mic. Într-un fel avea dreptate. Pe noi ne durea metafora asta. Când s-a născut, după o săptămână a fost operat de dr. Fufezan și trimis la incubator (sub un clopot de sticlă!) la spitalul de copii din Timișoara. În condițiile de mizerie, de pe vremea lui Ceaușescu. Era ianuarie 1985. Apoi sensibilitatea lui proustiană ne-a stresat toată copilăria. Oroarea de răceli și tratamente, de doctori și injecții. Mai era și amicul care încerca să îl „călească”, strigându-i, când era băut: „Mă, unde-i tac-to?!” Uneori repeta prostește chestia asta până pe copil îl apuca plânsul.

A urmat căderea și ruperea mâinii stângi, operație cu tijă, după o joacă aparent nevinovată cu copiii din vecini. Nu ne-a spus niciodată cine i-a pus piedică. După câțiva ani, la școală, un băiat mai mare îi rupe mâna de la încheietură trăgându-i șuturi la poartă. A mai fost umflarea lanțului de ganglioni, „boala ghearei de pisică” descoperită la Timișoara. Au mai fost și altele până în cumplita zi de Sântămărie 2004 când am descoperit umflătura de la femur.

Acum, după un an și jumătate de suferință parcă toate au un sens. Mă neliniștește faptul că „orice boală trupească are rădăcini spirituale”. Cauzele sunt multe, dar prefer să o evoc pe aceasta, dintr-o carte de rugăciuni:

„tainele ascunse ale lui Dumnezeu”. Hotărârea doctorilor de a întrerupe tratamentul și premiul de debut vin acum ca o izbăvire. Pe care o trăiește cu toată intensitatea vârstei sale, „a adâncilor tinereți”.

Acum L. îmi spune că începe să se sufoce în clinică, alături de moș „Blanche-Neige”, cum e poreclit de personal, bătrânelul Blanchemanche, un bărbat mic, roșu la față și cu dinții stricați care stă toată ziua imobilizat la pat și se uită la televizor pe același canal, la telenovele. Cu volumul dat la maximum. Alături de el, un cățeluș mare de pluș. Șeful clinicii, un mustăcios hâtru, îi spune „Formula 1” pentru că se deplasează greoi din cauza reumatismului. La cei 54 de ani bătrânul anchilozat arată ca unul de 70. Noroc că L. are căști și ascultă muzică sau se uită la filmele lui pe laptop.

Din când în când o mai vizitează pe Alina, timișoreanca cu grefa de piele. Sau merge în salonul de sport și face exerciții pe bicicletă sau își îndreaptă coloana la grătarul de pe perete. Sau iese la plimbare prin cartierul liniștit din Blanc Mesnil, ori se duce o oră la clubul internet din apropiere.

Acum nu l-am mai văzut de trei zile pentru că mi-am găsit de lucru. De fapt, mi-a găsit Teo, medicul român, care stă în Epinay sur Seine, la celălalt capăt (N-V) al Parisului. A aflat de mine și mi-a propus să înlocuiesc femeia de serviciu care face curat în blocul lor. La fața locului descopăr că e vorba de două blocuri de 18 etaje! Măturate și spălate cu t-ul. Holurile și casa scârilor. După prima zi am crezut că mă prăbușesc. Îmi ardeau mâinile, mă dureau șalele iar picioarele îmi amortiseră. Era explicabil pentru condiția mea fizică de după tratament. Dar nu eram plătit decât 5 ore pentru o normă pe care femeia de serviciu o executa în 8. În zilele următoare am învățat niște trucuri care mi-au mai redus din efort.

Mai e și portarul indian. Un fumător înrăit cu studii de contabilitate. La început mi-a spus să spăl numai holurile, iar în casa scârilor să mătur superficial. De fapt făcea pe „șeful”. A venit Teo și l-a pus la punct. În realitate nu se suportă.

E un bloc plin de metiși, negri, arabi, ruși și alte nații. Arată ca un bloc din Titan unde stă Marius. Ceva mai curat pe holuri. În unghere, goange, gândaci. Doctorul e drăguț, chiar dacă îmi cere să nu fușeresc. A treia zi mă invită la masă. Stă la ultimul etaj cu soția și fetița de doi anișori și așteaptă să i se recunoască specializarea pe care a făcut-o aici, în hematologie. Are simpatii țărăniște și îl evocă pe Constantinescu. Un tip plăcut la conversație, fiu de preot. Nu poți să nu fi puțin șovin când stai în bloc cu toate puterile și sălbăticiile care nu respectă regulile. Unii coborâți din copaci, alții poligami. Țștia sufocă periferiile. Totuși parcă sunt un pic deasupra unora dintre țiganii noștri. Care și ei s-au mai cizelat. După revoluție tatăl lui a construit o biserică, la marginea Bucureștilor. Apartamentul are trei camere. Stă și fratele lui aici, studentul. Un tip pragmatic, doctorul, dar parcă ascunde ceva. Mă invită să-mi aleg haine, noi și purtate, din niște cutii de la parter. Niște ajutoare pe care le-a adunat pentru România, dar a renunțat.

În prima zi mi-a arătat ce trebuie să fac chiar cu mâna lui. Iar eu mă conformez, nu trișez, doar că nu pot intra în ritmul pe care l-ar dori el, ca să termin la timp. Așa că stau cu o oră sau două în plus.

La etajul 17, găsesc aproape zilnic resturile unor festinuri bizare. Teo îmi spune că acolo se adună noaptea tineri care beau și se droghează. Lasă o grămadă de gunoaie care mă enervează. Cutii de bere, chiștoace, șervețele, mucii și vomă. Și prezervative. Teo a anunțat și poliția, dar nu se bagă nimeni. O să vadă francezii unde ajung în felul ăsta. Au și văzut!

Dimineată însorită și rece. Ca de obicei, duminica, Marc mă duce cu mașina la Meaux, la 3 kilometri ca să prind autobuzul spre Chessy. Azi mă opresc la Crédit Agricole și scot niște bani. Apoi îl rog pe Marc să mergem la piață să iau niște flori pentru soția lui. E martie, așa se obișnuiește la noi, bla bla, îi zic. *Les roumains sont bien élevés, bla, bla*, mă persiflează el. E prieten cu florarul din piață și îi zice, uite bă, românul îi cumpără flori lu'nevastă-mea, da'mă trimite pe mine cu ele! Rădem tustrei. Soare orbitor, ar trebui să port ochelari. Efectul razelor gamma... La Chessy-Disneyland iau metroul spre Nation. Un țigan de-al nostru, așează pe fiecare băncuță câte un bilet cu un mesaj, vă rugăm să ajutați un biet imigrant și familia lui, bla, bla. Un alt mod de a cerși. Oare câte feluri or fi? Îi urmăresc mișcărilor, e calm, știe că nu va lua nimic. Nici nu ia în vagonul nostru. La Vincennes iese țiganul și intră un sudamerican cu un nai. Culege câteva monede. E mai brun ca țiganul, dar mai ingenios. Își folosește talentul. Face ceva. Francezii, sau, mă rog, navetiștii agreează asta. Să faci ceva și nu să cerșești pur și simplu.

11 martie

Aș vrea să fiu omul fără griji pe care îl văd stând și flecărind pe terase sau în vitrinele cafenelelor. Nici nu știe ce pierde, e fericit fără s-o știe. Nu am cultura cafelei și nici n-aș putea scrie vreodată în cafea, cum pretind unii și chiar o fac. Deși simt că vibrează și în mine ceva, acolo îmi vin idei care uneori se cristalizează. E ca la biserică – unul din locurile mele preferate de inspirație – atunci când nu pot urmări liturghia și gândurile o iau razna, născând micii mei monștri.

Am scris jurnal și acasă, pagini care acum mi se par prea naive chiar dacă spontane; dar jurnalul parizian, prin forța lucrurilor m-a scos din somnolență și mi-a dat șansa regăsirii. Poate ultima.

26 martie

În ultimele zile am reușit să-l scot pe L. din clinică, după amiază. Mai ales că, se sufoca în cameră cu bășinosul Blanchemanche. Care se uita numai la serialele de pe canalul M 6, cu sonorul dat la maximum. Într-o zi am fost la Augusta, la un ceai. E relaxant să stai de vorbă cu o artistă pe rue Rambuteau. Vorbește o ardelenească dulce cu accent parizian. Ne arată ce mai lucrează și ne povestește odiseea fiicei, căsătorită cu un băiet de treabă. Un adevărat thriller. În alte zile am mers la Hôtel de Ville, la expoziția de fotografii a lui Roni Willis și la „Paris et le cinéma”. Apoi la Centre Pompidou, la „Big Bang” și la „Los Angeles (1955-1985), Naissance d'une capitale artistique”. Deconstructiviștii și anarhiștii unei alte lumi. Ferus Gallery, beatnici, Finish Fetish, Light and Space, pop art, performance, contra-cultura, noua generație. O artă pe care n-o prea înțelegem noi, născută din complexitatea orașului-lume în care mișcările underground se amestecă cu o cultură populară californiană, de toate expresiile și comunitățile. Plus fabricile de vise Hollywood și Disneyland.

Acum îmi convine și mie să vizitez muzee, îmi spune băiatul, într-o pauză, în holul de la etajul șase al centrului Bombidou. Stăteam tolăniți pe fotolii mari și sorbeam amândoi din cafeaua solubilă pe care am pregătit-o pe loc, într-o sticlă mică de cola. O improvizație care a meritat efortul și ne revigorează. Îl văd obosit și fericit, urmărind visător parada turiștilor de toate vârstele. Începe să se trezească la viață. Dincolo de peretele de sticlă, mesele unui bar cu un aranjament surrealistic; pe fiecare masă, o vază cu un trandafir roșu, uriaș. Iar mai departe, Parisul ațipit sub ploaie cu turnurile Catedralei Notre Dame, în zare.

Într-o altă zi ieșim la „Salon du Livre” de la Porte de Versailles. Îl întâlnim pe dl. Țepeneag, căruia îi spun de articolul din „Arca”, pe Cioroianu care și-a lansat volumul *Ce Ceaușescu qui hante les roumains* la standul românesc. A fost prezentat de Tudorel Urian și de d-l Șora. În asistență îi disting pe Doina Jela, Magda Cârnelci, Basarab Nicolescu, Dinu Flămând, Letiția Ilea, Georges Astalos, Luiza Palanciuc și Paola Fauci. Dl. Astalos are un stand special, alături. Prevenit de isprava lui L. cu debutul său la C.R., îi oferă cu generozitate o carte: „Viitorului prozator...” L. e în al nouălea cer. Am făcut și poze. Apoi maestrul a evocat o întâlnire poetică și, până la urmă bahică, la Timișoara, la restaurantul Cina, cu Șerban Foartă. Au stat în birt o zi și o noapte, întrecându-se în rime și calambururi. Ne-a dat și telefonul de la București, să-l căutăm la vară. De acum va sta mai mult în capitală și-a luat un apartament acolo. N-a mai trecut prin Arad de când i s-a jucat piesa *Pe muchie de șurii*. Acum și-a scos optsprezece volume în franceză, la editura Capitol. A găsit pe cineva dispus să investească, așa ne spune. Numai ediții de lux, cu litere mari și exemplare numerotate.

În acest an, „Salon du Livre”, a fost pregătit să primească în imensul hol de la Porte de Versailles, peste 165 de mii de vizitatori. Erau zile când se aștepta o oră la casa de bilete. Cum se explică această concentrare de carte, această librărie utopică unde peste 1200 de editori francezi și străini se întâlnesc, iar 2000 de autori își așteaptă cititorii cu autografe? În ciuda faptului că, producția de carte în loc să scadă în fața invaziei internetului, televiziunii, jocurilor video, - ea crește de la un sezon la altul. Dacă în septembrie anul trecut s-au publicat 500 de romane, în ianuarie a.c. au apărut peste 600 numai în Franța!

Dacă anul trecut salonul a fost dedicat literaturii ruse, în acest an invitatul de onoare a fost *literatura francofonă*.

Francofonia a devenit un concept supranațional care îi adună pe toți cei care se exprimă în limba lui Voltaire și Ionesco. Roata imperiilor s-a întors și a rămas imensul spectacol al diferenței culturale. Diferențe care se concură și converg în același timp. De zece ani, limba franceză e îmbogățită și de autori cambodgieni, libanezi, tunisieni, elvețieni, haitieni, belgieni, senegalezi, marocani sau din Quebec. A fost celebrată aniversarea a 100 de ani de la nașterea lui Leopold Sedar Senghor, cel mai important scriitor senegalez care a înnobilat cu opera sa francofonia.

Au fost prezentate cărți de o diversitate fascinantă, de la benzi desenate la rețete de bucătărie, de la memoriile starurilor la ghidurile de călătorie sau albume fotografice și de artă. Ca să ne facem o idee pornind de la statistică, literatura generală reprezintă 20% din titlurile produse, urmată de benzile desenate cu 19%, științele umane cu 15%, învățământul cu 12%, știința și tehnica cu 6%, cartea de artă cu 4%. Partea leului revine, cu 24% enciclopediilor. Producția de succes sigur o reprezintă banda desenată! Scenariștii profesioniști se gândesc la adaptarea în imagini a romanelor lui Proust și Agatha Christie. În felul acesta, Ulise va sta pe același raft cu „Cei trei purceluși” și cu operele premiațiilor Goncourt. După cum se vede cuvintele zboară, iar imaginile rămân. M-am pierdut și eu în trei după-mese în această librărie labirintică excitându-mi retina și simțurile. Trebuie să spun că standul românesc din acest an, cu toate că a fost mai sărac, a fost în schimb mai animat.

La standul românesc lipsește editura „Humanitas”; neînțelegeri, idiosincrazii dâmbovițene. Vreau să cumpăr un volum de Cioroianu pentru amicii mei francezi. O doamnă amabilă mi-l oferă cu cinci euro. Prind curaj și îi cer și Magdei C. un volum, să am ce citi. Nici o problemă,

dar va trebui să mi-o cumpăr. Face cam patru euro, îi zic, privind prețul în lei. Aa, păi nu, aici cărțile sunt mai scumpe, nu le vindem sub zece. Doar că între timp începuse să scrie autograful. Vreo două fete cu alură de studente încearcă să convingă câțiva posibili cumpărători.. L-au văzut pe Conrad, năstrușnicul inginer, că cere douăzeci și patru pe bizarul și documentatul său volum *România cu capitala... Paris*. Îmi amintesc că anul trecut cerea 18. De ciudă, subtilizez și eu un Cărtărescu, Levantul, volum cu c.d. și încă ceva, un volum de proză pentru L. Să aibă ce citi. Când i-l ofer, nu-i vine să creadă. Lasă, îi spun, suntem pe pământ românesc. Și apoi scopul e nobil. *C'est pour nous, un cadeau fou!*

Azi când am mers la Ion, lângă stația Croix de Chavaux am întâlnit o țigancă. Vindea buchete de narcise. „Cu cât dai buchetul?” am întrebat-o, fără nici o introducere. „Pântru dumeta că ești d'a nost cu 1 leu și jumătate. Dă hobicei le dau cu doi”, mi-a spus, dezvelindu-și dinții de aur. Am plătit și am plecat mai departe. În celălalt colț al pieței două familii de țigani cu copii mâncau pe bănci, încălzindu-se la soarele primăvărat. Țigăncile își certau puradeii ca la ușa cortului. Păreau în elementul lor. Aveam senzația că sunt într-un banc cu Piranda și Tuptuci.

Am ajuns la Ion, am găsit cheia la locul ei, în pivniță și am intrat. Am ascultat știrile de la ProTv și Realitatea și comentariile lui Brucan. Am gustat din chiflele Mariei. Am dat vreo două telefoane. Am închis ochii și am ațipit. M-am revăzut acasă după atâta amar de vreme, în fotoliul meu din fața televizorului. Tânjesc după un pat normal. Apoi au venit Ion și Maria de la biserică, Dana și Alin, am mâncat sarmale de post și am băut un pahar de Cabernet Sauvignon. Am ieșit la plimbare în parcul imens din apropiere în timp ce gazdele mele picoteau în fața televi-

zorului. M-am despărțit de ei mai târziu, cu lacrimi în ochi. Nu știu când ne vom mai vedea, noi vom pleca peste câteva zile. Aveam deja biletele la Atlassib. Vom reveni la trei luni, la control. Camera lor și coridorul transformat în bucătărie au fost aici oaza mea românească. Le-am urat sănătate și noroc. Și să ne revedem cu bine. Și lor le e dor de țară, n-au văzut-o de peste un an. Era o zi călduță, prima zi de primăvară, după o iarnă prelungită în Île de France. Se însera și am grăbit pasul spre stația de metrou de lângă primărie sorbind sunetele și luminile, formele și culorile periferiei. Cu gândul dus departe, acasă. Unde o să ajungem peste o săptămână. Apoi vom reveni periodic pentru control.

La Nation, din nou spectacolul afișelor din subterană. Pe fundul rubicond al unui nud de Ingres cineva scrisese o chestie nemaipomenită. Pe mine chiar m-a emoționat: „chrétiens + musulmans=solidarité”. Era un ecou singular în această reverberație, ce anunța, pe lângă spectacolul diferențelor și al polemicilor, o convergență spre universal. Era primul semn bun de când începuseră revoltele. Iar săptămâna trecută au fost grevele împotriva CPE-ului lui Villepin, apoi s-au ridicat studenții, au fost chiar și violențe în câteva locuri, provocate de elemente alogene. Pe marți se anunță greva generală. Chiar aici în cea mai bună dintre lumi. Pe care aveam să o părăsim bucuroși, peste câteva zile. Eu, ușor melancolic. Lucian, bucuros să se întoarcă acasă. Franța ne-a mai dat o șansă. *A bon entendeur, salut!*

(După un an de la revenirea acasă încă mai am probleme de adaptare. O parte din colegi, ostili. Prietenii, mai puțin și mai frământați de griji. Alții, indiferenți la tranziția fără sfârșit. Și la intrarea în Europa. Nimic nou, decât spectacolul grotesc al condamnării comunismului. Apoi circul: spectacolul demisiilor succesive al aleșilor care

parcă au uitat de alegători și de problemele lor, demiterea lui Băsescu, comedia și eșecul insurmontabil al clasei politice.

Acasă încerc, fără șanse, să suplinesc absența bunicului în gospodărie. Lucian face naveta la Timișoara, la Universitate. Între timp cartea i-a fost nominalizată la premiul național de debut.

Florica se zbate între școală și gospodărie, cu doi bărbați aeriени pe care îi trage după ea.

Duminica, la biserică, slujba, predica (azi, pilda paralyticului care de 38 de ani nu reușea să ajungă la apa vindecătoare a lacului pentru că nu avea însoțitor: „N-am om!”). Apoi insistențele tot mai obositoare ale părintelui B. pentru adunarea de fonduri și terminarea noii biserici. În timp ce casa parohială e o paragină, iar Dorel își duce veacul la Dorobanți într-un azil de bătrâni, unde ajută și el cum poate. De data asta samariteanul milostiv n-au fost ortodocșii din Curtici, ci familia Almasi din Dorobanți.

Și peste toate, senzația că atunci când eram acolo și notam în acest jurnal, cu toată nenorocirea și stresul zilnic, eram mai liber, mai ... Senzația că atunci trăiam, iar acum supraviețuiesc zilelor scrise. Dar mai bine să mă opresc aici.)